

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
В ТЕСТОВИХ ЗАВДАННЯХ

Навчальний посібник

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора
Наливайко Л.Р.

Дніпропетровськ
2014

УДК 342
ББК 67.9 (4УКР)300
К 65

Рецензенти:

- Максакова Р. М.** – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету;
- Соколенко О. Л.** – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та кримінального права юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Укладачі:

- Наливайко Л. Р.** – завідувач кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;
- Беляєва М. В.** – доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук;
- Чепік-Трегубенко О. С.** – викладач кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
- Сліпенко В. Є.** – викладач кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(Протокол № 7 від 27.03.2014 року)**

Наливайко Л. Р., Беляєва М. В., Чепік-Трегубенко О. С., Сліпенко В. Є.

К 65 Конституційне право України в тестових завданнях : навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. – Дніпропетровськ : ДДУВС, 2014. – 319 с.

Навчальний посібник розрахований на студентів, слухачів і курсантів різних навчальних закладів, викладачів, науковців, державних службовців, політиків, усіх, хто цікавиться проблематикою сучасного конституційного права.

ББК 67.9 (4УКР)300
© Наливайко Л. Р., Беляєва М. В.,
Чепік-Трегубенко О. С., Сліпенко В. Є., 2014
© ДДУВС, 2014

ЗМІСТ

ВІД АВТОРІВ.....	4
ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ	7
ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ – ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ, СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ, НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.....	16
ТЕМА 2. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ	28
ТЕМА 3. ТЕОРІЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ	39
ТЕМА 4. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ.....	61
ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	78
ТЕМА 6. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	90
ТЕМА 7. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	123
ТЕМА 8. ВИБОРЧЕ ПРАВО ТА ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС.....	141
ТЕМА 9. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЇЇ РОБОТИ	159
ТЕМА 10. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ – ГЛАВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	194
ТЕМА 11. ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС	211
ТЕМА 12. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	230
ТЕМА 13. ОРГАНИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ТА	254
ОРГАНІЗАЦІЯ ЇХ РОБОТИ	254
ТЕМА 14. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ	274
ТЕМА 15. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ	286
ТЕМА 16. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ.....	297
ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ.....	316

ВІД АВТОРІВ

Навчальний посібник «Конституційне право України в тестових завданнях» підготовлено відповідно до тематичного плану та програми навчальної дисципліни, які відповідають встановленим освітнім вимогам, що необхідні при підготовці фахівців за спеціальністю «Правознавство».

Конституційне право України викладається студентам 2 курсу Навчально-наукового інституту права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ протягом двох семестрів, що є запорукою глибокого та систематизованого вивчення цієї галузі права.

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» є фундаментальною юридичною дисципліною, що посідає важливе місце в системі підготовки майбутніх фахівців-юристів. Сучасне конституційне право – це провідна галузь національного права, яка закріплює основні засади демократії, правовий статус особи та організацію й функціонування державної влади і місцевого самоврядування. В умовах становлення України як демократичної, соціальної, правової держави вивчення цієї дисципліни має особливе значення та дає студентам широкий діапазон світоглядних уявлень із найбільш важливих політико-правових проблем розвитку нашої держави: 1) становлення конституціоналізму в Україні на демократичних засадах; 2) забезпечення прав людини та громадянина; 3) реалізація народовладдя; 4) формування дієздатних структур громадянського суспільства.

У посібнику міститься 840 тестових завдань, які розміщені у шістнадцяти темах відповідно до програми базового курсу. Всі тестові завдання подано з варіантами відповідей, де правильною є лише одна. Тестові завдання можуть бути використані для перевірки знань студентів, слухачів, курсантів при таких формах контролю, як поточний, модульний, а також як один із варіантів екзаменаційних завдань з курсу «Конституційне право України».

Навчальне видання містить детальний опис змісту кожної теми навчальної дисципліни; ключові поняття та тестові завдання до тем навчальної дисципліни; перелік як основної літератури, так і спеціалізованої та нормативно-правових актів із внесеними змінами та доповненнями до кожної теми. Посібник рекомендовано використовувати під час підготовки до семінарських занять та для самостійного вивчення дисципліни «Конституційне право України».

Навчальний посібник «Конституційне право України в тестових завданнях» підготовлено на основі Конституції, законів та нормативно-правових актів України, навчальних посібників, підручників, енциклопедичних видань, іншої додаткової літератури. Навчальне видання розраховане на студентів, слухачів і курсантів різних навчальних закладів, викладачів, науковців, державних службовців, політиків, усіх, хто цікавиться проблематикою сучасного конституційного права.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Всього	Кількість годин, відведених на:			
			Лекції	Семінарські заняття	Самостійну роботу	Індивідуальну роботу
Змістовий модуль I						
Загальні засади конституційного права						
1.	Конституційне право України – провідна галузь національного права України, складова частина юридичної науки, навчальна дисципліна	8	2	2	2	2
2.	Конституційний процес в Україні	8	-	-	4	4
Змістовий модуль II						
Теорія Конституції України та конституційного ладу України						
3.	Теорія Конституції України	20	4	4	6	6
4.	Конституційно-правові засади конституційного ладу України	18	4	2	6	6
5.	Організація і здійснення державної влади в Україні	16	2	2	6	6
Змістовий модуль III						
Права людини і громадянина: конституційно-правові засади. Теорія конституційно-правової відповідальності						
6.	Конституційно-правовий статус людини та громадянина в Україні	20	4	4	6	6
7.	Конституційно-правова відповідальність в системі юридичної відповідальності	18	2	4	6	6

Змістовий модуль IV						
Порядок формування та функціонування органів державної влади в Україні						
8.	Виборче право та виборчий процес	13	4	4	3	2
9.	Конституційно-правовий статус Верховної Ради України та організація її роботи	16	2	8	2	4
10.	Конституційно-правові засади статусу Президента України	13	2	4	4	3
11.	Органи виконавчої влади в Україні: конституційно-правовий статус	14	4	4	2	4
Змістовий модуль V						
Судова влада в Україні. Місцеве самоврядування. Національна безпека						
12.	Органи судової влади та організація їх роботи	12	2	4	4	2
13.	Конституційний Суд України	10	2	2	2	4
14.	Місцеве самоврядування в Україні	12	2	4	2	4
15.	Територіальний устрій України	8	-	2	4	2
16.	Конституційно-правові засади національної безпеки та оборони України	10	-	4	4	2
	Всього	216	36	54	63	63

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО КУРСУ:

- Алексеев И. А. Муниципальное право Российской Федерации : учебное пособие / И. А. Алексеев, Д. С. Белявский, М. С. Трофимов. — 2-е изд. — Москва : Альфа-М : ИНФРА-М, 2014. — 255 с.
- Антонов В. О. Конституційне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / В. О. Антонов, О. В. Батанов, Н. В. Воротіна, Н. П. Гаєва, Н. К. Ісаєва. — К. : Юрид. думка, 2008. — Т. 2. — 800 с.
- Антонова Н. А. Конституционное право России : учебное пособие / Н. А. Антонова, Т. В. Кувырченкова, Е. А. Рязанова. — М. : НОУ ВПО «МПСУ»; Воронеж : МОДЭК, 2014. — 171 с.
- Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська та ін. ; відп. ред. І. О. Голубовська. І. Ю. Штиченко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — К. : Київський університет, 2012. — 543 с.
- Баглай М. В. Малая энциклопедия конституционного права / М. В. Баглай, В. А. Туманов. — М. : Бек, 1998. — 505 с.
- Баглай М. В. Президенты Российской Федерации и Соединенных Штатов Америки: роль, порядок выборов, полномочия / М. В. Баглай. — 2-е изд., перераб. и доп. — М : Норма : ИНФРА-М, 2012. — 142 с.
- Байрачна Л. К. Конституційне право України : підручник / Л. К. Байрачна, Ю. Г. Барабаш, Ф. В. Веніславський, В. І. Кичун, В. П. Колісник. — Х. : Право, 2008. — 416 с.
- Балакірева Р. С. Конституційне право України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. С. Балакірева. — К. : Центр навч. літ-ри, 2003. — 209 с.
- Бараннік Р. В. Судові, правоохоронні та правозахисні органи України : навч. посіб. / Р. В. Бараннік. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : КНТ, 2011. — 352 с.
- Берназюк Я. О. Конституційні основи правотворчості президента України: монографія / Я. О. Берназюк. — К. ; Херсон : Гельветика, 2013. — 511 с.
- Бисага Ю. М. Конституційне право України : навч. посіб. / Ю. М. Бисага, Ю. Ю. Бисага, Д. М. Белов, І. В. Решетар, М. М. Палінчак, О. Я. Рогач. — Ужгород : Ліра, 2007. — 370 с.
- Бойкова М. А. Діалектична методологія ефективного державотворення і прогнозування розвитку країни : монографія / М. А. Бойкова, О. Ф. Омельченко. — К. : К.І.С., 2011. — 128 с.
- Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє середовище : монографія / В. Л. Бредіхіна. — Х. : ФО-П Вапнярчук Н. М., 2008. — 168 с.
- Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. — К. : Юридична думка, 2007. — 992 с.
- Великий енциклопедичний юридичний словник. А-Я / за ред. Ю. С. Шемшученка. — 2-е вид., переробл. і допов. — К. : Юридична думка, 2012. — 1017 с.

- Галай В. О. Практичне право: права пацієнтів (Інтерактивний курс медичного права) : навч. посіб. / В. О. Галай, С. К. Гречанюк, І. Я. Сенюта та ін. — К. : КНТ, 2009. — 220 с.
- Гапоненко Л. В. Конституційне право України у визначеннях та схемах : навч. посіб. / Л. В. Гапоненко, Л. М. Осадча. — Ірпінь : Вид-во НУДПСУ, 2012. — 130 с.
- Гарчева Л. П. Конституционное право Украины : учеб. пособие / Л. П. Гарчева, А. Н. Ярмыш. — Симферополь : Доля, 2000. — 336 с.
- Гимазова Ю. В. Государственное и муниципальное управление : учебник для бакалавров / Ю. В. Гимазова; под общ. ред. Н. А. Омельченко. — М. : Юрайт, 2014. — 452 с.
- Годованець В. Ф. Конституційне право України : навч. посіб. / В. Ф. Годованець. — К. : МАУП, 2005. — 360 с.
- Гринюк Р. Ф. Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація : монографія / Р. Ф. Гринюк. — К. : Ін Юре, 2004. — 386 с.
- Демидов Д. Г. Влияние избирательного законодательства Российской Федерации на легальность и легитимность выборных органов государственной власти / Д. Г. Демидов. — Санкт-Петербург : Изд-во Политехнического ун-та, 2014. — 271 с.
- Демків Р. Я. Конституційне право України: курс лекцій / Р. Я. Демків ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. — Л. : [б. в.], 2012. — 331 с.
- Дерещ В. А. Органи виконавчої влади України та управлінські відносини : монографія / В. А. Дерещ. — К. : Юрид. думка, 2007. — 180 с.
- Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи : монографія / за ред. Ю. С. Шемшученка. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 656 с.
- Дунюшкин П. А. Дисциплинарная ответственность судей (история и современность) : монография / П. А. Дунюшкин; под науч. ред. Л. Г. Свечниковой; М-во внутренних дел Российской Федерации, Нижегородская акад. — Нижний Новгород : НА МВД России, 2013. — 312 с.
- Дягілев О. В. Конституційно-правовий інститут лобізму: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / О. В. Дягілев. — Х. : Майдан, 2011. — 252 с.
- Егорова О. А. Решения конституционного суда Российской Федерации в практике судов общей юрисдикции : учебно-практическое пособие / О. А. Егорова, Ю. Ф. Беспалов. — М. : Проспект, 2013. — 238 с.
- Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні : монографія / А. Єзеров. — Одеса : Юридична література, 2008. — 240 с.
- Єловських У. О. Конституційне право України : навч.-метод. посіб. для студ. усіх спец. ун-ту ден. форми навч. / У. О. Єловських. — Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2013. — 182 с.
- Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини й громадянина в Україні : монографія / Т. М. Заворотченко. — Д. : Дніпропетр. нац. ун-т, 2007. — 255 с.
- Загоруй І. С. Конституционное право Украины : словарь терминов /

- И. С. Загоруй. — Луганск : Рио ЛІВД МВД України, 1999. — 207 с.
- Задорожня Г. В. Конституційне право України : навч. посіб. / Г. В. Задорожня. — К., 2009. — 128 с.
 - Ильенко И. А. Признание результатов выборов недействительными: конституционно-правовая природа и основания применения : монография / И. А. Ильенко. — Иркутск : Ин-т законодательства и правовой информ. : Избирательная комис. Иркутской обл., 2013. — 231 с.
 - Колодій А. М. Права людини і громадянина в Україні : навч. посіб. / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 366 с.
 - Колодій А. М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : підручник / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. — К. : Правова єдність, 2008. — 175 с.
 - Конституционное (государственное) право : справочник / под ред. В. И. Лафитского. — М. : Юристъ, 1995. — 191 с.
 - Конституционное право : учебник для бакалавров / М. В. Варлен и др.; отв. ред. В. И. Фадеев. — М. : Проспект, 2014. — 581 с.
 - Конституційна юрисдикція : підручник / Ю. Г. Барабаш, І. І. Дахова, О. П. Євсєєв та ін. / за ред. Ю. Г. Барабаша та А. О. Селіванова. — Х. : Право, 2012. — 168 с.
 - Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. — К. : Український центр правничих студій, 1999. — 376 с.
 - Конституційне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. К. Байрачна, В. С. Журавський, В. П. Колісник, О. Г. Кушніренко, С. Ю. Лукаш ; Ред.: Ю. М. Тодика ; В. С. Журавський. — К. : Ін Юре, 2002. — 542 с.
 - Конституційне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. П. Колісника, Ю. Г. Барабаша. — Х. : Право, 2008. — 416 с.
 - Конституційне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. — К. : Наукова думка ; Прецедент, 2006. — 344 с.
 - Конституційне право України : підручник / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. — К. : Ін Юре, 2002. — 544 с.
 - Конституційне право України : темат. слов. / ред. : В. В. Галунько. — Херсон : Херсон. міськ. друк., 2010. — 132 с.
 - Конституційне право України. Академічний курс : підруч. для вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. — К. : Юридична думка, 2008. — Т. 2. — 800 с.
 - Конституційне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко ; за ред. В. Ф. Погорілка. — К. : Юридична думка, 2006. — Т. 1. — 544 с.
 - Конституційне право України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [В. І. Орленко та ін.] ; за ред. проф. Ю. І. Крегула ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — 2-ге вид., допов. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. — 527 с.
 - Конституційне право України: посіб. для підготов. до іспиту / [Ю. Г. Барабаш та ін.] ; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. — Х. : Право, 2012. — 303 с.

- Конституційно-правові засади становлення української державності / В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, О. Г. Данильян та ін. ; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Тодики. — Х. : Право, 2003. — 328 с.
- Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні : проблеми теорії та практики : монографія / Ю. В. Делія ; ред. : В. Ф. Погорілко. — Донецьк : Донец. юрид. ін-т МВС при Донец. нац. ун-ті, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. — 277 с.
- Конституція незалежної України : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Погорілка, Ю. С. Шемшученка — К. : Ін-т держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, спілка юристів України, 2000. — 428 с.
- Конституція України : наук.-практ. коментар / В. Б. Авер'янов, О. В. Батанов, Ю. В. Баулін та ін. ; ред. кол. В. Я. Тацій, Ю. П. Битяк, Ю. М. Грошевой та ін. — Х. : Право ; К. : Ін Юре, 2003. — 808 с.
- Конституція України : науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. — 2-ге вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2011. — 1128 с.
- Костерина Э. В. Конституционное право России в схемах и таблицах : учебное пособие / Э. В. Костерина. — 3-е изд. — М. : Проспект, 2014 — 186 с.
- Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко. — 6-е вид. випр. та допов. — К. : Атіка, 2007. — 592 с.
- Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. для дистанц. навчання / В. В. Кравченко. — К. : Відкритий міжнар. ун-т розв. людини “Україна”, 2004. — 528 с.
- Кравченко В. В. Конституційне право України у визначеннях та схемах : навч. посіб. / В. В. Кравченко. — К. : Атіка, 2002. — 191 с.
- Кравченко В. В. Муніципальне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. — К. : Атіка, 2003. — 672 с.
- Крегул Ю. І. Конституційне право України : навч. посіб. / Ю. І. Крегул, В. І. Орленко, В. В. Ладиченко, М. І. Зубок, В. А. Погарченко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. — 418 с.
- Кудрявцев Ю. А. Государственные режимы / Ю. А. Кудрявцев. — Санкт-Петербург : Юридический центр-Пресс, 2012. — 540 с.
- Курс конституционного права Украины : учебник : Т. 1. Общая часть : Основы теории конституционного права / под ред. М. А. Баймуратова и А. В. Батанова. — Х. : Одиссей, 2008. — 672 с.
- Лазор Л. І. Конституційне право України : словник-довідник / Л. І. Лазор, В. П. Михайлюк, С. Ф. Рашидов, В. А. Дроговоз. — Луганськ : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2008. — 215 с.
- Лазор О. Д. Місцеве самоврядування. Вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. — 2-е вид., допов. і переробл. — К. : Дакор, 2004. — 560 с.
- Лазор О. Д. Служба в органах місцевого самоврядування: наук.-практ. коментар : навч. посіб. (Публічна служба) / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор. — К. : Дакор, КНТ, 2005. — 368 с.

- Литвак О. М. Правова природа інституту президентства : монографія / О. М. Литвак, Н. О. Рибалка. — К. : Атіка, 2010. — 168 с.
- Логунов А. Б. Региональная и национальная безопасность : учебное пособие / А. Б. Логунов. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : ИНФРА-М, 2014. — 455 с.
- Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія / П. М. Любченко. — Х. : Одиссей, 2006. — 352 с.
- Майданник О. О. Конституційне право України : навч. посіб. / О. О. Майданник. — К. : Алерта, 2011. — 380 с.
- Макарцев А. А. Избирательное право и избирательный процесс в Российской Федерации : учебное пособие / А. А. Макарцев, Э. С. Юсубов. — М. : Юрлитинформ, 2013. — 326 с.
- Макарцев А. А. Избирательный режим в Российской Федерации : монография / А. А. Макарцев. — М. : Юрлитинформ, 2013. — 342 с.
- Малюшин А. А. Конституционно-судебное правотворчество в Российской Федерации: проблемы теории и практики : монография / А. А. Малюшин. — М. : Юрист, 2013. — 403 с.
- Мармазов В. Є. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції / В. Є. Мармазов, І. С. Піляєв. — К. : Юридична книга, 2000. — 472 с.
- Мельниченко В. І. Інституційний розвиток держави : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / В. І. Мельниченко ; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. — К. : НАДУ, 2012. — 199 с.
- Міхневич Л. В. Конституційне право України : практикум / Л. В. Міхневич. — К. : КНЕУ, 2013. — 266 с.
- Муниципальное право России : учебник для бакалавров / Захаров И. В. и др., под ред. А. Н. Кокотова. — 4-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт, 2014. — 567 с.
- Муніципальне право України : підручник / кол. авт. ; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — 592 с.
- Муніципальне право України : підручник / О. В. Батанов ; від. ред. М. О. Баймуратов. — Х. : Одиссей, 2008. — 528 с.
- Мучник А. Г. Комментарий к Конституции Украины / А. Г. Мучник. — 2-е изд., испр. и доп. — К. : Парламентское издательство, 2003. — Кн. 1. — 400 с.
- Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія / Л. Р. Наливайко. — Х. : Право, 2009. — 600 с.
- Наливайко Л. Р. Політична функція Української держави: теоретико-правові та конституційно-правові засади : монографія / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва. — К. : Хай-Тек Прес, 2013. — 316 с.
- Наливайко Л. Р. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва. — К. : Хай-Тек Пресс, 2013. — 408 с.
- Нардина О. В. Российский конституционализм и противодействие терроризму: современные проблемы : монография / О. В. Нардина. — М. : Юрлитинформ, 2014. — 210 с.
- Нестерович В. Ф. Конституційне право України : навч. посіб. з підготов. до

- самоств. роботи / В. Ф. Нестерович ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, Каф. конституц. та міжнар. права. — Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. — 207 с.
- Новак-Каляєва Л. М. Права людини у державному управлінні: теоретико-методологічний аспект : монографія / Новак-Каляєва Л. М. — Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2013. — 395 с.
 - Нудненко Л. А. Конституционное право России : учебник для бакалавров / Л. А. Нудненко. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт, 2014. — 616 с.
 - Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія / А. Ю. Олійник. — К. : Алтера ; КНТ ; Центр навч. л-ри, 2008. — 472 с.
 - Органи державної влади України : монографія / за ред. В. Ф. Погорілка. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2002. — 592 с.
 - Органи самоорганізації населення: проблеми і шляхи рішення : монографія / Л. В. Беззубко, Д. В. Кольцова. — Донецьк : Норд-Прес, 2006. — 122 с.
 - Організація судової влади : навч. посіб. / за ред. І. Є. Марочкіна, Н. В. Сібільової. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. — 184 с.
 - Ортинський В. Л. Управління в органах виконавчої влади України : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, З. Р. Кісіль, М. В. Ковалів. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 296 с.
 - Основи демократії. Права людини та їх забезпечення в умовах суспільних змін : навч. посіб. / О. В. Філонов, В. М. Субботін, В. В. Пашутін, І. Я. Тодоров. — К. : Знання, 2006. — 215 с.
 - Пажетных Д. В. Конституционно-правовой статус членов Совета Федерации Федерального Собрания России и верхних палат парламентов Германии и Франции : монография / Д. В. Пажетных. — М. : Юрлитинформ, 2014. — 277 с.
 - Парламентское право России : учеб. пособие / под ред. Т. Я. Хабриевой. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Юристъ, 2003. — 655 с.
 - Погорілко В. Ф. Референдне право України : навч. посіб. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. — К. : Ліра-К, 2006. — 366 с.
 - Погорілко В. Ф. Референдне право України : навч. посіб. / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. — К. : Ліра-К, 2006. — 366 с.
 - Постовой Н. В. Муниципальное управление. Планирование, собственность, компетенция / Н. В. Постовой. — М. : Юриспруденция, 2014. — 141 с.
 - Потапова А. А. Муниципальное право : конспект лекций / А. А. Потапова. — М. : Проспект, 2014. — 101 с.
 - Правова система України : історія, стан та перспективи : у 5 т. / за заг. ред. Ю. П. Битяка.— Х. : Право, 2008. — Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення — 576 с.
 - Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності : монографія / Оніщенко Н. М. та ін. ; за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. — К. : Кондор, 2012. — 614 с.
 - Правове забезпечення державного суверенітету України : монографія /

- Ю. С. Шемшученко, В. М. Шаповал, І. О. Кресіна, В. П. Горбатенко, І. В. Алексеєнко ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. — К. : Юридична думка, 2011. — 300 с.
- Правові системи сучасності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — К. : Юридична думка, 2012. — 490 с.
 - Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / М. І. Панов (кер. авт. кол.), Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. ; за заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. — Х. : Право, 2008. — 320 с.
 - Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посіб. / М. П. Орзіх, М. В. Афанасьева, В. Р. Барський [та ін.] ; за ред. М. П. Орзіха. — К. : Юрінком Інтер, 2011. — 272 с.
 - Проблеми теорії права і конституціоналізму у працях М. В. Цвіка / упоряд. : О. В. Петришин, С. В. Шевчук, О. Р. Дашковська та ін. ; відп. за вип. О. В. Петришин. — Х. : Право, 2010. — 272 с.
 - Протидія насильству і захист порушених прав громадян : наук.-практ. посіб. / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. Г. Грицишина та ін. ; за ред. А. О. Галай і Л. Г. Грицишиної. — К. : Атіка, 2008. — 176 с.
 - Рабінович П. М. Права людини і громадянина : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. — К. : Атіка, 2004. — 464 с.
 - Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика : монографія / відп. ред. Ющик О. І. — К. : Юридична думка, 2012. — 272 с.
 - Рудик П. А. Конституційна реформа в Україні: проблеми та перспективи / П. А. Рудик. — К. : Атіка, 2006. — 256 с.
 - Румянцев О. Г. Юридический энциклопедический словарь / О. Г. Румянцев, В. Н. Додонов. — М. : ИНФРА М, 1997. — 384 с.
 - Сайбулаева С. А. Конституционная юстиция в системе органов государственной власти Российской Федерации : монография / С. А. Сайбулаева. — Махачкала : ЛЕЛЕК, 2013. — 194 с.
 - Свирский Б. М. Государственное строительство и местное самоуправление в Украине / Б. М. Свирский. — Х. : Эспада, 2001. — 487 с.
 - Серьогін В. О. Конституційне право України : навч. посіб. / В. О. Серьогін. — Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. — 368 с.
 - Сиренко В. Ф. Государство: демократическое, правовое, социальное (Очерки. Дискуссионные вопросы). — К.: Институт государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2013. — 340 с.
 - Скрипнюк О. В. Конституційне право України: академ. курс : підруч. для студ. ВНЗ / О. В. Скрипнюк. — К. : Ін Юре, 2010. — 669 с.
 - Словник юридичних термінів і понять : навч. посіб. / [В. Г. Гончаренко та ін.] ; за ред. проф. В. Г. Гончаренка та З. В. Ромовської ; Акад. адвокатури України. — К. : Юстініан, 2013. — 597 с.
 - Словська І. Є. Конституційно-правовий статус парламенту — Верховної Ради України : монографія / І. Є. Словська. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — 336 с.
 - Совгиря О. В. Конституційне право України : навч. посіб. / О. В. Совгиря,

- Н. Г. Шукліна. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 632 с.
- Совгиря О. В. Конституційне право України. Повний курс : навч. посіб. / О. В. Совгиря, Н. Г. Шукліна. — 2-ге вид., перероб. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — 541 с.
 - Совгиря О. В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку : монографія / О. В. Совгиря. — К. : Юрінком Інтер, 2012. — 464 с.
 - Стрекозов В. Г. Конституционное право России : учебник для бакалавров / В. Г. Стрекозов. — 5-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт, 2014. — 316 с.
 - Суд и правоохранительные органы : учебник для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / авт. коллектив: А. В. Гусев и др.; под ред. В. В. Ершова ; Российская акад. правосудия. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Юрайт , 2013. — 767 с.
 - Терехин В. А. Суд в государственно-правовом механизме обеспечения прав и свобод человека: теория и практика : монографія / В. А. Терехин. — М. : Юрлитинформ, 2013. — 350 с.
 - Територіальна громада: управління розвитком : монографія / [Куц. Ю. О. та ін. ; за заг. ред. Ю. О. Куца] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. — Х. : Константа, 2013. — 540 с.
 - Ткачев В. Н. Конституционная законность в российской правоприменительной (судебной) практике : монографія / В. Н. Ткачева. — Современная гуманитарная акад. — М. : Изд-во Современного гуманитарного ун-та, 2013. — 499 с.
 - Тодика Ю. М. Конституційні засади формування правової культури : монографія / Ю. М. Тодика — Харків : РАЙДЕР, 2001. — 160 с.
 - Тодика Ю. М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні / Ю. М. Тодика, О. Ю. Тодика. — К. : Ін Юре, 2004. — 368 с.
 - Тодика Ю. М. Конституція України — Основний Закон держави і суспільства : навч. посіб. / Ю. М. Тодика. — Х. : Факт, 2001. — 328 с.
 - Тодика Ю. М. Основи конституційного ладу України : монографія / Ю. М. Тодика. — Х. : Факт, 2000. — 176 с.
 - Фрицький О. Ф. Конституційне право України : підручник / О. Ф. Фрицький. — 3-е вид., переробл. і допов. — К. : Юрінком Інтер, 2006. — 512 с.
 - Чиркин В. Е. Глава государства: сравнительно-правовое исследование : монографія / В. Е. Чиркин; Ин-т государства и права РАН. — 2-е изд., испр. и доп. — М. : НОРМА : ИНФРА-М, 2014. — 239 с.
 - Чушенко В. І. Конституційне право України : підручник / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. — 2-ге вид., доповн. і переробл. — К. : Ін Юре, 2009. — 547 с.
 - Шаповал В. М. История Конституции Украины / В. Н. Шаповал, А. В. Корнеев. — Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2012. — 127 с.
 - Шаптала Н. К. Конституційне право України : навч. посіб. / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. — Дніпропетровськ : Лізунов Прес, 2012. — 472 с.
 - Шин А. Г. Конституционно-правовая ответственность кандидатов в депутаты или на выборные должности за использование на выборах преимуществ

- своего должностного (служебного) положения / А. Г. Шин. — Иркутск: Ин-т законодательства и правовой информ. им. М. М. Сперанского, 2013. — 213 с.
- Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник / П. П. Шляхтун. — К. : Освіта України ; КНТ, 2008. — 592 с.
 - Штурнева М. В. Конституционно-правовая ответственность за подкуп избирателей : монография / М. В. Штурнева. — Избирательная комиссия Иркутской обл. — Иркутск, 2013. — 183 с.
 - Шугрина Е. С. Ответственность органов публичной власти: правовое регулирование и правоприменительная практика : учебник для магистров / Е. С. Шугрина, С. В. Нарутто, Е. М. Заболотских. — М. : Юрайт, 2014. — 346 с.
 - Эбзеев Б. С. Конституция, власть и свобода в России: опыт синтетического исследования / Б. С. Эбзеев. — М. : Проспект, 2014. — 336 с.
 - Энциклопедический юридический словарь / [Додонов В. Н. и др.]. — 2-е. изд. — М. : ИНФРА-М, 1999. — 367 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. — Т. 1 : А-Г. — 672 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1999. — Т. 2 : Д-Й. — 744 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К-М. — 792 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. — Т. 4 : Н-П. — 720 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. — Т. 5 : П-С. — 736 с.
 - Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол.) та ін. — К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. — Т. 6 : Т-Я. — 768 с.
 - Юридичний енциклопедичний словник: в 6 т. / за заг. ред : Ю. С. Шемшученко. — К.: Видавництво «Юридична думка», 2012. — 1020 с.

ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ – ПРОВІДНА ГАЛУЗЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ, СКЛАДОВА ЧАСТИНА ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ, НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Поняття конституційного права України як галузі права. Місце конституційного права в системі національного права України. Предмет, метод конституційного права України як галузі права та їх специфіка. Система конституційного права України: поняття, структура, особливості. Конституційно-правові норми: поняття, класифікація, структура. Конституційно-правові інститути: поняття, специфіка, види. Принципи конституційного права: поняття, види, нормативне закріплення. Конституційно-правові відносини: поняття, види, ознаки. Умови виникнення, зміни та припинення конституційно-правових відносин. Суб'єкти та об'єкти конституційного права. Предмет, завдання та джерела науки конституційного права України. Зв'язок науки конституційного права з іншими суспільними та галузевими юридичними науками. Конституційне право України як навчальна дисципліна: поняття, система, функції.

Ключові поняття:

конституційне право України як галузь права, державне право, соціальний зміст конституційного права України, юридичний зміст конституційного права України, функції конституційного права України, предмет правового регулювання, суверенітет народу, потенційний суверенітет, реальний суверенітет, влада, метод правового регулювання, система конституційного права України, принципи конституційного права України, конституційно-правова норма, матеріальні норми, процесуальні норми, регулятивні норми, охоронні норми, імперативні норми, диспозитивні норми, факультативні норми, ситуаційні норми, спеціалізовані норми, дефінітивні норми, загальні норми, норми-принципи, установчі норми, гарантуючі норми, оперативні норми, колізійні, конституційно-правовий інститут, загальні інститути, головні інститути, початкові інститути, суб'єкти конституційно-правових відносин, об'єкти конституційно-правових відносин, юридичні факти, правоздатність, дієздатність, джерела конституційного права України, наука конституційного права України, функції науки конституційного права України, предмет науки конституційного права України, методологія науки конституційного права України, система науки конституційного права України, джерела науки конституційного права України, навчальна дисципліна конституційного права України.

1. Додатковий критерій, який встановив С. Алексєєв, для виокремлення галузей права – це:

- а) предмет галузі права;
- б) ознаки галузі права;
- в) суб'єкти та об'єкти галузі права;

- г) юридичний режим (механізм) галузі права;
- д) метод галузі права.

2. *Групи суспільних відносин, які, на думку В. Мелашенка, не опосередковуються предметом конституційного права – це:*

- а) відносини, які становлять основоположні засади народовладдя, суверенітету народу;
- б) відносини, які опосередковують будівництво, устрій держави як організації влади народу і для народу;
- в) відносини, які виникають з права приватної власності;
- г) відносини, які опосередковують основоположні засади функціонування держави;
- д) відносини, що визначають характер зв'язків між державою і конкретною особою.

3. *Складне правове явище, представлене системою політичних, економічних, соціальних, культурних, екологічних й інших, тісно пов'язаних із ними, найважливіших суспільних відносин – це:*

- а) конституційне право України;
- б) предмет конституційного права;
- в) метод конституційного права;
- г) конституційне право як наука;
- д) конституційне право як навчальна дисципліна.

4. *Система способів, прийомів цілеспрямованого юридичного впливу норм конституційного права на суспільні відносини, що є предметом конституційно-правового регулювання – це:*

- а) предмет конституційного права;
- б) конституційне право України;
- в) метод конституційного права;
- г) функції конституційного права;
- д) режим конституційного права.

5. *До основних методів конституційно-правового регулювання не належить:*

- а) метод зобов'язання;
- б) установчий метод;
- в) метод заборон;
- г) метод дозволу;
- д) уповноважуючий метод.

6. *Система конституційного права України як галузі права – це:*

- а) сукупність засобів зовнішнього вираження конституційно-правових норм;
- б) внутрішня структура конституційного права України, що обумовлена системними зв'язками між її нормами, інститутами та принципами, які

знаходяться у відповідній підпорядкованості;

в) сукупність чи система норм конституційного права, які регулюють однорідні, взаємопов'язані суспільні відносини і створюють відносно самостійну групу;

г) сукупність ідей, знань, концепцій, доктрин щодо суспільних відносин в сфері державного та суспільного ладу, в сфері реалізації конституційних прав та свобод, а також формування і функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування;

д) сукупність заходів та прийомів впливу на конституційно-правові відносини.

7. Конституційно-правові норми – це:

а) формально визначені, встановлені чи санкціоновані Українським народом або державою, правила поведінки, що регулюють суспільні відносини, які є предметом конституційного права, і забезпечуються всіма засобами впливу, що передбачені чинним законодавством;

б) головний, єдиний правовий акт чи сукупність таких актів, які встановлюють загальні принципи суспільного чи державного устрою, форми безпосередньої демократії, встановлюють порядок організації та діяльності органів державної влади та самоврядування, закріплюють конституційні права та свободи людини і громадянина;

в) система та сукупність внутрішньо узгоджених норм, які закріплюють і регулюють основи соціальної та економічної структури суспільства, її політичну, економічну і соціально-духовну сферу, особливості правового положення особистості, порядок формування, повноваження та взаємозв'язок органів державної влади і місцевого самоврядування;

г) група суспільних відносин, яка складається в процесі здійснення державної влади, що регулюється нормами конституційного права;

д) система поглядів, ідей, концепцій щодо регулювання конституційно-правових відносин, що виникають в суспільстві.

8. Нормам конституційного права України притаманна особлива система гарантій – це означає, що:

а) на норми конституційного права України поширяться дія особливих гарантій національної системи права;

б) на норми конституційного права України поширюється все коло загальних і спеціальних гарантій, що існують в Україні;

в) норми конституційного права України належать до публічного права, їх гарантіями виступає примус та переконання як методи влади;

г) норми конституційного права України мають вищу юридичну силу;

д) галузь конституційного права містить у своєму складі багато різновидів правових норм, що зумовлює формування особливої системи гарантій на всіх рівнях.

9. До видів норм конституційного права України в залежності від предмету (змісту) правового регулювання не належать:

- а) норми, що регулюють основи конституційного ладу України;
- б) норми, що містять оптимальне правило поведінки суб'єктів права з метою реалізації ними матеріальних норм;
- в) норми, що регулюють громадянство України;
- г) норми, що регулюють права, свободи та обов'язки людини і громадянина;
- д) норми, що регулюють парламентаризм в Україні.

10. Норми конституційного права України, які мають абсолютно-визначений характер та передбачають єдиний варіант правомірної поведінки суб'єктів конституційного права - це:

- а) диспозитивні норми;
- б) матеріальні норми;
- в) норми загального змісту;
- г) імперативні норми;
- д) норми-принципи.

11. Норма конституційного права України, яка закріплена в ст. 7 Конституції України: «В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування» – відноситься до:

- а) диспозитивних норм;
- б) матеріальних норм;
- в) імперативних норм;
- г) конкретних норм;
- д) норм-дефініцій.

12. Ст. 117 Конституції України: «Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання» – це:

- а) зобов'язуюча норма;
- б) диспозитивна норма;
- в) уповноважуюча норма;
- г) тимчасова норма;
- д) надзвичайна норма.

13. Норми конституційного права України, які є правилами поведінки, що набувають сили імперативної норми, призупиняючи повно або частково дію інших конституційних норм за умови введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану – це :

- а) зобов'язуючі норми;
- б) диспозитивні норми;
- в) виключні норми;

- г) постійні норми;
- д) норми-дефініції.

14. *Норми конституційного права України, які належать до норм загального змісту – це:*

- а) імперативні і диспозитивні норми;
- б) процесуальні норми;
- в) уповноважуючі і забороняючі норми;
- г) норми-принципи і норми-дефініції;
- д) матеріальні норми.

15. *Ст. 98 Конституції України: «Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата» відображає:*

- а) диспозитивну норму;
- б) конкретну за змістом норму;
- в) норму-принцип;
- г) загальну за змістом норму;
- д) декларативну норму.

16. *Конституція України не має чіткого механізму, який забезпечував би підпорядкованість принципам конституційного права інших його норм, тому що:*

- а) норми конституційного права не мають вищої юридичної сили;
- б) норми конституційного права встановлюються главою держави;
- в) норми конституційного права мають підзаконний характер;
- г) більшість норм конституційного права мають диспозитивний характер;
- д) всі норми конституційного права (як принципи, так й інші норми) мають однакову юридичну силу.

17. *Санкції конституційного права України, які виражаються у формулах: «обмежуються законом», «захищаються законом», «захищаються державою» – це:*

- а) прямі санкції;
- б) абсолютно-визначені санкції;
- в) альтернативні санкції;
- г) відносно-визначені санкції;
- д) бланкетні санкції.

18. *Елемент структури конституційно-правової норми, що визначає саму модель правил вольової поведінки або діяльності суб'єктів конституційного права, незалежно від їх волі, і містить правовий припис про їх діяльність в умовах, передбачених гіпотезою – це:*

- а) структура конституційного права;
- б) норма конституційного права;

- в) санкція норми конституційного права;
- г) диспозиція норми конституційного права;
- д) гіпотеза норми конституційного права.

19. Інститут конституційного права України – це:

- а) основний складовий елемент системи конституційного права України, який об'єднує відносно обособлену групу взаємообумовлених та взаємопов'язаних норм конституційного права, що регулюють конкретні сторони чи елементи суспільних відносин, врегульованих конституційним правом України;
- б) будь-яка група норм права, яка має юридичні властивості;
- в) система поглядів, ідей, концепцій про дії конституційно-правових норм і виникаючих в суспільстві конституційно-правових відносин;
- г) сукупність засобів зовнішнього вираження конституційно-правових норм;
- д) головний, єдиний правовий акт чи сукупність таких актів, які встановлюють загальні принципи суспільного чи державного устрою, форми безпосередньої демократії, встановлюють порядок організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, закріплюють конституційні права та свободи людини і громадянина.

20. На думку, В. Шаповала за ступенем узагальнення конституційно-правові інститути класифікуються на:

- а) охоронні, регулятивні;
- б) загальні, головні, що звичайно входять до складу загальних та початкові;
- в) первинні, вторинні;
- г) прості, складні, змішані;
- д) загальні, спеціальні.

21. Відповідно до структурно-функціональної спрямованості інститут передвиборної агітації – це:

- а) основний інститут;
- б) підгалузь права;
- в) генеральний інститут;
- г) субінститут;
- д) комплексний міжгалузевий інститут.

22. Принципи конституційного права як галузі права – це :

- а) нормативно закріплені положення, які забезпечують юридичне оформлення та стабільне функціонування незалежної, демократичної і правової Української держави;
- б) форми зовнішнього вираження конституційно-правових норм;
- в) нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини в сфері конституційного права з метою їх захисту, розвитку, врегулювання;

- г) група суспільних відносин, що сформувалася в процесі здійснення державної влади, яка врегульована нормами державного (конституційного) права;
- д) форма реалізації конституційного права, при якій суб'єкт здійснює активні дії з метою здійснення своїх конституційних обов'язків.

23. Нормативне закріплення принципу конституційного права України означає, що:

- а) принцип конституційного права не є основою, на якій базуються всі інші норми конституційного права як галузі права;
- б) кожен принцип конституційного права повинен міститись у тій чи іншій конституційно-правовій нормі;
- в) норма конституційного права буде принципом тільки у тому разі, коли вона повністю незалежна від усіх інших принципів;
- г) принципи конституційного права не обов'язково закріплюються у конституційно-правових нормах;
- д) принципи конституційного права відмежовуються від інших норм цієї галузі, які за своєю суттю є принципами інших галузей українського права.

24. Норма-принцип Конституції України відображена в:

- а) ст. 72 Конституції України про порядок проголошення всеукраїнського референдуму;
- б) ст. 85 Конституції України про перелік повноважень Верховної Ради України;
- в) ст. 6 Конституції України про поділ державної влади;
- г) ст. 81 Конституції України щодо рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України;
- д) ст. 106 Конституції України про повноваження Президента України.

25. Розділ Конституції України, який закріплює положення, сформовані як норми-принципи політико-правового значення, що забезпечують найбільш загальний рівень регулювання суспільних відносин - це:

- а) прикінцеві положення;
- б) загальні засади;
- в) перехідні положення;
- г) преамбула;
- д) додаткові положення.

26. Назвіть один з головних принципів конституційного права України, який закріплюється в ст. 14 Конституції України:

- а) право власності на землю гарантується;
- б) на території України забороняється створення та функціонування будь-яких військових формувань, не передбачених законом;
- в) цензура заборонена;

- г) держава відповідає перед людиною за свою діяльність;
- д) в Україні існує єдине громадянство.

27. *Поняття суб'єкту конституційного права по відношенню до поняття суб'єкту конституційно-правових відносин є :*

- а) конкретним;
- б) вторинним;
- в) загальним і первинним;
- г) немає жодного зв'язку між цими поняттями;
- д) поняття суб'єкта конституційно-правових відносин більш ширше, ніж поняття суб'єкта конституційного права.

28. *Пріоритетним суб'єктом конституційно-правових відносин є:*

- а) народ;
- б) органи державної влади;
- в) органи місцевого самоврядування;
- г) органи державної влади та місцевого самоврядування та їх посадові особи;
- д) територіальні громади.

29. *Метод науки конституційного права України, що дає можливість зберегти та розвинути принцип цілісності у вивченні того чи іншого предмета дослідження, охопити не тільки основні, а й усі подібні явища і, таким чином, встановити та проаналізувати у сукупності цілий процес появи та розвитку відповідного предмета, встановити його основні зв'язки, зони впливу – це:*

- а) метод системного підходу;
- б) метод зобов'язання;
- в) імперативний метод;
- г) догматичний метод;
- д) метод аналізу.

30. *Система знань у галузі конституційного права, одержаних наукою конституційного права та практикою конституційного будівництва і реалізації конституційного права – це:*

- а) галузь конституційного законодавства;
- б) наука конституційного права;
- в) предмет конституційного права;
- г) метод конституційного права;
- д) навчальна дисципліна конституційного права України.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Спеціалізована література:

1. Баймуратов М. Нормативно-правовой договор как источник конституционного права Украины / М. Баймуратов, С. Резниченко // Юридический вестник. — 1998. — № 1. — С. 88-91.
2. Барабаш Ю. Установча влада Українського народу як конституційний феномен / Ю. Барабаш // Право України. — 2009. — № 11. — С. 73-77.
3. Барский В. Конституционно-процессуальная форма / В. Барский // Юридический вестник. — 2000. — № 2. — С. 129-132.
4. Богданова Н. А. К новой концепции преподавания конституционного права / Н. А. Богданова // Государство и право. — 1994. — № 7. — С. 17-19.
5. Божко В. М. Аналіз дотримання законодавцем принципів, проголошених ним у вітчизняному законодавстві / В. М. Божко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 4. — С. 35-43.
6. Буша Н. Місце правового звичаю серед форм (джерел) права України / Н. Буша // Юридична Україна. — 2011. — № 11. — С. 23-27.
7. Волошин Ю. О. Інтернаціоналізація сучасного конституційного права: деякі теоретичні й практичні проблеми / Ю. О. Волошин // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 4. — С. 82-88.
8. Ганьба Б. Системний підхід та його застосування в дослідженні державно-правових явищ / Б. Ганьба // Право України. — 2000. — № 3. — С. 41-44.
9. Грузд А. Конституційно-правове регулювання в Україні: деякі питання теорії та практики / А. Грузд, О. Заржицький, Д. Смирнов, Н. Сумська // Право України. — 1998. — № 8. — С. 75-80.
10. Гудима Д. Деякі новели в інтерпретації поняття “суб’єкт права”: абсурдні чи перспективні? / Д. Гудима // Право України. — 2010. — № 2. — С. 82-87.
11. Гураленко Н. Судовий прецедент: свавілля чи потреба часу? (філософсько-правовий дискурс) / Н. Гураленко // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 10-16.
12. Делія Ю. Місцеве самоврядування як суб’єкт конституційних правовідносин / Ю. Делія // Право України. — 1999. — № 11. — С. 24-26.
13. Джунь В. Соціологія конституційного права / В. Джунь // Право України. — 2010. — № 11. — С. 66-75.
14. Дудченко В. Про великі правові системи сучасності (роздуми над книгою професора Раймона Леже) / В. Дудченко // Право України. — 2010. — № 3. — С. 98-105.
15. Езеров А. Конфликтность в системе конституционно-правовых отношений — предмет науки конституционного права / А. Езеров // Юридический вестник. — 2004. — № 4. — С. 60-64.
16. Євграфова Є. Доктрини та концепції у правовій системі України : форми і сфери застосування / Є. Євграфова // Право України. — 2010. — № 5. — С. 77-84.

17. Євсєєв О. Проблеми процесуальної форми в конституційному праві України / О. Євсєєв // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 10. — С. 37-39.
18. Єгоров О. Про співвідношення норм міжнародного і національного права / О. Єгоров // Право України. — 1993. — № 3. — С. 37-38.
19. Журавльов Д. В. Національне законодавство як система / Д. В. Журавльов // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2004. — № 4. — С. 51-55.
20. Заморська Л. До питання про визначення категорії “норма права” / Л. Заморська // Право України. — 2011. — № 4. — С. 159-163.
21. Іщенко І. Проблеми співвідношення понять “правове регулювання” і “правовий вплив” у сучасній теорії права / І. Іщенко // Юридична Україна. — 2011. — № 8 (104). — С. 21-26.
22. Коструба А. Норми права і правоприпиняючі юридичні факти в механізмі правового регулювання / А. Коструба // Право України. — 2011. — № 3. — С. 202-207.
23. Краснов М. Власть для открытого общества / М. Краснов // Власть. — 2000. — № 5. — С. 13-19.
24. Крусян А. Конституция и конституционное законодательство как нормативная основа современного украинского конституционализма / А. Крусян // Юридический вестник. — 2005. — № 1. — С. 88-96.
25. Кутафин О. Е. Предмет конституционного права / О. Е. Кутафин. — М. : Юристъ, 2001. — 444 с.
26. Левченков О. І. Межі та сфери правового регулювання / О. І. Левченков // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3 (101). — С. 19-29.
27. Луцький І. Християнська мораль як визначальне світоглядне джерело українського права / І. Луцький // Юридична Україна. — 2011. — № 5 (101). — С. 16-19.
28. Лучин В. О. Конституционные нормы и правоотношения / В. О. Лучин. — М. : Закон и право, 1997. — 157 с.
29. Марцеляк О. В. Фундаментальне дослідження теоретико-методологічних основ системи конституційного права України / О. В. Марцеляк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 146-149.
30. Мельник В. Поняття та ознаки нормативно-правового акта: теоретичний аспект / В. Мельник // Юридична Україна. — 2009. — № 8. — С. 17-22.
31. Мельничук О. Аксиологічні основи права / О. Мельничук, К. Горобець // Право України. — 2010. — № 4. — С. 220-224.
32. Михалева Н. А. Обсуждение актуальных проблем науки конституционного права / Н. А. Михалева // Государство и право. — 1993. — № 3. — С. 155-159.
33. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади здійснення впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів в Україні / В. Ф. Нестерович // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 3. — С. 32-40.
34. Орзих М. Современный конституционализм: цель и средства

- конституционной реформы в Украине / М. Орзих // Юридический вестник. — 2001. — № 3. — С. 109-115.
35. Пересыпкин А. С. Некоторые аспекты исследования конституционного правознания / А. С. Пересыпкин // Государство и право. — 2005. — № 4. — С. 92-96.
36. Поваляева М. Інститути конституційного права України: поняття, ознаки та критерії розмежування / М. Поваляєва // Право України. — 2000. — № 5. — С. 20-23.
37. Погорілко В. Джерела права України (загальна теорія джерел конституційного права) / В. Погорілко, В. Федоренко // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 1. — С. 46-59.
38. Погорілко В. Поняття, ознаки, види і структура конституційно-правових норм / В. Погорілко, В. Федоренко // Право України. — 2001. — № 11. — С. 9-14.
39. Погорілко В. Правова система — система права, система законодавства суверенної України / В. Погорілко, М. Малишко // Право України. — 1993. — № 9-10. — С. 10-13.
40. Погорілко В. Ф. Конституційно-правові відносини в Україні / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2005. — № 7. — С. 25-28.
41. Погорілко В. Ф. Об'єкти конституційного права України: поняття, ознаки та види / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко // Право України. — 2004. — № 2. — С. 9-16.
42. Погорілко В. Ф. Основи конституційного ладу України / В. Ф. Погорілко. — К. : Ін Юре, 1997. — 40 с.
43. Савчин М. В. Конституційна система України: від номінального до класичного конституціоналізму / М. В. Савчин // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 4. — С. 77-82.
44. Селіванов В. До проблеми розроблення концепції розвитку вітчизняної юридичної науки / В. Селіванов // Право України. — 2001. — № 7. — С. 11-18.
45. Скрипнюк О. Специфіка конституційно-правових відносин в Україні / О. Скрипнюк // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 3. — С. 59-68.
46. Соколов А. Конституційне право на опір у дзеркалі порівняльного правознавства / А. Соколов // Право України. — 1994. — № 11-12. — С. 43-45.
47. Таева Н. Е. Предметы толкования конституционно-правовых норм Российской Федерации / Н. Е. Таева // Государство и право. — 2006. — № 12. — С. 105-108.
48. Тарануха В. Прогалини в праві: поняття, сутність, способи їх усунення та подолання / В. Тарануха // Юридична Україна. — 2009. — № 2. — С. 15-14.
49. Тацій В. Значення юридичної науки у формуванні правової системи України / В. Тацій // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 3. — С.

3-6.

50. Теплюк М. Конституційне визначення чинності закону (порівняльно-правовий аспект) / М. Теплюк // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 32-37.
51. Терлецький Д. Джерела міжнародного права в системі конституційного права України / Д. Терлецький // Юридический вестник. — 2005. — № 3. — С. 71-76.
52. Тодика О. Категорія народовладдя в системі інших категорій конституційного права: співвідношення і взаємозв'язок / О. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 2. — С. 35-39.
53. Тодика Ю. Конституційний принцип гласності: поняття та сутність / Ю. Тодика, В. Серьогін // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 1. — С. 50-54.
54. Тодыка Ю. Н. Конституционное право Украины: отрасль права, наука, учебная дисциплина : учеб. пособие / Ю. Н. Тодыка. — Харьков : Фолио: “Райдер”, 1998. — 292 с.
55. Ул'яновська О. Етапи становлення та розвитку наукових поглядів на природу і роль правових фікцій / О. Ул'яновська // Право України. — 2011. — № 3. — С. 208-211.
56. Ул'яновська О. Сутність правової фікції / О. Ул'яновська // Право України. — 2010. — № 11. — С. 66-75.
57. Федоренко В. Л. Суб'єкти конституційно-правових відносин в Україні та їх система / В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 4. — С. 27-33.
58. Федоренко В. Поняття системи конституційного права України / В. Федоренко // Право України. — 2000. — № 7. — С. 19-22.
59. Федоренко В. Теоретико-методологічні проблеми системи сучасного конституційного права / В. Федоренко // Право України. — 2007. — № 2. — С. 21-25.
60. Федоренко В. Утвердження процесуального конституційного права як запорука дієвості принципу верховенства права в Україні / В. Федоренко // Право України. — 2010. — № 3. — С. 89-93.
61. Фрицький О. Державна влада в Україні як конституційно-правовий інститут / О. Фрицький, І. Солов'євич // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 1. — С. 34-36.
62. Цветкова Ю. Місце правового звичаю у правовій системі України / Ю. Цветкова // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12. — С. 125-128.
63. Цоклан В. І. Конституційно-процесуальне право України: проблеми теорії та практики / В. І. Цоклан, В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 150-152.
64. Шаганенко В. Сутнісні характеристики системи права / В. Шаганенко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 2. — С. 69-74.
65. Шаповал В. Перспективи розвитку науки конституційного права України /

- В. Шаповал // Право України. — 1996. — № 9. — С. 49-62.
66. Шаповал В. Суб'єкти конституційного права України: постановка проблем теоретичного визначення / В. Шаповал // Право України. — 2000. — № 8. — С. 21-23.
67. Шемшученко Ю. Наука конституційного права: сучасний стан та тенденції розвитку / Ю. Шемшученко, О. Скрипнюк // Право України. — 2010. — № 1. — С. 15.
68. Шемшученко Ю. Юридична наука в незалежній Україні / Ю. Шемшученко // Право України. — 1992. — № 7. — С. 3-7.
69. Шкабаро В. М. Місто як суб'єкт конституційно-правових відносин / В. М. Шкабаро // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2005. — № 5. — С. 18-22.
70. Шукліна Н. Г. Правовий статус людини і громадянина як інститут конституційного права / Н. Г. Шукліна // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 12. — С. 52-62.
71. Шумак І. О. Вдале поєднання класичного і інноваційного підходів і конституційного права / І. О. Шумак // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 185-189.
72. Ярмиш О. Темпоральна дія конституційно-правових норм: проблеми теорії та практики / О. Ярмиш, А. Червяцова // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 3. — С. 69-82.

ТЕМА 2. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

Основні етапи розвитку вітчизняного конституціоналізму. Державно-конституційні традиції українського козацтва. Пакти та Конституції законів і вільностей Війська Запорізького (Конституція Пилипа Орлика): юридичний аналіз. Розвиток національної конституційної думки та спроби її втілення у державотворчі процеси у ХІХ на початку ХХ століть. Конституція Української Народної Республіки 1918 року. Конституційний розвиток УРСР: аналіз українських радянських конституцій 1919, 1929, 1937, 1978 років. Конституція УРСР 1978 року: порівняльно-правовий аналіз із Конституцією України 1996 року. Розвиток конституційної реформи на основі Конституції України. Конституційне забезпечення політичної реформи в державі (з 2002 року). Основні напрями, мета, засоби конституційного реформування держави та суспільства. Конституційна асамблея в Україні: поняття, склад, функції. Сучасна конституційна реформа в Україні.

Ключові поняття:

конституційний процес, етапи історичного розвитку Конституції України, акти конституційного характеру, звичаєве право, віче, «Руська Правда», гетьманські статті – конституція, Конституція П. Орлика, Універсали Центральної Ради, українські радянські конституції, декларація, державний

суверенітет, незалежність, державна влада, територіальне верховенство, економічна самостійність, національний суверенітет, конституційна реформа, політична реформа, конституційна модернізація, політична (конституційна) криза, конституційна асамблея.

1. Конституціоналізм – це

- а) форма реалізації конституційного права, при якій суб'єкт здійснює активні дії з метою здійснення своїх конституційних обов'язків;*
- б) нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини, в сфері конституційного права з метою їх захисту, розвитку, врегулювання;*
- в) система ідей, доктрин та уявлень про політико-правові цінності сучасного державно-організованого суспільства в органічній єдності з теорією і практикою здійснення керівництва державою на основі і у відповідності з конституцією;*
- г) сукупність якісно однорідних, найбільш важливих суспільних відносин в сфері державного та суспільного ладу, в сфері реалізації конституційних прав та свобод, а також формування і функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування;*
- д) група суспільних відносин, яка складається в процесі здійснення державної влади, що регулюється нормами конституційного права.*

2. Вихідним елементом поняття конституціоналізму є вчення:

- а) про природне право;*
- б) про державу і право;*
- в) про позитивне право;*
- г) про сутність конституції та її функціональне призначення;*
- д) про співвідношення природного і позитивного права.*

3. Початком історії української Конституції є:

- а) Декларація про державний суверенітет України;*
- б) Акт проголошення незалежності України;*
- в) Конституція Пилипа Орлика;*
- г) Декларація прав національностей;*
- д) національно визвольна війна 1645 р.*

4. За підходом Л. Наливайко, перший етап становлення та розвитку конституційного процесу в Україні 1990-1995 рр. розпочався з моменту прийняття:

- а) Декларації про державний суверенітет України;*
- б) Акту проголошення незалежності України;*
- в) Конституції України;*
- г) Декларації прав національностей України;*
- д) Закону України «Про правонаступництво України».*

5. З юридичної точки зору УРСР припинила своє існування після прийняття:

- а) Декларації про державний суверенітет України;
- б) Акту проголошення незалежності України;
- в) Конституції України;
- г) Декларації прав національностей України;
- д) Закону України «Про правонаступництво України».

6. Декларацію про державний суверенітет України було прийнято:

- а) 16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР;
- б) 19 липня 1990 року Верховною Радою України;
- в) 16 липня 1991 року Верховною Радою УРСР;
- г) 16 липня 1990 року Верховною Радою України;
- д) 19 липня 1991 року Верховною Радою України.

7. Структура Декларації про державний суверенітет України включає такі елементи:

- а) преамбула та 10 розділів;
- б) 12 розділів та прикінцеві положення;
- в) 8 розділів та перехідні положення;
- г) преамбула, 11 розділів та перехідні положення;
- д) 5 розділів.

8. В Декларації про державний суверенітет України не міститься положень про:

- а) нову назву держави – Україна;
- б) принцип розподілу влади;
- в) принцип народовладдя;
- г) запровадження інституту Президента України;
- д) запровадження державного гербу та прапора України.

9. Акт проголошення незалежності України було прийнято:

- а) 24 квітня 1990 року Верховною Радою України;
- б) 24 серпня 1991 року Верховною Радою УРСР;
- в) 24 грудня 1991 року Верховною Радою УРСР;
- г) 24 липня 1990 року Верховною Радою України;
- д) 24 червня 1992 року Верховною Радою УРСР.

10. Закон України «Про правонаступництво України» було прийнято:

- а) 12 вересня 1991р.;
- б) 2 червня 1990 р.;
- в) 28 червня 1991 р.;
- г) 12 липня 1991 р.;
- д) 1 грудня 1990 р.

11. 26 серпня 1991 року Верховна Рада України прийняла Указ:

- а) про передачу архівних документів Комітету державної безпеки України до державних архівів;
- б) про тимчасове припинення діяльності Комуністичної партії України як гаранта існування СРСР;
- в) про скликання Верховної Ради УРСР;
- г) про посилення правового захисту працівників правоохоронних органів;
- д) про внесення деяких змін до Виправно-трудоного кодексу УРСР.

12. 19 червня 1991 року Верховна Рада схвалила Концепцію нової Конституції України, за якою найвищою соціальною цінністю проголошено:

- а) людину, її права і свободи;
- б) громадянське суспільство;
- в) державний бюджет;
- г) освіту;
- д) дитину та її здоров'я.

13. Декларація прав національностей України була прийнята:

- а) 11 жовтня 1995 р.;
- б) 1 листопада 1991 р.;
- в) 4 грудня 1999 р.;
- г) 15 вересня 1992 р.;
- д) 13 грудня 2001 р.

14. Декларацією прав національностей України було гарантовано:

- а) прийняття в українське громадянство всіх осіб, що залишились на території України після проголошення даної Декларації;
- б) право на подвійне громадянство всім особам, що проживали на території колишнього СРСР;
- в) рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права всім народам;
- г) рівні соціальні та культурні права всім народам, національним групам, що проживають на території України;
- д) рівні політичні, економічні, соціальні та культурні права всім народам, національним групам, що проживають на території України.

15. Дія законів, ухвалених Верховною Радою УРСР, на території України забезпечується:

- а) Декларацією про державний суверенітет України;
- б) Актом проголошення незалежності України;
- в) Конституцією України;
- г) Декларацією прав національностей України;
- д) Законом України «Про правонаступництво України».

16. *Органи державної влади і управління, органи прокуратури, суди та арбітражні суди, сформовані на підставі Конституції УРСР, здійснювали свою діяльність на території незалежної України до:*

- а) розпаду СРСР;
- б) прийняття Акту проголошення незалежності України;
- в) прийняття Конституції України;
- г) прийняття Закону України «Про правонаступництво України»;
- д) створення відповідних органів на підставі нової Конституції України.

17. *Згідно з підходом Л. Наливайко, другий етап в еволюції конституційного процесу України 1995–1996 рр. пов'язаний із:*

- а) підписанням Закону «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні»;
- б) обранням складу Конституційної комісії;
- в) визнанням кризової ситуації в Україні;
- г) підписанням Конституційного Договору;
- д) обранням складу Тимчасової спеціальної комісії.

18. *Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» був підписаний:*

- а) 8 січня 1995 р.;
- б) 8 березня 1995 р.;
- в) 8 червня 1995 р.;
- г) 8 серпня 1995 р.;
- д) 8 листопада 1995 р.

19. *На думку В. Погорілка, Конституційним договором між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» Україна проголошувалась:*

- а) президентсько-парламентською республікою;
- б) парламентсько-президентською республікою;
- в) президентською республікою;
- г) парламентською республікою;
- д) автономною республікою.

20. *Відповідно до підходу Л. Наливайко, третій етап становлення та розвитку конституційного процесу 1996-2004 рр. в Україні розпочався з прийняттям:*

- а) Декларації про державний суверенітет України;
- б) Акту проголошення незалежності України;
- в) Конституції України;

- г) Декларації прав національностей України;
- д) Закону України «Про правонаступництво України».

21. Згідно з підходом Л. Наливайко, четвертий етап становлення та розвитку конституційного процесу в Україні 2004 – 2010 рр. ознаменувався:

- а) прийняттям Декларації про державний суверенітет України;
- б) прийняттям Акта проголошення незалежності України;
- в) підписанням Конституційного договору між Верховною Радою України та Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади та місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України»;
- г) прийняттям Конституції України від 28 червня 1996 року;
- д) внесенням змін до чинної Конституції України.

22. Закон України «Про внесення змін до Конституції України», що втілює волю народу України щодо зміни форми держави набув чинності:

- а) 8 грудня 2006 р.;
- б) 1 січня 2006 р.;
- в) 8 жовтня 2010 р.;
- г) 1 січня 2005 р.;
- д) 8 грудня 2004 р.

23. Після внесення змін до Конституції України у 2004 р. Україна стала:

- а) президентсько-парламентською республікою;
- б) парламентсько-президентською республікою;
- в) президентською республікою;
- г) парламентською республікою;
- д) автономною республікою.

24. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року було визнано неконституційним:

- а) Постановою Верховної Ради України;
- б) Рішенням Конституційного Суду України;
- в) Розпорядженням Кабінету Міністрів України;
- г) Указом Президента України;
- д) Наказом Міністерства юстиції України.

25. Конституційна Асамблея є спеціальним допоміжним органом при:

- а) Президентів України;
- б) Кабінеті Міністрів України;
- в) Верховній Раді України;
- г) Прем'єр-міністрів України;
- д) заступнику Прем'єр-міністра України.

26. *Правовою основою створення Конституційної Асамблеї є:*

- а) Постанова Верховної Ради України;
- б) Рішення Конституційного Суду України;
- в) Розпорядження Кабінету Міністрів України;
- г) Указ Президента України;
- д) Наказ Міністерства юстиції України.

27. *Метою створення Конституційної Асамблеї є:*

- а) підготовка законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України;
- б) прийняття законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України;
- в) підготовка законів про внесення змін до Конституції України;
- г) прийняття законів про внесення змін до Конституції України;
- д) внесення змін і доповнень до Конституції України.

28. *До завдань Конституційної Асамблеї не належить:*

- а) узагальнення практики реалізації Конституції України, пропозицій і рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням досягнень і тенденцій сучасного конституціоналізму;
- б) підготовка та схвалення Концепції внесення змін до Конституції України, подання її Президентові України;
- в) підготовка на основі Концепції внесення змін до Конституції України законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України та попереднє його (їх) схвалення;
- г) доопрацювання за результатами громадського і фахового обговорення законопроекту (законопроектів) про внесення змін до Конституції України;
- д) вдосконалення Конституції України шляхом внесення змін до розділу XIII Конституції України.

29. *Суб'єктом, що затверджує склад Конституційної Асамблеї, є:*

- а) Президент України;
- б) Голова Конституційної Асамблеї;
- в) Верховна Рада України;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) Прем'єр-Міністр України.

30. *Пленарне засідання Конституційної Асамблеї є повноважним, якщо на ньому присутні:*

- а) не менше двох третин від затвердженого складу Конституційної Асамблеї;
- б) не менше половини від затвердженого складу Конституційної Асамблеї;
- в) не менше однієї третини від затвердженого складу Конституційної Асамблеї;

- г) не більше половини від затвердженого складу Конституційної Асамблеї;
- д) не більше 10 осіб від затвердженого складу Конституційної Асамблеї.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Конституція (Основний Закон) України. Прийнята Верховною Радою УРСР 20 квітня 1978 року // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1978. — № 18. — Ст. 286.
- ❖ Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 18. — Ст. 133.
- ❖ Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1990. — № 31. — Ст. 429.
- ❖ Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 799.
- ❖ Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 18. — Ст. 133.
- ❖ Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 46. — Ст. 617.
- ❖ Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст. 502.
- ❖ Про Конституційну Асамблею : Указ Президента України від 17 травня 2012 року № 328/2012 // Офіційний вісник Президента України. — 2012. — № 19. — С. 4-5
- ❖ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про внесення змін до Конституції України” від 8 грудня 2004 року № 2222-IV // Офіційний вісник України від 1 жовтня 2010 року. — 2010. — № 72/1. Спеціальний випуск. — С. 7. — Ст. 2597.

Спеціалізована література:

1. Бабенко К. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи в Україні / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2012. — № 1 (109). — С. 12-17.
2. Бандурка О. Конституційна реформа. Логіка затребуваності / О. Бандурка // Віче. — 2004. — № 6. — С. 3-7.
3. Белов Д. Реформування конституційного ладу: позитиви та негативи / Д. Белов // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 101-104.
4. Васильєв Г. Конституційний аспект політичної реформи / Г. Васильєв // Віче. — 2003. — № 4. — С. 3-11.
5. Веніславський Ф. В. Конституційна реформа в аспекті забезпечення стабільності / Ф. В. Веніславський // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 33-41.
6. Головченко В. За зразками європейських демократій. Перспективи конституційної реформи в Україні й досвід європейських парламентсько-президентських республік / В. Головченко // Політика і час. — 2003. — № 4. — С. 38-42.
7. Гончаренко В. Право законодавчих органів УРСР на конституційні протести і його реалізація у 1920-ті роки / В. Гончаренко // Вісник Академії правових наук України. — 2007. — № 1. — С. 108-111.
8. Гунчак Т. Тисяча років української суспільно-політичної думки : у 9 т. / Т. Гунчак, О. Сліпущко., В. Литвинов [та ін.]. — К. : Дніпро, 2001. — Т. 1 : Х XVст. — 630 с. ; Т. 4, кн. 1 : Перша третина XVIII ст. — 518 с.
9. Добродумов П. Про реформу політичної системи України / П. Добродумов // Право України. — 2003. — № 5. — С. 19-21.
10. Древаль Ю. Політична реформа: вдосконалення політичних інститутів, чи... з пастки в пастку? / Ю. Древаль // Віче. — 2005. — № 2. — С. 7-11.
11. Коваленко В. В. Проблеми державотворення та правотворення в період реформ в Україні / В. В. Коваленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 6. — С. 35.
12. Колодій А. Конституційний процес та сучасна конституційна реформа в Україні: етапи розвитку / А. Колодій // Право України. — 2012. — № 8. — С. 114-121.
13. Колпаков А. Проблеми змін в політичній системі України: політико-правовий вимір / А. Колпаков // Право України. — 2003. — № 4. — С. 5-9.
14. Кравчук М. Становлення радянської влади в Україні у 1917-1921 рр. та її законодавче оформлення / М. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 2. — С. 122-126.
15. Кресіна І. Політична реформа: проблеми і перспективи / І. Кресіна, Є. Перегуда // Віче. — 2003. — № 4. — С. 12-15.
16. Кривенко Л. Конституційний процес. Кому вигідне “перетягування ковдри”? / Л. Кривенко // Віче. — 2004. — № 39. — С. 9-13.

17. Малишев Б. В. Правова реформа: поняття, ознаки, види / Б. В. Малишев // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 3. — С. 19-23.
18. Мартинюк А. Чи рухатиметься політична реформа / А. Мартинюк // Віче. — 2006. — № 7. — С. 10-14.
19. Мартинюк Р. Сучасний український парламентаризм: особливості розвитку / Р. Мартинюк // Юридична Україна. — 2009. — № 1. — С. 27-31.
20. Мацькевич М. М. Етапи юридичного оформлення об'єднання УНР і ЗУНР / М. М. Мацькевич // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 1. — С. 25-29.
21. Мельниченко В. Статус уряду в контексті конституційної реформи: можливість зробити перший крок до самостійності / В. Мельниченко, Н. Плахотнюк // Віче. — 2006. — № 1. — С. 29-32.
22. Мироненко О. М. Історія Конституції України / О. М. Мироненко. — К. : Ін Юре, 1997. — 60 с.
23. Мішина Н. Принципи українського конституціоналізму (на матеріалах конституційного реформування місцевого самоврядування) / Н. Мішина // Юридична Україна. — 2009. — № 3. — С. 21-25.
24. Нонко О. Конституційний процес в Україні та вплив на нього Ради Європи / О. Нонко // Право України. — 2006. — № 9. — С. 21-24.
25. Орзих М. Государственное устройство Украины в условиях государственно-правовой реформы / М. Орзих // Юридический вестник. — 1999. — № 2. — С. 92-95.
26. Орзих М. Современный конституционализм: цель и средства конституционной реформы в Украине / М. Орзих // Юридический вестник. — 2001. — № 3. — С. 109-112.
27. Орзіх М. Конституційна модернізація та реформування: методологія співвідношення та науково прикладне значення / М. Орзіх // Право України. — 2012. — № 8. — С. 43-49.
28. Орзіх М. Конституційна реформа в Україні: пошук шляхів / М. Орзіх // Юридический вестник. — 2000. — № 3. — С. 18-22.
29. Орзіх М. П. Державний устрій України: концепція конституційної моделі / М. П. Орзіх // Вісник Академії правових наук України. — 1993. — № 1. — С. 16-20.
30. Орзіх М. П. Конституційна реформа в Україні : навч. посіб. / М. П. Орзіх. — Одеса : Юридична література, 2003. — 128 с.
31. Погорілко В. Конституційні основи українського державотворення і розвиток безпосереднього народовладдя в Україні / В. Погорілко // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 3. — С. 54-58.
32. Приходько Х. До визначення історичних і змістовно-пізнавальних коренів формалізації конституційного процесу / Х. Приходько // Юридична Україна. — 2012. — № 7 (115) — С. 16-23.
33. Приходько Х. Конституційний процес: проблема класифікації та правового забезпечення в Україні / Х. Приходько // Право України. — 2009. — № 8. — С. 72-75.

34. Пушкіна О. Правове регулювання внесення змін до Конституції України / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2013. — № 3. — С. 27-32.
35. Рудик П. А. Реформування прокуратури України в контексті конституційних змін / П. А. Рудик // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 54-59.
36. Селіванов А. Конституційна реформа в Україні : потреба наукової концепції / А. Селіванов // Право України. — 2011. — № 5. — С. 153-158.
37. Серьогіна С. Оптимізація статусу президента як ключова ланка конституційної реформи в Україні / С. Серьогіна // Право України. — 2009. — № 6. — С. 23-26.
38. Скрипнюк О. Конституційний лад в Україні: методологічні проблеми розвитку та вдосконалення в конспекті конституційної модернізації / О. Скрипнюк // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 4 (71). — С. 123-134.
39. Скрипнюк О. Сучасний конституційний процес в Україні: передумови, завдання та перспективи / О. Скрипнюк // Право України. — 2012. — № 8. — С. 35-42.
40. Смолій В. Історія українського парламентаризму : від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення / The history of Ukrainian parliamentarism : в 3 т. // О. Г. Аркуша, Т. А. Бевз, О. Д. Бойко та ін. ; кер. авт. кол. В. А. Смолій. — К. : Дніпро, 2010. — 635 с.
41. Ставнійчук М. Окремі проблеми новітнього конституційного процесу у світлі висновків Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) / М. Ставнійчук // Право України. — 2012. — № 8. — С. 146-153.
42. Тацій В. Конституційна реформа в Україні: здобутки та перспективи / В. Тацій, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 11. — С. 6-10.
43. Тацій В. Наукові засади конституційного реформування в Україні / В. Тацій // Право України. — 2009. — № 11. — С. 12-14.
44. Тодика О. Конституційна реформа в Україні в аспекті народовладдя і розвитку правової системи / О. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 1. — С. 27-30.
45. Томенко М. В. Конституційний процес як пошук стратегічних пріоритетів України : монографія / М. В. Томенко. — К. : Вид.-полігр. центр «Київ. Ун-т», 2010. — 299 с.
46. Фрицький Ю. О. Закріплення організації та функціонування державної влади в Конституції України 1996 року / Ю. О. Фрицький // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2006. — № 2. — С. 3-6.
47. Цессар І. Роль конституції та конституціоналізму у функціонуванні сучасних демократій / І. Цессар // Юридична Україна. — 2010. — № 7 (91). — С. 35-41.
48. Шемшученко Ю. Проблеми наукового забезпечення сучасного конституційного процесу в Україні / Ю. Шемшученко // Право України. — 2012. — № 8. — С. 28-34.

49. Шемшученко Ю. Теоретико-методологічні проблеми сучасного конституціоналізму та державного управління в Україні / Ю. Шемшученко // Право України. — 2009. — № 11. — С. 19-23.
50. Ющук О. Конституційний процес в Україні: особливості сучасного етапу / О. Ющук // Право України. — 2012. — № 8. — С. 19-27.
51. Яковлев А. Конституційний процес в Україні 1991-1996 років: ретроспективний погляд на проблему / А. Яковлев // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 4 (71). — С. 135-144.
52. Яковюк І. Огляд регіональної наукової конференції “Конституція Пилипа Орлика 1710 р. і розвиток українського конституціоналізму” / І. Яковюк, Г. Чапала // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 1. — С. 229-232.
53. Яровой Т. Демократичний потенціал українського конституціоналізму / Т. Яровой // Юридична Україна. — 2010. — № 9 (93). — С. 38-42.

ТЕМА 3. ТЕОРІЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Поняття, ознаки (юридичні властивості) та сутність Конституції України. Розкрити співвідношення понять: конституція та держава, конституція та політична система суспільства, конституція та конституціоналізм. Функції конституції та їх характеристика. Класифікація конституцій: мета та критерії класифікації. Види конституцій в Україні. Характеристика Конституції Автономної Республіки Крим. Об'єкти конституційного регулювання. Дія Конституції України. Форма і структура Конституції України. Мова та стиль Конституції України. Внесення змін та доповнень до Конституції України (Розділ XIII Конституції України). Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 158 та статті 159 Конституції України. Поняття, структура механізму реалізації Конституції України. Фактори, що визначають реалізацію та ефективність дії Конституції України, проблеми її реалізації. Додержання та охорона Конституції України: гарантії, механізм захисту та охорони. Суб'єкти захисту Конституції України. Конституція і проблема імплементації норм міжнародного права.

Ключові поняття:

конституціоналізм, конституція у матеріальному значенні, конституція у формальному значенні, юридична конституція, фактична конституція, фіктивна конституція, Конституція як Основний Закон держави або система правових актів, зміст конституції, правовий зміст конституції, суспільний зміст конституції, форма конституції, функції конституції, система Конституції України, структура Конституції України, преамбула, писані конституції, неписані конституції, кодифіковані (консолідовані) конституції, некодифіковані (неконсолідовані) конституції, народні конституції, октройовані

конституції, гнучкі конституції, жорсткі конституції, змішані конституції, постійні конституції, тимчасові конституції, демократичні конституції, авторитарні конституції, тоталітарні конституції, констатуючі конституції, програмні конституції, унітарні конституції, федеративні конституції, республіканські конституції, монархічні конституції, Конституція Автономної Республіки Крим, правова охорона Конституції України, суб'єкти захисту Конституції, гарантії дотримання Конституції України, механізм реалізації Конституції України, конституційний контроль, конституційний нагляд.

1. Конституція – це :

- а) система правових норм, які мають вищу юридичну силу та регулюють основи відносин між людиною і суспільством, з одного боку, та державою – з іншого, а також основи організації самої держави;
- б) доктринальні положення, що визначають засади конституційного даду, основи народовладдя, засади організації та функціонування органів публічної влади;
- в) система нормативно-правових актів, що визначають порядок організації держави та суспільства;
- г) система конституційних звичаїв, які мають вищу юридичну силу;
- д) судові прецеденти, що регулюють основи відносин між людиною і суспільством, з одного боку, та державою – з іншого, а також основи організації самої держави.

2. До юридичних властивостей Конституції України не належить:

- а) установчий характер та вища юридична сила;
- б) конституція як юридична база поточного законодавства та особливий порядок її прийняття, внесення змін і доповнень;
- в) підвищена стабільність у поєднанні з динамічною рухливістю;
- г) програмний характер та специфічний предмет правового регулювання;
- д) казуїстичність об'єкту регулювання.

3. Ознаками конституції виступають:

- а) специфічне найменування;
- б) особливий порядок введення в дію, внесення змін та доповнень та особливий порядок прийняття;
- в) особливе коло законодавчо регламентуючих суспільних відносин;
- г) вища юридична сила;
- д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

4. Установчий характер Конституції полягає у:

- а) властивості Конституції створювати загальноправові установки;
- б) властивості Конституції наділяти певні суб'єкти (органи, організації, посадові особи) конкретними правами та обов'язками;
- в) закріпленні в узагальненому вигляді положень, які мають найбільш

важливе значення для життя суспільства на даному етапі;

г) гарантованості Конституції та її здатності сприяти розвитку прогресивних тенденцій у суспільстві та державі;

д) особливому порядку її прийняття, доповнення і зміни.

5. Нормативність Конституції України означає, що:

а) у Конституції закріплюються найважливіші права, свободи та обов'язки громадян, система й основні принципи діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування;

б) Конституція має свій особливий предмет правового регулювання, унормовує найважливіші суспільні відносини, а саме: основи правового статусу людини і громадянина, територіальний устрій, виборчу систему, референдуми, систему і принципи діяльності органів державної влади, їх компетенцію тощо;

в) Конституція обов'язкова до виконання всіма суб'єктами права і є актом постійної і прямої дії;

г) Конституція містить норми, за допомогою яких забезпечується непорушність Основного Закону;

д) Конституція визначає перспективи розвитку держави і суспільства, тенденції та напрями розвитку, основні цілі соціального прогресу, містить основні принципи здійснення влади, є орієнтиром розвитку всієї правової системи держави.

6. Цінність чинної Конституції України посилюється тим, що її норми мають загальнонормативні якості, а саме:

а) загальнообов'язковість для виконання на всій території держави;

б) нормативність;

в) формальна визначеність, що має суттєве значення для розкриття регулятивного потенціалу;

г) висока захищеність її норм;

д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

7. Сутність Конституції України полягає:

а) в утвердженні демократичних цінностей, гуманізму, забезпеченні прав і свобод людини та громадянина, законності та правопорядку;

б) в тому, що вона виступає продуктом класової боротьби, засобом, за допомогою якого той чи інший клас закріплює своє панівне політичне становище;

в) в тому, що вона виступає як форма прояву народних (національних), а не класових інтересів, як результат високого ступеня політичного та юридичного консенсусу;

г) у співвідношенні конституційно-правового механізму забезпечення дотримання, охорони і захисту Конституції України з конституційними гарантіями (загальними та спеціальними);

д) у співвідношенні конституційного контролю та конституційного правосуддя з повноваженнями та функціями різноманітних державних і недержавних структур з охорони та захисту Конституції України.

8. *Стаття Конституції України, що визначає: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю»:*

- а) ст. 81 чинної Конституції України;
- б) ст. 3 чинної Конституції України;
- в) ст. 35 чинної Конституції України;
- г) ст. 2 чинної Конституції України;
- д) ст. 121 чинної Конституції України.

9. *В Стародавньому Римі термін «конституція» вживали для позначення:*

- а) декларацій;
- б) вимог-прохання;
- в) нормативних актів;
- г) номоканонів;
- д) угод.

10. *Прихильники природно-правової теорії походження Конституції стверджують, що Конституція є:*

- а) проявом волі народу, його суверенітету;
- б) втіленням божественних приписів суспільству про правила життя;
- в) суспільним договором, що встановлює принципові основи існування суспільства та правила, за якими воно функціонує;
- г) проявом державної влади, що обмежує її;
- д) вираженням волі не всього суспільства, а економічно панівного класу.

11. *Договірна теорія походження конституції передбачає:*

- а) прояв у конституції волі народу, його суверенітету;
- б) усі члени суспільства укладають між собою договір, який знаходить свій вияв у конституції про те, на яких принципах засновується та функціонує суспільство;
- в) конституція — це прояв божественних настанов суспільству щодо правил життя, ідей вищої справедливості та розуму;
- г) конституція виражає волю не всього суспільства, а лише економічно панівного класу, тобто має класовий характер;
- д) конституція виникла внаслідок органічного розвитку суспільства — його поділу за достатком та спеціалізацією.

12. Природно-правова теорія походження конституції передбачає:

- а) конституція — це прояв божественних настанов суспільству щодо правил життя, ідей вищої справедливості та розуму;
- б) конституція виникла внаслідок органічного розвитку суспільства — його поділу за достатком та спеціалізацією;
- в) прояв у конституції волі народу, а також його суверенітету;
- г) усі члени суспільства укладають між собою договір, який знаходить свій вияв у конституції про те, на яких принципах засновується та функціонує суспільство;
- д) конституція виражає волю не всього суспільства, а лише економічно панівного класу, тобто має класовий характер.

13. Теологічна теорія походження конституції передбачає:

- а) даний акт — це прояв божественних настанов суспільству щодо правил життя, ідей вищої справедливості та розуму;
- б) прояв у конституції волі народу, а також його суверенітету;
- в) усі члени суспільства укладають між собою договір, який знаходить свій вияв у конституції про те, на яких принципах засновується та функціонує суспільство;
- г) конституція виражає волю не всього суспільства, а лише економічно панівного класу, тобто має класовий характер;
- д) конституція виникла внаслідок розвитку суспільства — його поділу за достатком та спеціалізацією.

14. Марксистсько-ленінська теорія походження конституції передбачає:

- а) прояв у конституції волі народу, а також його суверенітету;
- б) конституція виражає волю не всього суспільства, а лише економічно панівного класу, тобто має класовий характер;
- в) даний акт — це прояв божественних настанов суспільству щодо правил життя, ідей вищої справедливості та розуму;
- г) усі члени суспільства укладають між собою договір, який знаходить свій вияв у конституції про те, на яких принципах засновується та функціонує суспільство;
- д) конституція виникла внаслідок того, що кожна окрема людина неспроможна задовольнити свої потреби, а тому люди «збираються» разом і виробляють основні правила поведінки, що знаходять свій вияв у конституційно-правових нормах.

15. Початком історії української Конституції є:

- а) Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року;
- б) Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року;
- в) 1710 рік – час появи Конституції Пилипа Орлика;
- г) Декларація прав національностей 1890 року;
- д) національно визвольна війна 1645 року.

16. Політико-правова категорія, яка опосередковує місце і роль конституції у правовій системі, суспільстві і державі, що знаходять вияв у її верховенстві та характері впливу на суспільні відносини – це:

- а) конституційний лад;
- б) конституційний процес;
- в) конституціоналізм;
- г) парламентаризм;
- д) формалізм.

17. Вихідним елементом поняття конституціоналізму є вчення про:

- а) про природне право;
- б) про державу і право;
- в) про позитивне право;
- г) про сутність конституції та її функціональне призначення;
- д) про співвідношення природного і позитивного права.

18. Конституція України закріплює наступні принципи громадянського суспільства:

- а) недоторканість права власності, економічна свобода громадян та їх об'єднань;
- б) свобода і добровільність праці, вільний вибір діяльності на основі ринку праці, забезпечення умов для зайнятості працездатного населення;
- в) забезпечення демократії у всіх сферах життєдіяльності суспільства;
- г) вільне функціонування засобів масової інформації;
- д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

19. До конституційно-правових принципів функціонування держави та суспільства, що закріплені в Конституції України, не належить:

- а) Україна — суверенна, незалежна, демократична, соціальна, правова держава, визнається та діє принцип верховенства права;
- б) людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю;
- в) носієм суверенітету та єдиним джерелом влади є народ;
- г) держава сприяє консолідації і розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій та культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України;
- д) поділ державної влади на законодавчу, виконавчу, судову, контрольно-наглядову гілки влади.

20. Організаційна функція конституції знаходить свій вияв:

- а) у її покликанні здійснювати важливі зовнішньополітичні завдання, встановлювати рамки державних національних інтересів;
- б) у закріпленні нею системи органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні, визначенні основ взаємодії і взаємовідносин між

гілками влади, встановленні форм правління, основ повноважень різноманітних державних органів;

в) виступає як невичерпний перелік прав і свобод людини та громадянина, який базується на міжнародних актах про права людини і громадянина;

г) у встановленні основ правового статусу різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і насамперед, органів державної влади, забезпеченні необхідних зв'язків між ними;

д) виступає інструментом державної політики, проведення загальносоціальних заходів, встановлення основ політичного режиму, принципів організації і діяльності політичної системи суспільства.

21. Соціальна функція Конституції обумовлена тим, що:

а) предмет регулювання Основного Закону держави складають фундаментальні суспільні відносини, пов'язані з такими соціально-політичними явищами та категоріями, як суверенітет народу, громадянське суспільство, правовий статус особи, основи конституційного устрою;

б) у відповідності з її нормами будується система національного законодавства, а закони та інші правові акти, які їй суперечать, юридичної сили не мають;

в) конституція визнає і юридично оформлює найважливіші соціально-економічні і політичні інститути, виступає політико-правовою основою розвитку суспільства і держави;

г) конституція встановлює правовий статус різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;

д) конституція покликана здійснювати важливі зовнішньополітичні завдання, встановлювати рамки державних національних інтересів.

22. Обмежувальна функція Конституції проявляється у тому, що Конституція:

а) виконує роль обмежувача необгрунтованого вторгнення держави в особисте життя особи, у питання організації і функціонування суспільних формувань, в тому числі політичних партій, релігійних організацій;

б) визнає і юридично оформлює найважливіші соціально-економічні і політичні інститути, виступає політико-правовою основою розвитку суспільства і держави;

в) у встановленні правового статусу різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і насамперед, органів державної влади, забезпеченні необхідних зв'язків між ними;

г) у спрямованості її норм на захист конституційного устрою, вказує на механізм її «самозабезпечення», «самозахисту»;

д) являє собою стабілізуючий чинник розвитку суспільних відносин та розглядається як результат консенсусу різноманітних політичних сил.

23. Стабілізуюча функція Конституції України проявляється в тому, що:

а) вона виконує роль обмежувача необґрунтованого вторгнення держави в особисте життя особи, у питання організації і функціонування суспільних формувань, в тому числі політичних партій, релігійних організацій;

б) будучи результатом консенсусу різних політичних сил і угруповань, вона є фактором стабілізації суспільних відносин, їх подальшого розвитку на демократичних засадах;

в) вона встановлює правовий статус різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;

г) у відповідності з її нормами будується система національного законодавства, володіє верховенством у системі джерел права, вищою юридичною силою, застосуванням специфічних форм захисту конституції, а закони та інші нормативно-правові акти, які їй суперечать, юридичної сили не мають;

д) її норми спрямовані на захист конституційного устрою, вказує на механізм її «самозабезпечення», «самозахисту».

24. Функція загальносоціального регулювання та забезпечення балансу соціальних інтересів Конституції України спрямована на забезпечення:

а) устанавленого розвитку соціальної системи «людина — громадянське суспільство — світ»;

б) балансу між політичними силами, спокоєм, порядком, прогресом;

в) тісних зв'язків та порозуміння між центральною і місцевою владами;

г) широкого переліку прав і свобод людини та громадянина; свободи праці, підприємницької діяльності, соціальної відповідальності власників, активної участі держави в регулюванні економічних процесів в інтересах всього суспільства, а не окремих його прошарків;

д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

25. Політична функція Конституції України проявляється в тому, що:

а) вона є інструментом державної політики та проведення демократичних перетворень, закріплює основи політичного режиму, принципи організації і діяльності політичної системи суспільства;

б) її норми спрямовані на забезпечення широкого переліку прав і свобод людини та громадянина;

в) вона виконує роль обмежувача необґрунтованого вторгнення держави в особисте життя особи, у питання організації і функціонування суспільних формувань, в тому числі політичних партій, релігійних організацій;

г) вона встановлює правовий статус різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і, насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;

д) вона є фактором стабілізації суспільних відносин, їх подальшого розвитку на демократичних засадах.

26. Програмна функція Конституції України проявляється у:

- а) спрямованості конституційно-правових норм на забезпечення широкого переліку прав і свобод людини та громадянина, механізму їх реалізації;
- б) закріпленні тих принципів та цінностей, які ще необхідно буде втілити у життя, які є орієнтиром для всієї законотворчої діяльності;
- в) стабілізації суспільних відносин, їх подальшого розвитку на демократичних засадах;
- г) встановленні правового статусу різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і, насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;
- д) відповідності конституційно-правових норм міжнародним нормам та стандартам у будь-якій галузі законодавства України.

27. Зовнішньополітична функція Конституції України проявляється у тому, що вона:

- а) відіграє значну роль в правовому забезпеченні зовнішньої діяльності України, визначає основи взаємовідносин України з іншими державами світу, встановлює основні принципи зовнішньої політики України, що впливає на її авторитет в світовому співтоваристві;
- б) виступає фактором стабілізації суспільних відносин, їх подальшого розвитку на демократичних засадах;
- в) спрямована на забезпечення широкого переліку прав і свобод людини та громадянина, механізму їх реалізації;
- г) встановлює правовий статус різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і, насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;
- д) закріплює демократичну спрямованість розвитку держави та суспільства, сприяє формуванню нових демократичних інститутів.

28. Функція забезпечення рівних економічних умов господарювання та соціального партнерства Конституції України передбачає:

- а) правове забезпечення зовнішньої діяльності України, встановлення основ взаємовідносин України з іншими країнами світу, гарантування основних принципів зовнішньої політики України, що впливає на їх авторитет в світовому співтоваристві;
- б) встановлення принципів економічного плюралізму, рівного захисту всіх форм власності, свободи підприємництва, непорушності приватної власності тощо;
- в) встановлення правового статусу різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;

г) закріплення тих принципів та цінностей, які ще необхідно буде втілити у життя, які є орієнтиром для всієї законотворчої діяльності;

д) спрямованість конституційно-правових норм на захист конституційного устрою, вказують на механізм її «самозабезпечення», «самозахисту».

29. Охоронна функція Конституції України проявляється у:

а) спрямованості її норм на захист конституційного ладу, що вказують на механізм її «самозабезпечення» і «самозахисту»;

б) встановленні правового статусу різноманітних суб'єктів державно-правових відносин і, насамперед, органів державної влади, забезпечення необхідних зв'язків між ними;

в) правовому забезпеченні зовнішньої діяльності України, забезпеченні основ взаємовідносин України з іншими країнами світу;

г) закріпленні демократичної спрямованості розвитку держави та суспільства, сприянні формуванню нових демократичних інститутів;

д) встановленні принципів економічного плюралізму, рівного захисту всіх форм власності, свободи підприємницької діяльності, непорушності приватної власності тощо.

30. Виховна функція Конституції України проявляється у тому, що вона:

а) закріплює такі принципи і цінності, які ще необхідно буде втілити в життя, які є орієнтиром для всієї законотворчої діяльності;

б) виступає як основа для формування та розвитку конституційно-правової свідомості;

в) закріплює демократичну спрямованість розвитку держави та суспільства, сприяє формуванню нових демократичних інститутів;

г) встановлює основи взаємовідносин України з іншими країнами світу, гарантує основні принципи зовнішньої політики України, що впливає на її авторитет у світовій спільноті;

д) встановлює принципи економічного плюралізму, рівного захисту всіх форм власності, свободи підприємництва, непорушності приватної власності тощо.

31. Конституції, які складаються з багатьох законів, судових прецедентів, правових звичаїв, конституційних угод – це:

а) писані конституції;

б) неписані конституції;

в) кодифіковані конституції;

г) гнучкі конституції;

д) жорсткі конституції.

32. Писана Конституція – це:

- а) два або більше правових актів, складених у формі Основного Закону держави;
- б) єдиний правовий акт, складений у формі підзаконного нормативно-правового акту;
- в) єдиний правовий акт, що являє собою Основний Закон держави;
- г) сукупність звичаїв, що складають собою Основний Закон держави і містяться у правовій свідомості його виконавців;
- д) Основний Закон держави, норми якого не відповідають реально існуючим суспільним відносинам і мають декларативний характер.

33. Основний Закон, прийнятий шляхом укладання відповідної угоди між різними суб'єктами конституційного процесу – це:

- а) дарована конституція;
- б) гнучка конституція;
- в) договірна конституція;
- г) жорстка конституція;
- д) постійна конституція.

34. «Гнучка» Конституція – це:

- а) сукупність конституційних актів, звичаїв і судових прецедентів, що являють собою Основний Закон держави;
- б) єдиний правовий акт, складений у формі Основного Закону держави;
- в) конституція, яка має складну процедуру внесення змін і доповнень до неї;
- г) конституція, яка не потребує ускладненої процедури щодо внесення змін та доповнень до неї;
- д) Основний Закон держави, норми якого відповідають реально існуючим суспільним відносинам та адекватно реалізуються в системі суспільних відносин.

35. За порядком внесення змін конституції класифікують на:

- а) прості та складні;
- б) постійні та тимчасові;
- в) юридичні, фактичні та змішані;
- г) жорсткі, гнучкі та змішані;
- д) диспозитивні та імперативні.

36. Народна Конституція — це:

- а) Конституція, яка була прийнята за результатами референдуму, установчими зборами або парламентом;
- б) єдиний правовий акт, складений у формі Основного Закону держави;
- в) сукупність конституційних актів, звичаїв, традицій та судових прецедентів, що являють собою Основний Закон держави та не потребують ускладненої процедури щодо внесення змін і доповнень до нього;

г) конституція, яка набирає законної сили з моменту оприлюднення відповідного акту глави держави, проект якої розробляється під контролем глави держави без залучення представницького органу або виборчого корпусу і ним же затверджується;

д) конституція, яка має складну процедуру внесення змін та доповнень до неї.

37. Октройована Конституція — це:

а) Конституція, яка має складну процедуру внесення змін та доповнень до неї;

б) єдиний правовий акт, складений у формі Основного Закону держави;

в) Конституція, яка вводиться в дію актом глави держави, проект якої розробляється під контролем глави держави без залучення представницького органу або виборчого корпусу і ним же затверджується;

г) сукупність конституційних актів, звичаїв, традицій та судових прецедентів, що являють собою Основний Закон держави та не потребують ускладненої процедури щодо внесення і доповнень до нього;

д) конституція, норми якої відображають реально існуючі суспільні відносини та адекватно реалізуються в системі суспільних відносин.

38. «Реальна» Конституція – це:

а) єдиний правовий акт, складений у формі Основного Закону держави, норми якого не відповідають існуючим суспільним відносинам і мають декларативний характер;

б) сукупність конституційних актів, звичаїв і судових прецедентів, що являють собою Основний Закон держави та мають складну процедуру внесення змін і доповнень до нього;

в) сукупність конституційних актів, звичаїв і судових прецедентів, що являють собою Основний Закон держави та не потребують ускладненої процедури щодо внесення змін і доповнень до нього;

г) конституція, норми якої відображають реально існуючі суспільні відносини та адекватно реалізуються в системі суспільних відносин;

д) конституція тієї держави, яка має республіканську форму державного правління та унітарну форму державного устрою.

39. Конституція, що введена у дію одноособовим актом виконавчої влади — монархом або президентом, без участі парламенту або референдуму – це:

а) октройована Конституція;

б) виконавча Конституція;

в) жорстка Конституція;

г) гнучка Конституція;

д) імперативна Конституція.

40. Найбільш поширена, стандартизована структура Конституції передбачає наявність таких елементів як :

- а) преамбула, основний зміст, прикінцеві та перехідні положення;
- б) преамбула, основний зміст, додатки;
- в) основний зміст, заключні, прикінцеві та перехідні положення;
- г) преамбула, основний зміст, прикінцеві та перехідні положення, бібліографічний покажчик;
- д) початкові положення, основний зміст, прикінцеві та перехідні положення.

41. Преамбула Конституції України не містить положення:

- а) положення про державно-політичне (офіційне) розуміння поняття «український народ», за яким останній визначається як єдність громадян України різних національностей, тобто всі особи, які належать до громадянства України, разом утворюють український народ;
- б) положення про те, що ця конституція приймається на основі здійснення українською нацією права на самовизначення;
- в) положення про те, що ця конституція спрямовується на забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя;
- г) положення про те, що в парламентарії, приймаючи основний закон України, усвідомлюють всю свою відповідальність перед богом, власною совістю, попередніми, нинішніми і прийдешніми поколіннями українського народу;
- д) положення про розуміння поняття «рідна мова».

42. Конституція України складається з:

- а) 15 розділів;
- б) 14 розділів;
- в) 13 розділів;
- г) 12 розділів;
- д) 11 розділів.

43. Кількість статей чинної Конституції України дорівнює:

- а) 121;
- б) 113;
- в) 158;
- г) 172;
- д) 161.

44. Конституція України від 28 червня 1996 року не містить розділу з назвою:

- а) Територіальний устрій України;
- б) Рахункова Палата України;
- в) Місцеве самоврядування;
- г) Прокуратура;
- д) Прикінцеві положення.

45. Розділ Конституції України, в якому закріплена норма, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова:

- а) Розділ 3;
- б) Розділ 5;
- в) Розділ 2;
- г) Розділ 1;
- д) Розділ 11.

46. Стаття Конституції України, що встановлює поділ державної влади:

- а) ст. 5 Конституції України;
- б) ст. 15 Конституції України;
- в) ст. 6 Конституції України;
- г) ст. 15 Конституції України;
- д) ст. 1 Конституції України.

47. Згідно із ст. 7 Конституції України держава визнає і гарантує:

- а) права і свободи людини;
- б) приватну власність;
- в) місцеве самоврядування;
- г) єдине громадянство;
- д) вільний розвиток і захист інших мов національних меншин України.

48. Відповідно до Конституції України Генеральний прокурор України призначається на посаду та звільняється з посади:

- а) за згодою Президента України Верховною Радою України;
- б) за згодою Верховної Ради України Президентом України;
- в) за згодою Кабінету Міністрів України Президентом України;
- г) за згодою Президента України Кабінетом Міністрів України;
- д) за згодою Президента України Конституційним Судом України.

49. Відповідно до Конституції України строк повноважень Генерального прокурора України:

- а) три роки;
- б) чотири роки;
- в) п'ять років;
- г) сім років;
- д) вісім років.

50. До способів забезпечення стабільності Конституції не належать:

- а) ускладнена процедура внесення змін та доповнень в конституцію;
- б) судове або законодавче тлумачення її норм;
- в) особливий порядок зміни основних принципів;
- г) особлива процедура перегляду діючої та прийняття нової конституції;
- д) верховенство Конституції у системі нормативно-правових актів.

51. Правова охорона Конституції України — це:

а) сукупність юридичних засобів за допомогою яких забезпечується виконання всіх встановлених в Конституції норм та режиму конституційної законності у всіх сферах суспільного життя;

б) конституційне право народу України здійснювати опір кожному, хто намагається ліквідувати Українську державу, конституційний устрій, порушити його територіальну цілісність або здійснювати дії, спрямовані на захоплення державної влади, якщо передбачені Конституцією способи не можуть бути використані;

в) наявність консенсусу різноманітних політичних сил щодо шляхів ефективного виконання і реалізації конституційно-правових норм;

г) наявність розгалуженої системи органів державної влади загальної та спеціальної компетенції, які забезпечують охорону і захист Конституції України;

д) наявність загальнонаціональної ідеології як теоретичної форми обґрунтування необхідності ефективного виконання і реалізації Конституції України.

52. Способами захисту жорстких конституцій виступають:

а) наявність переліку положень, які не підлягають перегляду;

б) ускладнена процедура прийняття змін та доповнень лише кваліфікованою більшістю членів парламенту;

в) вимога щодо згоди на зміни або доповнення позапарламентських органів та інститутів;

г) довготривалий процес прийняття змін та доповнень;

д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

53. До системи загальних гарантій додержання та охорони Конституції України належать:

а) гарантії економічні;

б) гарантії політичні;

в) гарантії ідеологічні;

г) гарантії соціальні;

д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

54. Економічні гарантії додержання і охорони Конституції України розглядаються як:

а) наявність стабільного економічного розвитку суспільства, гарантованість соціально-економічних та інших прав і свобод людини і громадянина;

б) наявність розгалуженої системи органів державної влади, які забезпечують охорону та захист Конституції України;

в) реалізація на практиці соціального потенціалу держави, наявність соціальних програм та їх ефективне здійснення, підтримання населенням соціальної політики держави;

- г) наявність консенсусу різноманітних політичних сил щодо шляхів конституційно-правового розвитку та реформування держави і суспільства;
- д) сукупність юридичних прийомів і способів, які забезпечують додержання прав і свобод людини і громадянина у всіх сферах суспільних відносин.

55. Ідеологічні гарантії додержання і охорони Конституції України розглядаються як:

- а) наявність розгалуженої системи органів державної влади загальної компетенції, які забезпечують охорону та захист Конституції України;
- б) реалізація на практиці соціального і економічного потенціалу держави, наявність соціальних програм та їх ефективне здійснення, підтримання населенням соціально-економічної політики держави;
- в) наявність розгалуженої системи органів державної влади спеціальної компетенції, які забезпечують охорону та захист Конституції України;
- г) наявність загальнонаціональної ідеї, яка забезпечує консолідацію суспільства на демократичних засадах;
- д) сукупність юридичних засобів, які забезпечують виконання всіх встановлених в Основному Законі держави конституційно-правових норм, неухильне забезпечення у всіх сферах суспільного життя режиму конституційної законності.

56. Політична гарантія додержання і охорони Конституції України розглядається як:

- а) наявність консенсусу різноманітних політичних сил щодо шляхів конституційно-правового розвитку та реформування держави і суспільства;
- б) реалізація на практиці соціального і економічного потенціалу держави, наявність соціальних програм та їх ефективне здійснення, підтримання населенням соціально-економічної політики держави;
- в) наявність багатопартійної системи в державі, що забезпечує всебічний захист і охорону Конституції України;
- г) наявність розгалуженої системи органів державної влади загальної та спеціальної компетенції, які за допомогою юридичних способів і прийомів забезпечують захист і охорону Конституції України;
- д) наявність загальнонаціональної ідеології у формі складної теоретико-практичної конструкції, яка відображає сферу людської життєдіяльності і є раціонально-універсальною формою організації суспільного буття.

57. Соціальні гарантії додержання і охорони Конституції України розглядаються як:

- а) наявність загальнонаціональної ідеології як теоретичної форми обґрунтування і легітимізації суспільних цінностей, яка виступає у вигляді певної системи переконань;
- б) реалізація на практиці соціального потенціалу держави, наявність соціальних програм та їх ефективне здійснення, підтримання населенням

соціальної політики держави;

в) сукупність юридичних прийомів і способів, які забезпечують додержання прав і свобод людини і громадянина у всіх сферах суспільних відносин;

г) наявність розгалуженої системи органів державної влади загальної і спеціальної компетенції, які за допомогою юридичних способів і прийомів забезпечують захист і охорону Конституції України;

д) наявність консенсусу різноманітних політичних сил щодо шляхів конституційно-правового розвитку та реформування держави і суспільства.

58. Організаційні фактори реалізації конституційно-правових норм полягають:

а) у якості виконавчо-розпорядчої та контрольної діяльності органів державної влади;

б) у сприйнятті громадянами конституційно-правових норм як справедливих, що у повному обсязі відповідають їх уявленням та сподіванням;

в) у безпосередній взаємозалежності рівня економічного розвитку держави та ефективності реалізації конституційно-правових норм;

г) у становленні держави як суверенного суб'єкта міжнародних відносин та досягнення міжнаціональної злагоди на основі демократичних цінностей;

д) у становленні політичного та ідеологічного розмаїття, багатопартійності та демократизації політичної системи суспільства.

59. Соціально-психологічні фактори реалізації конституційно-правових норм полягають:

а) у становленні держави як суверенного суб'єкта міжнародних відносин та досягнення міжнаціональної злагоди на основі демократичних цінностей;

б) у безпосередній взаємозалежності рівня економічного розвитку держави та ефективності реалізації конституційно-правових норм;

в) у сприйнятті громадянами конституційно-правових норм як справедливих, що у повному обсязі відповідають їх уявленням та сподіванням;

г) у якості виконавчо-розпорядчої та контрольної діяльності органів державної влади;

д) у демократизації політичної системи суспільства та становленні політичного та ідеологічного розмаїття, багатопартійності.

60. Співвідношення Конституції України та Конституції Автономної Республіки Крим підпорядковується таким вимогам:

а) єдина спрямованість правового регулювання, що не виключає відмінностей в обсязі такого регулювання;

б) поваги до демократичних конституційно-правових цінностей;

в) поваги до прав і свобод людини та громадянина, визнання невід'ємних прав націй та народностей, які мешкають в Україні і Автономній Республіці Крим;

г) проголошення верховенства права та верховенства закону;

д) усі перелічені вище варіанти у своїй сукупності.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1990. — № 31. — Ст. 429.
- ❖ Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.
- ❖ Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим : Закон України від 23 грудня 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 5-6. — Ст. 43.
- ❖ Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
- ❖ Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст. 502.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України “Про внесення змін до Конституції України” від 8 грудня 2004 року № 2222-IV // Офіційний вісник України від 1 жовтня 2010 року. — 2010. — № 72/1. Спеціальний випуск. — С. 7. — Ст. 2597.

Спеціалізована література:

1. Багрій О. Доктрина верховенства Конституції України у конституційному правосудді / О. Багрій // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 6. — С. 117-125.
2. Багрій О. Принципи верховенства Конституції України у контексті застосування практики Європейського суду з прав людини / О. Багрій // Юридична Україна. — 2012. — № 3 (111) — С. 37-42.
3. Белкін Д. Конституція України – закон прямої дії / Д. Белкін // Право України. — 1997. — № 1. — С. 71-74.
4. Бичков І. Конституція в системі чинників обмеження державної влади / І. Бичков // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 242-249.
5. Бичков І. Конституція в системі чинників обмеження державної влади / І. Бичков // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1. — С. 242-249.

6. Білоскурська О. Цінність Конституції / О. Білоскурська // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 105-108.
7. Веремієнко С. До питання про структуру Конституції України / С. Веремієнко, Л. Шестак // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — 12. — С. 144-148.
8. Гетьман І. Розвиток громадянського суспільства в умовах інформаційно-глобалізаційних процесів / І. Гетьман // Вісник Академії правових наук України. — 2011. — № 2 (65). — С. 46-54.
9. Головатий С. Конституція України 1996 року в системі європейського конституціоналізму / С. Головатий // Право України. — 1997. — № 8. — С. 3-6.
10. Горбунова Л. Конституційні засади забезпечення законності у нормотворчості / Л. Горбунова // Право України. — 2004. — № 7. — С. 15-20.
11. Гринюк Р. Ф. Обмежувальна роль Конституції у забезпеченні функціонування правової держави / Р. Ф. Гринюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 6. — С. 13-23.
12. Дмитриєнко Ю. М. Конституція України як статистична формальна спадкоємність конкретно-історичного циклу соціальної активності правової свідомості / Ю. М. Дмитриєнко // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2001. — № 1. — С. 263-277.
13. Задорожня Г. Аксіологічний вимір Конституції України: проблеми теорії та практики / Г. Задорожня // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 98-102.
14. Іщенко І. Зміни предмета правового регулювання в умовах правової держави і громадянського суспільства / І. Іщенко // Юридична Україна. — 2011. — № 9 (105). — С. 8-13.
15. Кельман М. Теоретико-методологічні підходи до аналізу співвідношення громадянського суспільства та держави / М. Кельман // Право України. — 2010. — № 6. — С. 93-100.
16. Князевич Р. Конституційно-правові підстави для прийняття нової Конституції України / Р. Князевич // Право України. — 2007. — № 6. — С. 9-14.
17. Козюбра М. Верховенство права : українські релігії та перспективи / М. Козюбра // Право України. — 2010. — № 3. — С. 6-18.
18. Колісник В. Конституційне регулювання етносоціальних процесів у європейських країнах / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 2. — С. 29-33.
19. Колісник В. Національно-етнічний чинник в Конституції України / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 3. — С. 13-17.
20. Колісник В. Правовий механізм трансформації української Конституції / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 1. — С. 59-67.
21. Копиленко О. “Лукава” нормотворчість (до проблеми реалізації Конституції АРК) / О. Копиленко // Вісник Академії правових наук України. — 2000. —

- № 4. — С. 65-69.
22. Копиленко О. Конституція в Конституції, або крок вперед, два кроки назад / О. Копиленко // Політика і час. — 2000. — № 7-8. — С. 12-16.
 23. Косілова О. Правозахисні функції громадянського суспільства / О. Косілова // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 10. — С. 10-13.
 24. Линецький С. Проблема внесення змін до Конституції у контексті еволюції державного режиму сучасної України / С. Линецький // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 3. — С. 94-99.
 25. Лисенков С. Властивості Конституції як основного закону та конституційна регламентація змісту і реалізації суб'єктивних прав і свобод / С. Лисенков // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 7. — С. 10-14.
 26. Мартинюк Р. Нормативне визначення порядку розробки і прийняття нової Конституції України / Р. Мартинюк // Право України. — 2011. — № 6. — С. 113-121.
 27. Матвієнко А. Методи та форми конституційно-правового забезпечення прав та свобод людини і громадянина / А. Матвієнко // Юридична Україна. — 2004. — № 12. — С. 25-29.
 28. Мельник В. Конституція України в ієрархічній структурі законодавства: науково-теоретичний аспект / В. Мельник // Право України. — 2009. — № 5. — С. 61-64.
 29. Михалев В. Конституционность как фактор правового государства / В. Михалев // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 114-116.
 30. Невідомий В. Українська Конституція у світлі проблеми гармонізації національного та європейського права / В. Невідомий // Вісник Академії правових наук України. — 2011. — № 1 (64). — С. 63-74.
 31. Нікольська О. Конкретизація Конституції України як необхідна умова її застосування / О. Нікольська // Юридична Україна. — 2012. — № 11 (119) — С. 29-35.
 32. Нікольська О. Пряма дія норм Конституції України як її юридична властивість / О. Нікольська // Юридична Україна. — 2009. — № 7. — С. 40-44.
 33. Нонко О. Конституційний процес в Україні та вплив на нього Ради Європи / О. Нонко // Право України. — 2006. — № 9. — С. 21-27.
 34. Опришко В. Конституція – фундаментальна основа подальшого розвитку законодавства і правової системи України / В. Опришко // Право України. — 1996. — № 9. — С. 45-48.
 35. Опришко В. Конституція України – основа розвитку законодавства / В. Опришко // Право України. — 1997. — № 8. — С. 14-17.
 36. Пелих Н. Конституція України в умовах сьогодення / Н. Пелих // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 1. — С. 51-56.
 37. Подорожна Т. Дефінітивна специфіка Конституції як Основного Закону держави / Т. Подорожна // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 11. — С. 39-42.
 38. Полешко А. Що робиться для матеріалізації норм Розділу II Конституції /

- А. Полешко // Право України. — 1997. — № 6. — С. 18-19.
39. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика : монографія / відп. ред. В. Ф. Погорілко. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України : А. С. К., 2003. — 652 с.
40. Пряхина Т. М. Конституція и конституционность: диалектика взаимосвязи / Т. М. Пряхина // Право и политика. — 2001. — № 9. — С. 13-18.
41. Рабінович П. Охорона Конституції України засобами конституційного судочинства / П. Рабінович, В. Гончаров // Право України. — 2011. — № 6. — С. 105-112.
42. Рогожин А. Проблеми становлення конституціоналізму в Україні / А. Рогожин, В. Гончаренко // Право України. — 2000. — № 12. — С. 143-144.
43. Савенко М. Функція правової охорони Конституції України / М. Савенко // Право України. — 2001. — № 9. — С. 3-5.
44. Савчин М. В. Конформне тлумачення Конституції та забезпечення єдності правової системи в діяльності Конституційного Суду України / М. В. Савчин // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 11. — С. 44-52.
45. Святоцький О. Питання теорії і практики конституціоналізму в Україні / О. Святоцький, В. Чушенко // Право України. — 1998. — № 2. — С. 17-20.
46. Соляр С. Корпоративна нормотворчість інститутів громадянського суспільства / С. Соляр // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 4 (63). — С. 80-87.
47. Стефанюк В. Напрями реалізації положень Конституції судами / В. Стефанюк // Право України. — 1997. — № 1. — С. 50-52.
48. Стефанюк В. Реалізація судами норм Конституції / В. Стефанюк // Право України. — 1997. — № 8. — С. 7-10.
49. Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. А. Стрижак. — К. : Ін Юре, 2010. — 631 с.
50. Тацій В. Конституція України і правосвідомість юристів / В. Тацій, Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 4. — С. 44-48.
51. Тацій В. Проблеми реалізації Конституції України / В. Тацій, Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 2. — С. 20-24.
52. Тененбаум А. Конституція – візитна картка держави / А. Тененбаум // Право України. — 1992. — № 11. — С. 8-10.
53. Тененбаум А. Конституція – правовий фундамент законності / А. Тененбаум // Право України. — 1994. — № 5-6. — С. 3-6.
54. Тесленко М. “Непорушність” Конституції як особлива гарантія її правової охорони / М. Тесленко // Право України. — 2006. — № 11. — С. 10-15.
55. Тесленко М. Значення суспільства у правовій охороні Конституції / М. Тесленко // Право України. — 2004. — № 12. — С. 91-94.
56. Тесленко М. Ф. Конституція і конституційне регулювання / М. Ф. Тесленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 10. — С. 17-22.
57. Тесленко М. Ф. Функції правової охорони Конституції / М. Ф. Тесленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 9. — С. 26-35.

58. Тихонова Є. Конституція юридична і фактична / Є. Тихонова, Л. Юзьков // Право України. — 1992. — № 1. — С. 9-31.
59. Тодика Ю. Конституція і правова доктрина / Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 1. — С. 42-46.
60. Тодика Ю. Конституція як соціальна цінність / Ю. Тодика // Право України. — 2000. — № 12. — С. 9-12.
61. Тодика Ю. М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика : монографія / Ю. М. Тодика. — К. : Факт, 2001. — 328 с.
62. Тодика Ю. М. Функції Конституції України та їх загальна характеристика / Ю. М. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 1997. — № 4. — С. 30-40.
63. Тодика Ю. Роль Конституції України в становленні громадянського суспільства / Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 2. — С. 3-8.
64. Тодика Ю. Способи тлумачення Конституції і законів України Конституційним Судом / Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 51-58.
65. Тодика Ю. Фактори реалізації Конституції України / Ю. Тодика // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 3. — С. 22-27.
66. Томенко М. Конституція України як неосновний закон держави / М. Томенко // Віче. — 2004. — № 7. — С. 37-38.
67. Черняк Є. В. Роль органів конституційної юстиції в процесі внесення змін до Основних Законів (Конституції) / Є. В. Черняк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 42-51.
68. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України / В. Шаповал // Право України. — 1999. — № 1. — С. 5-10.
69. Шаповал В. Конституція і міжнародне право: до питання про взаємозв'язок і взаємовплив / В. Шаповал // Право України. — 2009. — № 7. — С. 88-93.
70. Шаповал В. Конституція України як нормативно-правовий акт (теоретичні проблеми кваліфікації) / В. Шаповал // Право України. — 1997. — № 10. — С. 3-7.
71. Шаповал В. Конституція як форма (джерело) конституційного права України (питання теорії) / В. Шаповал // Право України. — 1999. — № 6. — С. 5-9.
72. Шаповал В. Принцип верховенства Конституції і позитивне законодавство / В. Шаповал // Юридична Україна. — 2006. — № 5. — С. 28-33.
73. Шаповал В. Теоретичні проблеми реалізації норм Конституції / В. Шаповал // Право України. — 1997. — № 6. — С. 3-6.
74. Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України / С. Шевчук // Право України. — 2011. — № 5. — С. 175-186.
75. Юзьков Л. Юридичні аспекти проекту нової Конституції України / Л. Юзьков // Право України. — 1992. — № 10. — С. 3-5.
76. Ющик О. Перехідні положення Конституції України (теоретико-правові питання) / О. Ющик // Юридична Україна. — 2005. — № 1. — С. 12-17.

ТЕМА 4. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

Поняття, ознаки, структура, особливості конституційного ладу України. Україна – демократична, правова, світська держава: конституційно-правова характеристика. Політичний плюралізм та ідеологічне розмаїття (порівняльний аналіз: Україна та країни СНД). Плюралізм форм власності: конституційно-правові засади. Гарантії конституційного ладу України: поняття, система. Поняття, принципи, ознаки державного ладу України. Система державних органів України. Поняття, ознаки, принципи суспільного ладу України. Структура суспільного ладу України: поняття, елементи та їх характеристика. Політична, економічна, соціальна, духовно-культурна системи суспільства як елементи суспільного ладу України.

Ключові поняття:

конституційний лад України, принципи конституційного ладу, демократія, демократична держава, правова держава, соціальна держава, світська держава, громадянське суспільство, політичний плюралізм, ідеологічний плюралізм, економічний плюралізм, верховенство права, верховенство закону, гарантії конституційного ладу, нормативно-правові гарантії конституційного ладу, організаційно-правові гарантії конституційного ладу, гарантії конституційного ладу України, державний лад України, принципи державного ладу, суверенітет, державний суверенітет, національний суверенітет, форма держави, механізм держави, державний апарат, функції держави, об'єктні функції держави, технологічні функції держави, система державних органів, державний орган, суспільний лад України, принципи суспільного ладу, система суспільного ладу України, політична система суспільства, суб'єкти політичної системи, політичні партії, громадські об'єднання, економічна система суспільства, власність, форми власності, підприємницька діяльність, фінансова система, податки, бюджетний процес, банківська система, соціальна система суспільства, соціальне забезпечення, духовно-культурна система суспільства, релігійні організації, концепція відкритої держави, концепція відкритого суспільства.

1. Відповідно до ст. 1 чинної Конституції України:

- а) Україна є суверенна і світська, соціальна, правова держава;
- б) Україна є світська і незалежна, суверенна і соціальна, правова і демократична держава;
- в) Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава;
- г) Україна є суверенна і незалежна, демократична, правова держава;
- д) Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова і світська держава.

2. *Світська держава – це:*

- а) держава, яка вільна у міжнародних зносинах;
- б) держава, у якій гарантуються права і свободи людини і громадянина;
- в) держава, у якій є взаємовідповідальність людини і громадянина;
- г) держава, у якій церква і релігія відокремлені від держави;
- д) держава, у якій її голова є водночас і головою церкви.

3. *Стаття 2 Конституції України закріплює, що:*

- а) Україна є унітарною державою;
- б) Україна є республікою;
- в) Україна є змішаною республікою;
- г) Україна є демократичною державою;
- д) Україна є президентської республікою.

4. *До основних ознак держави не належить:*

- а) державна влада;
- б) територія;
- в) суверенітет;
- г) внутрішні справи держави;
- д) апарат примусу.

5. *Декларація про державний суверенітет України складається:*

- а) з преамбули та 10 розділів;
- б) з 12 розділів та прикінцевих положень;
- в) з 8 розділів та перехідних положень;
- г) з преамбули, 11 розділів та перехідних положень;
- д) з 5 розділів.

6. *До загальних принципів конституційного ладу України не належить:*

- а) системність;
- б) наступність;
- в) централізованість;
- г) програмний характер;
- д) гарантованість.

7. *Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні згідно із ст. 5 Конституції України є:*

- а) народ України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Президент України;
- г) органи місцевого самоврядування;
- д) територіальна громада.

8. *Політичний плюралізм – це:*

- а) свобода слова і думки;
- б) цензура заборонена;
- в) функціонування у державі лише однієї політичної партії;
- г) багатоманітність у політичній сфері суспільства;
- д) багатоманітність форм власності.

9. *Формою власності, що не закріплена Конституцією України є:*

- а) державна власність;
- б) комунальна власність;
- в) приватна власність;
- г) колективна власність;
- д) власність Українського народу.

10. *Відповідно до Конституції України закон України набуває чинності:*

- а) одразу після оприлюднення в офіційному джерелі;
- б) через 15 днів з дня прийняття;
- в) після підписання Президентом України;
- г) через 10 днів з дня його офіційного оприлюднення;
- д) через 15 днів з дня його офіційного опублікування.

11. *Одним з передбачених Конституцією України інститутів системи «стримувань та противаг» є:*

- а) охорона особи з боку судової влади;
- б) право громадян обирати органи місцевого самоврядування;
- в) право вето Президента України на законопроект, прийнятий Верховною Радою України;
- г) право Президента України на безпосереднє керівництво державою;
- д) призначення всеукраїнського референдуму.

12. *До гарантів конституційного ладу не належить:*

- а) засоби масової інформації;
- б) міжнародні організації;
- в) територіальні громади та органи місцевого самоврядування;
- г) політичні партії і громадські організації;
- д) міжнародні договори.

13. *На думку Л. Наливайко, до нормативно-правових актів, які складають систему комплексного інституту законодавства про механізм Української держави належать:*

- а) Конституція України; закони; кодифіковані акти галузевого законодавства; підзаконні акти; міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України;
- б) Конституція України, кодекси, закони;

- в) закони, кодифіковані акти галузевого законодавства, підзаконні акти;
- г) кодифіковані акти галузевого законодавства, підзаконні акти, міжнародні договори, релігійні тексти;
- д) Конституція України, закони, кодифіковані акти галузевого законодавства.

14. Орган Української держави – це:

- а) гілка державної влади;
- б) частина державного апарату;
- в) не відокремлена частина єдиного державного механізму;
- г) самостійна частина єдиної системи органів публічної влади, що обирається територіальною громадою;
- д) відокремлена частина установ державного апарату з притаманною їй внутрішньою структурою.

15. До центральних органів державної влади України не входять:

- а) міністерства;
- б) державні комітети;
- в) місцеві державні адміністрації;
- г) органи центральної виконавчої влади зі спеціальним статусом;
- д) урядові органи.

16. Конституційно регламентовані, загальні, об'єктивно необхідні напрями й види внутрішньої та зовнішньої діяльності держави для досягнення відповідних цілей шляхом реалізації основних завдань на конкретному історичному етапі розвитку, які виражають сутність та соціальне призначення держави – це:

- а) функції політичної системи суспільства;
- б) функції Української держави;
- в) функції органів місцевого самоврядування;
- г) методи державної діяльності;
- д) форми державної діяльності.

17. «Технологічні» функції держави – це:

- а) зовнішньоекономічна і зовнішньополітична;
- б) захист суверенітету та території держави;
- в) законодавча, виконавча та судова;
- г) бюджетно-фінансова;
- д) політична та економічна.

18. На думку Л. Наливайко, співвідношення понять «функції державної влади», «функції держави» та «функції державних органів» полягає в наступному:

- а) це самостійні поняття, які не перебувають у зв'язку між собою;
- б) функції держави є похідними від функцій державної влади та функцій

державних органів;

в) функції державної влади є різновидом функцій держави, а функції державних органів більш ширше поняття, ніж функції державної влади;

г) всі ці поняття збігаються за змістом та обсягом;

д) функції державної влади є поняттям загальним щодо функцій державних органів та більш конкретним щодо функцій держави.

19. До функцій Верховної Ради України не належить:

а) представницька функція;

б) виконавча функція;

в) контрольна функція;

г) фінансова функція;

д) установча функція.

20. Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює:

а) Комітет з питань державних коштів України;

б) Президент України;

в) Національний банк України;

г) Рахункова палата;

д) Міністр фінансів.

21. Розробляє основні засади грошово-кредитної політики України та здійснює контроль за її проведенням:

а) Кабінет Міністрів України;

б) Рахункова палата;

в) Рада Національного банку України;

г) Верховна Рада України;

д) Міністр кредитної політики.

22. Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України на період:

а) з 1 січня по 31 грудня;

б) з 1 лютого по 31 січня;

в) з 1 вересня по 31 серпня;

г) з 1 листопада по 31 жовтня;

д) з 1 травня по 31 квітня.

23. Відповідно до ст. 116 Конституції України управління об'єктами державної власності здійснює:

а) Кабінет Міністрів України;

б) Президент України;

в) Верховна Рада України;

г) громадяни України;

д) суспільні організації.

24. Система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів і потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення й передачі від покоління до покоління – це:

- а) суспільство;
- б) політична партія;
- в) громадське об'єднання;
- г) громадянське суспільство;
- д) політична система суспільства.

25. Залежно від представництва у вищих органах влади політичні партії класифікують на:

- а) революційні та реформаторські;
- б) національні та комуністичні;
- в) консервативні та ліберальні;
- г) правлячі та опозиційні;
- д) демократичні та недемократичні.

26. Закон України «Про громадські об'єднання» був прийнятий:

- а) 18 лютого 2013 р.;
- б) 16 червня 1992 р.;
- в) 1 січня 1997 р.;
- г) 16 липня 2012 р.;
- д) 22 березня 2012 р.

27. Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів це:

- а) громадське об'єднання;
- б) громадська організація;
- в) громадська спілка;
- г) громадський блок;
- д) громадський рух.

28. Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи – це:

- а) громадське об'єднання;
- б) громадська організація;
- в) громадська спілка;
- г) громадський блок;
- д) спілка.

29. До принципів утворення і діяльності громадських об'єднань не належить:

- а) добровільність;
- б) самоврядність;
- в) вільний вибір території діяльності;
- г) відсутність майнового інтересу їх членів (учасників);
- д) імперативність.

30. Громадське об'єднання, яке має намір здійснювати діяльність без статусу юридичної особи, повідомляє про своє утворення уповноважений орган з питань реєстрації протягом:

- а) 50 днів з дня його утворення;
- б) 30 днів з дня його утворення;
- в) 65 днів з дня його утворення;
- г) 60 днів з дня його утворення;
- д) 80 днів з дня його утворення.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1990. — № 31. — Ст. 429.
- ❖ Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 799.
- ❖ Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
- ❖ Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 1. — Ст. 1.
- ❖ Про Державний Гімн України : Закон України від 6 березня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 24. — Ст. 163.
- ❖ Про державний кордон України : Закон України від 4 листопада 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 2. — Ст. 5.
- ❖ Про державні символи України : Постанова Верховної Ради України від 3 вересня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 45. — Ст. 241.
- ❖ Про економічну самостійність Української РСР : Закон України від 3 серпня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. — 1990. — № 34. — Ст. 499.

- ❖ Про засади державної мовної політики : Закон України від 3 липня 2012 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2012. — № 61.
- ❖ Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України від 1 грудня 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 1. — Ст. 2.
- ❖ Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 12. — Ст. 165.
- ❖ Про національні меншини в Україні : Закон України від 25 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 36. — Ст. 529.
- ❖ Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
- ❖ Про підприємництво : Закон України від 7 лютого 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14. — Ст. 168.
- ❖ Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 23. — Ст. 118.
- ❖ Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 46. — Ст. 617.
- ❖ Про проголошення незалежності України : Постанова Верховної Ради УРСР від 24 серпня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст. 502.
- ❖ Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 45. — Ст. 397.

Спеціалізована література:

1. Nalivayko L. R. Performance problems of the Ukrainian state in social sphere / L. R. Nalivayko // *European Journal Of Natural History* (London). — 2006. — № 5. — P. 85-86.
2. Агафонов С. Проблеми регулювання принципів правової держави в Україні та шляхи їх вирішення / С. Агафонов // *Юридичний журнал*. — 2006. — № 1. — С. 71-73.
3. Барабаш Ю. Г. Двадцять років незалежного поступу: втома від демократії чи утвердження нового конституційного проекту / Ю. Г. Барабаш // *Бюлетень Міністерства юстиції України*. — 2011. — № 1. — С. 5-13.
4. Белобров Б. Стратегія українського державотворення: соціальні пріоритети / Б. Белобров // *Людина і політика*. — 2000. — № 1. — С. 4-8.
5. Беляєва М. В. Класифікація функцій Української держави / М. В. Беляєва // *Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ : зб. наук. праць*. — 2004. — № 4 (18). — С. 127-134.
6. Беляєва М. В. Регламентация політичної функції держави в конституційному

- законодавстві України / М. В. Беляєва // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2005. — № 3. — С. 21-28.
7. Белов Д. Реформування конституційного ладу: позитиви та негативи / Д. Белов // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 101-104.
 8. Бистрик Г. Поняття правових форм діяльності держави: теоретико-методологічні аспекти аналізу / Г. Бистрик // Юридична Україна. — 2009. — № 11-12. — С. 142-149.
 9. Богатир В. В. Пошук Концепції побудови держави в сучасній Україні / В. В. Богатир // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 29-38.
 10. Богініч О. Реалізація принципу верховенства права у сучасній Україні / О. Богініч // Право України. — 2009. — № 5. — С. 99-102.
 11. Веніславський Ф. Взаємодія гілок державної влади як принцип основ конституційного ладу України / Ф. Веніславський // Право України. — 1998. — № 1. — С. 34-38.
 12. Веніславський Ф. Конституційний лад та суспільний ідеал : до питання про базові цінності конституційного ладу України / Ф. Веніславський // Право України. — 2010. — № 2. — С. 120-128.
 13. Веніславський Ф. Правове обмеження державної влади – необхідна передумова стабільності конституційного ладу / Ф. Веніславський // Право України. — 2010. — № 6. — С. 108-116.
 14. Власов А. Реалізація демократії як принципу конституціоналізму в Європейському Союзі / А. Власов // Юридична Україна. — 2006. — № 4. — С. 26-29.
 15. Воеводин Л. Д. Оригинальное исследование конституционализма и парламентаризма в России / Л. Д. Воеводин, Н. А. Богданова // Вестник Московского университета. Серия “Право”, 1997. — № 2. — С. 116-120.
 16. Ганьба Б. Причини існування та засоби подолання елітарного правового нігілізму в умовах сучасних суспільств перехідного типу / Б. Ганьба // Юридична Україна. — 2011. — № 5 (101). — С. 10-15.
 17. Георгіца А. Парламентарна форма державного правління: особливості та видові ознаки / А. Георгіца // Право України. — 2009. — № 10. — С. 67-70.
 18. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу / С. Головатий // Право України. — 2011. — № 5. — С. 159-174.
 19. Горбунова Л. М. Правові основи розвитку громадянського суспільства в Україні / Л. М. Горбунова // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 6-11.
 20. Гордієнко Д. Західноєвропейський досвід соціальної держави / Д. Гордієнко // Людина і політика. — 2000. — № 6. — С. 62-65.
 21. Городовенко В. Значення принципу верховенства права при здійсненні правосуддя / В. Городовенко // Юридична Україна. — 2006. — № 12. — С. 4-8.

22. Григорьев В. Пути становления и конституционного закрепления принципа разделения государственной власти и местного самоуправления в Украине / В. Григорьев // Юридический вестник. — 2001. — № 1. — С. 103-107.
23. Гризюк В. Поняття “правового державного ладу” та “правового громадянського суспільства” І. Канта у контексті розвитку правової держави / В. Гризюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 4. — С. 5-9.
24. Гризюк В. Співвідношення природного і позитивного права та розвиток правової держави / В. Гризюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 2-3. — С. 17-20.
25. Гринюк Р. Ф. Конституційні аспекти співвідношення правової держави та форм узаконення державної влади / Р. Ф. Гринюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 5. — С. 5-15.
26. Долішній М. Соціальна, правова держава: новизна погляду / М. Долішній, С. Вовканич // Віче. — 2001. — № 5. — С. 155-157.
27. Дроботов С. Поняття ідеологічної функції права і специфіка її реалізації у демократичній державі / С. Дроботов // Юридична Україна. — 2011. — № 2 (98). — С. 10-17.
28. Задихайло Д. Правовий господарський порядок в Україні: десятилітній досвід конституційно-правового забезпечення / Д. Задихайло // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 143-152.
29. Зварич Р. Національна держава в контексті глобалізації / Р. Зварич // Юридична Україна. — 2009. — № 2. — С. 8-11.
30. Зінченко Ю. Принцип пропорційності як складова верховенства права / Ю. Зінченко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 7. — С. 14-17.
31. Кириленко І. Конституційне регулювання власності: порівняльний аналіз / І. Кириленко // Право України. — 1997. — № 9. — С. 47-50.
32. Кіндратець О. Вирішення проблеми бідності в соціальній державі / О. Кіндратець // Людина і політика. — 2000. — № 2. — С. 69-72.
33. Кіндратець О. Традиційні і нетрадиційні форми взаємодопомоги у соціальній державі / О. Кіндратець // Людина і політика. — 2000. — № 5. — С. 82-86.
34. Клименко О. М. До визначення поняття конституційного ладу та права власності в його системі / О. М. Клименко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 1. — С. 44-49.
35. Колісник В. Національний суверенітет та право нації на самовизначення / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 1. — С. 33-39.
36. Копейчиков М. Соціальна держава як політична реальність / М. Копейчиков // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 216-226.
37. Корнієнко В. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві / В. Корнієнко // Право України. — 2001. — № 2. — С. 48-52.
38. Костицький В. Політичні партії в системі “громадянське суспільство і держава” / В. Костицький // Право України. — 1995. — № 12. — С. 32-34.

39. Костін Ю. Про форми права власності / Ю. Костін // Право України. — 2001. — № 10. — С. 75-77.
40. Кравчук В. Проблема меж державної влади в умовах формування громадянського суспільства / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 7-9.
41. Краковська А. Конституційно-правові основи реалізації соціальної функції держави в Україні / А. Краковська // Юридична Україна. — 2009. — № 7. — С. 33-39.
42. Кротюк В. Конституційно-правове регулювання статусу Національного банку України і гарантії його незалежності / В. Кротюк // Право України. — 1999. — № 4. — С. 21-26.
43. Кузьменко Б. Правління права, політична демократія, громадянське суспільство: перспективи інтегративної ідеології / Б. Кузьменко // Право України. — 1999. — № 11. — С. 20-26.
44. Куян І. До питання про абсолютність і обмеженість суверенітету держави / І. Куян // Право України. — 2011. — № 7. — С. 148-155.
45. Куян І. До питання про поняття “народний суверенітет” / І. Куян // Право України. — 2010. — № 6. — С. 101-107.
46. Лазор В. Конституційні основи морально-релігійної освіти в Україні / В. Лазор // Право України. — 2001. — № 10. — С. 89-91.
47. Левін Ю. Демократія як форма політичного режиму / Ю. Левін // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 244-248.
48. Лепський М. Поняття проблеми як критерій оцінки соціальних перспектив України / М. Лепський // Людина і політика. — 2000. — № 6. — С. 2-7.
49. Лесников Г. Политические механизмы регулирования социально-экономических процессов в России / Г. Лесников // Власть. — 2000. — № 3. — С. 25-32.
50. Линецький С. Методологічні засади осмислення місця і ролі державного режиму в структурі державного ладу України / С. Линецький // Право України. — 2000. — № 6. — С. 19-23.
51. Линецький С. Теоретичні підходи до визначення та еволюції української моделі державного режиму / С. Линецький // Право України. — 1999. — № 7. — С. 17-20.
52. Людвик І. В. Шляхи та перспективи удосконалення конституційно-правового статусу засобів масової інформації в Україні / І. В. Людвик // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 134-141.
53. Мацькевич М. Державотворчі процеси в Україні на сучасному етапі її розвитку: проблеми і перспективи / М. Мацькевич // Право України. — 2009. — № 2. — С. 74-78.
54. Медведчук В. Держава в умовах перехідного суспільства / В. Медведчук // Право України. — 1998. — № 3. — С. 9-13.
55. Мельник З. Поняття “правова система”: теоретичне питання / З. Мельник // Юридична Україна. — 2006. — № 11. — С. 8-12.
56. Михалев В. Конституционность как фактор правового государства /

- В. Михалев // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 110-115.
57. Мірошніченко Ю. Проблеми конституційно-правового регулювання реалізації принципу народного суверенітету як фундаменту народовладдя в Україні / Ю. Мірошніченко // Право України. — 2011. — № 8. — С. 262-273.
58. Мороз О. Реорганізація інститутів публічної влади — пріоритетний напрям реформ в Україні / О. Мороз // Право України. — 1998. — № 1. — С. 6-9.
59. Мучник А. Г. Комментарий к Конституции Украины / А. Г. Мучник. — 2-е изд., испр. и доп. — К. : Парламентское издательство, 2003. — Кн. 1. — 400 с.
60. Наливайко Л. Р. Аналіз визначення поняття «функцій сучасної держави» / Л. Р. Наливайко // Право і лінгвістика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2 ч. — Сімферополь : Доля, 2003. — Ч. 1. — С. 59-63.
61. Наливайко Л. Р. Верховенство права як принцип основ державного ладу України / Л. Р. Наливайко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць / гол. ред. С. В. Ківалов. — Одеса : Фенікс, 2006. — Вип. 28. — С. 117-122.
62. Наливайко Л. Р. Гарантії державного ладу України: проблеми визначення поняття / Л. Р. Наливайко // Наук. вісн. Юрид. акад. М-ва внутр. справ : зб. наук. праць. — 2005. — № 4. — С. 153-159.
63. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія / Л. Р. Наливайко. — Х. : Право, 2009. — 600 с.
64. Наливайко Л. Р. До питання про визначення поняття «механізм Української держави» / Л. Р. Наливайко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 10. — С. 92-96.
65. Наливайко Л. Р. Історія становлення державного ладу України / Л. Р. Наливайко // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 10. — С. 31-35.
66. Наливайко Л. Р. Конституційно-правові засади та зміст екологічної функції Української держави / Л. Р. Наливайко // Унів. наук. зап. Часопис Хмельниц. ун-ту упр. та права. — 2006. — № 1. — С. 181-185.
67. Наливайко Л. Р. Конституційно-правові основи економічної функції Української держави / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. ст. — Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007. — Вип. XVIII. — С. 29-34.
68. Наливайко Л. Р. Конституційно-правові основи механізму Української держави та його принципів / Л. Р. Наливайко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 11. — С. 8-11.
69. Наливайко Л. Р. Концепції і підходи до розуміння поняття «державний лад» / Л. Р. Наливайко // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2005. — Спецвипуск, т. 1. — С. 176-181.
70. Наливайко Л. Р. Нормативно-правові гарантії державного ладу України / Л. Р. Наливайко // Унів. наук. зап. Часопис Хмельниц. ун-ту упр. та права. — 2009. — № 1. — С. 24-27.
71. Наливайко Л. Р. Ознаки гарантій державного ладу України / Л. Р. Наливайко

- // Наук. вісн. Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ : зб. наук. праць. — 2009. — № 1. — С. 7-14.
72. Наливайко Л. Р. Політична функція Української держави: теоретико-правові та конституційно-правові засади : монографія / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва. — К. : Хай-Тек Прес, 2013. — 316 с.
73. Наливайко Л. Р. Регулююча роль Української держави в економічній сфері / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2007. — № 2. — С. 3-9.
74. Наливайко Л. Р. Реформування механізму держави в контексті євроінтеграційної орієнтованості зовнішньої політики України / Л. Р. Наливайко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. — 2007. — № 2 (33). — С. 48-53.
75. Наливайко Л. Р. Роль принципів державного ладу у розбудові демократичної, соціальної і правової держави / Л. Р. Наливайко // Унів. наук. зап. Часопис Хмельниц. ун-ту упр. та права. — 2008. — № 1. — С. 11-15.
76. Наливайко Л. Р. Система організаційно-правових гарантій державного ладу України / Л. Р. Наливайко // Вісн. Запоріз. юрид. ін-ту ДДУВС. — 2009. — № 1. — С. 3-12.
77. Наливайко Л. Р. Системний взаємозв'язок категорій «державний лад» та «суспільний лад» / Л. Р. Наливайко // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2007. — С. 78-83.
78. Наливайко Л. Р. Системний взаємозв'язок категорій конституційний та державний лад: теоретико-методологічний підхід / Л. Р. Наливайко // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2006. — № 4. — С. 3-13.
79. Наливайко Л. Р. Современные политические процессы и развитие государственности в Украине / Л. Р. Наливайко // Право: теория и практика [The law: theory & practice]. — № 5. — 2006. — С. 58-61.
80. Наливайко Л. Р. Содержание экологической функции современного государства: конституционно-правовые основы [Электронный ресурс] / Л. Р. Наливайко // Российское право в Интернете. — № 2. — 2006. — Режим доступа к журн.: http://rli.consultant.ru/magazine/2006/const_law.
81. Наливайко Л. Р. Соціальна функція Української держави та її конституційно-правові основи / Л. Р. Наливайко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. — 2006. — № 2 (27). — С. 155-159.
82. Наливайко Л. Р. Співвідношення категорій «державний лад» і «політична система» в аспекті розробки загальної концепції розбудови Української держави / Л. Р. Наливайко // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2006. — № 3. — С. 17-24.
83. Наливайко Л. Р. Структурованість як невід'ємний атрибут конституційного механізму української держави / Л. Р. Наливайко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2005. — № 8 (46). — С. 5-15.

84. Наливайко Л. Р. Теорія соціальної функції сучасної Української держави в умовах політичних та економічних перетворень / Л. Р. Наливайко // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького ун-ту упр. та права. — 2007. — № 1 (11). — С. 13-17.
85. Наливайко Л. Р. Форми здійснення політичної функції Української держави / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 8. — С. 3-7.
86. Невідомий В. Структурні трансформації сучасного суспільства та реформування конституційних основ української держави / В. Невідомий // Право України. — 2011. — № 8. — С. 274-282.
87. Нікітін Ю. Конституціоналізм і національна безпека в контексті соціального виміру / Ю. Нікітін // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 103-112.
88. Опришко В. Державно-правова реформа в Україні: основні напрями / В. Опришко // Право України. — 1998. — № 1. — С. 11-15.
89. Орзіх М. Президентська республіка — різновид республіканської форми правління / М. Орзіх // Право України. — 2009. — № 10. — С. 72-75.
90. Павловський М. Стійкість економічної системи. Від риторики до дії / М. Павловський // Віче. — 2001. — № 3. — С. 18-33.
91. Панкевич О. Соціальна держава: до загальнотеоретичної характеристики / О. Панкевич // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 2-3. — С. 29-34.
92. Пелих Н. Конституційний Суд — гарант конституційного ладу в Україні / Н. Пелих // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 3. — С. 25-27.
93. Перегуда Є. До проблеми законодавчої регламентації багатопартійності в Україні / Є. Перегуда // Право України. — 2001. — № 4. — С. 69-74.
94. Петришин О. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин / О. Петришин // Право України. — 2010. — № 3. — С. 24-27.
95. Петришин О. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики / О. Петришин, С. Серьогіна // Право України. — 2009. — № 10. — С. 57-61.
96. Пількевич В. Конституційно-правові основи управління державним майном / В. Пількевич // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 1. — С. 82-90.
97. Погорілко В. Актуальні проблеми демократії управління і бюрократії в Україні / В. Погорілко // Право України. — 2001. — № 9. — С. 124-125.
98. Погорілко В. Ф. Основи конституційного ладу України / В. Ф. Погорілко. — К. : Ін Юре, 1997. — 40 с.
99. Погорілко В. Функції Української держави та їх правові основи / В. Погорілко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 1. — С. 9-14.
100. Погребняк С. Втілення принципу рівності в юридичних актах / С. Погребняк // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. —

С. 8-19.

101. Подгорний С. Проблеми соціальних держав / С. Подгорний, В. Снегірьов // Нова політика. — 2001. — № 2. — С. 15-16.
102. Подгорний С. Соціально-правова держава: історичні етапи становлення / С. Подгорний, В. Снегірьов // Нова політика. — 2001. — № 3. — С. 20-23.
103. Покутя І. Забезпечення верховенства права в умовах судової реформи України / І. Покутя // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 198-206.
104. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / за ред. Ф. М. Рудича. — К. : Парламентське вид-во, 2002. — 327 с.
105. Прилуцький С. В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в умовах становлення правової держави / С. В. Прилуцький // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 12. — С. 47-55.
106. Примуш М. Порядок утворення і діяльності політичної партії / М. Примуш // Віче. — 2001. — № 5. — С. 143-154.
107. Примуш М. Правова регламентація ідеологічних та організаційних засад політичних партій / М. Примуш // Право України. — 2000. — № 11. — С. 25-29.
108. Прокопець Л. Соціальна держава як політична реальність / Л. Прокопець // Право України. — 2000. — № 12. — С. 16-32.
109. Прудов Ю. Соціальні виплати та пільги в українському законодавстві / Ю. Прудов // Юридична Україна. — 2006. — № 1. — С. 49-53.
110. Пушкіна О. Приоритетні проблеми конституційно-правового регулювання основ конституційного ладу і форм територіального устрою України / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2012. — № 3 (111) — С. 31-36.
111. Руденко Б. Глобалізаційний аспект у дослідженні сучасних правових систем / Б. Руденко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 2. — С. 13-17.
112. Рутар С. Держава як основний елемент політичної системи / С. Рутар // Розбудова держави. — 1993. — № 7. — С. 57-63.
113. Савченко О. Принцип верховенства права – нормативна основа громадянського суспільства і правової держави / О. Савченко // Юридична Україна. — 2006. — № 12. — С. 17-22.
114. Святоцький О. До питання форми державного правління в Україні: пошук моделі / О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 10. — С. 4-10.
115. Святоцький О. Питання пошуку оптимальної моделі форми державного правління для України / О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 10. — С. 61-65.
116. Селіванов А. Суверенітет народу і його забезпечення публічною владою / А. Селіванов // Право України. — 2009. — № 11. — С. 66-70.
117. Сенчук В. Правові гарантії демократизму державного ладу в Україні: проблеми теорії і практики / В. Сенчук // Юридична Україна. — 2009. — № 5. — С. 8-14.

118. Середюк В. Міжнародно-правові стандарти свободи масової інформації та їх національна імплементація / В. Середюк // Юридична Україна. — 2009. — № 9. — С. 9-13.
119. Серьогіна С. Розвиток форми правління, діалектико-формаційний підхід / С. Серьогіна // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — Львів. — 2006. — С. 55-58.
120. Скрипник О. Демократія як механізм державного управління / О. Скрипник // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 3-8.
121. Скрипнюк О. В. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні: досвід і перспективи / О. В. Скрипнюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 2. — С. 15-20.
122. Скрипнюк О. В. Соціально-правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України : монографія / О. В. Скрипнюк. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. — 600 с.
123. Скрипнюк О. Вплив інститутів громадянського суспільства на становлення і розвиток демократичного політичного режиму / О. Скрипнюк // Право України. — 2001. — № 5. — С. 12-17.
124. Скрипнюк О. Ідея соціальної справедливості в контексті теорії соціальної, правової держави / О. Скрипнюк // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 17-24.
125. Скрипнюк О. Проблема соціальної держави в контексті концепції “державного мінімалізму” / О. Скрипнюк // Право України. — 2000. — № 11. — С. 17-20.
126. Скупінський О. Конституційно-правові принципи економічної системи України / О. Скупінський // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 2. — С. 196-206.
127. Снігур І. Законодавчі пропозиції у сфері регулювання організації та діяльності політичних партій в Україні (правовий аналіз) / І. Снігур // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 4. — С. 7-10.
128. Сокурєнко В. Гуманістичний зміст концепції соціальної держави / В. Сокурєнко // Право України. — 2000. — № 11. — С. 21-23.
129. Стрілець В. Ідея державності України в державно-правових поглядах Української радикально-демократичної партії / В. Стрілець // Вісник Академії правових наук України. — 2011. — № 2 (65). — С. 67-75.
130. Тацій В. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини – основний обов’язок демократичної, правової, соціальної держави / В. Тацій // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 4. — С. 3-8.
131. Телешун С. Поняття державного устрою України: проблеми теорії і практики / С. Телешун // Право України. — 2000. — № 6. — С. 14-18.
132. Телешун С. Проблеми формулювання національної ідеї в контексті збереження унітарного державного устрою України / С. Телешун // Людина і політика. — 2000. — № 3. — С. 76-78.
133. Тимчук О. Демократичний політичний режим в сучасному світі:

- порівняльний аналіз // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 8. — С. 25-28.
134. Тодика О. Політична об'єктивність держави в аспекті здійснення народовладдя / О. Тодика // Юридична Україна. — 2005. — № 11 — С. 14-18.
135. Тодика О. Проблеми народовладдя в умовах глобалізації / О. Тодика // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — Львів. — 2006. — С. 58-59.
136. Тодыка Ю. Н. Основы конституционного строя Украины : монография / Тодыка Ю. Н. — Х. : Факт, 2000. — 176 с.
137. Француз А. Політична опозиція у демократичній державі / А. Француз // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 5. — С. 35-38.
138. Цесар І. А. Правові гарантії політичного плюралізму в процесі розвитку демократичної держави / І. А. Цесар // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 2. — С. 136-144.
139. Цесар І. А. Принцип децентралізації у становленні демократичної держави / І. А. Цесар // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 255-265.
140. Чапала Г. Народовладдя, демократія, самоврядування – співвідношення понять / Г. Чапала // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 1. — С. 37-43.
141. Чернега А. Принципи правової держави : наміри і реальність / А. Чернега // Юридична Україна. — 2010. — № 12 (96). — С. 38-45.
142. Черниш О. Перспективи формування соціальної держави / О. Черниш // Людина і політика. — 2000. — № 4. — С. 88-91.
143. Чушенко В. Форма державного правління в теорії та практиці українського державотворення / В. Чушенко // Право України. — 2009. — № 10. — С. 78-82.
144. Шаповал В. Форма державного правління як конституційний *modus vivendi* сучасної держави / В. Шаповал // Право України. — 2009. — № 10. — С. 38-41. — С. 88-91.
145. Шкляр Т. Правова і економічна системи суспільства: основні напрямки взаємодії / Т. Шкляр // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 12. — С. 58-62.
146. Яковюк І. Соціальна держава: до визначення змісту поняття / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 3. — С. 37-46.

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Конституційно-правове регулювання питань організації і діяльності органів державної влади. Поняття та особливості органів державної влади. Види органів державної влади: критерії класифікації та види. Принцип єдності та розподілу державної влади та його реалізація. Легалізація та легітимація державної влади в Україні. Місце прокуратури в системі органів державної влади: система і структура прокуратури; функції і повноваження прокуратури; акти органів прокуратури.

Ключові поняття:

влада, соціальна влада, політична влада, державна влада, державна влада як конституційно-правовий інститут, легалізація державної влади, легітимація державної влади, принципи організації і діяльності державної влади, принцип єдності державної влади, принцип розподілу державної влади, державний апарат, централізовано-сигментна система органів державної влади, державний орган України, центральні органи державної влади, посадова особа, державна програма, система стримувань і противаг, конституційно-правовий статус органу державної влади, компетенція державного органу, функції Української держави, функції державних органів, структура державної влади в Україні, прокуратура.

1. Джерелом легітимності державної влади в Україні є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Конституція України;
- в) народ України;
- г) Президент України;
- д) Закони України.

2. Декларація про державний суверенітет України була прийнята:

- а) 2 березня 1990 р.;
- б) 18 серпня 1991 р.;
- в) 26 липня 1990 р.;
- г) 16 вересня 1991 р.;
- д) 16 липня 1990 р.

3. Закон України «Про правонаступництво України» було прийнято:

- а) 12 вересня 1991р.;
- б) 2 червня 1990 р.;
- в) 28 червня 1991 р.;
- г) 12 липня 1991 р.;
- д) 1 грудня 1990 р.

4. Незалежність України була проголошена:

- а) 14 серпня 1991 р.;
- б) 8 лютого 1991 р.;
- в) 19 червня 1991 р.;
- г) 24 серпня 1991 р.;
- д) 18 вересня 1991 р.

5. Державна влада в Україні згідно із ст. 6 Конституції України поділяється на:

- а) дві гілки;
- б) три гілки;
- в) чотири гілки;
- г) п'ять гілок;
- д) шість гілок.

6. Централізовано-сегментарна система державних органів — це:

- а) система, в якій існує принцип розподілу влади;
- б) система, в якій існує жорстка централізація;
- в) система, яка складається з одного виду органів;
- г) система, в якій органами державної влади є лише другорядні центральні органи;
- д) система, в якій не має органів, що діють у масштабах всієї країни, а лише на місцях.

7. Моноцефальна система державних органів — це:

- а) система, в якій існує єдність державної влади зверху донизу;
- б) система, в якій існують тільки представницькі органи;
- в) система, в якій основними засобами формування органів державної влади є обрання;
- г) система, в якій існує принцип розподілу влади тільки на виконавчу та судову;
- д) система, де у одній особі поєднуються глава держави та вища духовна особа країни.

8. Центральні органи державної влади — це:

- а) органи держави, повноваження і діяльність яких поширюються тільки на тих її громадян, які перебувають за межами країни;
- б) органи держави, повноваження і діяльність яких поширюються тільки на певну територію держави;
- в) тільки органи виконавчої влади;
- г) органи держави, повноваження і діяльність яких поширюються на всю територію держави, а також на тих її громадян, які перебувають за межами країни;
- д) органи держави, повноваження і діяльність яких поширюються тільки на центральну частину держави.

9. Згідно із ст. 93 Конституції України право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України не належить:

- а) Президенту України;
- б) народним депутатам України;
- в) Кабінету Міністрів України;
- г) Національному банку України;
- д) Конституційному Суду України.

10. Орган, який входить до структури Верховної Ради України та здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших органів державної влади:

- а) комісія по визначенню засад внутрішньої та зовнішньої політики;
- б) комісія по розробці законопроектів;
- в) рада по здійсненню парламентського контролю;
- г) Рахункова палата;
- д) Президія Верховної Ради.

11. Здійснює контроль за виконанням законів України та прийнятих Верховною Радою України постанов, виконанням Державного бюджету України, фінансуванням загальнодержавних програм в частині, що стосується використання коштів Державного бюджету України:

- а) Рахункова палата;
- б) Національний банк України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Президент України;
- д) народні депутати України.

12. До основних напрямів контрольної діяльності Верховної Ради України не належить:

- а) контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина та їх захист;
- б) здійснення парламентського контролю у межах, визначених Конституцією України;
- в) здійснює контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України;
- г) контроль за присвоєнням вищих військових звань, вищих дипломатичних рангів та інших вищих спеціальних звань і класних чинів;
- д) парламентський контроль за діяльністю органів прокуратури.

13. Основні галузеві органи Верховної Ради України – це:

- а) комітети;
- б) міністерства;
- в) постійні комісії Верховної Ради України;
- г) президії Верховної Ради України;
- д) ради з галузевих питань.

14. Чергові сесії Верховної Ради України починаються:

- а) першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року;
- б) першого понеділка жовтня і першого понеділка квітня кожного року;
- в) першого вівторка лютого і першого понеділка жовтня кожного року;
- г) першого понеділка лютого і першого понеділка вересня кожного року;
- д) останнього вівторка лютого і останнього вівторка квітня кожного року.

15. Верховна Рада України протягом строку своїх повноважень може змінювати одні й ті самі положення Конституції України:

- а) двічі;
- б) необмежену кількість разів;
- в) тричі;
- г) тільки один раз;
- д) не більше трьох разів.

16. За чинною Конституцією України Президент України:

- а) входить до законодавчої гілки влади;
- б) входить до виконавчої гілки влади;
- в) входить до судової гілки влади;
- г) не входить до жодної гілки влади;
- д) очолює усі гілки влади.

17. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає:

- а) укази;
- б) накази та інструкції;
- в) накази та меморандуми;
- г) постанови і розпорядження;
- д) укази та рішення.

18. Вищим органом у системі органів виконавчої влади є:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд України;
- д) Конституційний Суд України.

19. Кабінет Міністрів України складає свої повноваження:

- а) перед новообраним складом Верховної Ради України;
- б) перед новообраним Прем'єр-міністром України;
- в) після чотирьох років роботи;
- г) перед новообраним Президентом України;
- д) після п'яти років роботи.

20. Особа, що претендує на посаду судді до суду загальної юрисдикції повинна досягти:

- а) 18 р.;
- б) 21 р.;
- в) 25 р.;
- г) 27 р.;
- д) 35 р.

21. Судді, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які призначаються на посаду вперше, обіймають посади на строк:

- а) 5 років;
- б) 8 років;
- в) 10 років;
- г) 12 років;
- д) безстроково.

22. Кількість суддів Конституційного Суду України складає:

- а) 24;
- б) 12;
- в) 18;
- г) 9;
- д) 27.

23. До суб'єктів права на конституційне подання не належить:

- а) громадяни України;
- б) Президент України;
- в) народні депутати України;
- г) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- д) Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

24. Право призначити двох членів Вищої ради юстиції України має:

- а) Президент України;
- б) з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів;
- в) з'їзд суддів України;
- г) з'їзд адвокатів;
- д) всеукраїнська конференція працівників прокуратури.

25. До відання Вищої ради юстиції не належить:

- а) внесення подання про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;
- б) прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності;
- в) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України;

г) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів вищих спеціалізованих судів та розгляд скарг на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів;

д) здійснення провадження стосовно правоохоронних органів.

26. Вид державних органів, який не належить до жодної з гілок державної влади – це:

- а) суди загальної юрисдикції;
- б) прокуратура;
- в) державні адміністрації;
- г) Конституційний Суд України;
- д) Служба безпеки України.

27. Генеральний прокурор України призначається на посаду та звільняється з посади:

- а) за згодою Президента України Верховною Радою України;
- б) за згодою Верховної Ради України Президентом України;
- в) за згодою Кабінету Міністрів України Президентом України;
- г) за згодою Президента України Кабінетом Міністрів України;
- д) за згодою Президента України Конституційним Судом України.

28. Строк повноважень Генерального прокурора України:

- а) п'ять років;
- б) три роки;
- в) чотири роки;
- г) шість років;
- д) два роки.

29. Згідно із Законом України «Про прокуратуру» Генеральний прокурор України інформує Верховну Раду України про стан злочинності:

- а) не менше як 1 раз на рік;
- б) обов'язково 2 рази: на початку та в кінці року;
- в) кожного року, як стан злочинності істотно змінюється;
- г) звітує кожний місяць, наприкінці;
- д) звітує через кожні 6 місяців.

30. До основних актів прокурорського реагування не належить:

- а) протест;
- б) припис;
- в) меморандум;
- г) подання;
- д) постанова.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 18. — Ст. 133.
- ❖ Про Автономну Республіку Крим : Закон України від 17 березня 1995 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 11 — Ст. 69.
- ❖ Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : Закон України від 10 лютого 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 29. — Ст. 191.
- ❖ Про Вищу раду юстиції : Закон України від 15 січня 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 25. — Ст. 146.
- ❖ Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 9. — Ст. 58.
- ❖ Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квітня 1995 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 19. — Ст. 134.
- ❖ Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 20-21. — Ст. 190.
- ❖ Про прокуратуру : Закон України від 5 листопада 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
- ❖ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 41-42, № 43, № 44-45. — Ст. 529.
- ❖ Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 38. — Ст. 385.
- ❖ Регламент Верховної Ради України від 10 лютого 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 14-17. — Ст. 133.

Спеціалізована література:

1. Авер'янов В. Державне управління та виконавча влада: зміст і співвідношення / В. Авер'янов // Вісник Державної служби України. — 2004. — № 1. — С. 13-16.
2. Авер'янов В. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: питання теорії та практика реалізації / В. Авер'янов // Право України. — 2010. — № 3. — С. 72-74.
3. Авер'янов В. Уряд у механізмі поділу влади: недосконалість вітчизняної конституційної моделі / В. Авер'янов // Право України. — 2005. — № 4. — С. 10-16.
4. Бабенко К. А. Конституційно-правовий вимір реалізації принципу поділу державної влади / Бабенко К. А. // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 7 (105). — С. 19-27.
5. Бабенко К. Проблема забезпечення цілісності державної влади в контексті розвитку системи конституційно-правового регулювання в Україні / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2009. — № 7. — С. 22-27.
6. Бейкун А. Позитивна тенденція розвитку категорії “система” як елемента структурно-функціональної побудови органів державного управління / А. Бейкун // Право України. — 2001. — № 12. — С. 51-56.
7. Бичков І. Конституція в системі чинників обмеження державної влади / І. Бичков // Вісник академії правових наук України. — 2012. — № 1. — С. 242-249.
8. Богатир В. В. Пошук Концепції побудови держави в сучасній Україні / В. В. Богатир // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 29-38.
9. Борденюк В. Державний механізм держави як система органів державної влади та органів місцевого самоврядування та фактори його цілісності / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2005. — № 5. — С. 11-15.
10. Борденюк В. Деякі аспекти системного підходу до співвідношення механізму (апарату) держави та місцевого самоврядування / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2005. — № 2. — С. 4-7.
11. Бородін І. Функціональні обов'язки прав прокуратури у сфері забезпечення прав людини і громадянина (загальний нагляд, представництво інтересів громадян) / І. Бородін // Право України. — 2000. — № 7. — С. 46-48.
12. Бульба О. До питання поділу влади в Україні: пошук оптимальних варіантів / О. Бульба // Право України. — 2003. — № 4. — С. 8-12.
13. Бульба О. Європейська інтеграція України та питання реалізації принципу розподілу влад / О. Бульба // Право України. — 2004. — № 12. — С. 8-12.
14. Веніславський Ф. Зловживання правом у публічно-правовій сфері як державно-правова проблема / Ф. Веніславський // Право України. — 2010. — № 4. — С. 249-252.
15. Веніславський Ф. Правове обмеження державної влади – необхідна передумова стабільності конституційного ладу / Ф. Веніславський // Право

- України. — 2010. — № 6. — С. 108-111.
16. Волинець В. Правова теорія «функцій державного владарювання» М Коркунова в контексті дослідження публічної влади / В. Волинець // Юридична Україна. — 2012. — № 3. — С. 9-15.
 17. Волинець В. Функції держави і проблеми організації публічної влади у правовій державі (Б. Кістяківський) / В. Волинець // Юридична Україна. — 2012. — № 6 (114) — С. 4-10.
 18. Гаганова Н. А. Концепция разделения властей и идея субсидиарности / Н. А. Гаганова // Государство и право. — 2003. — № 3. — С. 88-92.
 19. Галай А. Умови взаємодії органів місцевої влади та недержавних організацій у контексті децентралізації влади в Україні / А. Галай // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 7. — С. 30-33.
 20. Ганжа Н. Механізми реалізації Регламенту Верховної Ради України / Н. Ганжа // Життя и право. — 2005. — № 5. — С. 40-43.
 21. Григорьев В. Пути становления и конституционного закрепления принципа разделения государственной власти и местного самоуправления в Украине / В. Григорьев // Юридический вестник. — 2001. — № 1. — С. 84-88.
 22. Грицаєнко Л. Роль та місце прокурорської влади в системі державних органів / Л. Грицаєнко // Прокуратура. Людина. Держава. — 2005. — № 6. — С. 84-90.
 23. Дзьобань О. Теоретичні основи поділу влади (історико-філософський аспект) / О. Дзьобань // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 4. — С. 48-53.
 24. Жарковська І. Державна влада як детермінант соціального, публічно-правового конфлікту / І. Жарковська // Право України. — 2011. — № 5. — С. 196-203.
 25. Жарковська І. Відкритість та доступність діяльності органів державної влади як складова конституція правової держави / І. Жарковська // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 6. — С. 126-129.
 26. Жуган М. Принцип поділу влади : сучасні інтерпретації / М. Жуган, В. Марченко // Право України. — 2011. — № 2. — С. 193-200.
 27. Ковальчук В. Проблема легітимності та легальності влади в державно-правових доктринах Р. Ієрінга та Г. Єллінека / В. Ковальчук // Юридична Україна. — 2011. — № 8 (104). — С. 32-38.
 28. Константний О. Окремі проблеми становлення самостійної судової влади в Україні / О. Константний // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 10. — С. 33-38.
 29. Корнієнко М. Територіальна організація влади в Україні : якою вона має бути? / М. Корнієнко // Право України. — 2010. — № 4. — С. 239-248.
 30. Кравчук В. Проблема меж державної влади в умовах формування громадянського суспільства / В. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 1. — С. 7-9.
 31. Кривобок В. Актуальні питання визначення статусу прокуратури України в умовах перехідного періоду / В. Кривобок // Право України. — 2000. — № 10.

— С. 85-87.

32. Куян І. До питання про публічність і суверенність державної влади / І. Куян // Право України. — 2009. — № 11. — С. 52-55.
33. Ладиченко В. Гуманістична парадигма організації державної влади / В. Ладиченко // Юридична Україна. — 2005. — № 9. — С. 4-8.
34. Ладиченко В. Забезпечення збереження державної єдності — важлива функція державної влади / В. Ладиченко // Право України. — 2007. — № 8. — С. 13-17.
35. Ладиченко В. Конституційні основи єдності державної влади / В. Ладиченко // Юридична Україна. — 2011. — № 5 (101). — С. 20-25.
36. Майданник О. Про контроль у здійсненні державної влади / О. Майданник // Юридична Україна. — 2006. — № 5. — С. 4-7.
37. Максакова Р. Сучасний конституційний процес і реалізація установчої влади в Україні / Р. Максакова // Право України. — 2012. — № 8. — С. 78-85.
38. Малый А. Ф. Государственная власть как правовая категория / А. Ф. Малый // Государство и право. — 2001. — № 3. — С. 94-99.
39. Медведько О. Гарантії забезпечення незалежності Генерального прокурора України при виконанні його обов'язків / О. Медведько // Право України. — 2010. — № 4. — С. 231-234.
40. Месюк М. П. Органи державної влади та інститути громадянського суспільства в боротьбі з корупцією: проблеми взаємодії / М. П. Месюк, М. П. Савчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 264-272.
41. Мех Ю. Державний контроль – особлива функція органів державної влади / Ю. Мех // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — 2006. — С. 163-165.
42. Мичко М. Про основні принципи організації прокуратури / М. Мичко, Н. Голова // Право України. — 2000. — № 12. — С. 74-77.
43. Наливайко Л. До питання про визначення поняття «механізм Української держави» / Л. Наливайко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 10. — С. 92-96.
44. Наливайко Л. Конституційно-правові основи механізму Української держави та його принципів / Л. Наливайко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 11. — С. 8-11.
45. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія / Л. Р. Наливайко. — Х. : Право, 2009. — 600 с.
46. Наливайко Л. Р. Прокуратура в механізмі Української держави / Л. Р. Наливайко, О. Р. Мала // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. — 2007. — Спец. вип. № 3 : Ідея права і держава : у 4 ч., Ч. 3. — С. 108-118.
47. Наливайко Л. Р. Реформування механізму держави в контексті євроінтеграційної орієнтованості зовнішньої політики України / Л. Р. Наливайко // Наук. вісн. Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ : зб. наук. праць. — 2007. — № 2. — С. 48-53.

48. Наливайко Л. Р. Структурованість як невід'ємний атрибут конституційного механізму Української держави / Л. Р. Наливайко // Бюлетень М-ва юстиції України. — 2005. — № 8. — С. 5-15.
49. Олуйко В. До питання про межі державної влади (критичні замітки) / В. Олуйко, Р. Кондратьєв // Право України. — 2003. — № 2. — С. 17-22.
50. Пелих Н. Державний апарат в умовах сьогодення / Н. Пелих // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 8. — С. 78-82.
51. Пелих Н. Функції Української держави / Н. Пелих // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 1. — С. 27-30.
52. Поклонська О. Співвідношення влади і права / О. Поклонська // Право України. — 2010. — № 4. — С. 225-230.
53. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку : навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / за ред. Ф. М. Рудича. — К. : Парламентське вид-во, 2002. — 327 с.
54. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. — Х. : Право, 2010. — 384 с.
55. Прокопов Д. Правовий вимір функціонування публічної влади у політичній системі сучасної України / Д. Прокопов, В. Скрипнюк // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 1. — С. 41-50.
56. Рабінович С. Субсидіарність як принцип взаємодії приватної та публічної влади у сучасному суспільстві / С. Рабінович // Юридична Україна. — 2006. — № 2. — С. 4-8.
57. Савченко О. Конституційне закріплення принципу верховенства права в зарубіжних державах / О. Савченко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 7. — С. 100-103.
58. Самородинський В. Проблеми судової влади в зарубіжних ученнях про державу і право / В. Самородинський // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 4. — С. 30-38.
59. Северенчук О. Запровадження принципу розподілу влади в політико-правовому просторі України / О. Северенчук // Юридична Україна. — 2004. — № 9. — С. 4-10.
60. Селиванов В. Державна влада як елемент державноупорядженого суспільства в Україні / В. Селиванов // Право України. — 2007. — № 9. — С. 10-17.
61. Сіренко В. Деякі зауваження до питання про природу влади / В. Сіренко // Право України. — 2009. — № 11. — С. 46-50.
62. Сіренко В. До питання про владу / В. Сіренко // Право України. — 2009. — № 11. — С. 26-29.
63. Скрипник О. Сучасна державна політика України: основні концептуальні підходи до визначення поняття / О. Скрипник // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 4. — С. 12-22.
64. Скрипнюк В. Конституційно-правові основи взаємодії органів державної влади і забезпечення верховенства права / В. Скрипнюк // Право України. —

2010. — № 3. — С. 80-84.
65. Скрипнюк В. М. Конституційно-правові основи функціонування контрольних органів у системі державної влади / В. М. Скрипнюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 62-70.
66. Скрипнюк В. Політико-правові принципи організації та функціонування державної влади в Україні / В. Скрипнюк // Право України. — 2002. — № 5. — С. 3-6.
67. Скрипнюк В. Функції правосуддя в структурі державної влади в Україні / В. Скрипнюк // Юридична Україна. — 2005. — № 2. — С. 70-75.
68. Старицька О. Деякі соціальні проблеми державної влади в сучасній Україні / О. Старицька // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 4. — С. 100-103.
69. Старицька О. Основні ознаки соціальної сутності державної влади / О. Старицька // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 3. — С. 137-141.
70. Старицька О. Проблемні питання довіри до державної влади в Україні / О. Старицька // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 1. — С. 71-75.
71. Строган А. Взаємозалежність і взаємообумовленість громадянського суспільства та правової держави / А. Строган // Право України. — 2007. — № 10. — С. 14-17.
72. Сумунський О. Рада національної безпеки і оборони України: конституційно-правовий статус / О. Сумунський // Вибори та демократія. — 2005. — № 3. — С. 23-27.
73. Сухонос В. Виникнення інституту прокуратури / В. Сухонос // Право України. — 2001. — № 8. — С. 103-107.
74. Сухонос В. Місце прокуратури в системі органів державної влади України, її розвиток та правове забезпечення гарантій діяльності / В. Сухонос // Право України. — 2000. — № 6. — С. 10-13.
75. Теплюк М. Публічна влада в Україні: визначення поняття і конституційно-правова природа / М. Теплюк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 6-9.
76. Тертишник В. Концептуальні проблеми розподілу влади: до становлення сучасної моделі правової держави в контексті політичної реформи в Україні / В. Тертишник // Юридична Україна. — 2003. — № 3. — С. 13-16.
77. Толочко О. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: недоліки правового регулювання / О. Толочко, С. Подкопаєв // Юридичний журнал. — 2006. — № 6. — С. 55-68.
78. Француз А. Політичні партії і проблеми посилення їх ролі у здійсненні державної влади в Україні / А. Француз // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 8. — С. 5-10.
79. Фрицький Ю. Конституційно-правові засади становлення державної влади в Україні / Ю. Фрицький // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 3. — С. 107-109.
80. Фролов Ю. Держава – основний організаційно-правовий гарант забезпечення

реалізації, охорони та захисту економічних прав і свобод людини та громадянина в Україні / Ю. Фролов // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 4. — С. 57-60.

81. Халипов В. Ф. Кратология – наука о власти: Концепция / В. Ф. Халипов. — М. : ЗАО „Экономика”, 2002. — 367 с.
82. Цесар І. Принципи правової визначеності у діяльності органів державної влади / І. Цесар // Юридична Україна. — 2011. — № 1. — С. 36-42.
83. Цокур Є. Політико-правові концепції феномену політичної влади / Є. Цокур // Право України. — 2009. — № 11. — С. 132-136.
84. Чечерський В. Повноваження прокурора при виконанні судових рішень / В. Чечерський // Вісник прокуратури. — 2006. — № 8. — С. 22-25.
85. Чикурлій С. О. Конституційно-правові аспекти організаційно-правових форм діяльності Кабінету Міністрів України / С. О. Чикурлій // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 9. — С. 115-125.
86. Чиркин В. Е. О понятии “ветвь государственной власти” / В. Е. Чиркин // Право и политика. — 2003. — № 4. — С. 4-8.
87. Шаповал В. Суд як орган конституційного контролю (із зарубіжного досвіду) / В. Шаповал // Вісник Конституційного Суду України. — 2005. — № 6. — С. 20-34.
88. Шатіло В. Проблеми співвідношення конституційного механізму державної влади та механізму реалізації її функцій / В. Шатіло // Право України. — 2012. — № 1-2. — С. 336-344.
89. Шатіло В. Співвідношення політичної й адміністративної компоненти у функціонуванні державної влади / В. Шатіло // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 271-278.
90. Шитілов Л. До юридичного розуміння легітимації влади / Л. Шитілов // Вісник Академії правових наук України. — 2003. — № 1. — С. 185-189.
91. Янчук А. До питання про взаємодію органів державної влади та громадянського суспільства при здійсненні моніторингу законодавства України / А. Ярчук // Юридичний журнал. — 2012. — № 3 (117). — С. 94-95.

ТЕМА 6. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Поняття, структура та конституційні принципи правового статусу людини та громадянина в Україні (та країнах СНД). Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. Система гарантій конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. Громадянство України: законодавство; міжнародні акти; зміст права на громадянство; документи, які підтверджують громадянство України. Принципи та способи набуття громадянства України. Територія держави. Умови прийняття до громадянства України (порядок розгляду заяв громадян з питань громадянства України). Припинення громадянства України. Зміна громадянства України. Роль

міжнародних актів в регулюванні конституційних прав, свобод та обов'язків в Україні. Конституційно-правові засади статусу іноземних громадян, осіб без громадянства та біженців в Україні. Конституційні обов'язки громадян: поняття, види та їх характеристика. Необмеженість конституційних прав і свобод людини і громадянина. Право власності за Конституцією України та чинним законодавством. Статус мови в Україні (Закон України «Про засади державної мовної політики»). Право громадян на звернення (Закон України «Про звернення громадян»). Право на правову допомогу (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Право звернення до міжнародних установ (Закон України «Про ратифікацію конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» та ін.). Право на повагу до гідності, невтручання в особисте і сімейне життя, таємницю листування, недоторканість життя (ст.ст. 162, 163 КК України, ст. 27 КПК України, ст. 289, 297, 301, 306, 311 ЦК України, ст. 3 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року, ст.ст. 2, 37, Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від 21 грудня 1993 року і ст.ст. 2, 33 Закону України «Про інформаційні агентства» від 28 лютого 1995 року, Європейська конвенція про захист приватного життя).

Ключові поняття:

абсолютне суб'єктивне право, відносне суб'єктивне право, свобода людини і громадянина, конституційний обов'язок громадянина і людини, правовий статус, індивідуальний статус особи, родовий (спеціальний) статус особи, галузевий статус особи, конституційно-правовий (базовий) статус особи, конституційно-правовий статус людини і громадянина як конституційно-правовий інститут, принципи конституційно-правового інституту прав і свобод людини і громадянина, конституційні права, свободи та обов'язки, загальна правоздатність, дієздатність, громадянство, принципи громадянства, філіація, принцип «права крові», принцип «права ґрунту», натуралізація, індивідуальна натуралізація, натуралізація внаслідок правонаступництва держав, іноземець, імміграція, іммігрант, міграція, апатриди, біпатриди, біженці, природні права і свободи людини, громадянські права, економічні права, соціальні права, культурні права, політичні права і свободи, конституційні обов'язки людини і громадянина, механізм реалізації прав і свобод людини і громадянина, система гарантій конституційних прав, свобод та обов'язків, організаційні гарантії, юридичні гарантії, механізм захисту прав і свобод людини і громадянина, право на захист, право на звернення, адвокат.

1. Зміст ліберальної концепції прав людини полягає у тому, що:

- а) права людини встановлюються державою;*
- б) людина має певні невід'ємні від її буття права, реалізація яких залежить від держави;*
- в) права людини не мають своєї реалізації окремо від держави;*
- г) кожна людина від моменту її народження наділена невід'ємними правами;*

д) кожний громадянин держави є суб'єктом певних правовідносин, у процесі яких він набуває суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

2. До структурних елементів конституційно-правового статусу людини і громадянина не належить:

- а) права, свободи і обов'язки як основи конституційного статусу особи;
- б) громадянство, правосуб'єктність;
- в) юридичні гарантії як умови реалізації прав, свобод та обов'язків;
- г) принципи правового статусу особи як вихідні засади;
- д) політичний абсентеїзм.

3. Права людини – це:

- а) суб'єктивні права;
- б) об'єктивні права;
- в) законні права;
- г) демократичні права;
- д) конституційні права.

4. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина регламентує:

- а) 1 розділ Конституції України;
- б) 10 розділ Конституції України;
- в) 12 розділ Конституції України;
- г) 2 розділ Конституції України;
- д) 7 розділ Конституції України.

5. Кількість статей Конституції України, що закріплюють права, свободи та обов'язки людини і громадянина:

- а) 27 статей;
- б) 31 стаття;
- в) 44 статті;
- г) 13 статей;
- д) 48 статей.

6. Стаття Конституції України, що закріплює невід'ємне право на життя – це:

- а) стаття 21;
- б) стаття 29;
- в) стаття 27;
- г) статті 42;
- д) статті 58.

7. Кількість статей Конституції України, що встановлює основні обов'язки громадянина:

- а) 8 статей Конституції України;

- б) 14 статей Конституції України;
- в) 6 статті Конституції України;
- г) 4 статті Конституції України;
- д) 10 статей Конституції України.

8. *Певне коло дій, покладених на особу Конституцією України та безумовних для виконання – це:*

- а) конституційні обов'язки;
- б) конституційні права;
- в) конституційні свободи;
- г) конституційні гарантії;
- д) конституційна відповідальність.

9. *Конституцією України не передбачено обов'язок:*

- а) сплачувати податки та інші збори;
- б) приймати участь у виборах та референдумах;
- в) проходити військову службу;
- г) неухильно додержуватись Конституції та законів України;
- д) не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

10. *Наслідком порушення обов'язку шанувати державні символи України є:*

- а) притягнення до конституційної відповідальності;
- б) притягнення до адміністративної відповідальності;
- в) притягнення до кримінальної відповідальності;
- г) притягнення до дисциплінарної відповідальності;
- д) притягнення до цивільної відповідальності.

11. *Альтернативна служба існує для тих громадян, які :*

- а) за станом свого здоров'я не можуть проходити військову службу;
- б) не мають бажання служити в армії;
- в) не досягли 18 річного віку, але мають бажання здобути військову спеціальність;
- г) за своїми світоглядними та релігійними переконаннями не можуть нести військову службу;
- д) знаходяться поза межами України.

12. *Принцип безпосередньої дії прав і свобод людини і громадянина передбачає, що:*

- а) конституційні права і свободи людини і громадянина поширюються на кожного безпосередньо;
- б) конституційні права і свободи людини і громадянина діють незалежно від того, чи конкретизовані вони у відповідних нормативних актах;
- в) конституційні права і свободи людини і громадянина діють, якщо для них передбачено конкретний механізм реалізації;

г) конституційні права і свободи людини і громадянина здійснюються особою особисто;

д) конституційні права і свободи людини і громадянина завжди конкретизовані у відповідних нормативних актах.

13. Вихідним у забезпеченні правової справедливості і стабільності конституційного ладу України є принцип:

- а) верховенства Конституції України;
- б) принцип демократизму;
- в) верховенства закону;
- г) верховенства права;
- д) наукового обґрунтування.

14. Безперервне проживання на території України – це проживання в Україні особи, якщо:

- а) її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 80 днів, а в сумі за рік – 170 днів;
- б) її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 90 днів, а в сумі за рік – 180 днів;
- в) її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 60 днів, а в сумі за рік – 180 днів;
- г) її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 85 днів, а в сумі за рік – 210 днів;
- д) її разовий виїзд за кордон у приватних справах не перевищував 70 днів, а в сумі за рік – 160 днів.

15. Конституційний принцип рівноправ'я не передбачає:

- а) рівність прав жінки і чоловіка;
- б) рівність перед судом;
- в) рівний доступ громадян до публічних посад;
- г) рівність прав і обов'язків у шлюбі кожного з подружжя;
- д) рівність в соціально-економічній сфері життя.

16. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» було прийнято:

- а) 8 вересня 2005 р.;
- б) 8 жовтня 2005 р.;
- в) 8 вересня 2006 р.;
- г) 8 жовтня 2006 р.;
- д) 18 вересня 2005 р.

17. Виходячи зі змісту ч. 1 ст. 21 Конституції України вірним є положення:

- а) усі громадяни є вільні і рівні у своїх правах та обов'язках;
- б) усі люди є вільні і рівні у своїх правах та обов'язках;

- в) усі громадяни є вільні у своїй гідності та правах;
- г) усі громадяни є рівні у своїй гідності та правах;
- д) усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах.

18. Особисті права і свободи людини і громадянина:

- а) створюють юридичні умови для активної участі громадянина в сфері соціально-економічного та культурного життя суспільства;
- б) пов'язані з участю громадянина в сфері політичного життя суспільства, наданням йому можливості для участі в управлінні державою, суспільним життям;
- в) забезпечують рівноправність громадян перед судом і законом;
- г) гарантують недоторканність особи та її гідності;
- д) гарантують індивідуальний розвиток кожної особи.

19. До особистих конституційних прав і свобод людини і громадянина не належить:

- а) право на вільний розвиток своєї особистості;
- б) право на повагу до гідності;
- в) право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції;
- г) право на свободу пересування й вільний вибір місця проживання;
- д) право мирно, без зброї збиратися та проводити збори, мітинги, походи й демонстрації.

20. Право на свободу думки та слова закріплене в ст. 34 Конституції України належить до групи:

- а) політичних прав і свобод;
- б) соціально-економічних прав і свобод;
- в) соціально-політичних прав і свобод;
- г) особистих прав і свобод;
- д) соціально-культурних прав і свобод.

21. Вік, якого необхідно досягти громадянину України, щоб бути обраним на посаду народного депутата України:

- а) 18 років;
- б) 25 років;
- в) 32 років;
- г) 28 років;
- д) 21 року.

22. Закон України «Про політичні партії в Україні» був прийнятий:

- а) 25 грудня 1996 р.;
- б) 16 липня 1991р.;
- в) 11 вересня 1995 р.;

- г) 5 травня 2001 р.;
- д) 19 червня 2001 р.

23. Членами (учасниками) громадської організації, крім молодіжної та дитячої, можуть бути особи:

- а) які досягли 14 років;
- б) які досягли 16 років;
- в) які досягли 18 років;
- г) які досягли 21 років;
- д) які досягли 25 років.

24. У ст. 46 Конституції України закріплено:

- а) право на об'єднання в політичні партії;
- б) право на соціальний захист;
- в) право збиратися мирно без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації;
- г) право брати участь в управлінні державними справами;
- д) право на свободу світогляду і віросповідання.

25. Політичні партії, що створюються і діють в Україні, мають статус:

- а) державних;
- б) виборчих;
- в) національних;
- г) всеукраїнських;
- д) юридичних організацій незалежності від наявності реєстрації.

26. Право на громадянство закріплено в:

- а) ст. 24 Конституції України;
- б) ст. 58 Конституції України;
- в) ст. 42 Конституції України;
- г) ст. 25 Конституції України;
- д) ст. 32 Конституції України.

27. В ст. 59 Конституції України закріплено право:

- а) на правову допомогу;
- б) знати свої права та обов'язки;
- в) на недоторканість житла;
- г) на особисту недоторканість;
- д) на свободу слова.

28. Згідно зі ст. 41 Конституції України конфіскація майна може бути застосована виключно:

- а) за рішенням Верховної Ради України;
- б) за постановою прокурора;

- в) за рішенням суду;
- г) за рішенням колегії місцевих депутатів;
- д) за указом Президента України.

29. *Права і свободи людини і громадянина, що полягають у праві людини на захист від будь-якого втручання, зокрема і з боку держави, в здійсненні особою своїх прав як суб'єкта громадянського суспільства – це:*

- а) позитивні права;
- б) негативні права;
- в) позитивні і негативні права;
- г) політичні права;
- д) соціально-культурні права.

30. *Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина за суб'єктами передбачає:*

- а) загальні та спеціальні права і свободи;
- б) виключні та невиключні права і свободи;
- в) особисті та суспільні права і свободи;
- г) права і свободи індивіда та права і свободи групи індивідів;
- д) права і свободи індивіда та права і свободи певних верств населення.

31. *Термін «екологічні права» вперше в Україні на законодавчому рівні закріплений у:*

- а) Законі України «Про екологічну експертизу»;
- б) Законі України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру»;
- в) Законі України «Про охорону атмосферного повітря»;
- г) Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- д) Конституції України;

32. *За часом виникнення права людини і громадянина поділяють на:*

- а) права першого і другого покоління;
- б) права першого, другого і третього покоління;
- в) постійні та тимчасові;
- г) звичайні та надзвичайні;
- д) ординарні та екстраординарні.

33. *Група прав людини, що сформувалася після Другої світової війни:*

- а) права першого покоління;
- б) права другого покоління;
- в) права третього покоління;
- г) права першого етапу;
- д) права третього етапу.

34. Система гарантій конституційних прав і свобод в Україні представлена:

- а) позитивними та негативними гарантіями;
- б) економічними, юридичними та політичними гарантіями;
- в) загальними та спеціальними гарантіями;
- г) загальними та судовими гарантіями;
- д) загальними та спеціально-конституційними гарантіями.

35. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги в Україні діє:

- а) прокуратура;
- б) адвокатура;
- в) нотаріат;
- г) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- д) Міністерство юстиції України.

36. Строк, на який призначається Уповноважений Верховної Ради України з прав людини:

- а) 4 роки;
- б) 5 років;
- в) 1 рік;
- г) на невизначений строк;
- д) на строк оголошення воєнного чи надзвичайного стану в Україні або окремих її місцевостях.

37. Громадянство – це:

- а) постійний правовий зв'язок між фізичною особою та держави, що проявляється в їхніх взаємних правах і обов'язках;
- б) постійний правовий зв'язок особи та держави, що проявляється в правах і обов'язках громадянина;
- в) постійний правовий зв'язок особи та держави, що проявляється в правах особи і обов'язках держави;
- г) постійний правовий зв'язок особи та держави, що проявляється в приналежності особи до певної держави;
- д) постійний правовий зв'язок особи та держави, що проявляється у наданні державою дозволу особі щодо постійного проживання на території цієї держави.

38. Формування інституту громадянства в незалежній Україні почалося з прийняттям:

- а) Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року;
- б) Акту проголошення незалежності України від 1 грудня 1991 року;
- в) Конституції України від 28 червня 1996 року;
- г) Декларації прав національностей України від 1 листопада 1991 року;
- д) Закону України «Про громадянство України» від 8 жовтня 1991 року.

39. Закон України «Про громадянство України» було прийнято:

- а) 8 жовтня 1991 року;
- б) 8 січня 1991 року;
- в) 18 січня 1991 року;
- г) 18 січня 2001 року;
- д) 18 жовтня 2001 року.

40. Громадянин України – це:

- а) особа, яка народилася на території України незалежно від громадянства батьків;
- б) особа, яка є українцем за національним походженням;
- в) особа, яка набула громадянства України в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами;
- г) особа, яка вступила у шлюб із громадянином України;
- д) особа, яка безперервно проживає на території України протягом останніх п'яти років на законних підставах.

41. Відповідно до Закону України «Про громадянство України» документом, який не підтверджує громадянство України, є:

- а) дипломатичний паспорт;
- б) посвідчення особи моряка;
- в) посвідчення члена екіпажу;
- г) посвідчення особи на повернення в Україну;
- д) посвідчення водія.

42. Рішення про прийняття до громадянства України і про припинення громадянства України приймає:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) спеціальний орган виконавчої влади;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) Конституційний Суд України.

43. До підстав для втрати громадянства України не належить:

- а) добровільне набуття громадянства іншої держави;
- б) вступ особи на військову службу іноземної держави без згоди на те відповідних органів України;
- в) набуття громадянства України в результаті свідомого подання неправдивих відомостей або фальшивих документів;
- г) набуття громадянства України внаслідок обману;
- д) скоєння злочину проти Української держави.

44. *Філіація – це:*

- а) ускладнене набуття громадянства;
- б) позбавлення громадянства;
- в) поновлення громадянства;
- г) набуття громадянства за народженням;
- д) відмова від громадянства.

45. *Правові принципи, на підставі яких відбувається філіація:*

- а) право ґрунту та право крові;
- б) право крові та право народження;
- в) право народження та право на громадянство;
- г) територіальне право та родинне право;
- д) територіальне право та право першого громадянства.

46. *Дитина, що народилася на території України від осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні:*

- а) не набуває жодного громадянства;
- б) набуває громадянства України за правом ґрунту;
- в) набуває громадянства України за правом крові;
- г) набуває громадянства України за земельним правом;
- д) набуває громадянства України за територіальним правом.

47. *Натуралізація – це:*

- а) набуття громадянства згідно із встановленою законом процедурою;
- б) поновлення громадянства;
- в) набуття громадянства за місцем народження;
- г) письмова згода батьків про вибір громадянства дитини;
- д) набуття громадянства у випадку надання політичного притулку.

48. *Найбільш поширеним способом надання громадянства у світовій практиці є:*

- а) натуралізація;
- б) філіація;
- в) репатріація;
- г) реінтеграція;
- д) оптація.

49. *Виділяють такі види натуралізації:*

- а) індивідуальна натуралізація та групова натуралізація;
- б) індивідуальна натуралізація та натуралізація внаслідок правонаступництва держави;
- в) індивідуальна натуралізація та родинна натуралізація;
- г) первинна натуралізація та вторинна натуралізація;
- д) добровільна натуралізація та примусова натуралізація.

50. До необхідних умов для прийняття особи до громадянства України не належить:

- а) визнання і дотримання Конституції України та законів України;
- б) неперебування особи в іноземному громадянстві;
- в) знання української мови в обсязі, достатньому для спілкування;
- г) наявність у особи законних джерел існування;
- д) наявність загальнообов'язкової середньої освіти.

51. До необхідних умов для прийняття особи, якій надо статус біженця, до громадянства України не належить:

- а) визнання і дотримання Конституції України;
- б) визнання і дотримання законів України;
- в) знання української мови в обсязі, достатньому для спілкування;
- г) наявність у особи законних джерел існування;
- д) неперебування особи в іноземному громадянстві.

52. Необхідною умовою для прийняття особи до громадянства України є безперервне проживання особи на законних підставах на території України протягом:

- а) трьох років;
- б) чотирьох років;
- в) п'яти років;
- г) семи років;
- д) десяти років.

53. Трансферт – це:

- а) вибір громадянства тієї чи іншої держави у зв'язку з переходом території однієї держави до іншої;
- б) набуття громадянства дитиною, батьки якої невідомі;
- в) перехід території однієї держави до іншої, який супроводжується зміною громадянства без права вибору;
- г) набуття громадянства дитиною, яка народилась на території даної держави і батьки якої є громадянами іншої держави;
- д) набуття громадянства особами тільки певної національності.

54. Конституцією України не передбачено для громадян:

- а) право на вільний розвиток своєї особистості;
- б) право брати участь в управлінні державними справами;
- в) право на страйк;
- г) право на участь у прийнятті законів;
- д) право на безоплатну медичну допомогу.

55. *Екстрадиція – це:*

- а) вихід з громадянства;
- б) позбавлення громадянства;
- в) видворення громадянина з країни;
- г) видача громадянина однієї держави іншій;
- д) надання політичного притулку.

56. *Експатріація – це:*

- а) вихід з громадянства;
- б) набуття громадянства, якщо батьки даної особи були або є громадянами країни;
- в) отримання громадянином статусу підданого;
- г) автоматичне припинення громадянства у зв'язку з розірванням шлюбу;
- д) надання громадянства у випадку всиновлення.

57. *Повернення на батьківщину та відновлення у громадянстві – це:*

- а) репатріація;
- б) оптація;
- в) право ґрунту;
- г) право крові;
- д) патріація.

58. *Європейська Конвенція про захист прав та основних свобод людини і громадянина була ратифікована Верховною Радою України:*

- а) 1 березня 1996 р.;
- б) 17 липня 1997 р.;
- в) 25 січня 1991 р.;
- г) 8 лютого 1999 р.;
- д) 23 червня 1998 р.

59. *Перший офіційний документ, в якому була сформована ідея невід'ємності прав людини:*

- а) Декларація незалежності США 1776 р.;
- б) Біль про права 1789 р.;
- в) французька Декларація прав людини і громадянина 1789 р.;
- г) Конституція США 1787 р.;
- д) Декларація до французького народу 1871 р.

60. *Законодавчий акт, який у перше запровадив розмежування між правами людини і громадянина – це:*

- а) Декларація незалежності США 1776 р.;
- б) Біль про права 1689 р.;
- в) Декларація прав людини і громадянина 1789 р.;
- г) Велика хартія вольностей 1215 р.;
- д) Декларація прав Вірджинії від 4 липня 1776 року.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. — 2008. — № 93.
- ❖ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. — 1998 р. — № 13.
- ❖ Європейська Конвенція про громадянство. Міжнародний договір від 7 листопада 1997 року (Витяг) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2001. — № 11. — С. 69-77.
- ❖ Конвенція про статус біженців. Документ ООН від 28 липня 1951 року (Витяг) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2001. — № 11. — С. 111-120.
- ❖ Конвенція про статус апатридів. Міжнародний договір від 28 вересня 1954 року (Витяг) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2001. — № 11. — С. 131-139.
- ❖ Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18, 19-20, 21-22. — Ст. 144.
- ❖ Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
- ❖ Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року // Офіційний вісник України. — 2012. — № 62.
- ❖ Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 06 червня 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 51. — Ст. 2136.
- ❖ Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 липня 2011 року (зі змінами і допов.) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2001. — № 11. — С. 354-374.
- ❖ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 30. — Ст. 260.
- ❖ Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 13. — Ст. 65.
- ❖ Про громадські об'єднання : Закон України від 22 березня 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 1. — Ст. 1.

- ❖ Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20 листопада 2012 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 51. — Ст. 716.
- ❖ Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8 вересня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 52. — Ст. 561.
- ❖ Про закордонних українців : Закон України від 4 березня 2004 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 25. — Ст. 343.
- ❖ Про засади державної мовної політики : Закон України від 3 липня 2012 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2012. — № 61.
- ❖ Про затвердження зразків довідок про подання особою заяви про надання їй статусу біженця, про особу стосовно якої прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання їй статусу біженця, про прийняття скарги до розгляду, про звернення до суду : Наказ Державного комітету України у справах еміграції від 14 квітня 2004 року № 21 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 18. — С. 68-74.
- ❖ Про затвердження зразків документів, які подаються для встановлення належності до громадянства України, прийняття до громадянства України, оформлення набуття громадянства України, припинення громадянства України, скасування рішень про оформлення набуття громадянства України : Наказ Міністерства закордонних справ України від 15 вересня 2006 року № 185 // Офіційний вісник України. — 2006. — № 45. — С. 137-173.
- ❖ Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 47. — Ст. 256.
- ❖ Про імміграцію : Закон України від 7 червня 2001 року (зі змінами і допов.) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2001. — № 11. — С. 346-354.
- ❖ Про інформаційні агентства : Закон України від 28 лютого 1995 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 13. — Ст. 83.
- ❖ Про комісію при Президентові України з питань громадянства : Указ Президента України від 30 квітня 2005 року (зі змінами і допов.) // Урядовий кур'єр. — 2005. — № 85.
- ❖ Про підприємництво : Закон України від 7 лютого 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14. — Ст. 168.
- ❖ Про Положення про Державний комітет України у справах національностей та міграції : Указ Президента України від 19 березня 2002 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2002. — № 12.
- ❖ Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21 січня 1994 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 18. — Ст. 101.
- ❖ Про правовий статус закордонних українців : Закон України від 4 березня

- 2004 року // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 25. — Ст. 343.
- ❖ Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 року // Офіційний вісник України. — 2011. — № 83.
 - ❖ Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 46. — Ст. 617.
 - ❖ Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11 грудня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 15. — Ст. 232.
 - ❖ Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 25. — Ст. 283.
 - ❖ Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21 грудня 1993 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 10. — Ст. 43.
 - ❖ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 20. — Ст. 99.

Спеціалізована література:

1. Аврамова О. Право народу на протест / О. Аврамова // Юридична Україна. — 2010. — № 12 (96). — С. 11-16.
2. Аврамова О. Четверте покоління прав людини: постановка проблеми / О. Аврамова, О. Жидкова // Право України. — 2010. — № 2. — С. 101-104.
3. Альонкін О. Правове забезпечення економічних гарантій права людини на свободу світогляду і віросповідання / О. Альонкін // Право України. — 2010. — № 1. — С. 92-95.
4. Андріанов К. До питання про юрисдикцію Європейського суду з прав людини / К. Андріанов // Право України. — 2000. — № 8. — С. 46-47.
5. Анісімова М. Право на свободу та особисту недоторканність: відповідність українського законодавства євростандартам / М. Анісімова // Право України. — 1999. — № 2. — С. 26-29.
6. Антонович М. Законодавство України та зарубіжних країн щодо статусу державної мови (порівняльний аспект) / М. Антонович // Право України. — 1999. — № 6. — С. 73-74.
7. Антонович М. Конвенція про захист прав людини і основних свобод у судах Європейських держав та перспективи її застосування в Україні / М. Антонович // Право України. — 2000. — № 8. — С. 42-46.
8. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: крізь призму України / М. Антонович // Право України. — 2007. — № 3. — С. 37-41.
9. Баймуратов М. Муніципальні права людини: теоретико-аксіологічні підходи до визначення та розуміння / М. Баймуратов // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 76-83.
10. Барчук В. Б. Вдосконалення форм і методів діяльності Уповноваженого

- Верховної Ради України з прав людини / В. Б. Барчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 5. — С. 102-112.
11. Барчук В. Б. Роль і місце Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в юридичному механізмі забезпечення прав людини / В. Б. Барчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 90-99.
 12. Барчук В. Права людини як головний об'єкт національної безпеки України / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 4. — С. 81-84.
 13. Барчук В. Роль і місце Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в юридичному механізмі закріплення прав людини / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 10. — С. 134-137.
 14. Батанов О. Місцевий уповноважений з прав територіальної громади в механізмі захисту прав людини (проблеми теорії та практики) / О. Батанов // Право України. — 2001. — № 2. — С. 43-46.
 15. Баштанник В. Регламентация захисту прав людини у системі права Європейського Союзу: організаційно-правовий аспект / В. Баштанник // Право України. — 2006. — № 9. — С. 59-60.
 16. Безбабіна О. Конституційне право людини та громадянина на підприємницьку діяльність / О. Безбабіна // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 7. — С. 95-99.
 17. Безбабіна О. Поняття та класифікація гарантій реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність / О. Безбабіна // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 8. — С. 91-95.
 18. Белкіна Ю. Роль Президента України в забезпеченні культурних прав громадян / Ю. Белкіна // Право України. — 2009. — № 12. — С. 161-167.
 19. Білозьоров Є. Правові гарантії забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні / Є. Білозьоров, С. Бортник // Юридична Україна. — 2011. — № 3 (99). — С. 4-10.
 20. Білоскурська О. В. Актуальні питання механізму забезпечення виконання конституційного обов'язку додержуватися Конституції України та законів України / О. В. Білоскурська // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 78-82.
 21. Білоскурська О. Питання типології конституційних обов'язків людини і громадянина / О. Білоскурська // Юридична Україна. — 2010. — № 9 (93). — С. 21-24.
 22. Бобокал О. М. До питання про конституційно-правовий статус іноземців в Україні / О. М. Бобокал // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 88-91.
 23. Богашева Н. Об'єднання громадян у контексті свободи об'єднання / Н. Богашева // Право України. — 2011. — № 6. — С. 122-126.
 24. Богословська Ж. Судові органи в системі реалізації конституційного права людини та громадянина на соціальний захист в Україні / Ж. Богословська // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 106-110.
 25. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення України: проблеми

- теорії і понять / Н. Болотіна // Право України. — 2000. — № 4. — С. 35-43.
26. Болотіна Н. Право соціального забезпечення України: системно-структурний аналіз / Н. Болотіна // Право України. — 2001. — № 5. — С. 24-29.
27. Бондарчук І. В. Право на свободу об'єднання в Україні: конституційно-правове регулювання і міжнародно-правові стандарти / І. В. Бондарчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 89-97.
28. Бондарчук І. Легалізація об'єднань громадян як конституційно-правове поняття / І. Бондарчук // Юридична Україна. — 2009. — № 7. — С. 28-32.
29. Бородін І. Права та свободи громадян, їх класифікація, гарантії реалізації / І. Бородін // Право України. — 2001. — № 12. — С. 32-34.
30. Бородін М. Конституційне право громадянина на звернення до суду за захистом своїх прав / М. Бородін // Право України. — 2000. — № 8. — С. 65-66.
31. Бочарова Н. Право на результати творчої діяльності в системі сучасних прав людини і громадянина / Н. Бочарова // Юридична Україна. — 2006. — № 3. — С. 8-12.
32. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє середовище : монографія / В. Л. Бредіхіна. — Х. : Вид. ФО-П Вапнярчук Н. М., 2008. — 168 с.
33. Буайя Ф. Захист прав людини на національному та наднаціональному рівні / Ф. Буайя // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 196-199.
34. Букач В. Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян / В. Букач // Право України. — 2001. — № 9. — С. 21-23.
35. Буроменський М. Європейський кодекс свободи та демократії / М. Буроменський // Право України. — 2010. — № 10. — С. 89-93.
36. Буткевич В. Генеза доктрини міжнародної правосуб'єктності індивіда / В. Буткевич // Право України. — 2010. — № 2. — С. 44-48.
37. Васечко Л. Обмеження прав людини в умовах глобалізації: проблеми теорії і практики / Л. Васечко // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 4-8.
38. Венецька О. Проблематика прав людини у відносинах Європейського Союзу з третіми державами / О. Венецька // Право України. — 2010. — № 1. — С. 98-101.
39. Верланов С. Практика Страсбурзького суду як інструмент захисту соціально-економічних прав людини / С. Верланов // Право України. — 2010. — № 10. — С. 173-177.
40. Верланов С. Соціальні права людини і громадянина у практиці Конституційного Суду України: межі захисту / С. Верланов // Право України. — 2010. — № 2. — С. 108-111.
41. Вінгловська О. Діти України потребують правового захисту / О. Вінгловська // Право України. — 1996. — № 4. — С. 31-33.
42. Власенко О. Конституційно-правовий механізм реалізації права громадян на свободу мирних зборів / О. Власенко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 111-113.
43. Волинець В. Охорона прав і свобод людини і громадянина як функція

- сучасної демократичної держави / В. Волинець // Юридична Україна. — 2013. — № 4. — С. 9-15.
44. Волинка К. Забезпечення прав і свобод особи в Україні: теоретичні і практичні аспекти / К. Волинка // Право України. — 2000. — № 11. — С. 30-33.
 45. Волинка К. Проблема збереження прав і свобод особи в Україні / К. Волинка // Людина і політика. — 2000. — № 1. — С. 64-68.
 46. Воронова В. Право на евтаназію як складова права людини на життя / В. Воронова // Право України. — 2010. — № 5. — С. 199-201.
 47. Гладкіх В. І. Конституційні соціальні права громадян України як теоретична і практична проблема / В. І. Гладкіх // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2005. — № 2. — С. 38-41.
 48. Головченко В. Права жінок в Україні: під кутом зору міжнародно-правових стандартів / В. Головченко // Право України. — 1999. — № 7. — С. 38-41.
 49. Голяк Л. В. Спеціалізовані омбудсмани у механізмі утвердження гендерної рівності: конституційно-правові аспекти організації / Л. В. Голяк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 126-133.
 50. Гончаренко В. Аспекти забезпечення прав і свобод особи в системі місцевої публічної влади / В. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 118-122.
 51. Гончаренко О. Законодавство України про біженців – реальні проблеми та шляхи їх подолання / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 12. — С. 10-14.
 52. Гончаренко О. Конституційно-правові гарантії економічних прав людини і громадянина в Україні / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 4. — С. 24-29.
 53. Гончаренко О. Міжнародні нормативно-правові гарантії економічних прав людини і громадянина України / О. Гончаренко // Юридична Україна. — 2006. — № 3. — С. 23-26.
 54. Гончаренко О. Міжнародно-правове регулювання прав дитини в Україні / О. Гончаренко // Юридична Україна. — 2009. — № 2. — С. 4-7.
 55. Гончаренко О. Питання конституційного закріплення права на життя ненародженої дитини / О. Гончаренко // Право України. — 2010. — № 5. — С. 90-94.
 56. Гончаренко О. Правові обмеження права на приватну власність у Конституції України / О. Гончаренко // Право України. — 2007. — № 4. — С. 122-125.
 57. Грабар Н. Правова регламентація порядку порушення справи про надання статусу біженця / Н. Грабар // Право України. — 2005. — № 7. — С. 57-60.
 58. Грицкевич С. Екологічні права в системі конституційних прав людини і громадянина / С. Грицкевич // Право України. — 2001. — № 8. — С. 54-57.
 59. Гудзь Д. С. Поняття прав людини: загальнотеоретична характеристика / Д. С. Гудзь // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 42-45.

60. Дамірлі М. Європейська конвенція з прав людини як ключовий елемент системи права Ради Європи / М. Дамірлі // Право України. — 2010. — № 10. — С. 98-102.
61. Дашковська О. Гендерна рівність у системі демократичних принципів організації суспільства / О. Дашковська // Право України. — 2009. — № 12. — С. 134-139.
62. Дашковська О. Право на гідність та особисту недоторканість особи: гендерний аспект / О. Дашковська // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 4. — С. 198-204.
63. Дешко Л. До питання про визначення охорони здоров'я в законодавстві України / Л. Дешко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 4. — С. 65-68.
64. Довбиш В. Шляхи вдосконалення політико-правового статусу вітчизняного омбудсмана: застосування західноєвропейського досвіду / В. Довбиш, Н. Кравченко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 9. — С. 62-65.
65. Дробуш І. В. Проблеми класифікації конституційно-правових гарантій політичних прав громадян України / І. В. Дробуш // Часопис Київського університету права. — 2005. — № 4. — С. 100-105.
66. Дудаш Т. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод у світлі праворозуміння Страсбурзького суду / Т. Дудаш // Право України. — 2010. — № 10. — С. 158-161.
67. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини й громадянина в Україні : монографія / Т. М. Заворотченко. — Д. : Дніпропетр. нац. ун-т, 2007. — 255 с.
68. Заворотченко Т. Обов'язки держави та державних органів і обов'язки громадян як гарантії конституційних прав і свобод людини / Т. Заворотченко // Юридична Україна. — 2006. — № 4. — С. 4-8.
69. Загальна декларація прав людини // Вісник Конституційного Суду України. — 2006. — № 3. — С. 69-74.
70. Залюбовская И. Защита прав граждан Украины за границей / И. Залюбовская // Юридический вестник. — 1998. — № 4. — С. 142-144.
71. Зарубей В. Правове регулювання перебування іноземців та біженців в Україні / В. Зарубей // Право України. — 1999. — № 8. — С. 52-53.
72. Исмаилов Р. Понятие гражданства / Р. Исмаилов // Юридический вестник. — 1999. — № 4. — С. 81-85.
73. Іванюшенко Б. В. Особливості гарантій права людини на безпечне життя і здоров'я довкілля / Б. В. Іванюшенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 1. — С. 36-43.
74. Івершенко Л. Зміст конституційного права людини та громадянина на приватну власність / Л. Івершенко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 7. — С. 88-91.
75. Каліченко О. Політичні гарантії права людини на свободу світогляду і віросповідання та їх правове забезпечення за законодавством України /

- О. Каліченко // Право України. — 2009. — № 10. — С. 132-136.
76. Кампо В. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та Конституційний Суд України (окремі аспекти міжнародно-конформного тлумачення Конституції України) / В. Кампо, М. Савчин, Н. Сергієнко // Право України. — 2010. — № 10. — С. 186-190.
77. Карпачова Н. І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: 1 щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Н. І. Карпачова. — 2-е вид. — Харків : Консум, 2001. — 464 с.
78. Карпачова Н. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод – основа формування європейських стандартів прав і свобод людини в Україні / Н. Карпачова // Право України. — 2010. — № 10. — С. 24-27.
79. Карпачова Н. Омбудсман України на захисті прав і свобод людини в умовах глобальної фінансово-економічної кризи / Н. Карпачова // Право України. — 2010. — № 2. — С. 4-9.
80. Карпачова Н. Правовий статус українських трудових мігрантів та стан дотримання їхніх прав і свобод / Н. Карпачова // Юридична Україна. — 2003. — № 5. — С. 60-68.
81. Карпачова Н. Про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні: Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Н. Карпачова // Профспілки України. — 2006. — № 6. — С. 6-9.
82. Кашинцева О. Право пацієнта на духовну підтримку: принцип толерантності / О. Кашинцева // Право України. — 2011. — № 1. — С. 196-199.
83. Кашинцева О. Правовий статус людини в біомедичному експерименті: людина чи animal of necessity / О. Кашинцева // Право України. — 2010. — № 2. — С. 114-118.
84. Кирилук Д. Міжнародно-правові стандарти права особи на правову допомогу та їх імплементація у законодавстві України / Д. Кирилук // Юридичний журнал. — 2005. — № 10. — С. 29-31.
85. Ківалов С. Роль Верховних судів держав – учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у подоланні структурних/системних недоліків національних правових систем / С. Ківалов // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 63-72.
86. Кім Н. Р. Право на вільний розвиток особистості: універсальна цінність чи новела ліберального світу / Н. Р. Кім // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2006. — № 6. — С. 104-113.
87. Климович О. Система національних засобів захисту прав людини (в контексті положень Конвенції про захист прав і основних свобод людини) / О. Климович // Право України. — 2001. — № 1. — С. 34-36.
88. Князєв В. Конституційні гарантії прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні / В. Князєв // Право України. — 1998. — № 11. — С. 29-31.
89. Князєв В. Поняття та елементи конституційного статусу людини і громадянина в Україні / В. Князєв // Право України. — 1998. — № 12. — С. 29-33.

90. Коваленко В. Гарантії прав і свобод людини в Україні та шляхи їх удосконалення в контексті модернізації Конституції України / В. Коваленко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 7. — С. 57-65.
91. Ковалишин І. Законодавство України про біженців: питання розвитку і вдосконалення / І. Ковалишин // Нова політика. — 1999. — № 6. — С. 12-15.
92. Ковалишин І. Поняття “біженець”: критерії визначення в законодавстві України / І. Ковалишин // Право України. — 1999. — № 11. — С. 112-117.
93. Ковалишин І. Правовий статус біженців в Україні як вид правового статусу іноземців / І. Ковалишин // Право України. — 2001. — № 2. — С. 38-42.
94. Козир. О. Забезпечення органами внутрішніх справ України конституційного права особи на недоторканість житла / О. Козир // Підприємство, господарство і право. — 2010. — № 9. — С. 12-15.
95. Колісник В. Деякі питання реалізації національно-культурних прав особи / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 3. — С. 41-45.
96. Колісник В. Про визначення поняття правового статусу національних меншин та його головних елементів / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 2. — С. 28-34.
97. Комогоров Ю. Громадянство в Україні: правові та соціологічні питання / Ю. Комогоров // Право України. — 2000. — № 8. — С. 115-117.
98. Кононенко О. Проблеми реалізації конституційного права громадян на збори, мітинги, походи і демонстрації / О. Кононенко // Право України. — 1998. — № 2. — С. 48-50.
99. Кончар П. Європейська соціальна хартія – один із основних інструментів захисту прав людини в Європі / П. Кончар // Право України. — 2010. — № 10. — С. 119.
100. Копиленко О. Щодо закону про громадянство України / О. Копиленко // Право України. — 2001. — № 10. — С. 84-88.
101. Котерлін І. Тлумачення поняття захисту інформації як правової категорії / І. Котерлін // Юридична Україна. — 2009. — № 4. — С. 34-35.
102. Котляревська Г. Методичні питання класифікації звернень громадян до органів влади / Г. Котляревська // Юридична Україна. — 2010. — № 5 (89). — С. 34-39.
103. Котюк І. І. Конституційно-правові аспекти проблеми визначення та забезпечення правомірності слідчих дій / І. І. Котюк, О. І. Котюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 48-55.
104. Кравченко С. Розвиток екологічних прав людини у міжнародному праві / С. Кравченко, А. Андрусевич // Право України. — 2001. — № 2. — С. 133-136.
105. Краснова М. Право громадян на екологічну інформацію: проблеми гарантій реалізації та захисту / М. Краснова // Право України. — 1997. — № 3. — С. 42-48.
106. Крук О. Проблемні питання реалізації демократичних прав і свобод людини / О. Крук // Право України. — 2007. — № 5. — С. 20-24.
107. Крусс В. И. Актуальные аспекты проблемы злоупотребления правами и

- свободами человека / В. И. Крусс // Государство и право. — 2002. — № 7. — С. 46-53.
108. Крусс В. И. Личностные (“соматические”) права человека в конституционном и философско-правовом измерении: к постановке проблемы / В. И. Крусс // Государство и право. — 2000. — № 10. — С. 43-50.
109. Кубко О. Проблемні питання реалізації демократичних прав і свобод людини / О. Кубко // Право України. — 2007. — № 5. — С. 20-24.
110. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії / О. О. Кулініч // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 4. — С. 88-92.
111. Куц Ю. Права людини і права нації як політологічна проблема / Ю. Куц // Розбудова держави. — 1994. — № 6. — С. 53-57.
112. Куц Ю. Реалізація прав людини і націй / Ю. Куц // Юридический вестник. — 2002. — № 1. — С. 82-85.
113. Кушніренко О. Інститут євроомбудсмана: питання теорії і позитивної практики / О. Кушніренко, Ю. Барабаш // Право України. — 2001. — № 6. — С. 44-47.
114. Кушніренко О. Права іноземців на участь у місцевому самоврядуванні / О. Кушніренко, О. Карасевич // Віче. — 2003. — № 4. — С. 78-79.
115. Кушніренко О. Роль місцевих органів влади у забезпеченні права громадян на достатній життєвий рівень / О. Кушніренко, В. Мацокін // Право України. — 1999. — № 1. — С. 14-16.
116. Лавринович О. Європейська конвенція з прав людини – надійний дороговказ гуманістичного розвитку України / О. Лавринович // Право України. — 2010. — № 10. — С. 43-46.
117. Ладигін С. Конституційно-правове регулювання інституту громадянства та проблема подвійного громадянства в Україні / С. Ладигін, О. Нестеренко // Юридична Україна. — 2009. — № 4. — С. 25-29.
118. Ладиченко В. Взаємозв'язок права і свободи / В. Ладиченко // Юридична Україна. — 2011. — № 10 (106). — С. 4-9.
119. Лакабарат А. Роль касаційної інстанції у захисті прав людини / А. Лакабарат // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 218-222
120. Лановенко Г. Приватне життя людини як об'єкт правової охорони / Г. Лановенко // Право України. — 2005. — № 12. — С. 112-116.
121. Лисогор В. Презумпція невинуватості – основний принцип кримінального процесу в правовій державі / В. Лисогор, Н. Махначова // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 145-148.
122. Литвин В. Європейська конвенція з прав людини: уроки і перспективи / В. Литвин // Право України. — 2010. — № 10. — С. 4-9.
123. Литвиненко А. Захист дітей – обов'язок держави / А. Литвиненко // Право України. — 1997. — № 5. — С. 25-29.
124. Лічман Н. Судовий захист конституційного права людини на житло / Н. Лічман // Юридический вестник. — 1998. — № 3. — С. 96-100.
125. Ліщина І. Регулювання реалізації рішень Європейського суду з прав людини

- / І. Ліщина // Право України. — 2001. — № 5. — С. 42-43.
126. Лобода Ю. П. Права громадян на житло та отримання житла за рахунок житлового фонду підприємств, організацій, установ: правова традиція і трансформація вітчизняної правової системи / Ю. П. Лобода // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 23-29.
127. Лотюк О. Принципи громадянства України відповідно до Конституції України / О. Лотюк // Право України. — 1998. — № 7. — С. 9-11, 14 (закінчення).
128. Людвик І. В. Конституційно-правовий статус ЗМІ: поняття, структура та юридичні ознаки / І. В. Людвик // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 1. — С. 111-116.
129. Максименко С. Шенгенська конвенція і право людини на вільне пересування та вибір місця проживання / С. Максименко // Право України. — 2000. — № 5. — С. 14-16.
130. Максимов С. Інститут прав людини в сучасному світі: філософсько-правові аспекти / С. Максимов // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 3. — С. 49-53.
131. Максимов С. Права людини: універсальність і культурна різноманітність / С. Максимов // Право України. — 2010. — № 2. — С. 36-40.
132. Малишев Б. Природні права людини: загальнотеоретична характеристика / Б. Малишев // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 2. — С. 23-29.
133. Малишко В. Н. Конституційне право людини на свободу світогляду і віросповідання : монографія / В. Н. Малишко. — К. : Котигорошко, 2007. — 160 с.
134. Мальцев Д. О. Правове виховання як невід'ємна складова правової соціалізації особистості / Д. О. Мальцев, В. Ю. Швачка // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 7. — С. 12-19.
135. Маркерт Т. Роль Верховного Суду України в механізмі виконання зобов'язань держави у сфері захисту прав людини / Т. Маркерт // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 207-211.
136. Марцеляк О. Омбудсман з прав дитини: проблеми формування і розвитку у світі і в Україні / О. Марцеляк // Право України. — 2003. — № 10. — С. 44-48.
137. Мацькевич М. Конституційні культурні права та свободи людини і громадянина в умовах глобалізації / М. Мацькевич // Право України. — 2012. — № 3-4. — С. 411-417.
138. Мацькевич М. Право на освіту як конституційне культурне право: практика Європейського суду з прав людини / М. Мацькевич // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 2. — С. 30-36.
139. Мацькевич М. Право на освіту як конституційне культурне право: практика Європейського Суду з прав людини / М. Мацькевич // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 2. — С. 30-36.
140. Мельничук О. Інститут омбудсмена в механізмі захисту прав людини на

- освіту / О. Мельничук // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 2 (194). — С. 7-10.
141. Мельничук О. Поняття права на освіту в аспекті інтегративної юриспруденції / О. Мельничук // Юридична Україна. — 2011. — № 4 (100). — С. 10-14.
142. Мельничук О. Реалізація прав людини на освіту: сутність та механізм / О. Мельничук // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 3. — С. 23-29.
143. Мельничук О. Суб'єктивне право на освіту : поняття, структура, зміст / О. Мельничук // Юридична Україна. — 2011. — № 6 (102). — С. 4-10.
144. Мельничук О. Ф. Право людини на захист суб'єктивного права на освіту / О. Ф. Мельничук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 7. — С. 20-26.
145. Мельничук О. Ф. Принципи освіти в механізмі реалізації права людини на освіту / О. Ф. Мельничук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 5. — С. 44-49.
146. Мікуліна М. Законні інтереси та суб'єктивні права: потенціал можливостей / М. Мікуліна // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 3. — С. 25-26.
147. Мілова Т. М. Нормативно-правові гарантії конституційного права людини і громадянина на свободу наукової творчості в Україні / Т. М. Мілова // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 82-88.
148. Мілова Т. М. Окремі права і свободи громадян України та їх відповідність європейським стандартам / Т. М. Мілова // Часопис Київського університету права. — 2005. — № 3. — С. 80-83.
149. Мінка Т. Видворення іноземних громадян як міра відповідальності за порушення порядку перебування в Україні / Т. Мінка // Право України. — 2001. — № 9. — С. 70-72.
150. Мінюков А. Теоретичні та історико-правові засади забезпечення органами державної влади прав і свобод людини і громадянина України / А. Мінюков // Право України. — 2007. — № 5. — С. 15-19.
151. Мозоль А. Характеристика і аналіз міграційного законодавства та міграційних процесів в Україні / А. Мозоль // Право України. — 2001. — № 4. — С. 118-122.
152. Мосьондз С. Проблема біженців: історія виникнення, сучасний стан та шляхи розв'язання / С. Мосьондз // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 12. — С. 135-139.
153. Мосьондз С. Становлення державної міграційної політики в Україні / С. Мосьондз, С. Саїв // Право України. — 2005. — № 11. — С. 114-117.
154. Мушак Н. Механізм правового регулювання відносин України та Європейського Союзу у сфері захисту прав людини / Н. Мушак // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 5. — С. 5-14.
155. Нагорний Є. Удосконалення законодавства України про громадянство – запорука захисту прав людини / Є. Нагорний // Право України. — 2006. —

- № 10. — С. 33-35.
156. Наливайко Л. Р. Захист прав і свобод в світлі положень Конституції України та конвенції про захист прав людини і основних свобод / Л. Р. Наливайко // Держава і право. — 2003. — Спецвипуск. — С. 343-345.
157. Наливайко Л. Р. Конституційно-правова регламентація права людини на життя в Україні / Л. Р. Наливайко // Влада. Людина. Закон. — 2003. — № 4. — С. 102-106.
158. Наливайко Л. Р. Міжнародний контроль за дотриманням прав і свобод національних меншин в Україні / Л. Р. Наливайко // Держава та регіони : Серія право. — 2002. — № 7-8. — С. 25-29.
159. Наливайко Л. Р. Міжнародні аспекти захисту прав людини / Л. Р. Наливайко // Матеріали щорічної міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора К. Г. Федорова (2-4 червня 2001 року, м. Запоріжжя). — С. 99-102.
160. Наливайко Л. Р. Рамкова конвенція про захист національних меншин та українське законодавство: проблеми співвідношення / Л. Р. Наливайко // Державне управління в умовах інтеграції в Європейський Союз : матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. — К. : Вид-во УАДУ, 2002. — С. 184-186.
161. Наливайко Л. Р. Теоретичні та практичні проблеми правового статусу біженців в Україні / Л. Р. Наливайко // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2001. — № 2. — С. 67-76.
162. Нестеренко С. Судовий розгляд справ *in absentia* та захист прав особи в механізмі екстрадиції / С. Нестеренко // Юридична Україна. — 2009. — № 10. — С. 135-139.
163. Нестерович В. Лобіювання як конституційно-правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина / В. Нестерович // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 3. — С. 83-93.
164. Нижник А. Питання судового захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні / А. Нижник // Право України. — 2010. — № 2. — С. 65-69.
165. Новик В. Імміграція: пошук шляхів вирішення проблеми / В. Новик // Право України. — 1999. — № 6. — С. 61-63.
166. Нудненко Л. Деякі проблеми змісту та реалізації конституційного права на свободу слова / Л. Нудненко // Право України. — 2012. — № 8. — С. 100-113.
167. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія / А. Ю. Олійник. — К. : Алтера ; КНТ ; Центр навч. л-ри, 2008. — 472 с.
168. Олійник А. Ю. Суб'єкти забезпечення конституційних свобод та недоторканості людини і громадянина в Україні / А. Ю. Олійник // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. — 2005. — № 5. — С. 78-89.
169. Олійник В. Конституційне право на свободу та особисту недоторканність: поняття та характерні риси / В. Олійник // Право України. — 2000. — № 12.

— С. 33-36.

170. Опольська Н. Проблеми забезпечення прав та свобод дитини у вітчизняній науковій думці кінця XIX – першої половини XX століть / Н. Опольська // Юридична Україна. — 2011. — № 6 (102). — С. 11-15.
171. Опришко В. Головний обов'язок держави. Проблеми реалізації принципів та норм міжнародного права щодо прав людини в Україні / В. Опришко // Політика і час. — 2001. — № 3. — С. 16-20.
172. Орзих М. Национальные меньшинства в правовом государстве / М. Орзих // Юридический вестник. — 2000. — № 4. — С. 83-85.
173. Орзих М. Судебная власть в механизме защиты прав человека: доктрина и практика / М. Орзих // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 117-127.
174. Павлищев О. Право на свободу й особисту недоторканість / О. Павлищев // Закон і бізнес. — 2005. — № 27-28. — С. 12-18.
175. Пазенок А. Конституційне право на охорону здоров'я : сучасний стан та перспективи розвитку / А. Пазенок // Право України. — 2010. — № 3. — С. 120-125.
176. Паршичева И. Механизм защиты национальных меньшинств / И. Паршичева // Юридический вестник. — 2002. — № 2. — С. 78-82.
177. Пащенко В. Моделі нормативного обґрунтування “громадянськості” / В. Пащенко // Політичний менеджмент. — 2004. — № 3. — С. 58-70.
178. Погорілко В. Загальна декларація прав людини – одна з найважливіших загальнолюдських цінностей XX століття / В. Погорілко // Право України. — 1999. — № 4. — С. 7-11.
179. Погорілко В. Ф. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії і практики) / В. Ф. Погорілко // Право України. — 2005. — № 8. — С. 144-146.
180. Подима Я. Конституційно-правовий принцип рівності громадян: актуальні питання теорії та практики / Я. Подима // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 8. — С. 96-99.
181. Полетило К. Інформаційні права і свободи людини та громадянина й їх судовий захист у конституційних нормах України та Росії / К. Полетило // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 114-117.
182. Полешко А. На захисті прав і свобод людини в Україні / А. Полешко // Право України. — 2007. — № 8. — С. 141-142.
183. Полешко А. Рівність прав і можливостей жінки і чоловіка в суспільстві / А. Полешко // Право України. — 2000. — № 4. — С. 20-22.
184. Полянський Т. Особливості зловживань окремими правами, гарантованими Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод / Т. Полянський // Юридична Україна. — 2009. — № 8. — С. 28-33.
185. Полянський Т. Заборона Євроконвенцією зловживання правом та практика її офіційного тлумачення / Т. Полянський // Право України. — 2010. — № 10. — С. 179-183.
186. Попеску І. Права національних меншин у законодавстві та міжнародних зобов'язаннях України / І. Попеску // Людина і політика. — 1999. — № 2. —

С. 51-52.

187. Постульга В. Термінологічні проблеми визначення меж інформаційних прав людини / В. Постульга // Право України. — 2001. — № 11. — С. 105-107.
188. Похил О. Поняття і зміст конституційного права на захист своїх прав / О. Похил // Юридична Україна. — 2009. — № 5. — С. 25-29.
189. Права людини і громадянина в афоризмах і прислів'ях : праці Львівської лабораторії людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України : Серія П. Коментарі прав і законодавства / редкол. : П. М. Рабінович та ін. — К. : Атіка, 2001. — Вип. 2. — 112 с.
190. Правове регулювання міграційних процесів в Україні : інформаційно-довідковий посібник (російською мовою). — К. : Атіка, 2002. — 328 с.
191. Присяжнюк Т. Система Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини — унікальний інструмент захисту порушених прав / Т. Присяжнюк // Право України. — 2001. — № 6. — С. 32-36.
192. Присяжнюк Т. Стаття 5 Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини (підходи до розуміння основних положень) / Т. Присяжнюк // Право України. — 2001. — № 12. — С. 28-32.
193. Приходько С. Здійснення громадянами права на соціальних захист та гарантії його забезпечення / С. Приходько // Право України. — 2000. — № 2. — С. 18-22.
194. Прокопов Д. Є. Теорія “гарантій держави” М. Алексеєва в контексті проблеми забезпечення прав людини / Д. Є. Прокопов // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 7 (105). — С. 9-18.
195. Прокопчук І. Сутність та структура свободи / І. Прокопчук // Людина і політика. — 2000. — № 1. — С. 30-34.
196. Процишен М. Аналіз чинного та перспективного законодавства про право на страйк / М. Процишен // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 5. — С. 104-107.
197. Процишен М. Гарантії реалізації права на страйк та можливості їх удосконалення / М. Процишен // Юридична Україна. — 2009. — № 11-12. — С. 26-31.
198. Процишен М. Право на страйк, його конституційне визначення та можливості вдосконалення / М. Процишен // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 1. — С. 17-20.
199. Пугач С. Положення про рівноправ'я загальної декларації прав людини й їх юридичні гарантії в Україні / С. Пугач // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 2. — С. 22-26.
200. Пустовіт Ж. Поняття соціальних гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні / Ж. Пустовіт // Право України. — 2000. — № 3. — С. 28-30.
201. Пушкар'юв Г. О. Визначення термінів “іноземний громадянин” та “особа без громадянства” за законодавством України / Г. О. Пушкар'юв // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2004. — № 2. — С. 162-167.

202. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства в системі захисту прав і свобод людини / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2012. — № 1. — С. 4-11.
203. Пушкіна О. Інститути громадянського суспільства в системі захисту прав і свобод людини / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2012. — № 1 (109). — С. 4-11.
204. Пушкіна О. Проблеми систематизації та структурування соціальних прав людини і громадянина / О. Пушкіна // Вісник прокуратури. — 2006. — № 1. — С. 109-117.
205. Рабінович А. Основоположні споживчі права людини та їх зв'язок з її правом на достатній рівень життя / А. Рабінович // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 9. — С. 7-8.
206. Рабінович П. Вільність і рівноправність людини у Конституції України / П. Рабінович // Юридический вестник. — 1998. — № 2. — С. 47.
207. Рабінович П. Ефективність впливу Конвенції про захист прав та основних свобод людини на держави — членів Ради Європи / П. Рабінович // Право України. — 2000. — № 11. — С. 34-36.
208. Рабінович П. Європейська конвенція з прав людини: філософсько-антропологічні та гносеологічні засади її застосування Страсбурзьким судом / П. Рабінович // Право України. — 2010. — № 10. — С. 135.
209. Рабінович П. М. Права і свободи людини: соціальна сутність / П. М. Рабінович // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2005. — № 4. — С. 27-36.
210. Рабінович П. Межі прав людини і Конституція України / П. Рабінович, І. Панкевич // Право України. — 1997. — № 5. — С. 19-22.
211. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація / П. Рабінович // Право України. — 2010. — № 2. — С. 18-22.
212. Рабінович С. Права людини і соціальна доктрина католицької церкви / С. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 1. — С. 154-167.
213. Рабінович С. Природно-правова очевидність та її юридична позитивація / С. Рабінович // Юридична Україна. — 2009. — № 1. — С. 15-21.
214. Рабінович С. Природно-правові підходи в інтерпретаційній практиці Страсбурзького суду / С. Рабінович // Право України. — 2010. — № 10. — С. 166-170.
215. Рабінович П. Конституційні гарантії прав людини і громадянина: можливості модернізації в Україні / П. Рабінович // Право України. — 2012. — № 8. — С. 50-59.
216. Рабінович С. Критерії конституційності обмежень прав людини: можливості уточнення в Основному Законі України / С. Рабінович // Право України. — 2012. — № 8. — С. 139-145.
217. Раданович Н. Міжнародно-судові засоби імплементації Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод / Н. Раданович // Право

- України. — 1999. — № 12. — С. 36-39.
218. Радзівєвська В. Вплив діяльності Конституційного Суду України на систему прав і свобод людини та громадянина в Україні / В. Радзівєвська // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 8. — С. 153-159.
219. Радзівєвська В. Щодо правового визначення поняття „механізм забезпечення прав і свобод людини та громадянина” / В. Радзівєвська // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 149-152.
220. Рачков И. В. Правовая регламентация гражданства Европейского Союза / И. В. Рачков // Государство и право. — 1999. — № 8. — С. 75-83.
221. Решетник Л. Деякі питання відшкодування моральної шкоди, заподіяної порушенням екологічних прав громадян / Л. Решетник // Право України. — 2001. — № 9. — С. 18-20.
222. Резнікова В. Право людини на інформацію про стан здоров'я / В. Резнікова // Право України. — 2004. — № 9. — С. 36-39.
223. Рогатюк К. В. Правовий статус особи: доктринальні аспекти визначення та розуміння / К. В. Рогатюк // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. — 2006. — № 4. — С. 110-115.
224. Руднева О. М. Розвиток концепції прав людини під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів / О. М. Руднева // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 11. — С. 30-36.
225. Руднева О. М. Теоретичні проблеми класифікації міжнародних стандартів прав і свобод людини / О. М. Руднева // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 9. — С. 32-42.
226. Руднева О. Міжнародні стандарти прав людини та принцип верховенства права: до проблеми співвідношення правових явищ / О. Руднева // Юридична Україна. — 2012. — № 4. — С. 15-16.
227. Савченко О. Правове обмеження прав людини як основа і критерій співвідношення публічних та особистих інтересів / О. Савченко // Право України. — 2006. — № 3. — С. 26-29.
228. Саченко С. С. Конституційно-правовий аналіз прав людини і громадянина, що забезпечують охорону життя / С. С. Саченко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2006. — № 1. — С. 102-110.
229. Селіванов С. Право як сфера свободи / С. Селіванов // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 1. — С. 17-20.
230. Серьогін В. Зміст та обсяг права на недоторканість приватного життя (прайвесі) / В. Серьогін // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 4 (63) — С. 88-97.
231. Серьогін В. Приватне життя як об'єкт конституційного права на недоторканість приватного життя / В. Серьогін // Вісник Академії правових наук України. — 2011. — № 1 (64). — С. 51-62.
232. Скавроник В. Обеспечение конституционного права граждан на обращение / В. Скавроник // Юридический вестник. — 1999. — № 1. — С. 26-29.
233. Скомороха В. Захист прав і свобод людини у практиці Конституційного Суду України / В. Скомороха // Право України. — 2009. — № 6. — С. 61-64.

234. Скочиляс-Павлів О. Чи вирішить впровадження Болонського процесу проблему корупції у сфері вищої освіти / О. Скочиляс-Павлів // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 29-32.
235. Скрипнюк О. Правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина в процесі реалізації державного управління / О. Скрипнюк // Право України. — 2007. — № 4. — С. 3-8.
236. Скрипнюк О. Проблеми розвитку демократичного державного управління в контексті забезпечення прав і свобод людини в Україні / О. Скрипнюк // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 2. — С. 16-20.
237. Скрипнюк О. Свобода думки і слова : конституційно-правові гарантії в Україні / О. Скрипнюк // Юридична Україна. — 2011. — № 3 (99). — С. 28-32.
238. Словська І. Механізм захисту прав людини – основоположний принцип сучасного українського конституціоналізму / І. Словська // Право України. — 2001. — № 9. — С. 15-17.
239. Слюсар К. Методи гарантування і захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина / К. Слюсар // Право України. — 2006. — № 4. — С. 35-39.
240. Соловійов О. Застосування практики Страсбурзького суду як джерела права в Україні: деякі проблемні аспекти / О. Соловійов // Право України. — 2010. — № 10. — С. 207-209.
241. Стадник М. Правове регулювання розв'язання страйків / М. Стадник // Право України. — 1992. — № 7. — С. 30-34.
242. Старобор О. Конституційні принципи правового статусу людини і громадянина в Україні / О. Старобор // Право України. — 2007. — № 4. — С. 30-32.
243. Сташкін Б. Поняття права соціального забезпечення / Б. Сташкін // Право України. — 2000. — № 5. — С. 24-26.
244. Стащенко О. До питання про вдосконалення механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні / О. Стащенко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 6. — С. 115-118.
245. Стеценко С. Обмеження прав людини в діяльності органів виконавчої влади / С. Стеценко // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — Львів, 2006. — С. 178-180.
246. Стичинський Б. Неупереджене судочинство та юстиція: спільно до реального захисту прав і свобод людини / Б. Стичинський // Право України. — 2001. — № 4. — С. 3-7.
247. Сульженко Ю. О. Судовий захист економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні / Ю. О. Сульженко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 6. — С. 35-42.
248. Суржинський М. І. Належність до громадянства України: теоретико-правові питання / М. І. Суржинський // Часопис Київського університету права. — 2006. — № 2. — С. 90-95.
249. Сушко Г. Захистити права людини / Г. Сушко, З. Єременко // Право України.

- 1994. — № 3-4. — С. 20-21.
250. Тацій В. Імплементация європейських стандартів у галузі прав людини – важливий напрям правової політики України / В. Тацій // Право України. — 2010. — № 10. — С. 48-53.
251. Темченко В. Права і свободи людини як критерій розмежування функціональної спрямованості держави / В. Темченко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 11. — С. 55-59.
252. Тимчик Г. Деякі аспекти правового статусу політичних біженців в Україні / Г. Тимчик // Юридичний журнал. — 2004. — № 5. — С. 63-66.
253. Ткаченко Є. Принципи мовної політики України : державно – правовий аспект / Є. Ткаченко // Юридична Україна. — 2010. — № 8 (92). — С. 32-38.
254. Ткачук А. Актуальні питання конституційного захисту основних прав і свобод людини / А. Ткачук // Право України. — 2010. — № 11. — С. 297-301.
255. Товт М. Міжнародно-правовий захист національних меншин в Україні та система контролю Ради Європи / М. Товт // Право України. — 2001. — № 7. — С. 28-31.
256. Тодика Ю. Конституційний принцип гласності як гарантія основних прав і свобод громадян / Ю. Тодика, В. Серьогін // Право України. — 1998. — № 6. — С. 22-24.
257. Тодика Ю. М. Громадянство України: конституційно-правовий аспект : навч. посіб. / Ю. М. Тодика. — Х. : Факт, 2002. — 254 с.
258. Толкачова І. Конституційний принцип єдиного громадянства / І. Толкачова // Право України. — 2009. — № 11. — С. 196-200.
259. Толочко О. Європейський досвід застосування ст. 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини у кримінальному судочинстві / О. Толочко // Право України. — 2001. — № 6. — С. 41-43.
260. Толочко О. Міжнародно-правові стандарти захисту права особи на свободу і особисту недоторканість / О. Толочко // Юридичний журнал. — 2006. — № 3. — С. 122-127.
261. Третьяков Д. Застосування практики Європейського суду з прав людини в Україні / Д. Третьяков // Віче. — 2007. — № 9-10. — С. 41-44.
262. Трофименко Л. Політичні права жінки та їх реалізація / Л. Трофименко // Юридический вестник. — 2000. — № 4. — С. 77-79.
263. Федорова А. Захист соціальних прав у рамках Європейської конвенції з прав людини / А. Федорова // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 241-251.
264. Федчишин М. Громадянство України. До питання законодавчого регулювання / М. Федчишин // Віче. — 2001. — № 8. — С. 145-150.
265. Француз-Яковець Т. Гарантії забезпечення конституційно-правового статусу особи: Україна на шляху реалізації ідеалу правової, демократичної держави / Т. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 4. — С. 97-106.
266. Француз-Яковець Т. Принцип конституційно-правового статусу особи та специфіка їх системної взаємодії / Т. Француз-Яковець // Бюлетень

- Міністерства юстиції України. — 2004. — № 7. — С. 118-123.
267. Фролов Ю. Держава – основний організаційно-правовий гарант забезпечення реалізації, охорони та захисту економічних прав і свобод людини та громадянина в Україні / Ю. Фролов // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 4. — С. 57-60.
268. Хальота А. Класифікація конституційних особистих прав і свобод людини і громадянина / А. Хальота // Право України. — 2000. — № 8. — С. 55-57.
269. Хальота А. Методи діяльності органів внутрішніх справ по забезпеченню реалізації прав людини / А. Хальота // Право України. — 2001. — № 5. — С. 43-46.
270. Хальота А. Щодо захисту конституційних прав шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / А. Хальота // Право України. — 2000. — № 3. — С. 31-33.
271. Хіміч С. Право на житло відповідно до норм Конституції України / С. Хіміч // Юридична Україна. — 2009. — № 9. — С. 55-59.
272. Христенко Н. Право на недоторканність житла у різних конституціях світу / Н. Христенко // Юридична Україна. — 2009. — № 4. — С. 30-33.
273. Чалий П. Елемент державності — інститут громадянства / П. Чалий // Політика і час. — 2001. — № 1. — С. 13-19.
274. Чанишева Г. Право на страйк: міжнародні стандарти та законодавство України / Г. Чанишева // Право України. — 2000. — № 12. — С. 80-86.
275. Чепульченко Т. О. Права людини і громадянина: основи концепції та їх реалізація в законодавстві України / Т. О. Чепульченко // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 28-34.
276. Чехович С. Інститут права притулку як конституційно-правова гарантія захисту прав людини / С. Чехович // Право України. — 2000. — № 4. — С. 14-17.
277. Чижмар К. Принцип рівності прав жінок і чоловіків у міжнародному праві / К. Чижмар // Право України. — 2001. — № 3. — С. 3-6.
278. Чуб О. Право на свободу об'єднання в системі політичних прав громадян України / О. Чуб // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — Львів, 2006. — С. 130-131.
279. Чубар Л. Права жінок в Україні як об'єкт правового захисту / Л. Чубар // Право України. — 2000. — № 5. — С. 12-14.
280. Шаповал В. Загальні характеристики конституційних статусів людини і громадянина в Україні / В. Шаповал, Т. Шаповал // Право України. — 2007. — № 9. — С. 47-51.
281. Шаповал В. Конституційні статуси людини і громадянина / В. Шаповал // Вісник Конституційного Суду України. — 2005. — № 5. — С. 57-76.
282. Шаповал Т. Основні права і свободи в механізмі конституційного регулювання / Т. Шаповал // Юридична Україна. — 2010. — № 10 (94). — С. 53-57.
283. Шевердяев С. Н. Право на інформацію: к вопросу о конституционно-правовой сущности / С. Н. Шевердяев // Право и политика. — 2001. — № 10.

- С. 91-101.
284. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини / С. Шевчук // Право України. — 2010. — № 2. — С. 55-59.
285. Шмоткін О. В. Конституційно-правовий механізм захисту прав людини Службою безпеки України / О. В. Шмоткін // Законодавство України. — 2006. — № 4. — С. 5-10.
286. Штурмак Н. Мусульманське праворозуміння та ісламська доктрина в сучасних країнах: їх диференціація / Н. Штурмак // Право України. — 2009. — № 7. — С. 112-117.
287. Шукліна Н. Г. Конституційно-процесуальні основи правового статусу особи в Україні / Н. Г. Шукліна // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 31-38.
288. Шукліна Н. Зміст конституційного принципу визнання людини найвищою соціальною цінністю / Н. Шукліна // Право України. — 2010. — № 11. — С. 76-80.
289. Шукліна Н. Зміст конституційного принципу визнання людини найвищою соціальною цінністю / Н. Шукліна // Право України. — 2010. — № 11. — С. 76-83.
290. Шумак І. Поняття громадянських прав і свобод людини в Україні / І. Шумак // Право України. — 1999. — № 10. — С. 14-16.
291. Юдківська Г. Роль верховних судів у захисті прав людини / Г. Юдківська // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 200-203.
292. Юлдашев А. Права человека и гражданское общество / А. Юлдашев // Юридический вестник. — 2002. — № 3. — С. 144-149.
293. Ярошевська Т. Становлення і розвиток прав людини в Україні та в окремих іноземних країнах / Т. Ярошевська // Право України. — 2010. — № 11. — С. 84-89.

ТЕМА 7. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Конституційно-правова відповідальність як самостійний вид юридичної відповідальності. Поняття та підходи до розуміння конституційно-правової відповідальності. Співвідношення конституційно-правової відповідальності з конституційною, державно-правовою, політичною, соціальною відповідальністю. Ознаки конституційно-правової відповідальності (2 групи): їх характеристика. Функції конституційно-правової відповідальності: поняття та види. Класифікація конституційно-правової відповідальності: критерії та види. Конституційне правопорушення (делікт): поняття, склад (характеристика), класифікація. Конституційно-правова відповідальність та конституційний контроль, їх співвідношення.

Ключові поняття:

юридична відповідальність (ретроспективна та позитивна), конституційно-правова відповідальність, конституційна відповідальність, державно-правова відповідальність, соціальна відповідальність, політична відповідальність, загальні ознаки конституційно-правової відповідальності, спеціальні ознаки конституційно-правової відповідальності, функції конституційно-правової відповідальності, ретроспективна конституційно-правова відповідальність, позитивна конституційно-правова відповідальність, конституційне правопорушення (делікт), юридичний склад конституційного правопорушення, об'єкт конституційного правопорушення, об'єктивна сторона конституційного правопорушення, суб'єкт конституційного правопорушення, суб'єктивна сторона конституційного правопорушення, конституційний контроль.

1. Конституційно-правова відповідальність – це:

- а) різновид політичної відповідальності;*
- б) відповідальність, що об'єднує політичну, кримінальну, адміністративну та інші види юридичної відповідальності;*
- в) вид моральної відповідальності;*
- г) відповідальність суб'єктів конституційних правовідносин, що витікає з інших видів юридичної відповідальності;*
- д) самостійний вид юридичної відповідальності.*

2. Конституційно-правова відповідальність згідно з позитивним (активним) аспектом юридичної відповідальності – це:

- а) безвідповідальність, неналежне виконання обов'язків, юридична некомпетентність;*
- б) відповідальна поведінка, відповідальність за належне виконання обов'язків;*
- в) обов'язок винного перетерплювати примусове позбавлення певних благ шляхом застосування до нього заходів державного примусу;*
- г) це вид соціальної і політичної відповідальності за вчинення конституційного правопорушення;*
- д) це політико-правова відповідальність учасників державно-правових відносин за свої дії, обумовлена оцінкою призначення цих осіб.*

3. До загальних ознак конституційно-правової відповідальності не належить:

- а) конституційно-правова відповідальність є видом соціальної відповідальності;*
- б) конституційно-правова відповідальність має позитивне (проспективне) значення;*
- в) конституційно-правова відповідальність має негативне (ретроспективне) значення;*

г) конституційно-правова відповідальність є гарантією всіх основних інститутів конституційного права, що виступають об'єктами конституційно-правової відповідальності;

д) конституційно-правова відповідальність є наслідком конституційного делікту

4. На думку О. Совгирі, поняття «конституційна відповідальність» та «відповідальність за порушення норм конституційного права» співвідносяться наступним чином:

а) «конституційна відповідальність» є більш широким поняттям;

б) «відповідальність за порушення норм конституційного права» є більш широким поняттям;

в) ці поняття є тотожними;

г) ці поняття є складовими елементами поняття «державно-правова відповідальність»;

д) ці поняття позначають різні види юридичної відповідальності у конституційно-правовій сфері.

5. Сутність конституційно-правової відповідальності полягає:

а) в обмеженні здійснення певного виду діяльності суб'єктами конституційно-правової відповідальності;

б) у позбавленні політичної підтримки;

в) у позбавленні осіб державно-владних повноважень, зміщенні з посади;

г) у компенсації шкоди, заподіяної посадовими особами;

д) у догані, суровій догані.

6. Системоутворюючий характер конституційної відповідальності полягає в наступному:

а) конституційна відповідальність має розгалужену структуру;

б) конституційна відповідальність визначає загальні принципи для інших видів юридичної відповідальності;

в) конституційна відповідальність є функціональним інститутом конституційного права;

г) конституційна відповідальність утворює інші види юридичної відповідальності;

д) конституційна відповідальність у поєднанні з політичною відповідальністю утворює специфічну систему юридичної відповідальності.

7. Нормативні підстави конституційно-правової відповідальності полягають в:

а) можливості юридичної відповідальності;

б) дійсності відповідальності;

в) застосуванні відповідальності;

г) здійсненні неправомірної поведінки;

д) підконтрольності суб'єктів конституційно-правової відповідальності.

8. Основне призначення засобів конституційно-правової відповідальності полягає у:

- а) захисті законів України;
- б) захисті Конституції України;
- в) захисті суверенітету;
- г) захисті конституційного законодавства;
- д) захисті населення від протиправних діянь посадових осіб.

9. За формами реалізації конституційна відповідальність поділяється на:

- а) безпосередню та опосередковану;
- б) позитивну та негативну;
- в) формальну та фактичну;
- г) основну та додаткову;
- д) колективну та індивідуальну.

10. Процедурно-процесуальна форма реалізації ретроспективної конституційно-правової відповідальності – це:

- а) взаємовідносини з приводу створення умов для звітності і підконтрольності суб'єктів конституційно-правової відповідальності;
- б) певний порядок звітності і підконтрольності суб'єктів конституційно-правової відповідальності;
- в) система організаційно-процесуальних взаємовідносин з приводу здійснення звітності, підконтрольності суб'єктів конституційно-правової відповідальності;
- г) певний порядок порушення та розгляду питань про відповідальність винних суб'єктів конституційного права, що здійснюється уповноваженими суб'єктами правозастосовчої діяльності;
- д) форма притягнення винних суб'єктів до конституційно-правової відповідальності.

11. До форми вираження позитивної конституційно-правової відповідальності можна віднести:

- а) нагляд;
- б) звіт;
- в) притягнення винних до відповідальності;
- г) зміна існуючих правовідносин;
- д) припинення існуючих правовідносин.

12. Моментом настання позитивної юридичної відповідальності є:

- а) вчинення конституційного делікту;
- б) набрання законної сили рішення суду;
- в) відкриття конституційного провадження;
- г) отримання державними органами та посадовими особами державно-владних повноважень;
- д) прийняття рішення органом конституційного контролю.

13. Функція конституційно-правової відповідальності, в якій знаходить вияв ретроспективний аспект, яка реалізується шляхом заборон і санкцій – це:

- а) правоохоронна функція;
- б) стимулююча функція;
- в) правозабезпечувальна функція;
- г) онтологічна функція;
- д) регулятивна функція.

14. Функція конституційно-правової відповідальності, в якій знаходить вияв позитивний аспект, який реалізується шляхом добровільної правомірної поведінки суб'єкта:

- а) правоохоронна функція;
- б) стимулююча функція;
- в) правозабезпечувальна функція;
- г) онтологічна функція;
- д) регулятивна функція.

15. У науці конституційного права конституційне правопорушення визначається як:

- а) делікт;
- б) злочин;
- в) проступок;
- г) конституційний злочин;
- д) казус.

16. До елементів юридичного складу конституційно-правового делікту належать:

- а) спеціальний суб'єкт, об'єкт, об'єктивна сторона;
- б) суб'єкт, об'єкт, юридичний факт;
- в) суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, юридичний факт;
- г) суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона;
- д) суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона, юридичний факт;

17. Об'єктивна сторона конституційно-правового делікту – це:

- а) діяння і ті наслідки, з якими пов'язана шкода, заподіяна об'єкту конституційно-правового делікту;
- б) дія і ті наслідки, з якими пов'язана шкода, заподіяна об'єкту конституційного делікту;
- в) бездіяльність і ті наслідки, з якими пов'язана шкода, заподіяна об'єкту конституційного делікту;
- г) діяння, в результаті якого не спричиняється шкода, але воно є забороненим конституційним законодавством;
- д) нездатність посадових осіб або всього персонального складу державного органу виконати покладені на них обов'язки.

18. *Об'єктивна сторона конституційного правопорушення не включає такого елементу, як:*

- а) протиправність;
- б) спосіб дії (бездіяльність);
- в) шкідливі наслідки;
- г) причинна зумовленість шкідливих наслідків;
- д) час, місце вчинення конституційного правопорушення.

19. *Зовнішня сторона конституційно-правового делікту – це:*

- а) існування органу конституційно-правової відповідальності;
- б) існування норми конституційного права, що закріплює обов'язкову поведінку;
- в) порушення вираженої в нормах конституційного права обов'язкової поведінки;
- г) існування закріпленої в нормах конституційного права санкції за скоєння конституційно-правового делікту;
- д) некомпетентність суб'єкту конституційно-правової відповідальності.

20. *Деліквентом в конституційному праві є:*

- а) норма конституційно-деліктного права;
- б) конституційно-правові відносини;
- в) конституційне правопорушення;
- г) правопорушник;
- д) орган, що застосовує санкції за конституційні правопорушення.

21. *Суб'єкт конституційного права не несе відповідальності:*

- а) перед українським народом;
- б) перед Верховною Радою України;
- в) перед Президентом України;
- г) перед іноземцями, біпатридами, апатридами;
- д) перед громадянами України.

22. *На думку А. Кондрашева, основним суб'єктом конституційної відповідальності є:*

- а) народ;
- б) індивід;
- в) державні органи;
- г) громадяни;
- д) громадські організації.

23. *До суб'єктів конституційно-правової відповідальності не належать:*

- а) органи державної влади та місцевого самоврядування;
- б) держава;
- в) громадські об'єднання;

- г) посадові особи;
- д) апатриди, біпатриди.

24. *За суб'єктом конституційна відповідальність класифікується на:*

- а) індивідуальну та колегіальну;
- б) позитивну та негативну;
- в) формальну та фактичну;
- г) основну та додаткову;
- д) безпосередню та опосередковану.

25. *За загальним правилом, до санкцій конституційно-правової відповідальності не належать:*

- а) дострокове позбавлення (зміну) конституційно статусу державних органів, посадових осіб, громадських об'єднань;
- б) обмеження (позбавлення) спеціального чи соціального статусу фізичної особи;
- в) усунення конституційного правопорушення;
- г) компенсацію заподіяної моральної чи матеріальної шкоди;
- д) відміну неконституційних актів.

26. *Найбільш поширеною санкцією щодо державного органу, що вчинив конституційний делікт є:*

- а) розпуск такого державного органу;
- б) притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб такого державного органу;
- в) притягнення до кримінальної відповідальності посадових осіб такого державного органу;
- г) скасування або призупинення дії неконституційного акта;
- д) офіційне визнання роботи такого державного органу незадовільною.

27. *Позбавлення звання Президента України в разі усунення його з поста в порядку імпичменту, на думку В. Погорілка, є:*

- а) основною санкцією;
- б) додатковою санкцією;
- в) головною санкцією;
- г) допоміжною санкцією;
- д) фіктивною санкцією.

28. *«Санкції нікчемності» щодо санкцій конституційно-правової відповідальності передбачають:*

- а) визнання актів суб'єктів конституційно-правової відповідальності неконституційними;
- б) відміну рішення про прийняття у громадянство;
- в) позбавлення державних нагород та медалей;

- г) вираження недовіри;
- д) позбавлення повноважень депутату.

29. *Юридичний факт, що є підставою для конституційної відповідальності:*

- а) конституційні відносини;
- б) конституційний делікт;
- в) конституційна дія або подія;
- г) конституційна санкція;
- д) конституційний акт.

30. *Н. Батанова визначає, що конституційні делікти за своїм складом належать до:*

- а) формальних;
- б) матеріальних;
- в) усічених;
- г) простих;
- д) складних.

31. *Порушення суверенітету народу полягає в:*

- а) відмові проведення референдуму;
- б) відмові призначати референдуму;
- в) обмеженні права народу здійснювати свою владу;
- г) обмеженні суб'єктивного права народу здійснювати владу безпосередньо;
- д) обмеженні прав громадян на формування органів місцевого самоврядування.

32. *Верховна Рада України достроково припиняє повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявністю:*

- а) подання Голови Верховної Ради АРК;
- б) висновку Генеральної прокуратури;
- в) звернень населення АРК (певна кількість);
- г) висновку Конституційного Суду України;
- д) постанови Верховної Ради України, прийнятого на пленарному засіданні.

33. *Вид впливу, який не застосовуються до народних депутатів України:*

- а) попередження;
- б) догана;
- в) сувора догана;
- г) позбавлення депутатів права брати участь протягом певного часу в засіданнях парламенту;
- д) арешт.

34. Депутатський запит як форма реалізації конституційно-правової відповідальності – це:

- а) вотум недовіри;
- б) інтерпеляція;
- в) резолюція засудження;
- г) абдикація;
- д) інвеститура

35. Позбавлення народного депутата України обов'язку нести юридичну відповідальність за результати голосування у парламенті – це:

- а) індульгенція;
- б) повновладдя;
- в) інвеститура;
- г) імунітет;
- д) привілей.

36. Спеціальна слідча комісія при Верховній Раді України, що проводить парламентське розслідування, має наступний склад:

- а) всі депутати Верховної Ради України;
- б) депутати Верховної Ради України та спеціальний прокурор;
- в) спеціальні слідчі;
- г) депутати Верховної Ради України, спеціальний прокурор та спеціальні слідчі;
- д) спеціальний прокурор та спеціальні слідчі.

37. Орган державної влади, що уповноважений приймати рішення про усунення Президента України з посади глави держави в порядку імпичменту – це:

- а) Верховна Рада України;
- б) Верховний Суд України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Адміністрація Президента України;
- д) Конституційний Суд України.

38. Підставами для застосування процедури імпичменту до Президента України є:

- а) державна зрада і невиконання обов'язків;
- б) злочин і державна зрада;
- в) невиконання обов'язків або неналежне виконання обов'язків, злочин;
- г) некомпетентність;
- д) вчинення будь-якого правопорушення.

39. *Відповідальність Президента України за вчинення ним державної зради або іншого злочину регулюється:*

- а) ст. 105 Конституції України;
- б) Законом України «Про Президента України»;
- в) в чинному законодавстві відсутня норма права, яка встановлює відповідальність Президента;
- г) ст. 110 Конституції України;
- д) ст. 111 Конституції України.

40. *Ініціюють питання про усунення Президента України з поста:*

- а) не менш як 221 народних депутатів;
- б) не менш як 223 народних депутатів;
- в) не менш як 224 народних депутатів;
- г) не менш як 225 народних депутатів;
- д) не менш як 226 народних депутатів.

41. *Приймають рішення про усунення Президента України з поста:*

- а) не менш як 334 парламентаріїв;
- б) не менш як 335 парламентаріїв;
- в) не менш як 336 парламентаріїв ;
- г) не менш як 337 парламентаріїв;
- д) не менш як 338 парламентаріїв.

42. *На посади спеціального прокурора, спеціальних слідчих під час процедури імпичменту може бути обрана лише особа, яка відповідає таким вимогам:*

а) є громадянином України, який вільно володіє державною мовою, має не менш як десятирічний стаж роботи на посаді атестованого прокурора чи слідчого правоохоронних органів України;

б) є громадянином України, який проживає на її території не менше десяти років, вільно володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, не має судимості;

в) є громадянином України, який проживає на її території не менше десяти років, вільно володіє державною мовою, має не менш як десятирічний стаж роботи на посаді атестованого прокурора чи слідчого правоохоронних органів України, не має судимості;

г) є громадянином України, який проживає на її території не менше десяти років, вільно володіє державною мовою, має не менш як п'ятирічний стаж роботи на посаді атестованого прокурора чи слідчого правоохоронних органів України, не має судимості;

д) є громадянином України, який проживає на її території не менше п'яти років, вільно володіє державною мовою, має не менш як п'ятирічний стаж роботи на посаді атестованого прокурора чи слідчого правоохоронних органів України, не має судимості.

43. *Юридичною підставою усунення Президента з поста в порядку імпичменту є:*

- а) висновок Верховного Суду України;
- б) висновок Конституційного Суду України;
- в) прийняття Верховною Радою України рішення про усунення Президента України в порядку імпичменту;
- г) прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Президенту України;
- д) прийняття Спеціальною тимчасовою слідчою комісією відповідного рішення.

44. *Строк провадження імпичменту:*

- а) 3 місяця з моменту виявлення відповідних підстав;
- б) 1 місяць з моменту початку дослідження обставин щодо вчинення Президентом України державної зради або іншого злочину;
- в) 2 місяця з моменту початку дослідження обставин щодо вчинення Президентом України державної зради або іншого злочину;
- г) 1 рік;
- д) законодавством не передбачено.

45. *Конституційно-правова відповідальність уряду є:*

- а) лише колегіальною;
- б) лише індивідуальною;
- в) лише солідарною;
- г) як колегіальною, так і індивідуальною або солідарною;
- д) відповідальністю Голови Уряду.

46. *Принцип солідарної відповідальності міністрів означає:*

- а) кожен міністр звітує за доручену сферу діяльності;
- б) міністри разом несуть відповідальність перед Президентом;
- в) міністри разом звітують перед Верховною Радою України;
- г) кожен міністр несе відповідальність за політику і рішення уряду, навіть якщо він з нею не згоден;
- д) міністр несе відповідальність лише за те рішення уряду, на яке дав свою згоду.

47. *Резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України приймає:*

- а) 50% народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) 50%+1 народний депутат від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) 2/3 народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України;

г) 1/3 народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України;

д) 3/4 народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

48. Юридичним наслідком прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України є:

а) відсторонення Прем'єр-міністра України;

б) звільнення Прем'єр-міністра України;

в) імпічмент Прем'єр-міністра України;

г) відставка Президента України;

д) відставка Кабінету Міністрів України.

49. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Верховною Радою України:

а) більше одного разу протягом однієї чергової сесії;

б) більше двох разів протягом однієї чергової сесії;

в) протягом двох років після схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

г) більше трьох разів протягом однієї чергової сесії

д) більше одного разу протягом двох чергових сесій.

50. Прем'єр-міністр у випадку прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України зобов'язаний подати заяву Президентові України про відставку Кабінету Міністрів України:

а) у день прийняття такої резолюції;

б) не пізніше ніж у триденний строк після прийняття такої резолюції;

в) не пізніше ніж у п'ятиденний строк після прийняття такої резолюції;

г) не пізніше ніж у десятиденний строк після прийняття такої резолюції;

д) не пізніше ніж у п'ятнадцятиденний строк після прийняття такої резолюції.

51. Нормативно-правовий акт, що регулює питання про прийняття резолюції недовіри Кабінету Міністрів України:

а) Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»;

б) Закон України «Про прийняття резолюції недовіри Кабінету Міністрів України»;

в) Закон України «Про Кабінет Міністрів України»;

г) Конституція України;

д) Закон України «Про відставку Кабінету Міністрів України».

52. Резолюція недовіри Кабінету Міністрів України приймається:

а) Верховною Радою України;

б) Президентом України;

- в) Прем'єр-міністром України;
- г) народом України;
- д) Конституційним Судом України.

53. До форм конституційно-правової відповідальності уряду не належить:

- а) скасування або призупинення дії неконституційного акта;
- б) відправка уряду у відставку;
- в) офіційне визнання роботи уряду або його окремого члена незадовільною;
- г) усунення з посади члена уряду в порядку імпічменту або інших подібних процедур;
- д) застосування адміністративних санкцій до члену уряду.

54. Конституційний контроль здійснює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Генеральна прокуратура України;
- г) Конституційний Суд України;
- д) Верховний Суд України.

55. Вид конституційного контролю, який означає перевірку конституційності акта або норми поза зв'язком з якою-небудь справою:

- а) формальний конституційний контроль;
- б) попередній конституційний контроль;
- в) обов'язковий конституційний контроль;
- г) інцидентний конституційний контроль;
- д) абстрактний конституційний контроль.

56. Система конституційного контролю, що зумовлена особливостями існування так званого загального, прецедентного права:

- а) європейська;
- б) американська;
- в) латиноамериканська;
- г) континентальна;
- д) мусульманська.

57. Ідея конституційного контролю вперше зародилася в:

- а) Німеччині;
- б) США;
- в) Великобританії;
- г) Франції;
- д) Іспанії.

58. *Способами формування органів конституційного контролю в зарубіжних країнах є:*

- а) парламентський та непарламентський;
- б) парламентський та позапарламентський;
- в) парламентський та змішаний;
- г) парламентський, позапарламентський і змішаний;
- д) парламентський, непарламентський і змішаний.

59. *До суб'єктів права на звернення до Конституційного Суду України для вирішення питання про відповідність акта Президента України Конституції України не належить:*

- а) народні депутати України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховний Суд України;
- г) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- д) Верховна Рада АРК.

60. *Конституційний Суд України не вирішує питання про конституційність:*

- а) актів Президента України;
- б) актів Кабінету Міністрів України;
- в) правових актів Верховної Ради України;
- г) актів органів місцевого самоврядування;
- д) правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35, 35-36, 37. — Ст. 446
- ❖ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1984. — № 51. — Ст. 1122.
- ❖ Кримінальний кодекс України від 4 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25. — Ст. 131.
- ❖ Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради. — 2010.

— № 35-36. — Ст. 491.

- ❖ Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17 листопада 2011 року // Офіційний вісник України. — 2011. — № 97.
- ❖ Про вибори Президента України : Закон України від 5 березня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 14. — Ст. 81.
- ❖ Про внесення змін до Закону України “Про вибори Президента України” : Закон України від 18 березня 2004 року // Урядовий кур’єр. — 2004. — № 64.
- ❖ Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2010. — № 79.
- ❖ Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 38. — Ст. 385.
- ❖ Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
- ❖ Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 20-21. — Ст. 190.
- ❖ Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 червня 2004 року / (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 36. — Ст. 448.

Спеціалізована література:

1. Авакьян С. А. Государственно-правовая ответственность / С. А. Авакьян // Советское государство и право. — 1975. — № 10. — С. 16-25.
2. Авдеенкова М. П. Конституционно-правовые санкции и конституционно-правовая ответственность / М. П. Авдеенкова // Государство и право. — 2005. — № 7. — С. 85-89.
3. Агапанов А. Ответственность региональной власти / А. Агапанов // Власть. — 2000. — № 4. — С. 12-16.
4. Аземша І. Особливості формування інституту юридичної відповідальності в Україні права / І. Аземша // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 2. — С. 44-47.
5. Антонова Л. И. Государственная дисциплина и ответственность / Л. И. Антонова, Б. И. Кожохин. — Л. : Изд-во ЛГУ, 1990. — 152 с.
6. Баршиц И. Ответственность власти / И. Баршиц // Власть. — 2000. — № 1. — С. 8-16.
7. Батанова Н. М. Співвідношення конституційно-правової відповідальності та політичної відповідальності / Н. М. Батанова // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 3. — С. 24-30.
8. Боброва Н. А. Ответственность в системе гарантий конституционных норм.

- (Государственно-правовые аспекты) / Н. А. Боброва, Т. Д. Зражевская. — Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1985. — 154 с.
9. Бобровник С. Специфіка прояву компромісу і конфлікту в межах соціальних інститутів / С. Бобровник // Право України. — 2009. — № 12. — С. 144-150.
 10. Бондарчук І. Особливості конституційно-правової відповідальності громадських організацій та політичних партій в Україні / І. Бондарчук // Юридична Україна. — 2009. — № 10. — С. 28-33.
 11. Волинка К. Поділ влади і конституційно-правова відповідальність як гарантії реалізації прав і свобод людини в Україні / К. Волинка // Нова політика. — 1998. — № 4. — С. 14-18.
 12. Волощук О. Відповідальність уряду у сучасних демократичних державах (політико-правовий аналіз) / О. Волощук // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 32-41.
 13. Делія Ю. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування / Ю. Делія // Право України. — 2003. — № 10. — С. 29-32.
 14. Єзеров А. Детермінація конституційних конфліктів / А. Єзеров // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 46-49.
 15. Єзеров А. Конституційна конфліктологія як перспективна доктринальна концепція / А. Єзеров // Право України. — 2009. — № 6. — С. 167-170.
 16. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні : монографія / А. Єзеров. — Одеса : Юридична література, 2008. — 240 с.
 17. Єзеров А. Конфлікти у конституційно-правовій сфері : проблема найменування та визначення / А. Єзеров // Право України. — 2011. — № 5. — С. 187-195.
 18. Зражевская Т. Д. Ответственность по советскому государственному праву / Т. Д. Зражевская. — Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1980. — 159 с.
 19. Кірмач А. Дисциплінарна відповідальність та службове розслідування щодо державних службовців / А. Кірмач // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 37-41.
 20. Клименко О. До проблеми визначення суспільної необхідності як конституційно-правової категорії / О. Клименко // Право України. — 2011. — № 8. — С. 282-289.
 21. Колісник В. Конституційна реформа в контексті посилення політичної відповідальності / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 1. — С. 38-44.
 22. Колосова Н. М. Конституционная ответственность – самостоятельный вид юридической ответственности / Н. М. Колосова // Государство и право. — 1997. — № 2. — С. 86-92.
 23. Красникова А. Конституционная ответственность в современном украинском конституционализме / А. Красникова // Юридический вестник. — 2001. — № 2. — С. 90-95.
 24. Краснов М. А. Ответственность в системе народного представительства / М. А. Краснов. — М. : Наука, 1992. — 120 с.
 25. Кривенко Л. Конституційна відповідальність глави держави / Л. Кривенко //

- Віче. — 2001. — № 10. — С. 3-18.
26. Кучук А. Конституційно-правова відповідальність: міф чи реальність? / А. Кучук, С. Кульбач // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 12. — С. 26-30.
 27. Лук'янець Д. Про класифікаційні ознаки юридичної відповідальності / Д. Лук'янець // Право України. — 1999. — № 7. — С. 121-123.
 28. Лучин В. О. Конституционные деликты / В. О. Лучин // Государство и право. — 2000. — № 1. — С. 12-19.
 29. Майданник О. Конституційно-правова відповідальність: ознаки, підстави, суб'єкти / О. Майданник // Право України. — 2001. — № 2. — С. 92-95.
 30. Мельник О. Державна влада в контексті конституційної відповідальності / О. Мельник // Віче. — 2001. — № 5. — С. 59-63.
 31. Мельниченко В. Вертикаль управління. Повноваження і відповідальність / В. Мельниченко // Віче. — 2001. — № 4. — С. 16-29.
 32. Морозова Л. А. Проблемы правовой ответственности государства, его органов и служащих / Л. А. Морозова // Государство и право. — 2000. — № 3. — С. 20-36.
 33. Морозова Л. А. Проблемы правовой ответственности государства, его органов и служащих (Окончание) / Л. А. Морозова // Государство и право. — 2000. — № 4. — С. 15-30.
 34. Наливайко Л. Р. Види конституційно-правової відповідальності за її суб'єктами та підставами // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку : зб. наук. праць. — К. : Київський університет права, 2002. — С. 47-51.
 35. Наливайко Л. Р. Види конституційно-правової відповідальності за мірами відповідальності за конституційні правопорушення / Л. Р. Наливайко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 1999. — № 4. — С. 156-159.
 36. Наливайко Л. Р. Деякі проблеми конституційної відповідальності в Україні / Л. Р. Наливайко // Концепція формування законодавства України : наукові статті. — Запоріжжя, 1999. — С. 86-89.
 37. Наливайко Л. Р. Історичні аспекти застосування конституційно-правової відповідальності / Л. Р. Наливайко // Політика і час. — 1999. — № 9-10. — С. 67-72.
 38. Наливайко Л. Р. Конституційний контроль та конституційно-правова відповідальність / Л. Р. Наливайко // Нова політика. — 1999. — № 5. — С. 48-52.
 39. Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність в Україні: критерії класифікації та види / Л. Р. Наливайко // Віче. — 1999. — № 10. — С. 25-32.
 40. Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність: питання теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Наливайко Лариса Романівна. — К., 2000. — 180 с.
 41. Наливайко Л. Р. Місце конституційно-правової відповідальності в системі юридичної відповідальності / Л. Р. Наливайко // Держава і право : зб. наук. праць. — 2001. — Вип. 11. — С. 182-186.

42. Наливайко Л. Р. Позитивний та ретроспективний аспекти конституційно-правової відповідальності / Л. Р. Наливайко // Нова політика. — 1999. — № 3. — С. 54-58.
43. Наливайко Л. Р. Проблеми визначення поняття, специфічних ознак та функцій відповідальності в сучасній конституційній теорії / Л. Р. Наливайко // Науковий вісник ЗДУ. Юридичні науки. — 2001. — № 1. — С. 18-27.
44. Наливайко Л. Р. Проблеми визначення поняття, специфічних ознак та функцій конституційної відповідальності в сучасній конституційній теорії / Л. Р. Наливайко // Право України. — 1999. — № 10. — С. 45-50.
45. Наливайко Л. Р. Теоретичні аспекти конституційного делікту / Л. Р. Наливайко // Держава і право : зб. наук. праць. — 2001. — № 13. — С. 3-8.
46. Некрасов С. И. Конституционно-правовая ответственность субъектов внутри федеративных отношений в Российской Федерации: специфика состава конституционального деликта, применяемых санкций, классификации / С. И. Некрасов // Государство и право. — 2005. — № 8. — С. 5-13.
47. Нижник М. Відповідальність – інструмент управління / М. Нижник, М. Плахотнюк // Віче. — 2001. — № 5. — С. 64-75.
48. Олькіна О. Функції конституційного інституту дострокового припинення повноважень вищих посадових осіб України / О. Олькіна // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 2 (194). — С. 11-14.
49. Павловська Н. Механізм процедури імпичменту (теоретичний та практичний досвід) / Н. Павловська // Право України. — 2010. — № 3. — С. 115-119.
50. Пащенко А. Конституційний делікт як підстава конституційної відповідальності / А. Пащенко // Юридичний вісник. — 2002. — № 1. — С. 86-89.
51. Полевий В. Стягнення, що можуть застосовуватись як заходи конституційної відповідальності партій: проблеми їх застосування / В. Полевий // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 2. — С. 80-82.
52. Полевий В. Теоретичні питання конституційної відповідальності політичних партій в Україні / В. Полевий // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 6. — С. 70-73.
53. Польовий О. Л. Місце інституту відповідальності суддів у системі юридичної відповідальності органів публічної влади України / О. Л. Польовий // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 105-110.
54. Руднева О. Правова природа відповідальності органів місцевого самоврядування / О. Руднева // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 3. — С. 81-86.
55. Савин В. Н. Ответственность государственной власти перед обществом / В. Н. Савин // Государство и право. — 2000. — № 12. — С. 64-72.
56. Сердюк І. А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття “юридична відповідальність” / І. А. Сердюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 1. — С. 30-35.
57. Слободян Н. Проблеми конституційно-правової відповідальності за

- порушення законодавства про вибори / Н. Слободян // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2006. — № 1. — С. 77-82.
58. Тернавська В. Політико-правові засади відповідальності уряду в Україні / В. Тернавська // Право України. — 2010. — № 7. — С. 88-93.
59. Червяцова А. “Позитивний” аспект конституційної відповідальності: визначення змісту / А. Червяцова // Право України. — 2000. — № 2. — С. 93-95.
60. Шон Д. Т. Конституционная ответственность / Д. Т. Шон // Государство и право. — 1995. — № 7. — С. 35-44.

ТЕМА 8. ВИБОРЧЕ ПРАВО ТА ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС

Поняття, ознаки та принципи виборів в Україні. Становлення інституту виборів в Україні. Класифікація виборів в Україні: критерії, види та їх характеристика. Виборча система в Україні: поняття та конституційно-правова регламентація. Виборчий процес в Україні: поняття, стадії та їх характеристика. Інформаційне забезпечення виборчого процесу. Правові проблеми фінансування виборів. Правове забезпечення контролю за використанням коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підготовку проведення виборів та референдумів. Відповідальність за порушення законодавства про вибори. Референдуми в Україні: поняття, види, принципи, законодавче закріплення. Передумови виникнення референдумів. Референдний процес: поняття, стадії та їх характеристика. Всеукраїнський референдум: предмет, учасники та їх конституційно-правовий статус. Відповідальність за порушення порядку проведення референдуму. Проблеми імплементації рішень всеукраїнського референдуму від 16 квітня 2000 року: теоретичний та практичний аспекти. Місцеві референдуми в Україні: поняття, види, основні засади організації і проведення.

Ключові поняття:

народовладдя, безпосередня демократія, народне волевиявлення, вибори, принципи виборів, виборчий корпус, суб'єктивне виборче право, загальне виборче право, активне виборче право, пасивне виборче право, рівне виборче право, пряме виборче право, вільне виборче право, виборче право як конституційно-правовий інститут, виборчі цензи, необраність, несумісність, легітимні вибори, вільні вибори, загальні вибори, справедливі вибори, парламентські вибори, регіональні вибори, муніципальні вибори, прямі вибори, непрямі вибори, виборча система (в широкому та вузькому значенні), мажоритарна виборча система, пропорційна виборча система, виборча квота, змішана виборча система, виборчий процес, стадії виборчого процесу, суб'єкти виборчого процесу, виборчі округи, уніномінальні виборчі округи, поліномінальні виборчі округи, виборчі дільниці, виборчі органи, Центральна виборча комісія, грошова застава, передвиборна агітація, принципи передвиборної агітації, таємне голосування, інформація,

інформаційне забезпечення, інформаційні відносини, фінансування виборів, фінансові операції, референдум, плебісцит, предмет референдуму, формула референдуму, конституційний референдум, вирішальний референдум, консультативний референдум, обов'язковий референдум, факультативний референдум, місцевий референдум.

1. Вибори у широкому розумінні – це:

- а) голосування громадян, які проживають на певних територіях за кандидатур, що висунуті до складу представницького органу або на заміщення певної посади;*
- б) техніка голосування, яка використовується в галузі публічного і приватного права для визначення, хто буде обраний до складу відповідних державних органів;*
- в) техніка голосування, яка використовується в галузі приватного права для визначення, хто буде обраний до складу відповідних державних органів;*
- г) техніка голосування, яка використовується в галузі публічного права для визначення, хто буде обраний до складу відповідних державних органів;*
- д) сукупність норм конституційного права, які регулюють процес обрання кандидатів у представницькі органи і на виборні посади.*

2. Конституційний зміст ст. 69 Основного Закону держави полягає в тому, що народне волевиявлення здійснюється через:

- а) всеукраїнські референдуми та вибори;*
- б) всеукраїнські референдуми, місцеві референдуми та вибори;*
- в) вибори, референдуми та інші форми безпосередньої демократії;*
- г) вибори, референдуми та інші форми голосування;*
- д) вибори, референдуми та інші форми безпосередньої та опосередкованої демократії.*

3. Згідно з Конституцією України вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є:

- а) рівноправними;*
- б) гуманними;*
- в) відкритими;*
- г) вільними;*
- д) незалежними.*

4. Згідно зі ст. 71 Конституції України виборцям не гарантується:

- а) вільне волевиявлення;*
- б) таємниця голосування;*
- в) загальне виборче право;*
- г) доступність інформації про кандидатів;*
- д) пряме волевиявлення.*

5. Здійснити активне виборче право не можуть громадяни України, які:

- а) визнані судом недієздатними;
- б) перебувають на строковій військовій службі;
- в) перебувають за кордоном;
- г) перебувають у місцях позбавлення волі за вироком суду;
- д) визнані судом обмежено дієздатними.

6. Виборцями є громадяни України, які:

- а) постійно проживають на території України;
- б) мають право голосу;
- в) досягли 16-річного віку;
- г) не мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку;
- д) проживають в Україні протягом останніх десяти років.

7. Зміст принципу прямих виборів полягає у тому, що:

- а) виборець має належати до певної територіальної громади;
- б) громадянам забезпечуються умови для вільного формування своєї волі;
- в) громадяни України обирають депутатів безпосередньо шляхом голосування за кандидатів у депутати;
- г) на день виборів виборець має бути громадянином України;
- д) кожен виборець бере участь у виборах на рівних засадах.

8. Для забезпечення вільного волевиявлення військовослужбовців строкової служби:

- а) у військових частинах обмежується передвиборча агітація;
- б) голосування відбувається в особливо укріплених кабінах для голосування;
- в) видаються бюлетені спеціальної форми;
- г) надається відпустка для участі у голосуванні;
- д) видається спеціальне посвідчення.

9. Принцип таємності голосування передбачає, що:

- а) розповсюдження інформації про вибори забороняється;
- б) на виборчому бюлетені зазначається лише дата народження та домашня адреса виборців;
- в) кожен виборець бере участь у виборах на засадах анонімності;
- г) громадянам забезпечуються умови для відкритого формування своєї волі;
- д) контроль за волевиявленням виборців забороняється.

10. Віковий ценз, що встановлюється до кандидата на виборну посаду міського голови:

- а) 18 років;
- б) 21 рік;
- в) 25 років;

- г) 30 років;
- д) 35 років.

11. «Ценз осілості» як вимога до кандидатів в народні депутати України означає, що кандидатом може бути особа, яка проживає на території України:

- а) протягом останніх трьох років;
- б) протягом останніх п'яти років;
- в) протягом останніх семи років;
- г) протягом п'яти років;
- д) протягом останніх десяти років.

12. До проживання в Україні за Законом України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року не належить:

- а) проживання на міжнародній космічній станції за згодою державних органів України;
- б) перебування на судні, що перебуває у плаванні під Державним Прапором України;
- в) перебування громадян України у встановленому законодавством порядку у відрядженні за межами України в закордонних дипломатичних установах України, міжнародних організаціях та їх органах;
- г) перебування на полярній станції України;
- д) перебування у складі формування Збройних Сил України, дислокованого за межами України.

13. Перший нормативний акт писаного виборчого права України – це:

- а) Конституція України 1710 року гетьмана Пилипа Орлика;
- б) Конституція СРСР 1936 року;
- в) «Положення про вибори до Верховної Ради УРСР» від 21 лютого 1938 року;
- г) Конституція УНР 1918 року;
- д) Універсали УНР 1917-1918 років.

14. Виходячи з поділу гарантій актів прямого народовладдя на загальні і спеціальні, основною загальною гарантією актів прямого народовладдя є:

- а) умови волевиявлення;
- б) засоби волевиявлення;
- в) усвідомлення особою свого волевиявлення;
- г) контроль за здійсненням волевиявлення;
- д) забезпечення реалізації рішення, прийнятого безпосередньо народом.

15. Основною політичною гарантією актів прямого народовладдя є:

- а) існування розвинутої суспільної системи;
- б) стійкі історичні традиції;
- в) фінансово-матеріальне забезпечення їх реалізації;

- г) існування демократичного правового режиму в державі;
- д) існування високої правової культури суспільства.

16. Абсентеїзм – це:

- а) порушення законодавства про вибори;
- б) відсутність активного права на участь у виборах;
- в) відсутність пасивного права на участь у виборах;
- г) неприйняття участі у виборах виборцями;
- д) порушення законодавства про вибори.

17. До допоміжних інститутів прямої демократії не належить:

- а) петиція;
- б) всенародне обговорення;
- в) опитування;
- г) відкликання;
- д) абдикація.

18. Документом, який не може підтверджувати особу та громадянство України виборця на виборах є:

- а) службовий паспорт;
- б) паспорт громадянина для виїзду за кордон;
- в) дипломатичний паспорт;
- г) військовий квиток;
- д) службова перепустка.

19. Виборча квота – це:

- а) кількість голосів, необхідних для вибору хоча б одного депутата з того чи іншого списку депутатів;
- б) кількість депутатів у виборчому бюлетені;
- в) кількість голосів, що може віддати виборець за одного депутата;
- г) кількість голосів, що має виборець;
- д) грошова застава, яку повинен внести кандидат, щоб зареєструватися.

20. Виборчий поріг в Україні складає:

- а) 1 % голосів;
- б) 2 % голосів;
- в) 3 % голосів;
- г) 4 % голосів;
- д) 5 % голосів.

21. Відсоток голосів, який необхідно набрати партійним спискам для участі у розподілі місць після голосування – це:

- а) виборча квота;
- б) виборчий метр;

- в) виборчий поріг;
- г) виборчий коефіцієнт;
- д) виборчий дільник.

22. Мажоритарна виборча система абсолютної більшості передбачає, що:

- а) обраним вважається кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів виборців, що взяли участь у голосуванні, а у випадку рівності голосів питання вирішується шляхом жеребкування або проведенням повторних виборів;
- б) обраним вважається кандидат, за якого проголосувало не менше 70% виборців, що прийшли на вибори;
- в) обраним вважається кандидат, за якого проголосувало більше половини виборців, що прийшли на вибори, тобто 50 % + 1 голос, у разі, якщо жоден кандидат не набрав необхідної кількості голосів, організуються повторні вибори, в яких беруть участь два кандидати, що набрали найбільшу кількість голосів;
- г) обраним вважається кандидат або список, який отримав певну кваліфіковану більшість голосів виборців, яка є більшою за абсолютну;
- д) обраним вважається кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів виборців.

23. Класифікація пропорційних виборчих систем за впливом виборців на розташування кандидатів у списку для голосування не передбачає існування:

- а) пропорційної виборчої системи з жорсткими списками;
- б) пропорційної виборчої системи з напівжорсткими списками;
- в) пропорційної виборчої системи з преференціями;
- г) пропорційної виборчої системи з системою панашування;
- д) пропорційної виборчої системи з системою розшарування.

24. Різновид виборчої системи, за допомогою якої визначаються результати виборів Президента України:

- а) пропорційна виборча система;
- б) мажоритарна виборча система абсолютної більшості;
- в) мажоритарна виборча система відносної більшості;
- г) мажоритарна виборча система кваліфікованої більшості;
- д) змішана виборча система.

25. Різновид виборчої системи, за допомогою якої відбуваються вибори народних депутатів України:

- а) пропорційна виборча система;
- б) мажоритарна виборча система абсолютної більшості;
- в) мажоритарна виборча система відносної більшості;
- г) мажоритарна виборча система кваліфікованої більшості;
- д) змішана виборча система.

26. До стадій виборчого процесу не належить:

- а) утворення виборчих округів;
- б) утворення виборчих дільниць;
- в) формування складу територіальних виборчих комісій, утворення дільничних виборчих комісій;
- г) повідомлення громадянам України про дату проведення виборів;
- д) проведення передвиборної агітації.

27. Одномандатні виборчі округи в Україні формуються:

- а) урядом;
- б) органами місцевого самоврядування;
- в) Верховною Радою України за поданням Президента України;
- г) дільничними виборчими комісіями;
- д) Центральною виборчою комісією.

28. Кількість одномандатних виборчих округів визначається:

- а) територіальною виборчою комісією;
- б) Центральною виборчою комісією;
- в) урядом;
- г) органами місцевого самоврядування;
- д) Верховною Радою України.

29. Члени Центральної виборчої комісії призначаються на посади:

- а) Верховною Радою України за поданням Президента України;
- б) Президентом України за поданням Голови Верховної Ради України;
- в) Головою Верховної Ради України;
- г) Президентом України;
- д) органами місцевого самоврядування.

30. Територіальна виборча комісія утворюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) Центральною виборчою комісією;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) органами місцевого самоврядування
- д) Президентом.

31. Способом висування депутатів в багатомандатному виборчому окрузі є:

- а) самовисування;
- б) висування групами виборців;
- в) висування громадськими об'єднаннями;
- г) висування політичними партіями;
- д) виборчими посадовими особами.

32. *Суб'єктами передвиборчої агітації не мають права бути:*

- а) громадяни України;
- б) політичні партії;
- в) громадські організації та трудові колективи;
- г) масові рухи;
- д) органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

33. *Момент, з якого відбувається завершення передвиборчої агітації:*

- а) о 18 годині останньої п'ятниці напередодні виборів;
- б) о 19 годині останньої п'ятниці напередодні виборів;
- в) о 20 годині останньої п'ятниці напередодні виборів;
- г) о 21 годині останньої п'ятниці напередодні виборів;
- д) о 24 годині останньої п'ятниці напередодні виборів.

34. *Складовими виборчого бюлетеня є:*

- а) текстова частина і протокол;
- б) контрольний талон і протокол;
- в) текстова частина і контрольний талон;
- г) текстова частина і реєстраційний лист;
- д) текстова частина і реєстраційний акт.

35. *Під час голосування за пропорційною системою з преференціями виборець:*

- а) голосує за списки партії, що обирає, робить помітку навпроти номеру того кандидата від партії, якому від віддає свій голос;
- б) голосує за партію, що обирає;
- в) голосує за список у цілому, позначає чи вписує прізвище 1-го або кількох кандидатів;
- г) голосує за певну кількість кандидатів у партійних списках;
- д) голосує за певного кандидата, незалежно від його належності до визначеної партії.

36. *Кумулятивне голосування передбачає, що:*

- а) виборець має стільки голосів, скільки мандатів в окрузі і може їх розподілити між всіма кандидатами, а може віддати тільки за одного;
- б) виборці можуть обрати кількох кандидатів з одного бюлетеня, але їх має бути менше, ніж кількість місць для заповнення;
- в) в одномандатному окрузі виборець голосує за одного кандидата;
- г) виборець має стільки голосів, скільки мандатів в окрузі і розподіляє їх між декількома депутатами;
- д) в багатомандатному виборчому окрузі виборець голосує лише за одного кандидата.

37. Суб'єкт конституційно-правових відносин, що оприлюднює результати виборів народних депутатів:

- а) Верховна Рада України;
- б) Газета «Голос України»;
- в) Бюлетень Центральної виборчої комісії;
- г) Центральна виборча комісія;
- д) Верховний Суд України.

38. Спосіб прийняття громадянами України шляхом голосування законів України, інших рішень з важливих питань загальнодержавного і місцевого значення:

- а) виборче право;
- б) виборчий процес;
- в) референдум;
- г) правосвідомість громадян;
- д) правова поведінка.

39. Право голосу на референдумах мають громадяни України, які досягли:

- а) 21 року на день проведення;
- б) 18 років на день включення у списки учасників;
- в) 16 років на день проведення;
- г) 18 років на день проведення;
- д) 18 років у рік проведення.

40. Рішення референдуму вводиться в дію:

- а) з моменту прийняття спеціального акту Верховної Ради України про введення його в дію;
- б) з моменту підписання спеціального акту Президентом України;
- в) з моменту опублікування рішення, прийнятого в результаті референдуму;
- г) наступного календарного року з дня проведення референдуму;
- д) з моменту виявлення рішення, прийнятого референдумом.

41. Порядок фінансування підготовки і проведення референдумів визначається:

- а) Президентом України;
- б) Центральною виборчою комісією;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Кабінетом Міністрів України;
- д) Апаратом Верховної Ради України.

42. Пряме фінансування виборів включає:

- а) надання безкоштовного ефірного часу;
- б) надання податкових пільг;
- в) утримання виборчих комісій;

- г) поширення безкоштовної інформації про кандидатів;
- д) рух бюджетних і інших фінансових ресурсів, які можуть вплинути на волевиявлення виборців на виборах.

43. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року не передбачає такого принципу проведення референдуму, як:

- а) таємність голосування;
- б) легальність;
- в) однократність голосування;
- г) загальне право голосу;
- д) легітимність.

44. Підставою реалізації громадянином України свого права голосу на всеукраїнському референдумі є:

- а) належність громадянина до певної територіальної громади;
- б) повна правоздатність громадянина;
- в) отримання громадянином паспорту;
- г) включення громадянина до списків учасників всеукраїнського референдуму на ділянці всеукраїнського референдуму;
- д) досягнення громадянином повноліття.

45. Всеукраїнський референдум за народною ініціативою проголошується на вимогу не менш, як:

- а) двох мільйонів громадян України, які мають право голосу;
- б) трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу;
- в) чотирьох мільйонів громадян України, які мають право голосу;
- г) п'яти мільйонів громадян України, які мають право голосу;
- д) шести мільйонів громадян України, які мають право голосу.

46. Різновид референдуму, на який вноситься закон, прийнятий Верховною Радою України, що набуває чинності лише за результатами референдуму:

- а) факультативний референдум;
- б) ратифікаційний референдум;
- в) консультативний референдум;
- г) законодавчий референдум;
- д) імперативний референдум.

47. Відповідно до Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року до різновидів всеукраїнських референдумів за предметом не належить:

- а) інституційний референдум;
- б) конституційний референдум;
- в) законодавчий референдум;
- г) ратифікаційний референдум;
- д) загальний референдум.

48. Відповідно до Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року ратифікаційним називається референдум з питання:

- а) про схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України, скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України;
- б) про зміну території України;
- в) прийняття чи скасування закону України або внесення змін до чинного закону України;
- г) прийняття Верховною Радою України участі у міжнародній угоді;
- д) про зміну державної мови України.

49. Консультативні референдуми плебісцитного характеру – це:

- а) референдуми щодо продовження повноважень глави держави;
- б) референдуми щодо прийняття нової конституції;
- в) референдуми щодо довіри (недовіри) законодавчому органу або главі держави;
- г) референдум щодо внесення змін до конституції;
- д) референдум з питань адміністративно-правового управління.

50. Різновид референдуму, що не має юридичної сили та призначення якого полягає в установленні думки голосуючих з приводу того чи іншого питання – це:

- а) імперативний;
- б) факультативний;
- в) обов'язковий;
- г) законодавчий;
- д) консультативний.

51. Суб'єктами призначення всеукраїнського референдуму є:

- а) Кабінет Міністрів України та Президент України;
- б) Кабінет Міністрів України та Верховна Рада України;
- в) Верховна Рада України та Конституційний Суд України;
- г) Президент України та Верховна Рада України;
- д) Президент України та Конституційний Суд України.

52. Референдум не допускається щодо законопроектів з питань:

- а) зміни структури органів державної влади;
- б) зміни назв територіальних одиниць держави;
- в) внесення змін до Конституції України;
- г) бюджету;
- д) щодо зміни території України.

53. *За народною ініціативою на всеукраїнський референдум не може бути винесене питання:*

- а) про схвалення нової редакції Конституції України, внесення змін до Конституції України, скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України;
- б) про зміну території України;
- в) про прийняття чи скасування закону України або внесення змін до чинного закону України;
- г) про прийняття Верховною Радою України участі у міжнародній угоді;
- д) про зміну державної мови України.

54. *Суб'єктом призначення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою є:*

- а) Прем'єр-міністр України;
- б) Центральна виборча комісія;
- в) Верховна Рада України;
- г) Голова Верховної Ради України;
- д) Президент України.

55. *Відповідно до Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року для проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою необхідно зібрати підписи у громадян України:*

- а) не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області;
- б) у більш ніж двох третинах областей і не менш як по двісті тисяч підписів у кожній області;
- в) не менш як у двох третинах областей і не менш як по триста тисяч підписів у кожній області;
- г) у більш ніж у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області;
- д) не менш ніж у половині областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області.

56. *Мінімальна кількість підписів громадян, що мають бути зібрані у кожній із двох третин областей, необхідних для проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою:*

- а) 1 мільйон;
- б) 2 мільйона;
- в) 100 тисяч;
- г) 3 мільйона;
- д) 5 мільйонів;

57. *Офіційне проголошення результатів всеукраїнського референдуму за народною ініціативою здійснює:*

- а) Голова Верховної Ради України;
- б) Центральна виборча комісія;
- в) Верховна Рада України;
- г) Президент України;
- д) Конституційний Суд України.

58. *Виключно всеукраїнським референдумом згідно з Конституцією України вирішується питання:*

- а) про внесення змін до Конституції України;
- б) про прийняття законів України;
- в) про прийняття Конституції України;
- г) про податки, бюджет, амністію;
- д) про зміну території України.

59. *В референтному порядку не допускається вирішення питань:*

- а) про внесення змін до Конституції України.;
- б) про прийняття законів України;
- в) про скасування, втрату чинності чи визнання нечинним закону про внесення змін до Конституції України;
- г) про податки, бюджет та амністію.
- д) про зміну території України.

60. *Відповідно до Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року для організації і проведення голосування для підрахунку голосів учасників референдуму використовуються наступні види дільниць референдуму:*

- а) звичайна, спеціальна, закордонна;
- б) ординарна, неординарна, надзвичайна;
- в) малі, середні, великі;
- г) звичайна, спеціальна, надзвичайна;
- д) проста, складна.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35, 35-

36, 37. — Ст. 446.

- ❖ Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 35-36. — Ст. 81.
- ❖ Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17 листопада 2011 року // Офіційний вісник України. — 2011. — № 97.
- ❖ Про вибори Президента України : Закон України від 5 березня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 14. — Ст. 81.
- ❖ Про внесення змін до Закону України “Про вибори Президента України : Закон України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 20-21. — Ст. 291.
- ❖ Про всеукраїнський референдум : Закон України від 6 листопада 2012 року // Офіційний вісник України. — 2012. — № 92.
- ❖ Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лютого 2007 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2007. — № 20. — Ст. 282.
- ❖ Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 червня 2004 року / (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 36. — Ст. 448.

Спеціалізована література:

1. Акуленко В. Народ для виборів влади чи вибори влади для народу / В. Акуленко // Нова політика. — 1998. — № 1. — С. 14-19.
2. Бабенко К. Конституційно-правове регулювання і розвиток виборчого права України / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2009. — № 8. — С. 41-46.
3. Бабін Б. Проблема національних квот у виборчому праві України / Б. Бабін // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2005. — № 2. — С. 58-64.
4. Бакумов О. Проблеми зловживання правами громадян у процесі реалізації форм безпосередньої демократії / О. Бакумов // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 4. — С. 125-132.
5. Барабаш Ю. Установча влада Українського народу як конституційний феномен / Ю. Барабаш // Право України. — 2009. — № 11. — С. 73-77.
6. Богашева Н. Еволюція виборчої системи в Україні / Н. Богашева, Ю. Ключевський // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2005. — № 1. — С. 42-50.
7. Богашов О. Електоральна гілка влади як потенційний напрям розвитку системи виборчих комісій України / О. Богашов // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 3. — С. 110-114.
8. Будник Ю. В. Інститут всеукраїнського референдуму: проблеми теоретико-методологічного та законодавчого забезпечення / Ю. В. Будник // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 7. — С. 82-89.

9. Виборче право України : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Погорілка, М. І. Ставнійчук. — К. : Парламентське вид-во, 2003. — 383 с.
10. Гудзь Л. Конституційно-правові принципи як елементи механізму забезпечення виборчих прав громадян / Л. Гудзь // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 9. — С. 3-5.
11. Гудзь Л. Механізм забезпечення виборчих прав громадян України та його основні елементи / Л. Гудзь // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 7. — С. 129-131.
12. Гудзь Л. Наукові дослідження інституту забезпечення виборчих прав громадян України: вітчизняна та закордонна практика / Л. Гудзь // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 102-105.
13. Журавель Я. Проблеми призначення виборів до органів місцевого самоврядування / Я. Журавель // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 8. — С. 100-101.
14. Задорожня Г. В. Принцип рівного виборчого права громадян у рішеннях Конституційного Суду України / Г. В. Задорожня // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 42.
15. Заєць Н. Вибори як реалії сучасної державно-правової діяльності: теоретичний аспект / Н. Заєць // Право України. — 2007. — № 11. — С. 26-29.
16. Кампо В. М. Конституційні засади виборів у практиці Конституційного Суду України / В. М. Кампо, А. О. Янчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 17-28.
17. Кириченко Л. Народовладдя і місцеве самоврядування в Україні / Л. Кириченко // Право України. — 2001. — № 6. — С. 99-101.
18. Клименко О. І. Права громадян на народне волевиявлення: історичні та теоретико-правові аспекти виборів / О. І. Клименко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 145-150.
19. Ключковський Ю. Деякі проблеми конституційного регулювання виборів / Ю. Ключковський // Право України. — 2012. — № 8. — С. 86-92.
20. Книгін К. Правове визначення референдуму як форми народовладдя (проблеми теорії і практики) / К. Книгін // Право України. — 2001. — № 11. — С. 28-31.
21. Книгін К. Референдум в Україні – головний прояв безпосередньої демократії / К. Книгін // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 227-231.
22. Ковальчук В. Всенародний референдум як одна з форм легітимації державної влади: зарубіжний та вітчизняний досвід / В. Ковальчук // Право України. — 2009. — № 12. — С. 151-160.
23. Ковальчук О. Виборчий процес в Україні: конституційний аспект / О. Ковальчук // Вісник Львівського університету внутрішніх справ. — 2004. — № 32. — С. 217-220.
24. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-ї річниці незалежності України. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 356 с.

25. Кресіна І. О. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми : монографія / І. О. Кресіна, Є. В. Перегуда. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. — 368 с.
26. Кривенко Л. Конституційні основи референдуму. Проблеми демократизації / Л. Кривенко // Віче. — 2001. — № 2. — С. 96-108.
27. Курсян А. Основные научные направления современного конституционализма в связи с общетеоретическими представлениями о праве / А. Курсян // Юридичний вісник. — 2005. — № 4. — С. 117-127.
28. Лавринович О. Проблема недійсності виборів / О. Лавринович // Право України. — 2000. — № 6. — С. 84-85.
29. Лавринович О. Реформа виборчої системи і Парламент України / О. Лавринович // Право України. — 2000. — № 1. — С. 97-98.
30. Левіна Ю. Інститути демократії в умовах розвитку громадянського суспільства / Ю. Левіна // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 1. — С. 265-271.
31. Логачова В. Перспектива розвитку громадянського контролю за виборами і референдумами в Україні / В. Логачова // Юридична Україна. — 2012. — № 3 (111) — С. 43-47.
32. Лук'янов Д. Правова і політична оцінка загороджувального бар'єру як інституту виборчого права / Д. Лук'янов // Право України. — 2005. — № 12. — С. 10-18.
33. Максакова Р. Дострокове припинення повноважень представницьких органів влади як предмет всеукраїнського референдуму: позиція народу / Р. Максакова // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 9. — С. 6-10.
34. Максакова Р. М. Вибори як форма реалізації установчої влади в Україні: актуальні питання сьогодення / Р. М. Максакова // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 1 (99). — С. 52-58.
35. Мурашин А. Г. Міжнародне сприяння здійсненню безпосередньої демократії / А. Г. Мурашин // Право України. — 2000. — № 8. — С. 6-10.
36. Мурашин А. Г. Прямое правотворчество. Особенности принятия актов прямого народовластия / А. Г. Мурашин // Государство и право. — 2001. — № 2. — С. 85-93.
37. Мурашин О. Акты прямого народовладья у механизме правового регулирования / О. Мурашин // Право України. — 2000. — № 9. — С. 18-21.
38. Мурашин О. Акты прямого народовладья, їх система та класифікація / О. Мурашин // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 1. — С. 61-64.
39. Мурашин О. Акты прямого народовладья: проблемы эффективности / О. Мурашин // Право України. — 1999. — № 10. — С. 3-7.
40. Мурашин О. Економічні відносини і локальні акти прямого народовладдя / О. Мурашин // Юридический вестник. — 1999. — № 4. — С. 72-76.
41. Мурашин О. Правозастосовчі акти прямого народовладдя (теоретичний аспект) / О. Мурашин // Право України. — 1999. — № 8. — С. 20-23.

42. Мурашин О. Сучасне дослідження проблем законодавства про вибори народних депутатів / О. Мурашин // Право України. — 2001. — № 7. — С. 138-139.
43. Наливайко Л. Р. Актуальність питань всеукраїнського референдуму / Л. Р. Наливайко // Народне волевиявлення в Україні: історія і сучасність : тези доп. наук.-практ. конф. — Запоріжжя, 2000. — С. 109-112.
44. Наливайко Л. Р. Процес імплементації результатів всеукраїнського референдуму 16 квітня 2000 року / Л. Р. Наливайко // Вибори і референдуми в Україні: законодавче забезпечення, проблеми та шляхи вдосконалення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. — К. : ЦВК, 2002. — С. 14-19.
45. Неліпа Н. Проблеми визначення конституційно-правового статусу українського народу / Н. Неліпа // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 29-33.
46. Ніконова Л. Мажоритарна та пропорційна система народного представництва: з історії політико-правової дискусії / Л. Ніконова // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 4. — С. 60-65.
47. Оніщук М. В. Конституційні основи референдної демократії в Україні: проблеми теорії та методології / М. В. Оніщук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 5-16.
48. Петришин О. Влада народу – народовладдя: основа демократичної держави / О. Петришин, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 11. — С. 58-62.
49. Петришин О. Народовладдя – основа демократичної, правової, соціальної держави / О. Петришин // Право України. — 2009. — № 6. — С. 4-9.
50. Петришин О. Пропорційна виборча система: історичний досвід запровадження / О. Петришин // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2006. — № 1. — С. 53-58.
51. Погорілко В. Акти прямого народовладдя в Україні / В. Погорілко, В. Федоренко // Право України. — 2000. — № 2. — С. 118-119.
52. Погорілко В. Вибори народних депутатів України як ключовий процес державотворення і правотворення / В. Погорілко // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2005. — № 1. — С. 38-45.
53. Погорілко В. Основні засади теорії безпосередньої демократії / В. Погорілко // Право України. — 2001. — № 8. — С. 26-32.
54. Погорілко В. Ф. Референдуми в Україні: історія та сучасність : монографія / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. — 248 с.
55. Понаморьова Г. Зміна виборчої системи України в контексті інтеграції до Європейського Союзу / Г. Понаморьова // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 1. — С. 229-237.
56. Примуш М. Вибори. Демократія. Партії / М. Примуш // Політика і час. — 2000. — № 5-6. — С. 15-20.
57. Примуш М. Політичні партії та виборчий процес / М. Примуш // Право України. — 2001. — № 3. — С. 124-127.
58. Рибак Н. Конституційно правові засади внутрішньої побудови виборчої

- системи в Україні / Н. Рибак // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 110-117.
59. Савенко М. Конституційний контроль за виборами і референдумами / М. Савенко // Віче. — 1998. — № 1. — С. 62-69.
60. Селіванов А. Суверенітет народу і його забезпечення публічною владою / А. Селіванов // Право України. — 2009. — № 11. — С. 66-70.
61. Серьогіна С. Вибори як спосіб легітимізації форми правління: конституційно-правовий аспект / С. Серьогіна // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2005. — № 2. — С. 45-54.
62. Скрипнюк В. М. Проблема “вибору” виборчої системи: Україна і європейський досвід / В. М. Скрипнюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 1 (99). — С. 60-69.
63. Скрипнюк О. Категорії «народний університет», «народне волевиявлення», «безпосередня демократія», «форма безпосередньої демократії»: теоретико-методологічні аспекти / О. Скрипнюк В. Федоренко // Право України. — 2012. — № 9. — С. 281-290.
64. Слободян Н. Проблеми конституційно-правової відповідальності за порушення законодавства про вибори / Н. Слободян // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2006. — № 1. — С. 77-82.
65. Смокович М. Компетенція адміністративних судів що до розгляду виборчих спорів / М. Смокович // Юридична Україна. — 2012. — № 4. — С. 37-42.
66. Смокович М. Сторони виборчого спору щодо виборів народних депутатів: проблемі визначення / М. Смокович // Юридична Україна. — 2012. — № 8. — С. 43-50.
67. Смокович М. Судовий контроль за виборами народних депутатів України / М. Смокович // Юридична Україна. — 2012. — № 7. — С. 29-33.
68. Смокович М. Юрисдикція адміністративних судів: проблема визначення спорів щодо їх пов'язаності з виборчим процесом / М. Смокович // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 27-34.
69. Ставнійчук М. Строки у виборчому процесі: правові проблеми визначення поняття, класифікації та обрахунків / М. Ставнійчук // Право України. — 2003. — № 10. — С. 21-28.
70. Телешун С. Процес імплементації результатів всеукраїнського референдуму в Україні: деякі аспекти / С. Телешун // Право України. — 2000. — № 10. — С. 3-4.
71. Тимошенко І. Навчання членів виборчих комісій: зарубіжний досвід та українська практика / І. Тимошенко // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 8 (200). — С. 149-151.
72. Тимошенко І. Реалізація захисту виборчих прав громадян в Україні / І. Тимошенко // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 7. — С. 99-103.
73. Тихий В. Проблеми відповідальності держави та представників влади за порушення виборчих прав / В. Тихий // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — 2006. — № 4. — С. 126-129.

74. Тодика О. Ю. Народовладдя і виборчі правовідносини: теоретико-методологічне питання / О. Ю. Тодика // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2004. — № 2. — С. 18-25.
75. Федоренко В. Всеукраїнський референдум: проблеми теорії та практики / В. Федоренко // Право України. — 1998. — № 11. — С. 136-141.
76. Федоренко В. Л. Категорія “виборчий процес” у конституційному праві: теоретико-методологічні та законодавчі аспекти / В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 30-40.
77. Федоренко В. Референдне право в системі конституційного права України / В. Федоренко // Вісник Центральної виборчої комісії. — 2005. — № 2. — С. 72-79.
78. Фрицький Ю. Пропорційна система виборів до Верховної Ради України – оціночний аспект / Ю. Фрицький // Право України. — 2006. — № 4. — С. 104-107.
79. Шаповал В. Основний Закон України і референдум: до питання про “стабільність” Конституції / В. Шаповал // Право України. — 2000. — № 2. — С. 3-12.
80. Юр’єв С. Є. “Новий формат” місцевих виборів 2010 / С. Є. Юр’єв // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 12-22.
81. Ющенко О. Недосконалість законодавства про референдум як один із основних чинників зловживання владою в процесі референдуму / О. Ющенко // Юридична Україна. — 2009. — № 5. — С. 30-35.
82. Яворський В. Принципи сучасного виборчого права України / В. Яворський // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 3. — С. 40-45.
83. Яковлев А. Розвиток виборчої системи як складова сучасного конституційного процесу в Україні / А. Яковлев // Юридична Україна. — 2013. — № 6. — С. 24-31.
84. Ярчук А. Місце референдуму в системі конституційних форм безпосередньої демократії / А. Ярчук // Влада. Людина. Закон. — 2005. — № 7. — С. 79-86.

ТЕМА 9. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЇЇ РОБОТИ

Ідея парламентаризму та її реалізація в Україні. Конституційна доктрина законодавчої влади в Україні. Поняття та ознаки Верховної Ради України як органу законодавчої влади. Кількісний та якісний склад Верховної Ради України. Повноваження Верховної Ради України: конституційно-правова характеристика. Функції Верховної Ради України: поняття, зміст. Статус народного депутата України: поняття, структура, нормативне закріплення. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: конституційно-правовий статус. Рахункова палата: поняття, завдання, функції, повноваження, структура. Депутатські групи (фракції): конституційно-правовий статус. Комітети Верховної Ради України: конституційно-правовий статус. Засідання Верховної Ради України. Ведення

пленарних засідань: прийняття рішень; порядок надання слова; організація розгляду питань; протокол, стенографічний бюлетень, стенографічний звіт; розробка проектів законів. Розгляд законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок: розгляд законопроектів у першому читанні; розгляд законопроектів у другому читанні; розгляд законопроектів у третьому читанні. Тлумачення законів, оприлюднення та введення в дію. Застосування процедури імпичменту: конституційно-правові засади та практика застосування. Апарат Верховної Ради України: правовий статус та структура. Зовнішньополітична діяльність Верховної Ради України і міжпарламентські зв'язки: засади зовнішньої політики України; законодавство з питань зовнішньої політики України; ратифікація міжнародних договорів; приєднання до міжнародних договорів; співробітництво України з Організацією Об'єднаних Націй; Європейське регіональне співробітництво; співробітництво Верховної Ради України з парламентами інших країн.

Ключові поняття:

народне представництво, парламентаризм, парламент, активні парламенти, реактивні парламенти, маргінальні парламенти, мінімальні парламенти, легіслатура, монокамерні парламенти, бікамеральні парламенти, функції парламенту України, повноваження Верховної Ради України, депутатський корпус, народний депутат України, депутатський мандат, імперативний мандат, вільний мандат, депутатське звернення, депутатський запит, система гарантій діяльності народного депутата, депутатська недоторканність, депутатський імунітет, депутатський індемнітет, керуючі органи парламенту, спікер, парламентські комітети, тимчасові комісії, тимчасові спеціальні комісії, депутатські групи, парламентські фракції, парламентська більшість, парламентська опозиція, лобіювання, лобістське бюро, парламентський контроль, омбудсмен (Уповноважений Верховної Ради України з прав людини), акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Рахункова палата, парламентські сесії, чергові сесії, позачергові сесії, пленарні засідання, голосування, законодавчий процес, стадії законодавчого процесу, законодавча ініціатива, установча процедура, зовнішньополітична діяльність Верховної Ради України.

1. Термін «парламент» – французького походження і в перекладі означає:

- а) «верховенство», «верховна влада»;*
- б) «говорити» або «місце, де говорять»;*
- в) «устрій, встановлення»;*
- г) «угода», «узгодження»;*
- д) «законодавчий орган».*

2. Проблема бікамералізму – це

- а) проблема контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини та громадянина та їх захист;*
- б) проблема вибору пропорційної чи мажоритарної виборчої системи;*

- в) проблема вибору однопалатної чи двопалатної структури парламенту;
- г) проблема виявлення результатів виборів;
- д) внесення змін до Конституції України.

3. Бікамеральний парламент – це:

- а) однопалатний парламент;
- б) двопалатний парламент;
- в) парламент, що представляє інтереси певної групи населення;
- г) парламент, до складу якого входять дві домінуючі партії;
- д) парламент, що містить дві депутатські фракції.

4. Реактивний парламент – це:

- а) парламент, який при взаємодії з виконавчою владою домінує;
- б) парламент, при взаємодії якого з виконавчою владою домінує виконавча влада;
- в) парламент, що відіграє вирішальну роль при прийнятті законів, у формуванні чи відставці уряду;
- г) парламент, який існує лише для того, щоб забезпечити легальність режиму;
- д) парламент, який контролюється виконавчою владою.

5. Легіслатура парламенту – це:

- а) період, в який повинні відбутися вибори;
- б) період повноважень парламенту;
- в) парламентський орган, що забезпечує організацію його роботи;
- г) проміжок часу між сесіями Верховної Ради України;
- д) проміжок часу, в який проводяться сесії Верховної Ради.

6. Конституційно-правовий акт, що став основою для зміни природи, функцій і повноважень Верховної Ради УРСР – це:

- а) Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року;
- б) Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року;
- в) Конституція України від 28 червня 1996 року;
- г) Закон України «Про вибори народних депутатів» від 18 жовтня 2001 року;
- д) Закон України «Про статус народного депутата України» від 25 вересня 1997 року.

7. Статус Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади означає:

- а) привілейоване становище Верховної Ради України;
- б) Верховна Рада України є однопалатним парламентом;
- в) інших органів законодавчої влади, тобто уповноважених приймати правові акти у формі із юридичною силою закону, в Україні немає;
- г) визнання провідної ролі парламенту у здійсненні державних функцій;
- д) Верховна Рада України наділяється спеціальними завданнями в бюджетній сфері.

8. Виходячи із змісту Конституції України до розкриття змісту постійно діючого характеру українського парламенту не належить:

- а) строк повноважень Верховної Ради України становить п'ять років;
- б) народні депутати України здійснюють свої повноваження на постійній основі;
- в) Верховна Рада України працює сесійно;
- г) чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року;
- д) Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше ніж на п'ятий день після офіційного оголошення результатів виборів.

9. Кількісний склад Верховної Ради України відповідно до Конституції України:

- а) 450 народних депутатів;
- б) 250 народних депутатів;
- в) 400 народних депутатів;
- г) 350 народних депутатів;
- д) 500 народних депутатів.

10. Конституцією України не передбачено створення Верховною Радою України такого допоміжного органу, як:

- а) тимчасова слідча комісія;
- б) комітет Верховної Ради України;
- в) тимчасова спеціальна комісія;
- г) Апарат Верховної Ради України;
- д) Конституційна Асамблея.

11. Лобіювання в парламенті – це:

- а) вплив на рішення в парламенті в інтересах соціально незахищених категорій населення;
- б) вплив на рішення в парламенті в інтересах окремих політичних чи соціальних груп;
- в) вплив на рішення в парламенті в інтересах всього суспільства;
- г) вплив на рішення в парламенті на основі всеукраїнського референдуму;
- д) вплив на рішення в парламенті з недодержанням конституційного законодавства.

12. Парламентська коаліція – це:

- а) стійке організоване об'єднання двох або більшої кількості депутатських фракцій чи груп з метою вироблення і реалізації ними узгоджених рішень щодо спільної позиції з питань, які розглядаються парламентом;
- б) підфракційне формування, метою якого є вироблення і реалізації узгоджених рішень щодо спільної позиції з питань, які розглядаються парламентом;

в) об'єднання деяких політичних партій, метою якого є вироблення і реалізації узгоджених рішень щодо спільної позиції з питань, які розглядаються парламентом;

г) об'єднання прибічників певної загальнонаціональної програми, метою якого є її реалізація;

д) об'єднання депутатів та інших політичних діячів, метою якого є створення опозиційної програми розвитку держави та вироблення стратегічного розвитку країни.

13. Зміст «американської» моделі відносин в парламентських фракціях полягає в наступному:

а) наявність тісного політичного зв'язку членів парламентських фракцій;

б) встановлення жорсткого і суворого підпорядкування партійній дисципліні;

в) встановлення неухильного виконання політичної програми відповідної фракції;

г) волевиявлення депутатів при прийнятті законів не пов'язано з їх партійною належністю;

д) здійснення прямого впливу уряду на волевиявлення депутатів, а не членів фракції.

14. За Конституцією України Верховна Рада України є повноважною за умови обрання не менш як:

а) 2/3 від конституційного складу;

б) 1/2 від конституційного складу;

в) 50% + 1 від конституційного складу;

г) 3/4 від конституційного складу;

д) 4/5 від конституційного складу.

15. Для зміни положень Конституції України Верховною Радою України необхідно зібрати голоси народних депутатів у кількості:

а) 50% + 1 від конституційного складу Верховної Ради України;

б) 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;

в) 3/4 від конституційного складу Верховної Ради України;

г) 1/2 від конституційного складу Верховної Ради України;

д) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України.

16. Відповідно до Конституції України повноваження Верховної Ради України припиняються:

а) у день зазначеному у Регламенті Верховної Ради України;

б) у день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання;

в) на наступний день після оголошення результатів виборів нового складу Верховної Ради України;

- г) з моменту зняття з посади Голови Верховної Ради України;
- д) у день виборів нового складу Верховної Ради України.

17. Відповідно до Конституції України повноваження Верховної Ради України не можуть бути достроково припинені:

- а) протягом 30 днів з дня обрання Верховної Ради України;
- б) в останні шість місяців строку повноважень Голови Верховної Ради України;
- в) протягом одного року з дня її обрання;
- г) в останні шість місяців строку повноважень Президента України;
- д) в останні три місяці строку повноважень Президента України.

18. Встановлені чинним законодавством процедури розгляду і прийняття актів Верховною Радою України можна класифікувати на:

- а) загальні і спеціальні;
- б) основні і додаткові;
- в) допоміжні і загальні;
- г) основні і допоміжні;
- д) строкові та безстрокові.

19. До повноважень Голови Верховної Ради України не належить:

- а) організація роботи засідання Верховної Ради України;
- б) організація роботи Апарату Верховної Ради України;
- в) призначення першого заступника Голови Верховної Ради України;
- г) підписання актів, що прийняті Верховною Радою України;
- д) надання слова депутатам для виступу.

20. До повноважень Верховної Ради України не належить:

- а) призначення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою;
- б) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики;
- в) усунення Президента з поста в порядку імпічменту;
- г) найменування і перейменування населених пунктів і районів;
- д) призначення голови Державної податкової адміністрації України.

21. До повноважень Верховної Ради України не належить:

- а) прийняття законів України;
- б) призначення всеукраїнського референдуму;
- в) внесення змін до Конституції України;
- г) утворення системи судів;
- д) усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпічменту).

22. До установчих повноважень Верховної Ради України не належить:

- а) надання згоди на призначення Прем'єр-міністра Президентом України;
- б) внесення змін до Конституції України;
- в) призначення половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;
- г) призначення третини складу Конституційного Суду України;
- д) обрання суддів безстроково.

23. До бюджетних повноважень Верховної Ради України не належить:

- а) затвердження Державного бюджету України;
- б) внесення змін до Державного бюджету України;
- в) контроль за виконанням Державного бюджету України;
- г) прийняття рішення щодо звіту про виконання Державного бюджету України;
- д) розробка проекту закону про Державний бюджет України.

24. До основних напрямів реалізації функції парламентського контролю не належить:

- а) контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України;
- б) парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та їх захист;
- в) бюджетно-фінансовий контроль;
- г) парламентський контроль з окремих питань безпосередньо чи через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії;
- д) надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України.

25. До демократичних функцій парламенту не належить:

- а) законодавча функція;
- б) бюджетна функція;
- в) контрольна функція;
- г) наглядова функція;
- д) установча функція.

26. Функція Верховної Ради України, здійснення якої належить до її виключної компетенції:

- а) зовнішньополітична функція;
- б) державотворча функція;
- в) законодавча функція;
- г) фінансово-бюджетна функція;
- д) політична функція.

27. Контрольною функцією Верховної Ради України не охоплюється повноваження щодо:

- а) призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування;
- б) прийняття рішення про направлення запиту до Президента України;
- в) здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України;
- г) формування комітетів Верховної Ради України;
- д) обрання Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

28. До засобів здійснення контрольної функції парламентом не належить:

- а) депутатський запит;
- б) законодавча ініціатива;
- в) можливість створення спеціальних контрольних органів;
- г) щорічний звіт уряду парламентам;
- д) можливість ведення депутатських розслідувань.

29. За Конституцією України чергові вибори до Верховної Ради України проводяться:

- а) в останню неділю березня останнього року повноважень;
- б) в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень;
- в) в останню неділю жовтня останнього року повноважень;
- г) в останню неділю квітня останнього року повноважень;
- д) в останню неділю серпня останнього року повноважень.

30. Виборча система, за якою проводяться вибори народних депутатів Верховної Ради України:

- а) мажоритарно-пропорційна;
- б) преференційна;
- в) пропорційна;
- г) мажоритарна;
- д) кваліфікована.

31. Результати виборів народних депутатів в одномандатних виборчих округах визначають:

- а) районні виборчі комісії;
- б) місцеві представники державної влади;
- в) окружні виборчі комісії;
- г) окружні представники державної влади;
- д) районні представники виконавчої влади.

32. Позачергові вибори до Верховної Ради України може призначати:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховний Суд України;
- в) Конституційний Суд України;

- г) Президент України;
- д) Генеральний прокурор України.

33. Позачергові вибори до Верховної Ради України з дня обнародування рішення про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України можуть бути призначені через:

- а) 30 днів;
- б) 45 днів;
- в) 60 днів;
- г) 90 днів;
- д) 120 днів.

34. Народним депутатом України може бути:

- а) громадянин України, який на день виборів досяг 21 року, має право голосу і проживає на території України протягом останніх 10-ти років;
- б) особа, яка на день виборів досягла 21 року, має право голосу і проживає на території України протягом останніх 5-ти років;
- в) громадянин України, який на день виборів досяг 21 року, має право голосу і проживає на території України протягом останніх 10-ти років;
- г) громадянин України, який на день виборів досяг 30 років, має право голосу і проживає на території України протягом останніх 10-ти років;
- д) громадянин України, який на день виборів досяг 21 року, має право голосу і проживає на території України протягом останніх 5-ти років.

35. Громадянин України може бути обраним до Верховної Ради України по досягненню:

- а) 18 років;
- б) 20 років;
- в) 21 року;
- г) 35 років;
- д) 25 років.

36. Згідно з Законом України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року повноваження народного депутата України починаються з моменту:

- а) складання присяги;
- б) виявлення результатів виборів;
- в) видачі тимчасового посвідчення народного депутата України;
- г) реєстрації в Центральній виборчій комісії;
- д) проведення першого засідання.

37. Присягу народним депутатам новообраної Верховної Ради України зачитує:

- а) Голова Верховної Ради України попереднього скликання;
- б) Голова Конституційного Суду України;
- в) Президент України;
- г) найстарший за віком народний депутат Верховної Ради України;
- д) Голова Верховного Суду України.

38. Відповідно до Закону України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року після набуття депутатських повноважень народний депутат України одержує:

- а) депутатське посвідчення та нагрудний знак народного депутата України;
- б) депутатське посвідчення та булаву народного депутата України;
- в) депутатське посвідчення та мандат народного депутата України;
- г) депутатське посвідчення та мантію народного депутата України;
- д) депутатське посвідчення.

39. Народний депутат не має права на зайняття наступним видом діяльності:

- а) викладацька;
- б) наукова робота;
- в) підприємницька;
- г) літературна діяльність;
- д) художня та мистецька діяльність.

40. Згідно з Законом України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року народний депутат не має права:

- а) порушувати питання про перевірку діяльності підприємств, установ, організацій, розташованих на території України, щодо яких є дані про порушення ними законодавства;
- б) ставити питання про недовіру складу органів, утворених Верховною Радою України;
- в) займатися адвокатською діяльністю;
- г) вносити пропозиції щодо порядку голосування;
- д) звертатись із запитом, ставити запитання доповідачам, головному на засіданні, вимагати відповідей на запит.

41. Згідно з Законом України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року народний депутат має право:

- а) залучатись як експерт органами у кримінальному провадженні, а також займатись адвокатською діяльністю;
- б) входити до складу керівництва, правління чи ради юридичної особи, що має на меті одержання прибутку;
- в) одержувати від іноземних урядів винагороду;

- г) використовувати свій депутатський мандат у цілях, не пов'язаних з депутатською діяльністю;
- д) одержувати оплату за викладацьку діяльність.

42. Підставою дострокового припинення повноважень народного депутата є:

- а) набрання законної сили рішенням по цивільній справі;
- б) відсутність на трьох або більше засіданнях Верховної Ради України без поважної причини;
- в) припинення діяльності політичної партії, за списком якої він був обраний;
- г) важка хвороба;
- д) набрання законної сили обвинувальним вироком.

43. До підстав дострокового припинення повноважень народного депутата Верховної Ради України не належить:

- а) смерть;
- б) складення повноважень за особистою заявою;
- в) набрання законної сили обвинувального вироку щодо нього;
- г) якщо за позбавлення депутата повноважень проголосувало 1/3 Верховної Ради України;
- д) виїзд з України в іншу державу на постійне місце проживання.

44. Рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата у випадку порушенням ним вимог щодо несумісності депутатського мандата приймає:

- а) Верховна Рада України;
- б) Конституційний Суд України;
- в) Вищий адміністративний суд України;
- г) Голова Верховної Ради України;
- д) комітет Верховної Ради України з питань регламенту та депутатської етики.

45. Підставою для притягнення народного депутата України до кримінальної відповідальності є:

- а) пред'явлення обвинувачення;
- б) подання Генерального прокурора України;
- в) згода Кабінету Міністрів України;
- г) згода Верховної Ради України;
- д) подання Президента України.

46. Подання до Верховної Ради України про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України подає:

- а) Президент України;
- б) Голова Верховного Суду України;

- в) Генеральний прокурор України;
- г) Голова Конституційного Суду України;
- д) Прем'єр-Міністр України.

47. Для притягнення до кримінальної відповідальності депутата Верховної Ради України має проголосувати:

- а) 225 народних депутатів України;
- б) 226 народних депутатів України;
- в) 300 народних депутатів України;
- г) 338 народних депутатів України;
- д) 350 народних депутатів України.

48. Поняття «депутатський мандат» полягає в наступному:

- а) обрання особи на посаду народного депутата України чи депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутата сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради;
- б) надання депутату певних повноважень, у т. ч. виступати від імені виборців;
- в) визнання виборчою комісією певного кандидата обраним народним депутатом України;
- г) виражену і зафіксовану у встановленому законодавством порядку волю народу на представництво певною особою його інтересів у парламенті;
- д) депутатський імунітет.

49. Інтерпеляція – це:

- а) депутатський запит;
- б) винагорода членів парламенту;
- в) пропозиція депутата;
- г) голосування депутатів за прийняття законопроекту;
- д) відповідальність депутата за невиконання покладених на нього повноважень.

50. Рішення про направлення запиту Президенту України повинно бути підтримано:

- а) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) 1/2 від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) 50% + 1 від конституційного складу;
- г) 2/3 від конституційного складу;
- д) 3/4 від конституційного складу.

51. Мінімальний строк, протягом якого має бути розглянуто депутатське звернення:

- а) 5 днів після одержання;
- б) 10 днів після одержання;

- в) 14 днів після одержання;
- г) 30 днів після одержання;
- д) 45 днів після одержання.

52. *Максимальний строк розгляду звернення народного депутата Верховної Ради України:*

- а) 15 днів;
- б) 30 днів;
- в) 45 днів;
- г) 60 днів;
- д) 10 днів.

53. *Депутатська інвеститура – це:*

- а) наділення депутата або групи депутатів владними повноваженнями;
- б) відповідальність депутата за здійснення своїх повноважень;
- в) відмова депутата від посади;
- г) відкликання депутата;
- д) недоторканість депутата.

54. *Виходячи зі змісту Конституції України поняття «депутатський індемнітет» передбачає:*

- а) звільнення депутатів від відповідальності за висловлювання в парламенті, відвідування пленарних засідань, результати голосування;
- б) неможливість притягнення депутатів до кримінальної відповідальності, затримання чи арешту без згоди Верховної Ради України;
- в) неможливість притягнення депутатів до відповідальності за висловлювання в парламенті, результати голосування та будь-які інші дії;
- г) звільнення депутатів від відповідальності за результати голосування або висловлювання у парламенті та його органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп;
- д) неможливість депутатів мати інший представницький мандат чи бути на державній службі.

55. *Один з аспектів депутатського індемнітету в Україні полягає в наступному:*

- а) народні депутати не несуть відповідальності за результати голосування;
- б) народні депутати не несуть відповідальності за висловлювання у Верховній Раді України, навіть у випадку образи чи наклепу;
- в) народні депутати України не несуть адміністративної відповідальності;
- г) народні депутати України не несуть кримінальну відповідальність;
- д) народні депутати не можуть бути затримані чи заарештовані без згоди Верховної Ради України.

56. До вимог до кандидата на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини належать:

а) досягнення на день обрання 40 років, володіння державною мовою, наявність високих моральних якостей, досвід правозахисної діяльності та проживання протягом останніх п'яти років в Україні;

б) громадянство України, досягнення на день обрання 40 років, володіння державною мовою, наявність високих моральних якостей, досвід правозахисної діяльності та проживання протягом останніх п'яти років в Україні;

в) громадянство України, досягнення на день обрання 40 років, володіння державною мовою, досвід правозахисної діяльності та проживання протягом останніх п'яти років в Україні;

г) громадянство України, досягнення на день обрання 35 років, володіння державною мовою, наявність високих моральних якостей, досвід правозахисної діяльності та проживання протягом останніх п'яти років в Україні;

д) громадянство України, досягнення на день обрання 40 років, володіння державною мовою, проживання протягом останніх п'яти років в Україні.

57. Строк повноважень Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини:

а) 3 роки;

б) 4 роки;

в) 5 років;

г) 7 років;

д) безстроково.

58. Суб'єкт, що здійснює призначення на посаду і звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини:

а) Верховна Рада України таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів;

б) Верховна Рада України відкритим голосуванням шляхом подання бюлетенів;

в) громадяни України таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів;

г) Президент України за поданням Верховної Ради України;

д) Президент України.

59. Акти реагування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – це:

а) листи;

б) пропозиції;

в) подання;

г) скарги;

д) запити.

60. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини не проводить провадження на підставі:

- а) звернень громадян;
- б) за власною ініціативою;
- в) звернень іноземців, осіб без громадянства;
- г) звернень народних депутатів України;
- д) звернень громадських організацій.

61. Контроль за використанням коштів Державного бюджету від імені Верховної Ради України здійснює:

- а) Національний банк України;
- б) Омбудсмен;
- в) Рахункова палата;
- г) Представник Президента у Верховній Раді України;
- д) Генеральний прокурор України.

62. До повноважень Лічильної комісії Верховної Ради України належить:

- а) контроль за використанням коштів Державного бюджету;
- б) попередній розгляд висновків і пропозицій щодо ратифікації і денонсації міжнародних договорів та угод;
- в) організація голосувань і визначення їх результатів;
- г) проведення розслідування з питань, що представляють суспільний інтерес;
- д) забезпечення здійснення установчого процесу.

63. Лічильна комісія обирається:

- а) Верховною Радою України;
- б) Президентом України;
- в) Головою Верховної Ради України;
- г) Президентом України за поданням Голови Верховної Ради України;
- д) Центральною виборчою комісією.

64. У Верховній Раді України не існує комітету:

- а) з питань правової політики;
- б) з питань соціальної політики і праці;
- в) з питань бюджету;
- г) з питань комп'ютерної злочинності;
- д) з питань свободи слова та інформації.

65. До повноважень комітетів Верховної Ради України не належить:

- а) здійснення законопроектної роботи;
- б) підготовка до розгляду питань, що віднесені до компетенції Верховної Ради України;
- в) участь у третьому читанні законопроектів;

- г) попередній розгляд питань, що віднесені до компетенції Верховної Ради України;
- д) опрацювання документів, які подані щодо законопроектів.

66. Формами роботи комітетів Верховної Ради України є:

- а) засідання, слухання;
- б) семінари, обговорення;
- в) конференції;
- г) збори, сесії;
- д) наради, конференції.

67. Верховна Рада України збирається на першу сесію не пізніше:

- а) одного місяця після офіційного оголошення результатів виборів;
- б) 45 днів після офіційного оголошення результатів виборів;
- в) двох місяців після офіційного оголошення результатів виборів;
- г) 10 днів після офіційного оголошення результатів виборів;
- д) 30 днів після офіційного оголошення результатів виборів.

68. Пленарні засідання Верховної Ради України – це:

- а) засідання комітетів Верховної Ради України;
- б) засідання органів Верховної Ради України;
- в) загальні засідання Верховної Ради України;
- г) спеціальні засідання Верховної Ради України;
- д) засідання окремих груп депутатів.

69. Перше засідання новообраної Верховної Ради України відкриває:

- а) Голова Верховної Ради України попереднього скликання;
- б) Голова Конституційного Суду України;
- в) найстарший за віком народний депутат Верховної Ради України;
- г) Президент України;
- д) Голова Верховного Суду України.

70. Для проведення закритого засідання Верховної Ради України необхідно зібрати голоси:

- а) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) 1/2 від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) більшості від конституційного складу Верховної Ради України;
- г) 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) 3/4 від конституційного складу Верховної Ради України.

71. Сесійний період роботи Верховної Ради України розпочинається:

- а) у понеділок;
- б) у четвер;
- в) у п'ятницю;

- г) у вівторок;
- д) у середу.

72. Місцем проведення засідань Верховної Ради України є:

- а) будинок Верховної Ради України (м. Київ, вул. Грушевського, 5);
- б) будинок Верховної Ради України (м. Київ, вул. Банкова, 11);
- в) Адміністрація Президента України;
- г) будинок уряду (м. Київ, вул. Грушевського, 12/2);
- д) адміністративна споруда Верховної Ради України.

73. Для доповіді народного депутата у Верховній Раді України надається не менше:

- а) 30 хвилин;
- б) 20 хвилин;
- в) 10 хвилин;
- г) 5 хвилин;
- д) 3 хвилини.

74. Співповідь народного депутата у Верховній Раді України не може тривати менше:

- а) 30 хвилин;
- б) 20 хвилин;
- в) 10 хвилин;
- г) 5 хвилин;
- д) 3 хвилин.

75. Акти, що приймається на засіданнях Верховної Ради України за результатами обговорення питань щодо законопроектів – це:

- а) рішення;
- б) рекомендації;
- в) висновки;
- г) постанови;
- д) інструкції.

76. Згідно з Регламентом рішеннями Верховної Ради є акти Верховної Ради:

- а) вироки, рішення, постанови, ухвали;
- б) закони, постанови, резолюції, декларації, звернення, заяви;
- в) експертні висновки, закони, ухвали, резолюції;
- г) закони, укази, постанови, накази, статuti, заяви;
- д) висновки, звернення, вироки, заяви, ухвали.

77. Рішення Верховної Ради України приймаються шляхом голосування:

- а) виключно на її пленарних засіданнях;
- б) на її позапленарних засіданнях;

- в) на її пленарних засіданнях та на засіданнях Ради національної безпеки;
- г) на будь-яких засіданнях за умови присутності 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) на її пленарних та позапленарних засіданнях.

78. Відповідно до Конституції України голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом:

- а) за допомогою спеціальної картки;
- б) підняттям руки;
- в) за договором доручення;
- г) за довіреністю;
- д) особисто.

79. Згідно з Конституцією України засідання Верховної Ради України проводяться:

- а) гласно;
- б) у закритому режимі;
- в) усно;
- г) відкрито;
- д) публічно.

80. Закрите засідання проводиться за рішенням більшості конституційного складу Верховної Ради України та:

- а) пропозицією найстарішого за віком народного депутата України;
- б) пропозицією Голови Верховної Ради України;
- в) пропозицією Президента України;
- г) пропозицією коаліції депутатських фракцій;
- д) вимогою Генерального прокурора України.

81. Вимагати скликання позачергової сесії Верховної Ради України має право:

- а) Голова Верховної Ради України на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України або Президент України;
- б) Прем'єр-Міністр України;
- в) Голова Конституційного Суду України;
- г) Голова Верховної Ради України;
- д) Генеральний прокурор України.

82. Верховна Рада України збирається за два дні без скликання у випадку:

- а) приїзду іноземних делегацій з важливих для України питань оборони;
- б) смерті Президента;
- в) введення воєнного чи надзвичайного стану;
- г) смерті Голови Верховної Ради України;
- д) смерті Голови Конституційного Суду України.

83. *Пропозиції щодо проекту порядку денного сесії Верховної Ради України узагальнюються:*

- а) Президентом України;
- б) Апаратом Верховної Ради України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Прем'єр-міністром України;
- д) заступником Прем'єр-міністра України.

84. *Розгляд питань за скороченою процедурою обговорення здійснюється за рішенням:*

- а) 1/3 народних депутатів;
- б) більш ніж 1/2 від присутніх народних депутатів;
- в) більшості депутатських фракцій;
- г) Верховної Ради України;
- д) головуючого та/або його заступників.

85. *До обов'язкових даних, що мають бути внесені у стенограму і стенографічний бюлетень засідання Верховної Ради України не належить:*

- а) день засідання;
- б) прізвище головуючого на пленарному засіданні;
- в) місце проведення засідання;
- г) порядок денний засідання;
- д) оголошені тексти запитів народних депутатів.

86. *Запис виступів на засіданні Верховної Ради України зберігається на магнітній стрічці:*

- а) 6 місяців;
- б) 1 рік;
- в) протягом однієї сесії;
- г) до моменту вступу у повноваження новообраної Верховної Ради України;
- д) 3 місяці.

87. *Офіційними документами, що підтверджують процес обговорення і прийняття рішень Верховною Радою є:*

- а) протокол, стенограма та стенографічний бюлетень;
- б) протокол, стенограма та регламент;
- в) протокол, стенограма та електронний протокол;
- г) протокол, стенограма та електронний бюлетень;
- д) протокол, стенографічний бюлетень та регламент.

88. *Під час розгляду кандидатури Прем'єр-Міністра України у засіданні Верховної Ради України бере участь:*

- а) кандидат у Прем'єр-Міністри України;
- б) Президент України;

- в) Постійний Представник Президента у Верховній Раді України;
- г) Омбудсмен;
- д) попередній Прем'єр-Міністр України.

89. *Новостворений Кабінет Міністрів України повинен подати програму діяльності до Верховної Ради України:*

- а) за 3 місяці;
- б) за 1 місяць;
- в) за 4 місяця;
- г) за 2 місяця;
- д) за 5 місяців.

90. *Кабінет Міністрів України повинен подати проект Закону України про Державний Бюджет України до Верховної Ради України:*

- а) не пізніше 9 вересня кожного року;
- б) не пізніше 15 вересня кожного року;
- в) не пізніше 25 грудня кожного року;
- г) не пізніше закінчення осінньої сесії Верховної Ради України;
- д) не пізніш закінчення календарного року.

91. *До форм парламентського контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України не належить:*

- а) схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- б) розгляд звітів та доповідей Кабінету Міністрів України про хід і результати виконання схваленої парламентом Програми діяльності Кабінету Міністрів України;
- в) зупинення дії актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;
- г) проведення «Днів Уряду України»;
- д) розгляд Верховною Радою питання про відповідальність Кабінету Міністрів України;

92. *За прийняття резолюції недовіри Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України має проголосувати:*

- а) 1/3 від конституційного складу;
- б) 100 народних депутатів;
- в) більшість від конституційного складу;
- г) 2/3 від конституційного складу;
- д) 3/4 від конституційного складу.

93. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України може бути розглянуто за пропозицією:

- а) 1/2 від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) 50% + 1 від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- г) 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) 3/4 від конституційного складу Верховної Ради України.

94. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України протягом однієї сесії Верховної Ради України може бути розглянуто не більше ніж:

- а) 1 раз;
- б) 3 рази;
- в) 4 рази;
- г) обмеження не встановлено;
- д) 2 рази.

95. Питання про відповідальність Кабінету Міністрів України не може розглядатися Верховною Радою України:

- а) якщо таке питання вже розглядалося на минулій сесії;
- б) якщо Прем'єр-міністр знаходиться у відпустці;
- в) протягом одного року після схвалення Програми діяльності уряду;
- г) якщо дане питання вже розглядалося цього календарного року;
- д) протягом останнього року повноважень Верховної Ради України.

96. Президент України повинен підписати Закон України, прийнятий Верховною Радою України, у термін:

- а) 10 днів;
- б) 15 днів;
- в) 5 днів;
- г) 30 днів;
- д) 45 днів.

97. Президент України повинен підписати Закон України, прийнятий Верховною Радою України, після повторного прийняття його 2/3 Верховної Ради України, протягом:

- а) 10 днів;
- б) 15 днів;
- в) 5 днів;
- г) 30 днів;
- д) 45 днів.

98. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України не належить:

- а) Президенту України;
- б) Кабінету Міністрів України;

- в) Національному банку України;
- г) народним депутатам України;
- д) Верховному Суду України.

99. За загальним правилом закон прийнятий Верховною Радою України і підписаний Президентом України набирає чинності:

- а) протягом 10 днів з дня його офіційного оприлюднення;
- б) через 5 днів;
- в) протягом 15 днів;
- г) через 10 днів з дня його офіційного оприлюднення;
- д) протягом 15 днів з дня його офіційного оприлюднення.

100. Повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III і XIII Конституції України з одного й того самого питання є можливим:

- а) на наступній сесії Верховної Ради України;
- б) через 30 днів;
- в) через 45 днів;
- г) наступного року;
- д) на засіданні Верховної Ради України наступного скликання.

101. До Конституції України можуть бути внесені зміни щодо:

- а) скасування чи обмеження прав і свобод людини;
- б) ліквідації незалежності України;
- в) порушення територіальної цілісності України;
- г) меж та назв територіальних одиниць України;
- д) скасування місцевого самоврядування.

102. До нормативних актів Верховної Ради України не належать:

- а) закони;
- б) заяви;
- в) звернення;
- г) укази;
- д) декларації.

103. Законопроект до другого читання подається у вигляді порівняльної таблиці, яка не містить:

- а) текст законопроекту, прийнятого за основу;
- б) всі внесені і не відкликані пропозиції;
- в) висновки головного комітету щодо пропозицій;
- г) бажані строки прийняття законопроекту;
- д) остаточну редакцію статей законопроекту, що пропонується головним комітетом для прийняття у другому читанні.

104. Під час другого читання Верховна Рада України не може прийняти рішення про:

- а) відхилення законопроекту;
- б) прийняття законопроекту в другому читанні та доручення головному комітету підготувати його до третього читання;
- в) прийняття законопроекту в другому читанні та в цілому;
- г) прийняття законопроекту в другому читанні, за винятком окремих розділів, глав, статей, частин статей, та направлення їх головному комітету на доопрацювання з наступним поданням законопроекту на повторне друге читання;
- д) повернення законопроекту головному комітету на доопрацювання з наступним поданням на повторне перше читання.

105. Законопроект розповсюджується серед депутатів до слухання на третьому читанні не пізніше як за:

- а) 5 днів до дня його розгляду;
- б) 10 днів до дня його розгляду;
- в) строк не встановлено;
- г) 3 дні до дня його розгляду;
- д) 7 днів до дня його розгляду.

106. За результатами розгляду законопроекту у третьому читанні Верховна Рада не може прийняти рішення про:

- а) прийняття закону в цілому і направлення його на підпис Президенту України;
- б) перенесення голосування щодо законопроекту в цілому у зв'язку із прийняттям рішення про перенесення розгляду законопроекту або до подання Кабінетом Міністрів України проектів актів, прийняття яких передбачено в законопроекті, що розглядається;
- в) схвалення тексту законопроекту в цілому і винесення його на всеукраїнський референдум;
- г) відхилення законопроекту;
- д) повернення законопроекту головному комітету на доопрацювання з наступним поданням на повторне третє читання.

107. Текст Закону України прийнятого Верховною Радою України оформлюється Апаратом Верховної Ради України та підписується Головою Верховної Ради України у строк не пізніше:

- а) 5 днів;
- б) 7 днів;
- в) 10 днів;
- г) 14 днів;
- д) 30 днів.

108. Строк, упродовж якого підписаний закон Голова Верховної Ради України направляє Президентові України:

- а) невідкладно;
- б) 3 дні;
- в) 5 днів;
- г) 7 днів;
- д) 10 днів.

109. До обов'язкових реквізитів Закону України, що виданий Верховною Радою України, не належить:

- а) найменування;
- б) преамбула;
- в) ціль видання;
- г) зазначення органу, що видав нормативний акт;
- д) зазначення у преамбулі структури акту.

110. Ініціювати процедуру імпичменту Президента України у Верховній Раді України можливо за підтримки:

- а) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) 50% + 1 від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- г) 3/4 від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) 100 депутатів Верховної Ради України.

111. Верховна Рада може усунути Президента України з поста в порядку імпичменту лише:

- а) в разі вчинення ним державної зради;
- б) в разі вчинення ним іншого злочину;
- в) в разі вчинення ним будь-якого злочину проти національної безпеки України, а також волі, честі та гідності особи;
- г) в разі вчинення ним державної зради або іншого злочину;
- д) в разі вчинення ним злочину, передбаченого Кримінальним кодексом України.

112. Прийняти рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту можуть народні депутати у кількості:

- а) 225 народних депутатів України;
- б) 226 народних депутатів України;
- в) 300 народних депутатів України;
- г) 338 народних депутатів України;
- д) 350 народних депутатів України.

113. Прийняти рішення про звинувачення Президента України можуть народні депутати у кількості:

- а) 1/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- б) більшість від конституційного складу Верховної Ради України;
- в) 2/3 від конституційного складу Верховної Ради України;
- г) 3/4 від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) 1/2 від конституційного складу Верховної Ради України.

114. Добровільне об'єднання народних депутатів України, сформоване на основі партійної належності депутатів – це

- а) депутатська група;
- б) депутатська фракція;
- в) депутатська інвеститура;
- г) інтерпеляція;
- д) коаліція.

115. Внутрішній допоміжний орган Верховної Ради України, який складається з посадових, службових осіб та технічного персоналу і здійснює функції організаційного, правового, інформаційного, соціально-побутового, аналітичного, матеріально-технічного та іншого забезпечення діяльності парламенту, його структурних підрозділів і народних депутатів – це:

- а) Головний комітет Верховної Ради України;
- б) Секретаріат Верховної Ради України;
- в) Президія Верховної Ради України;
- г) Адміністрація Верховної Ради України;
- д) Апарат Верховної Ради України.

116. До завдань Апарату Верховної Ради України не належить:

- а) обслуговування законодавчого процесу;
- б) науково-юридичне та інформаційне забезпечення правотворчої діяльності;
- в) організаційне забезпечення правотворчої діяльності;
- г) підготовка до голосувань депутатів;
- д) технічне забезпечення правотворчої діяльності.

117. Штатний розпис Апарату Верховної Ради України та чисельність працівників структурних підрозділів затверджує в установленому порядку:

- а) Голова Верховної Ради України;
- б) Президент України за згодою Голови Верховної Ради України;
- в) Голова Верховної Ради України за згоди Президента України;
- г) Президент України;
- д) половина складу затверджується Президентом України, а друга половина Головою Верховної Ради України.

118. До аналітичного, науково-експертного, юридичного та інформаційного забезпечення правотворчої діяльності апарату Верховної Ради України не належить:

- а) науково-правова експертиза закону;
- б) бібліотечне забезпечення правотворчої діяльності;
- в) інформативна систематизація правотворчої діяльності;
- г) заслуховування зауважень депутатів;
- д) інформаційне забезпечення правотворчої діяльності.

119. До національних інтересів, які повинна підтримувати Верховна Рада України у зовнішньополітичній діяльності не належить:

- а) підтримки національної безпеки та політичної свободи;
- б) економічні інтереси, що пов'язані з інтеграцією економіки;
- в) вступу до воєнно-політичних блоків;
- г) регіональні та локальні інтереси, що пов'язані з зовнішнім розвитком держави як демократичної держави;
- д) підтримання престижу України на міжнародній арені.

120. Відповідно до Регламенту Верховна Рада ухвалює план співробітництва з парламентами іноземних держав:

- а) щорічно;
- б) у разі необхідності;
- в) не рідше двох разів на рік;
- г) один раз у квартал;
- д) на строк повноважень Верховної Ради України.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Про визначення порядку обчислення скликань Верховної Ради України : Закон України від 1 лютого 2000 року // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 8. — Ст. 52.
- ❖ Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квітня 1995 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 19. — Ст. 134.
- ❖ Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента від 10 червня 1997 року (зі змінами і допов.) // Урядовий кур'єр. — 1997. — № 107-108.
- ❖ Про Рахункову палату : Закон України від 11 липня 1996 року (зі змінами і

- допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 43. — Ст. 212.
- ❖ Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 3. — Ст. 17.
 - ❖ Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 20. — Ст. 99.
 - ❖ Регламент Верховної Ради України від 10 лютого 2010 року // (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 14-15, № 16-17. — Ст. 133.

Спеціалізована література:

1. Астафичев П. А. Социально-правовая природа народного представительства / П. А. Астафичев // Государство и право. — 2000. — № 11. — С. 29-37.
2. Бабенко К. Конституційне регулювання участі громадян у процесі реалізації парламентом контрольної функції: питання теорії і практики / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 40-45.
3. Бабенко К. Конституційні підвалини генезису парламентаризму в Україні в контексті запровадження політичної реформи / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2007. — № 4. — С. 38-45.
4. Бабенко К. Політична реформа в контексті демократизації системи державної влади : конституційні аспекти / К. Бабенко // Юридична Україна. — 2007. — № 3. — С. 26-33.
5. Баликіна Л. Парламентаризм – система політичної організації держави / Л. Баликіна // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 2. — С. 100-108.
6. Барчук В. Роль і місце уповноваженого Верховної Ради України, з прав людини в юридичному механізмі закріплення прав людини / В. Барчук // Підприємство, господарство і право. — 2010. — № 10. — С. 134-137.
7. Башимов М. Институт омбудсмана в странах СНГ и Балтии / М. Башимов // Государство и право. — 2004. — № 5. — С. 63-73.
8. Бебик В. Культура депутатської діяльності / В. Бебик // Право України. — 1992. — № 8. — С. 13-15.
9. Борденюк В. Депутатська недоторканість як гарантія діяльності представницького органу державної влади : конституційно-правові аспекти / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2011. — № 3 (99). — С. 22-27.
10. Бульба О. Законодавча влада як один з елементів принципу розподілу влади / О. Бульба // Право України. — 2002. — № 6. — С. 113-117.
11. Вибори до Верховної Ради України : інформ.-довід. вид. / редкол. : М. М. Рябець (голова) та ін. — К. : Центральна виборча комісія, 2002. — 676 с.
12. Георгіца А. Законодавча влада: поняття, правова природа, місце і роль у системі органів публічної влади / А. Георгіца // Право України. — 2009. —

- № 11. — С. 100-104.
13. Голишев В. Феномен парламентської більшості / В. Голишев // Політика і час. — 2003. — № 3. — С. 3.
 14. Гончаренко В. Правовий статус Верховної Ради України за Конституцією України 1996 року / В. Гончаренко // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 77-87.
 15. Гриценко О. Сутність і призначення Рахункової палати: проблемні питання / О. Гриценко // Право України. — 2004. — № 10. — С. 106-110.
 16. Грушанська Н. Історично-правові питання етики представників законодавчої влади / Н. Грушанська // Нова політика. — 1999. — № 2. — С. 16-20.
 17. Грушанська Н. Поняття та сутність інституту депутатської етики / Н. Грушанська // Право України. — 1999. — № 5. — С. 79-81.
 18. Давиденко Є. Службі Омбудсмана в Україні – три роки / Є. Давиденко // Право України. — 2001. — № 6. — С. 132-133.
 19. Денисов В. Парламентаризм і ліберальна традиція індивідуальної свободи / В. Денисов // Віче. — 2001. — № 1. — С. 65-84.
 20. Дерев'яно Б. Питання депутатської недоторканості / Б. Дерев'яно // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 11. — С. 3-8.
 21. Довбиш В. Шляхи вдосконалення політико-правового статусу вітчизняного омбудсмана: застосування західноєвропейського досвіду / В. Довбиш, Н. Кравченко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 9. — С. 62-65.
 22. Дьомін О. Ефективність діяльності Верховної Ради – необхідна передумова побудови правової держави / О. Дьомін // Право України. — 1995. — № 12. — С. 3-6.
 23. Ермаков Д. Н. Влияние международно-правовых актов на законодательство Российской Федерации о социальном страховании / Д. Н. Ермаков // Государство и право. — 2006. — № 11. — С. 32-43.
 24. Єрмолаєв В. Деякі питання становлення вітчизняного парламентаризму в новітню добу / В. Єрмолаєв // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 2. — С. 52-60.
 25. Єрмолаєв В. Українська Центральна Рада: процедурні питання у здійсненні повноважень вищого представницького органу державної влади / В. Єрмолаєв // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3 (46). — С. 74-80.
 26. Жакаєва Л. С. Регламенты Парламента Республики Казахстан: некоторые проблемные вопросы / Л. С. Жакаєва // Государство и право. — 2006. — № 10. — С. 62-72.
 27. Жаровська І. М. Принцип відкритості і прозорості парламентських процедур / І. М. Жаровська // Життя і право. — 2004. — № 7. — С. 32-35.
 28. Журавський В. Двопалатний парламент в Україні: проблеми формування / В. Журавський // Право України. — 2001. — № 3. — С. 33-34.
 29. Журавський В. Керівництво парламентом та його палатами / В. Журавський // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 114-116.

30. Журавський В. Козацький конституціоналізм і його роль в еволюції вітчизняного парламентаризму / В. Журавський // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 60-69.
31. Журавський В. Правове регулювання статусу та діяльності комітетів та комісій парламенту / В. Журавський // Юридичний вісник. — 2001. — № 1. — С. 103-107.
32. Журавський В. Розвиток доктрини Українського парламентаризму в ХІХ – на початку ХХ ст. / В. Журавський // Право України. — 2001. — № 5. — С. 37-41.
33. Журавський В. С. Конституційно-правовий статус народних депутатів та їх парламентських об'єднань / В. С. Журавський. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. — 64 с.
34. Журавський В. С. Парламент України: шляхи розвитку і вдосконалення функцій / В. С. Журавський. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 64 с.
35. Журавський В. С. Український парламентаризм на сучасному етапі: теоретико-правовий аспект : монографія / В. С. Журавський. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 248 с.
36. Закоморна К. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / К. Закоморна // Право України. — 2000. — № 1. — С. 47-50.
37. Ківалов С. Парламентський контроль в умовах державно-правової реформи в Україні / С. Ківалов, М. Орзіх // Юридический вестник. — 1999. — № 4. — С. 66-70.
38. Колісник В. Роль парламенту України в забезпеченні розвитку міжнародних відносин та деякі питання вдосконалення його діяльності / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 11. — С. 51-55.
39. Кочерга В. Законопроект, який став законом / В. Кочерга, Є. Фесенко // Право України. — 1998. — № 7. — С. 91-95.
40. Кравченко С. Про стиль законодавства / С. Кравченко // Право України. — 1998. — № 3. — С. 62-63.
41. Кравчук В. Проблеми вдосконалення діяльності парламенту України / В. Кравчук, М. Кравчук // Нова політика. — 2001. — № 3. — С. 53-55.
42. Кресіна І. О. Парламентські вибори в Україні: правові і політичні проблеми : монографія / І. О. Кресіна, Є. В. Перегуда. — К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. — 368 с.
43. Кривенко Л. Делеговане законодавство. Дзеркало і задзеркалля / Л. Кривенко // Віче. — 2002. — № 6. — С. 9-12.
44. Кривенко Л. Законодавча влада в системі державної влади / Л. Кривенко // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 1. — С. 58-71.
45. Кривенко Л. Зміцнення українського парламентаризму: конституційні аспекти / Л. Кривенко // Віче. — 1995. — № 5. — С. 17-31.
46. Кривенко Л. Регламентація діяльності парламенту і парламентська реформа

- в Україні / Л. Кривенко // Юридический вестник. — 1999. — № 4. — С. 60-65.
47. Кривенко Л. Розподіл влад і процесуальні права парламенту / Л. Кривенко // Віче. — 1998. — № 3. — С. 14-33.
48. Кривенко Л. Функції Верховної Ради України в контексті конституційної реформи / Л. Кривенко // Юридический вестник. — 2004. — № 4. — С. 50-59.
49. Крока В. Постійні комісії: час дії і звершень / В. Крока, А. Нестеров // Віче. — 2001. — № 6. — С. 71-74.
50. Крутевич М. Рахункова палата як орган парламентського контролю / М. Крутевич // Право України. — 2001. — № 11. — С. 144-147.
51. Кузьменко О. Проблеми співвідношення компетенції парламенту і Рахункової палати у контрольно-бюджетній сфері / О. Кузьменко // Право України. — 2001. — № 4. — С. 101-104.
52. Кушніренко О. Інститут євроомбудсмана: питання теорії і позитивної практики / О. Кушніренко, Ю. Барабаш // Право України. — 2001. — № 6. — С. 44-47.
53. Кушніренко О. Комітети Верховної Ради України: проблеми формування і статусу / О. Кушніренко, А. Мельничук // Право України. — 1998. — № 11. — С. 38-40.
54. Ладиченко В. Якими будуть функції українського парламенту? / В. Ладиченко // Юридична Україна. — 2011. — № 9 (105). — С. 18-22.
55. Лапаева В. Социологическое обеспечение законотворчества / В. Лапаева // Советское государство и право. — 1989. — № 9. — С. 27-35.
56. Майданник О. Депутатський запит та інтерпеляція як форми реалізації парламентом контрольної функції: характерні ознаки, співвідношення / О. Майданник // Юридична Україна. — 2009. — № 7. — С. 18-21.
57. Майданник О. Деякі проблеми законодавчого забезпечення контрольної функції парламенту / О. Майданник // Право України. — 2001. — № 12. — С. 128-131.
58. Майданник О. Конституційні принципи діяльності Верховної Ради України по здійсненню контрольної функції / О. Майданник // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 5. — С. 98-102.
59. Майданник О. Контрольна функція українського парламенту щодо виконання державного бюджету України / О. Майданник // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 6. — С. 62-66.
60. Майданник О. Парламентські функції: правовий зміст поняття, ознаки, конституційна регламентація / О. Майданник // Право України. — 2009. — № 6. — С. 17-20.
61. Майданник О. Поняття і сутність парламентського контролю / О. Майданник // Право України. — 2004. — № 10. — С. 12-16.
62. Малярєнко В. Створення двопалатного парламенту в Україні – необхідна умова утвердження демократії, гарант законності і правопорядку в державі / В. Малярєнко // Право України. — 2009. — № 6. — С. 12-15.

63. Манжул К. В. Місце і значення депутатських фракцій в законодавчому процесі / К. В. Манжул // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 11. — С. 21-32.
64. Манжул К. В. Роль комітетів Верховної Ради України в законодавчій процедурі / К. В. Манжул // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 10. — С. 23-35.
65. Мартинюк Р. Сучасний український парламентаризм: особливості розвитку / Р. Мартинюк // Юридична Україна. — 2009. — № 1. — С. 27-31.
66. Мартышин О. В. Столетие учреждения Государственной Думы и судьба парламентаризма в России / О. В. Мартышин // Государство и право. — 2007. — № 2. — С. 92-101.
67. Марцеляк О. Колегіальні омбудсманівські служби / О. Марцеляк // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 3. — С. 18-22.
68. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмана: теорія і практика : монографія / О. В. Марцеляк. — Х. : Нац. ун-т внутр. справ, 2004. — 448 с.
69. Мацюк А. Український парламентаризм сьогодні / А. Мацюк // Віче. — 2001. — № 8. — С. 151-154.
70. Медведчук В. Двопалатний парламент: правова ретроспекція формування класичної доктрини і моделі / В. Медведчук // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (72). — С. 14-23.
71. Медведчук В. Конституційні основи становлення парламентаризму в незалежній Україні / В. Медведчук // Право України. — 2001. — № 11. — С. 3-8.
72. Медвідь А. Особливості допиту окремих категорій суб'єктів тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України / А. Медвідь // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12. — С. 141-143.
73. Медвідь А. Особливості правопорядку обрання голови та заступника голови тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України / А. Медвідь // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 1. — С. 131-133.
74. Медвідь А. Щодо встановлення оптимального кількісного складу тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України / А. Медвідь // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 11. — С. 43-44.
75. Мельник О. Сфера правового регулювання : поняття, знаки, види / О. Мельник // Право України. — 2010. — № 9. — С. 132-138.
76. Митровна Я. В. Дострокове припинення повноважень парламентів України і Чеської республіки / Я. В. Митровна // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 74-78.
77. Мудра О. Роль комітетів Верховної Ради України у законодавчому процесі / О. Мудра // Право України. — 2000. — № 12. — С. 29-32.
78. Мяловицька Н. Парламентський контроль в Україні / Н. Мяловицька // Право України. — 2005. — № 3. — С. 158-159.
79. Наливайко Л. Р. Роль фракцій у реалізації представницької функції Верховної Ради України в контексті конституційної реформи / Л. Р. Наливайко, Х. В. Приходько // Влада. Людина. Закон. — 2003. — № 10.

— С. 99-102.

80. Наливайко Л. Р. Функції Верховної Ради України: критерії класифікації та види / Л. Р. Наливайко, Х. В. Приходько // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2003. — № 11. — С. 5-14.
81. Нестерович В. Лобіювання як конституційно-правовий механізм захисту прав і свобод людини та громадянина / В. Нестерович // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 3 (62). — С. 83-93.
82. Нестерович В. Ф. Етимологія та феномен поняття “лобіювання”: гносеологічний вимір / В. Ф. Нестерович // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 1 (99). — С. 40-50.
83. Олійник А. Законотворчий процес – його основні риси і особливості / А. Олійник // Право України. — 1998. — № 4. — С. 81-83.
84. Онищук І. Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки / І. Онищук // Юридична Україна. — 2011. — № 6 (102). — С. 22-27.
85. Опришко В. Актуальні проблеми парламентської реформи / В. Опришко // Право України. — 2001. — № 8. — С. 21-25.
86. Паньків С. Організаційна структура Рахункової палати України / С. Паньків // Право України. — 2006. — № 9. — С. 17-21.
87. Перерва Ю. Прийняття законів парламентом України / Ю. Перерва // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 5. — С. 33-36.
88. Плющ І. Доктрина і практика українського парламентаризму: “на ґрунті історичного прецеденту” / І. Плющ // Право України. — 2001. — № 8. — С. 3-12.
89. Погорелова А. Професіоналізм в українському парламенті: досвід та перспективи становлення / А. Погорелова // Віче. — 2002. — № 9. — С. 19-22.
90. Погорілко В. Функції українського парламенту. Від номінального до реального / В. Погорілко // Віче. — 2002. — № 2. — С. 17-21.
91. Погребняк Н. Апарат Верховної Ради України: основні напрями діяльності у порівнянні із зарубіжними країнами світу / Н. Погребняк // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 6. — С. 109-111.
92. Погребняк Н. Професійні кадри – запорука продуктивної діяльності апарату законодавчого органу України / Н. Погребняк // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 1. — С. 134-137.
93. Полешко А. Депутатська недоторканість: український та європейський досвід / А. Полешко // Право України. — 1999. — № 4. — С. 109-110.
94. Полешко А. Парламентаризм в Україні (з міжнародної науково-практичної конференції) / А. Полешко // Право України. — 2001. — № 8. — С. 140-141.
95. Порубенський О. М. Окремі питання організації комітетів у структурі парламенту: зарубіжний досвід та Україна / О. М. Порубенський // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 72-77.
96. Працюк І. Парламентська форма правління: сутність і особливості / І. Працюк // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 4 (71). —

С. 65-74.

97. Приходько Х. В. Генезис представницької функції парламенту / Х. В. Приходько // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ : зб. наук. праць. — 2003. — № 1 (10). — С. 286-294.
98. Приходько Х. В. Право на представництво: міжнародний аспект та регламентація в національному законодавстві / Х. В. Приходько // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск. — К. : Ін-т держави і прав ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. — С. 202-205.
99. Приходько Х. В. Представницька функція Верховної Ради України: поняття та ознаки / Х. В. Приходько // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ : зб. наук. праць. — 2003. — № 3 (12). — С. 73-81.
100. Пустовіт Ж. М. Основні напрями діяльності Верховної Ради України – парламенту України / Ж. М. Пустовіт // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 6. — С. 27-34.
101. Пустовіт Ж. М. Поняття про сутність установчої функції Верховної Ради України / Ж. М. Пустовіт // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 59-64.
102. Пустовіт Ж. М. Поняття, сутність та зміст функцій Верховної Ради України / Ж. М. Пустовіт // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 11. — С. 18.
103. Пылин В. В. Императивный или свободный мандат адекватен “народовластию” / В. В. Пылин // Право и политика. — 2001. — № 8. — С. 26-30.
104. Радченко О. Структура правового становища (статусу) парламентарія як посадової особи / О. Радченко // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 8. — С. 128-131.
105. Развадовська М. В. Загальноправова характеристика законотворчості – основної функції управлінської діяльності Верховної Ради України / М. В. Развадовська // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2005. — № 1. — С. 3-7.
106. Рогач О. Я. Проблеми зловживання правом при використанні народними депутатами України депутатського імунітету / О. Я. Рогач, Н. В. Шелевер // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 2. — С. 21-27.
107. Роговенко Д. До питання про статус Рахункової палати України / Д. Роговенко // Право України. — 2004. — № 7. — С. 121-125.
108. Сарган О. Механізм здійснення Верховною Радою України зовнішньополітичної функції / О. Сарган // Юридична Україна. — 2005. — № 11. — С. 75-81.
109. Сарган О. Міжпарламентські зв'язки Верховної Ради України як вагома складова розбудови міжнародних відносин Української держави / О. Сарган // Юридична Україна. — 2005. — № 8. — С. 69-74.
110. Сас С. Законодавча процедура парламентарів світу: порівняльно-правовий аналіз норм регламентів / С. Сас // Підприємництво, господарство і право. —

2004. — № 3. — С. 13-18.
111. Селіванов А. Законодавча влада і конституційне правосуддя в Україні / А. Селіванов // Право України. — 2009. — № 5. — С. 23-27.
 112. Селіванов А. Політичні рішення Верховної Ради України та їх вплив на правове регулювання суспільних відносин / А. Селіванов // Право України. — 2005. — № 12. — С. 3-7.
 113. Скакун О. Дослідження українського парламентаризму на сучасному етапі / О. Скакун // Право України. — 2001. — № 9. — С. 125-126.
 114. Скрипнюк О. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації вищого законодавчого органу влади / О. Скрипнюк // Право України. — 2009. — № 11. — С. 92-96.
 115. Словська І. Верховна Рада України як суб'єкт конституційно-правової відповідальності / І. Словська // Право України. — 2011. — № 5. — С. 204-210.
 116. Словська І. Законодавча влада : тлумачення дефініції та суб'єкти / І. Словська // Юридична Україна. — 2011. — № 3 (99). — С. 28-32.
 117. Словська І. Сесія – основна організаційно-правова форма діяльності Верховної Ради України / І. Словська // Право України. — 2012. — № 7. — С. 134-140.
 118. Снігур І. Вплив парламенту України на визначення територіального устрою / І. Снігур // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 4. — С. 3-7.
 119. Совгіря О. В. Парламентські дебати в Україні: проблеми правового регулювання та перспективи імплементації світового досвіду / О. В. Совгіря, І. С. Пономаренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 56-65.
 120. Совгіря О. Законодавче закріплення правового статусу парламентської опозиції в Україні / О. Совгіря // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 8. — С. 124-128.
 121. Сон С. Выборы в Европарламент и перспективы европейской интеграции Украины / С. Сон // Юридический вестник. — 2005. — № 1. — С. 129-131.
 122. Стадник Г. Важливість діяльності Уповноваженого з прав людини за міжнародними та європейськими стандартами захисту прав людини / Г. Стадник // Право України. — 2005. — № 3. — С. 28-31.
 123. Тененбаум А. Статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини і прогаліни в Законі / А. Тененбаум // Право України. — 1999. — № 2. — С. 101-102.
 124. Тимченко І. Законодавча влада в Україні / І. Тимченко, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 11. — С. 81-86.
 125. Тодика Ю. Гласність роботи парламенту України: проблеми нормативного регулювання і практики реалізації / Ю. Тодика, В. Серьогін // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 1. — С. 32-37.
 126. Тодика Ю. Інститут омбудсмена: світові моделі і досвід / Ю. Тодика, О. Марцеляк // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 2. — С. 57-61.

127. Тодика Ю. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (порівняльно-правовий аналіз) / Ю. Тодика, О. Марцеляк // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 3. — С. 29-33.
128. Український парламентаризм: минуле і сучасне / за ред. Ю. С. Шемшученко. — К. : Парламентське вид-во, 1999. — 368 с.
129. Федоренко Г. Поділ та єдність влади: інтеграційні механізми на парламентському рівні / Г. Федоренко // Право України. — 2002. — № 11. — С. 13-17.
130. Федоренко Г. Розподіл влади та її єдність: місце законодавчої гілки влади на етапі державно-правової реформи / Г. Федоренко // Право України. — 1998. — № 7. — С. 7-8.
131. Федчишин М. Правові законодавчі ініціативи і правове вето / М. Федчишин // Віче. — 1998. — № 11. — С. 44-54.
132. Француз А. Й. Політична опозиція у демократичній державі (правові аспекти аналізу) / А. Й. Француз // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 5. — С. 35-46.
133. Француз А. Й. Політичні партії і проблеми посилення їх ролі у здійсненні державної влади в Україні / А. Й. Француз // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 8. — С. 5-16.
134. Француз-Яковец Т. Основи питання організації діяльності двопалатних парламентів Європи / Т. Француз-Яковец // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 32-38.
135. Француз-Яковець Т. А. Двопалатний парламент і глава держави в зарубіжних практиках / Т. А. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 2. — С. 5-13.
136. Француз-Яковець Т. А. Контрольні повноваження двопалатних парламентів сучасних демократичних держав / Т. А. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 4. — С. 20-25.
137. Француз-Яковець Т. А. Особливості взаємодії двопалатного парламенту з органами виконавчої влади в практиці сучасних демократичних держав / Т. А. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 7. — С. 27-33.
138. Фрицький Ю. Парламент України – Верховна Рада та його роль у реалізації законодавчої влади / Ю. Фрицький // Право України. — 2007. — № 7. — С. 3-7.
139. Фролова Е. А. Конституционные и другие законодательные проекты / Е. А. Фролова, Н. С. Прозорова, П. И. Пестель // Государство и право. — 2006. — № 8. — С. 121-123.
140. Хальота А. Щодо захисту конституційних прав шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / А. Хальота // Право України. — 2000. — № 3. — С. 31-33.
141. Цвік М. Про державно-правову природу влади парламенту України в системі розподілу влад / М. Цвік, І. Процюк // Вісник Академії правових наук

- України. — 1999. — № 1. — С. 51.
142. Чаплюк О. Методологічні засади взаємодії національної та міжнародної правотворчості / О. Чаплюк // Юридична Україна. — 2011. — № 4 (100). — С. 21-26.
143. Чепель О. Д. Проблеми корпоративного представництва в контексті сучасних тенденцій розвитку парламентаризму / О. Д. Чепель // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 41-49.
144. Швець М. Системна інформатизація законотворчого процесу / М. Швець // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 2. — С. 3-8.
145. Шевченко Т. Дострокове припинення повноважень народного депутата України у разі його невходження до складу депутатської фракції політичної партії або виходу із складу такої фракції / Т. Шевченко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 5. — С. 108-113.
146. Шевченко Т. О. Інститут розпуску парламенту як випадок колективного припинення повноважень народних депутатів / Т. О. Шевченко // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 77-82.
147. Шемшученко Ю. Теоретичні засади розвитку українського парламентаризму / Ю. Шемшученко // Право України. — 1998. — № 1. — С. 17-20.
148. Юхименко Л. Правові засади контролю за використанням бюджетних коштів, здійснюваного Рахунковою палатою України / Л. Юхименко // Право України. — 2003. — № 10. — С. 72-74.
149. Ющик О. До питання методології законодавчого процесу в Україні / О. Ющик // Право України. — 2009. — № 10. — С. 89-93.
150. Яценко Р. Правотворчість в умовах перехідних суспільств як предмет теоретико-правового дослідження / Р. Яценко // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 24-31.

ТЕМА 10. ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ – ГЛАВА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Становлення інституту президентства в Україні. Проблеми президентської влади на сучасному етапі розвитку. Функції Президента України. Повноваження Президента України. Адміністрація Президента України: Представник Президента України у Верховній Раді України; Представник Президента України в Конституційному Суді України; Представник Президента України в Кабінеті Міністрів України. Рада національної безпеки та оборони при Президентові України як консультативно-дорадчий орган: правовий статус. Організація взаємодії Президента України з Кабінетом Міністрів України, з законодавчою владою, судовою владою, органами місцевого самоврядування. Органи виконавчої влади та інші державні органи, підпорядковані Президентові України.

Ключові поняття:

інститут президентства, глава держави, президент, президентська республіка, «колегіальний президент», правовий статус президента, президент-арбітр, інституціоналізація президентства, легітимація президентства, Президент України, компетенція Президента України, контрасигнування, повноваження Президента України, функції Президента України, право вето, абсолютне вето, відкладальне вето, промульгація, правотворче контрольне провадження, виконавче контрольне провадження, акти глави держави, Адміністрація Президента, імпичмент.

1. Відповідно до Конституції Президент України є:

- а) главою виконавчої влади України;
- б) главою Української держави;
- в) главою всіх гілок влади України;
- г) главою Української держави та главою виконавчої влади;
- д) главою законодавчої влади України.

2. Посада Президента була започаткована в Україні у:

- а) 1990 році;
- б) 1991 році;
- в) 1992 році;
- г) 1993 році;
- д) 1994 році.

3. Першим Президентом незалежної Української держави є:

- а) Леонід Кучма;
- б) Леонід Кравчук;
- в) Леонід Кравець;
- г) Віктор Янукович;
- д) Віктор Ющенко.

4. Президент України користується правом недоторканності:

- а) довічно;
- б) на час виконання повноважень та 10 років після закінчення повноважень;
- в) на час перебування у закордонних відрядженнях;
- г) на час виконання повноважень.
- д) з моменту обрання та досягнення 65-річного віку.

5. Термін, протягом якого за особою зберігається звання Президента України, крім випадку усунення особи в порядку імпичменту:

- а) довічно;
- б) на час виконання повноважень та 10 років після закінчення повноважень;
- в) з моменту обрання та досягнення 65-річного віку.
- г) до моменту обрання нового Президента України;
- д) на час виконання повноважень.

6. *Строк, на який обирається Президент України:*

- а) 4 роки;
- б) 5 років;
- в) 7 років;
- г) 9 років;
- д) 3 роки.

7. *Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж:*

- а) 6 строків підряд;
- б) 2 строки підряд;
- в) 4 строки підряд;
- г) 5 строків підряд;
- д) 3 строки підряд.

8. *Згідно з рішенням Конституційного Суду України від 25.12.2003 р. те, що одна й та сама особа не може бути Президентом України, ніж 2 строки підряд треба розуміти так, що це положення поширюється на осіб, які обираються:*

- а) вдруге;
- б) після набуття чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року;
- в) після набуття чинності Законом України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року;
- г) після набуття чинності Конституцією України від 28 червня 1996 року;
- д) після прийняття даного рішення Конституційного Суду України.

9. *Віковий ценз для обрання на посаду Президента України:*

- а) 21 рік;
- б) 35 років;
- в) 45 років;
- г) 27 років;
- д) 18 років.

10. *Кандидат на посаду Президента України на день проведення виборів повинен прожити в Україні:*

- а) 5 років;
- б) 7 років;
- в) 10 років;
- г) 15 років;
- д) 20 років.

11. *Відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року вибори Президента України можуть бути:*

- а) чергові, позачергові, повторні;
- б) строкові, дострокові, повторні;

- в) чергові, дострокові, повторні;
- г) чергові, позачергові, дострокові;
- д) строкові, позачергові, повторні.

12. Чергові вибори Президента України проходять:

- а) в останню неділю березня п'ятого року повноважень;
- б) в останню неділю жовтня останнього року повноважень;
- в) в першу неділю березня останнього року повноважень;
- г) в останню неділю квітня останнього року повноважень;
- д) в останню неділю серпня останнього року повноважень.

13. Чергові вибори Президента України призначає:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховний Суд України;
- г) Конституційний Суд України;
- д) Центральна виборча комісія.

14. Позачергові вибори Президента України проводяться у період:

- а) 15 днів;
- б) 30 днів;
- в) 45 днів;
- г) 60 днів;
- д) 90 днів.

15. Підставою проведення позачергових виборів Президента України є:

- а) зняття до дня виборів всіма кандидатами, включеними до виборчого бюлетеня, своїх кандидатур;
- б) включення до виборчого бюлетеня не більше двох кандидатів, жодного з яких не було обрано;
- в) закінчення терміну перебування на посту Президента, обраного на позачергових виборах;
- г) прийняття нової Конституції України;
- д) дострокове припинення повноважень Президента України.

16. Підставою проведення повторних виборів Президента України є:

- а) зняття до дня виборів всіма кандидатами, включеними до виборчого бюлетеня, своїх кандидатур;
- б) смерть Президента України;
- в) закінчення терміну перебування на посту Президента, обраного на позачергових виборах;
- г) прийняття нової Конституції України;
- д) дострокове припинення повноважень Президента України.

17. Призначення виборів Президента України здійснюється:

- а) Наказом Кабінету Міністрів України;
- б) Рішенням Конституційного Суду України;
- в) Постановою Верховної Ради України;
- г) Указом Президента України;
- д) Рішенням Центральної виборчої комісії.

18. Державним органом, що забезпечує організацію і проведення виборів Президента України в цілому по Україні, є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Адміністрація Президента України;
- г) Центральна виборча комісія;
- д) Рада національної безпеки і оборони України.

19. Обраним на пост Президента України відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року вважається той кандидат, який набрав:

- а) більше половини голосів виборців, що брали участь у голосуванні;
- б) 50 % голосів виборців, що брали участь у голосуванні;
- в) 51 % голосів виборців, що брали участь у голосуванні;
- г) 2/3 голосів виборців, що брали участь у голосуванні;
- д) найбільшу кількість голосів виборців, що брали участь у голосуванні.

20. Відповідно до Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року висування кандидатів на пост Президента України партіями (блоками) та самовисування:

- а) починається за 170 днів і закінчується за 140 днів до дня виборів;
- б) починається за 140 днів і закінчується за 120 днів до дня виборів;
- в) починається за 120 днів і закінчується за 100 днів до дня виборів;
- г) починається за 90 днів і закінчується за 50 днів до дня виборів;
- д) починається за 89 днів і закінчується за 71 день до дня виборів .

21. Реєстрація кандидатів у Президенти України повинна бути завершена:

- а) не пізніше як за 120 днів до дня виборів Президента України;
- б) не пізніше як за 100 днів до дня виборів Президента України;
- в) не пізніше як за 90 днів до дня виборів Президента України;
- г) не пізніше як за 68 днів до дня виборів Президента України;
- д) не пізніше як за 50 днів до дня виборів Президента України.

22. Центральна виборча комісія публікує у пресі та оголошує в інших засобах масової інформації список кандидатів у Президенти України:

- а) не пізніше як на 3 день після закінчення реєстрації всіх кандидатів;
- б) не пізніше як на 5 день після закінчення реєстрації всіх кандидатів;

- в) не пізніш як на 10 день після закінчення реєстрації всіх кандидатів;
- г) не пізніш як на 12 день після закінчення реєстрації всіх кандидатів;
- д) не пізніш як на 14 день після закінчення реєстрації всіх кандидатів.

23. Право брати участь у передвиборній агітації під час виборів Президента України належить:

- а) органам державної влади;
- б) органам місцевого самоврядування;
- в) посадовим та службовим особам органів державної влади;
- г) членам виборчих комісій;
- д) громадянам України, які мають право голосу.

24. До бюлетеню на виборах Президента України не включається:

- а) прізвище, ім'я, по батькові;
- б) рік народження;
- в) число, місяць та рік народження;
- г) особистий ідентифікаційний номер;
- д) особистий підпис виборця.

25. Центральна виборча комісія публікує декларацію про майно та доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру кандидата в Президенти України в газетах «Голос України» та «Урядовий кур'єр», а також розміщує на офіційному сайті Центральної виборчої комісії:

- а) у 14-денний строк після надходження;
- б) у 10-денний строк після надходження;
- в) у 7-денний строк після надходження;
- г) у 5-денний строк після надходження;
- д) у 3-денний строк після надходження.

26. Строк, протягом якого кандидат на пост Президента України може звернутися до Центральної виборчої комісії із скасуванням рішення щодо його реєстрації:

- а) не пізніше як за 14 днів до дня виборів;
- б) не пізніше як за 10 днів до дня виборів;
- в) не пізніше як за 5 днів до дня виборів;
- г) не пізніше як за 3 дні до дня виборів;
- д) не пізніше як за 1 день до дня виборів.

27. Центральна виборча комісія за рахунок коштів, що виділяються з Державного бюджету України на підготовку і проведення виборчої кампанії, забезпечує виготовлення інформаційних плакатів кандидатів на пост Президента України:

- а) не пізніше як за 80 днів до дня виборів;
- б) не пізніше як за 70 днів до дня виборів;

- в) не пізніше як за 50 днів до дня виборів;
- г) не пізніше як за 40 днів до дня виборів;
- д) не пізніше як за 26 днів до дня виборів.

28. *Мінімально допустимою кількістю членів окружної виборчої комісії на виборах Президента України є:*

- а) 8 осіб;
- б) 10 осіб;
- в) 12 осіб;
- г) 14 осіб;
- д) 15 осіб.

29. *Кількість членів дільничної виборчої комісії на виборах Президента України має бути не менше:*

- а) 9 осіб;
- б) 10 осіб;
- в) 12 осіб;
- г) 14 осіб;
- д) 15 осіб.

30. *Після офіційного оголошення результатів виборів, з моменту складення присяги народові на урочистому засіданні новообраний Президент України вступає на пост не пізніше ніж через:*

- а) 15 днів;
- б) 30 днів;
- в) 45 днів;
- г) 60 днів;
- д) 90 днів.

31. *Новообраний Президент України вступає на пост:*

- а) з моменту оголошення результатів виборів Центральної виборчої комісії;
- б) з моменту офіційного оприлюднення результатів виборів Центральної виборчої комісії;
- в) з моменту складення присяги народові на урочистому засіданні Верховної Ради України;
- г) з моменту закінчення процедури підрахунку голосів;
- д) з моменту передачі трудової книжки в Адміністрацію Президента.

32. *Згідно чинної Конституції України Президент України складає присягу:*

- а) народу України;
- б) Верховній Раді України;
- в) Голові Конституційного Суду України;
- г) населенню України;
- д) громадянам України.

33. *Складання присяги Президента України відбувається на:*

- а) урочистому засіданні Верховної Ради України.;
- б) урочистому засіданні Конституційного Суду України.;
- в) черговій сесії Верховної Ради України;
- г) Майдані Незалежності;
- д) спільному засіданні парламенту та уряду України.

34. *Приведення до присяги Президента України здійснює:*

- а) Голова Верховної Ради України;
- б) Голова Конституційного Суду України;
- в) Голова Центральної виборчої комісії України;
- г) Голова Верховного Суду України;
- д) Прем'єр-Міністр України.

35. *Після офіційного оголошення результатів виборів Президент України, обраний на позачергових виборах складає присягу у:*

- а) триденний строк;
- б) п'ятиденний строк;
- в) десятиденний строк;
- г) двадцятиденний строк;
- д) тридцятиденний строк.

36. *До повноважень Президента України не належить:*

- а) забезпечення державної незалежності;
- б) прийняття рішень про визнання іноземних держав;
- в) призначення і звільнення дипломатичних представників України в інших державах;
- г) затвердження Державного бюджету України;
- д) видання указів.

37. *До повноважень Президента України не належить:*

- а) очолювати Раду національної безпеки та оборони України;
- б) обирати суддів безстроково;
- в) нагороджувати державними нагородами;
- г) здійснювати помилування;
- д) обирати суддів на строк 5 років.

38. *До установчих повноважень Президента України не належить:*

- а) призначення Прем'єр-міністра України;
- б) призначення на посади та звільнення з посад Голови та інших членів Рахункової палати;
- в) призначення на посаду та звільнення з посади Генерального прокурора України;

г) призначення на посаду та звільнення з посад половини складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

д) призначення на посади та звільнення з посад вищого командування Збройних Сил України.

39. Повноваження Президента України щодо призначення за згодою Верховної Ради України на посаду Генерального прокурора України та звільнення його з посади є одним з аспектів:

- а) установчої функції Президента України;
- б) нормотворчої функції Президента України;
- в) виконавчої функції Президента України;
- г) політичної функції Президента України;
- д) контрольної функції Президента України.

40. Президент України, виходячи зі своїх повноважень, не здійснює:

- а) установчу функцію;
- б) нормотворчу функцію;
- в) правозастосовчу функцію;
- г) контрольну функцію;
- д) законодавчу функцію.

41. Повноваження Президента України не припиняються достроково у разі:

- а) відставки;
- б) неможливості виконання повноважень за станом здоров'я;
- в) усунення з поста в порядку імпічменту;
- г) смерті;
- д) виїзду за кордон.

42. Відставка Президента України набуває чинності:

а) з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Верховної Ради України;

б) з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Кабінету Міністрів України;

в) з моменту проголошення ним особисто заяви про відставку на засіданні Конституційного Суду України;

г) з моменту особистого подання ним відповідної заяви до Верховної Ради України;

д) з моменту особистого подання ним відповідної заяви до Конституційного Суду України.

43. У разі дострокового припинення повноважень Президента України, виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на:

- а) Голову Верховної Ради України;
- б) Голову Конституційного Суду України;
- в) Прем'єр-Міністра України;
- г) Голову Верховного Суду України;
- д) Постійного Представника Президента України у Верховній Раді України.

44. Нормативні акти, що видає Президент України:

- а) розпорядження;
- б) постанови;
- в) укази;
- г) звернення;
- д) ухвали.

45. Указами Президента України оформляються прийняті Президентом України на основі та на виконання Конституції і законів України рішення про:

- а) призначення та звільнення глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях;
- б) припинення повноважень Верховної Ради України;
- в) використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;
- г) прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, надання притулку в Україні;
- д) призначення на посади та звільнення з посад помічників, референтів Президента України;

46. Розпорядженнями Президента України оформляються прийняті Президентом України на основі та на виконання Конституції і законів України рішення про:

- а) проведення переговорів, підписання міжнародних договорів України;
- б) оперативні, організаційні і кадрові питання;
- в) призначення на посади та звільнення з посад помічників, референтів Президента України;
- г) внесення змін до розпоряджень Президента України, визнання такими, що втратили чинність, розпоряджень Президента України;
- д) надання доручень Кабінету Міністрів України.

47. До загальних суб'єктів, що вносять проекти актів Президента України, не належать:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Рада Міністрів Автономної Республіки Крим;
- в) Секретар Ради національної безпеки і оборони України;

- г) Конституційний Суд України;
- д) радники Президента України.

48. Строк, протягом якого укази Президента України мають бути опубліковані в офіційних друкованих виданнях:

- а) 1 день;
- б) 5 днів;
- в. 10 днів;
- г) 15 днів;
- д) 20 днів.

49. Після опублікування укази Президента України вступають в законну силу у:

- а) денний строк;
- б) п'ятиденний строк;
- в) десятиденний строк;
- г) п'ятнадцятиденний строк;
- д) двадцятиденний строк.

50. Постійно діючим допоміжним органом при Президентові України є:

- а) Секретаріат Президента України;
- б) Апарат Президента України;
- в) Комітет при Президентові України;
- г) Адміністрація Президента України;
- д) Рада Президента України.

51. До складу Адміністрації Президента України не входить:

- а) два заступники Глави Адміністрації Президента України;
- б) Прес-секретар Президента України;
- в) уповноважені Президента України;
- г) секретар Ради національної безпеки і оборони України;
- д) Радник Президента України – Керівник Головного управління з питань конституційно-правової модернізації.

52. Структуру, граничну чисельність працівників Адміністрації Президента України затверджує Президент України:

- а) одноособово;
- б) за поданням Глави Адміністрації Президента України;
- в) за поданням Прем'єр-міністра України;
- г) за поданням Глави Адміністрації Президента України та Прем'єр-міністра України;
- д) разом із Головою Верховної Ради України.

53. *Гранична чисельність працівників Адміністрації Президента України дорівнює:*

- а) 555 штатних одиниць;
- б) 559 штатних одиниць;
- в) 750 штатних одиниць;
- г) до 1000 штатних одиниць;
- д) чинним законодавством не встановлена.

54. *До складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою не входить:*

- а) Міністр закордонних справ України;
- б) Голова Служби безпеки України;
- в) Міністр внутрішніх справ України;
- г) Прем'єр-міністр України;
- д) Генеральний прокурор України

55. *Прес-секретар Президента України не забезпечує:*

- а) висвітлення діяльності Президента України, представляє офіційну позицію Президента України засобам масової інформації;
- б) проведення за участю Президента України прес-конференцій, брифінгів, інших заходів для представників засобів масової інформації;
- в) аналіз висвітлення діяльності Президента України в засобах масової інформації та інформує Президента України, Главу Адміністрації Президента України з цього питання;
- г) координацію та керівництво діяльністю Прес-служби Адміністрації Президента України;
- д) залучення до аналізу інформації посадових осіб та фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності.

56. *До функцій Ради національної безпеки і оборони України не належать:*

- а) здійснення поточного контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони;
- б) залучення до аналізу інформації посадових осіб та фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності;
- в) ініціювання розроблення нормативних актів та документів з питань національної безпеки і оборони, узагальнення практики їх застосування та результатів перевірок їх виконання;
- г) координація і контроль переведення центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також економіки країни на роботу в умовах воєнного чи надзвичайного стану;
- д) приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України.

57. Рішення Ради національної безпеки та оборони України вводяться в дію:

- а) указами Президента України;
- б) постановами Кабінету Міністрів України;
- в) законами Верховної Ради України;
- г) шляхом підписання їх головою Ради національної безпеки і оборони України;
- д) розпорядженнями Президента України.

58. Основною організаційною формою діяльності Ради національної безпеки і оборони України є:

- а) засідання;
- б) наради;
- в) сесії;
- г) конференції;
- д) симпозиуми.

59. У разі дострокового припинення повноважень Президента України виконання обов'язків Голови Ради національної безпеки і оборони України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на:

- а) Міністра закордонних справ України;
- б) Голову Служби безпеки України;
- в) Міністра внутрішніх справ України;
- г) Прем'єр-міністра України;
- д) Секретаря Ради національної безпеки і оборони України.

60. Особа, яка уповноважується Президентом України забезпечувати взаємодію між Президентом України та Кабінетом Міністрів України, це:

- а) Представник Президента України у Кабінеті Міністрів України;
- б) Секретар Президента України у Кабінеті Міністрів України;
- в) Прес-секретар Президента України у Кабінеті Міністрів України;
- г) Радник Президента України у Кабінеті Міністрів України;
- д) Уповноважений Президента України у Кабінеті Міністрів України.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Питання Адміністрації Президента України : Указ Президента України від 18 березня 2010 року // Офіційний вісник України. — 2010. — № 21.
- ❖ Про вибори Президента України : Закон України від 5 березня 1999 року (зі

- змiнами i допов.) // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1999. — № 14. — Ст. 81.
- ❖ Про Державний фонд сприяння мiсцевому самоврядуванню України : Указ Президента України вiд 24 червня 2010 року // Офiцiйний вiсник України. — 2010. — № 49.
 - ❖ Про забезпечення, обслуговування та охорону Президента України : Постанова Верховної Ради України вiд 4 сiчня 1992 року // Бюлетень законодавства i юридичної практики України. — 1999. — № 8. — С. 86.
 - ❖ Про заснування поста Президента УРСР i внесення змiн та доповнень до Конституцiї (Основного Закону) Української РСР : Закон УРСР вiд 5 липня 1991 року // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1991. — № 33. — Ст. 445.
 - ❖ Про Збройні Сили України : Закон України вiд 6 грудня 1991 року (зi змiнами i допов.) // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 108.
 - ❖ Про оборону України : Закон України вiд 6 грудня 1991 року (зi змiнами i допов.) // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 106.
 - ❖ Про основи нацiональної безпеки України : Закон України вiд 19 червня 2003 року (зi змiнами i допов.) // Вiдомостi Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
 - ❖ Про Положення про порядок пiдготовки та внесення проектiв актiв Президента України : Указ Президента України вiд 15 листопада 2006 року (зi змiнами i допов.) // Офiцiйний вiсник України. — 2006. — № 47.
 - ❖ Про Положення про Раду з питань розвiдки : Указ Президента України вiд 11 березня 1999 року // Офiцiйний Вiсник України. — 1999. — № 10.
 - ❖ Про Представництво Президента України в Автономній Республiцi Крим : Закон України вiд 2 березня 2000 року // Вiдомостi Верховної Ради України. — 2000. — № 21. — Ст. 158.
 - ❖ Про Президента Української РСР : Закон УРСР вiд 5 липня 1991 року // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1991. — № 33. — Ст. 446.
 - ❖ Про Раду нацiональної безпеки i оборони України : Закон України вiд 5 березня 1998 року // Вiдомостi Верховної Ради України. — 1998. — № 35. — Ст. 237.
 - ❖ Про щорiчнi послання Президента України до Верховної Ради України : Указ Президента України вiд 9 квітня 1997 року // Урядовий кур'єр. — 1997. — № 69.
 - ❖ Регламент Верховної Ради України вiд 10 лютого 2010 року // (зi змiнами i допов.) // Вiдомостi Верховної Ради України. — 2010. — № 14-15, № 16-17. — Ст. 133.

Спеціалізована література:

1. Агафонов С. Історичний розвиток інституту глави держави в Україні / С. Агафонов // Право України. — 2001. — № 7. — С. 102-104.
2. Агафонов С. Правовий статус Президента України / С. Агафонов // Право України. — 2000. — № 9. — С. 24-26.
3. Барабаш Ю. Президент у змішаних республіках: деякі питання конституційно-правової теорії та практики / Ю. Барабаш // Право України. — 2012. — № 8. — С. 93-100.
4. Белов Д. Роль глави держави в механізмі здійснення державної влади / Д. Белов // Юридична Україна. — 2005. — № 5. — С. 11-16.
5. Берназюк Я. О. Конституційно-правова природа вето Президента України та пропозицій до прийнятих Верховною Радою України законів / Я. О. Берназюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 2. — С. 43.
6. Берназюк Я. О. Поняття та ознаки стадій нормотворчого процесу підготовки проектів актів Президента України / Я. О. Берназюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 7. — С. 32.
7. Берназюк Я. Особливості урядового контролю за нормотворчою діяльністю Президента України / Я. Берназюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 7. — С. 41-48.
8. Белкіна Ю. Роль Президента України в забезпеченні культурних прав громадян / Ю. Белкіна // Право України. — 2009. — № 12. — С. 161-167.
9. Вовк Ю. Розмежування сфери компетенції між Президентом і Прем'єр-міністром в Україні / Ю. Вовк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 51-55.
10. Волинець В. Функція гарантування національної безпеки в контексті державно-правового розвитку сучасної України / В. Волинець // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 9-16.
11. Головатенко В. Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції / В. Головатенко // Право України. — 2004. — № 3. — С. 14-21.
12. Дегтев Г. В. Некоторые теоретические закономерности становления института президентства на современном этапе / Г. В. Дегтев // Государство и право. — 2005. — № 2. — С. 5-11.
13. Задорожня Г. Нормативна регламентація правового статусу глави держави / Г. Задорожня // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2013. — № 5. — С. 31-37.
14. Заяць Н. Теоретико-правові проблеми інституту президентства в механізмі реалізації державної влади в Україні / Н. Заяць // Право України. — 2009. — № 6. — С. 29-33.
15. Ильин А. Импичмент главы государства и историко-теоретический аспект / А. Ильин // Правоведение. — 2004. — № 5. — С. 61-69.
16. Касинюк А. Інститут президентства і його сутність та становлення в Україні / А. Касинюк // Науковий вісник юридичної академії МВС України. — 2005. — № 1. — С. 136-142.
17. Кіс Т. Інститут президентства в Україні / Т. Кіс // Нова політика. — 2000. —

- № 1. — С. 20-24.
18. Климюк О. Контроль президента України за діяльністю Міністерства внутрішніх справ України / О. Климюк // Юридична Україна. — 2012. — № 12. — С. 35-40.
 19. Кривенко Л. Конституційна відповідальність глави держави / Л. Кривенко // Віче. — 2001. — № 10. — С. 3-18.
 20. Кухерний Є. Верховенство права в діяльності Президента України / Є. Кухерний // Українське право. — 2006. — № 1. — С. 295-297.
 21. Лузин В. В. Президентская модель разделения властей (на примере США) / В. В. Лузин // Государство и право. — 1999. — № 3. — С. 82-90.
 22. Мазур Д. В. Актуальні питання співвідношення нормативно-правових указів Президента України та Законів України / Д. В. Мазур // Право і безпека. — 2005. — № 4. — С. 30-36.
 23. Мазур Д. В. Особливості дії указів Президента України в часі, просторі та за колом осіб / Д. В. Мазур // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. — 2005. — № 1. — С. 59-65.
 24. Майлыбаев Б. А. Понятие “институт президентства”: теоретико-правовой анализ / Б. А. Майлыбаев // Право и политика. — 2001. — № 7. — С. 4-10.
 25. Майлыбаев Б. А. Сроки президентства как политическая проблема / Б. А. Майлыбаев // Право и политика. — 2001. — № 4. — С. 34-39.
 26. Мартинюк Р. Конституційні повноваження президента змішаної республіки та доктрина «прихованих» президентських повноважень / Р. Мартинюк // Право України. — 2012. — № 7. — С. 141-150.
 27. Мартинюк Р. Проблеми визначення конституційно-правового статусу Президента України в умовах змішаної форми правління / Р. Мартинюк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 44-50.
 28. Матвеев С. В. Конституційно-правовий статус Президента України / С. В. Матвеев // Вісник ЛАВС (спецвипуск). — 2004. — С. 64-72.
 29. Мельниченко В. Інститут президента в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Мельниченко, Н. Плахотнюк // Право України. — 2009. — № 12. — С. 18-29.
 30. Михеєнко Р. Виконавча влада і конституційні статуси Президента України та Кабінету Міністрів України / Р. Михеєнко // Право України. — 2000. — № 8. — С. 24-28.
 31. Олеськів І. Становлення в Україні інституту президентства / І. Олеськів // Юридична Україна. — 2006. — № 3. — С. 23-26.
 32. Орзіх М. Президентська республіка – різновид республіканської форми правління / М. Орзіх // Право України. — 2009. — № 10. — С. 72-76.
 33. Павловська Н. Механізм процедури імпічменту (теоретичний та практичний досвід) / Н. Павловська // Право України. — 2010. — № 3. — С. 115-119.
 34. Плахотнюк Н. Г. Інститут президентства в Україні: становлення та розвиток : монографія / Н. Г. Плахотнюк, В. І. Мельниченко. — К. : Вид. дім “Максімум”, 2004. — 223 с.
 35. Пушкіна О. Особливості конституційно-правового регулювання інституту

- Президента України / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2012. — № 2 (110) — С. 20-25.
36. Рогожин А. Правовий статус глави держави / А. Рогожин, М. Цвік // Право України. — 2000. — № 7. — С. 134-135.
37. Савчин М. Президент України у конституційній системі: забезпечення континуїтету та належного функціонування публічної влади главою держави / М. Савчин // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 3. — С. 65-73.
38. Сахаров Н. А. Институт президентства в современном мире / Н. А. Сахаров. — М., 1994. — 120 с.
39. Серьогіна С. Інститут президента в Україні / С. Серьогіна, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 12. — С. 6-17.
40. Серьогіна С. Оптимізація статусу президента як ключова ланка конституційної реформи в Україні / С. Серьогіна // Право України. — 2009. — № 6. — С. 23-27.
41. Скакун О. Ф. Президентська гілка влади у системі розподілу влад (в контексті сучасного реформування) / О. Ф. Скакун // Вісник ЛАВС (спецвипуск). — 2004. — С. 8-17.
42. Стасюк Ю. Інститут президентства. Конструктиви і деструктиви / Ю. Стасюк // Віче. — 2002. — № 5. — С. 27-32.
43. Статкявичус М. Импичмент и его последствия / М. Статкявичус // Закон і право. — 2004. — № 10. — С. 3-7.
44. Сумунський О. Рада національної безпеки і оборони України: конституційно-правовий статус / О. Сумунський // Вибори та демократія. — 2005. — № 3. — С. 23-27.
45. Сухонос В. Зміни в конституційно-правовому статусі глави держави в Україні відповідно до політичної реформи: державотворчий контекст / В. Сухонос // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні. — 2006. — С. 120-123.
46. Сухонос В. Класифікація інституту глави держави: критерії та види / В. Сухонос // Право України. — 2007. — № 11. — С. 17-20.
47. Сухонос В. Конституційно-правовий та історичний аспект припинення повноважень глави держави: теоретико-методологічний аналіз / В. Сухонос // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 6. — С. 122-125.
48. Сушинський О. І. Інститут президентури в Україні / О. І. Сушинський. — Львів : Ліга-Прес, 2001. — 90 с.
49. Сушинський О. Інститут президентства в Україні в аспекті конституційної реформи / О. Сушинський // Життя і право. — 2005. — № 3. — С. 28-31.
50. Тарасов А. М. Технология государственного (президентского) контроля: элементы эффективности / А. М. Тарасов // Право и политика. — 2001. — № 12. — С. 51-55.
51. Француз-Яковець Т. А. Двопалатний парламент і глава держави в зарубіжних практиках / Т. А. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 2. — С. 5-13.

52. Фрицький Ю. Передумови визначення статусу президента України в період 1991-2007 рр. / Ю. Фрицький // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 7. — С. 92-94.
53. Шатіло В. А. Інститут президентства в системі державної влади України : монографія / В. А. Шатіло. — К. : Укр. центр політ. менедж., 2004. — 159 с.
54. Шатіло В. Місце Президента України в системі органів державної влади / В. Шатіло // Право України. — 2003. — № 5. — С. 24-27.

ТЕМА 11. ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС

Виконавча влада як відносно самостійна форма єдиної державної влади. Особливості організації виконавчої влади в Україні. Система органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України – вищий орган в системі органів виконавчої влади: склад, порядок формування, основні функції, повноваження. Центральні органи виконавчої влади: міністерства, державні комітети (державні служби), центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Місцеві державні адміністрації: завдання, функції та повноваження. Акти органів виконавчої влади. Взаємодія органів виконавчої влади з іншими державними органами. Адміністративна реформа в Україні.

Ключові поняття:

виконавча влада, державне управління, виконавчо-розпорядча діяльність, «правозастосовча влада», система виконавчої влади в Україні, функції виконавчої влади, суб'єкти виконавчої влади, виконавчі органи загальної компетенції, виконавчі органи спеціальної компетенції, місцеві органи державної виконавчої влади, уряд, Кабінет Міністрів України, Програма діяльності Кабінету Міністрів, постійні органи Кабінету Міністрів, консультативні органи Кабінету Міністрів, резолюція недовіри Кабінету Міністрів України, відставка уряду, Прем'єр-міністр, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр, міністр, міністерство, державні комітети, центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, державна служба, державні службовці, урядові органи державного управління, конституційно-правова відповідальність міністрів, місцеві державні адміністрації, місцеве управління, принцип поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, завдання місцевих державних адміністрацій, об'єкт діяльності місцевих державних адміністрацій, функціональні повноваження місцевих державних адміністрацій, галузеві повноваження місцевих державних адміністрацій, акти органів виконавчої влади.

1. Провідна функція Кабінету Міністрів України:

- а) представницька функція;*
- б) економічна функція;*

- в) контрольно-наглядова функція;
- г) виконавча функція;
- д) управлінська функція.

2. До принципів діяльності Кабінету Міністрів України не належить:

- а) верховенство права;
- б) законність;
- в) рівність;
- г) поділ державної влади;
- д) безперервність.

3. Склад Кабінету Міністрів України:

- а) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри;
- б) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, три віце-прем'єр-міністри, шістьнадцять міністрів;
- в) Прем'єр-міністр України, три віце-прем'єр-міністри, міністри;
- г) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, міністри;
- д) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, три віце-прем'єр-міністри, міністри.

4. Посадовий склад (кількість та перелік посад) новосформованого Кабінету Міністрів України визначається:

- а) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- б) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України після призначення персонального складу Кабінету Міністрів України;
- в) Президентом України за поданням Верховної Ради України одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України;
- г) Президентом України за поданням Верховної Ради України не пізніше ніж через 15 днів після призначення персонального складу Кабінету Міністрів України;
- д) Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра одночасно з призначенням персонального складу Кабінету Міністрів України.

5. До складу Кабінету Міністрів України не входить:

- а) Міністр енергетики та вугільної промисловості України;
- б) Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України;
- в) Міністр охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України;
- г) Міністр соціальної політики України;
- д) Міністр промислової політики України.

6. *Членами Кабінету Міністрів України можуть бути громадяни України, які:*

- а) мають право голосу, вищу освіту;
- б) мають право голосу, вищу освіту та володіють державною мовою;
- в) мають право голосу, вищу освіту та стаж роботи у галузі права не менше п'яти років;
- г) мають право голосу, вищу освіту, стаж роботи у галузі права не менше п'яти років та володіють державною мовою;
- д) мають право голосу, вищу освіту, досягли 25 років та володіють державною мовою.

7. *Термін, протягом якого Кабінет Міністрів України, відставку якого прийнято Президентом України, за його дорученням продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новосформованого Кабінету Міністрів України:*

- а) 10 днів;
- б) не довше 30 днів;
- в) 60 днів;
- г) не довше ніж 60 днів;
- д) 90 днів.

8. *Державний орган, перед яким відповідальний Кабінет Міністрів України:*

- а) народ України;
- б) Конституційний Суд України;
- в) Президент України;
- г) Верховна Рада України;
- д) Кабінет Міністрів України.

9. *Кабінет Міністрів України підконтрольний і підзвітний:*

- а) народу України;
- б) Конституційному Суду України;
- в) Президенту України;
- г) Верховній Раді України;
- д) Прем'єр-міністру України.

10. *До основних завдань Кабінету Міністрів України не належить:*

- а) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості;
- б) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм;
- в) здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації

наслідків надзвичайних ситуацій;

г) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади;

д) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішень щодо звіту про його виконання.

11. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері економіки та фінансів не належить:

а) забезпечує проведення державної економічної політики, здійснює прогнозування та державне регулювання національної економіки;

б) забезпечує розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного та соціального розвитку;

в) визначає доцільність розроблення державних цільових програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів та забезпечує їх виконання;

г) затверджує загальнодержавні програми економічного та соціального розвитку;

д) здійснює відповідно до закону управління об'єктами державної власності.

12. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій не належить:

а) забезпечує проведення державної соціальної політики, вживає заходів щодо підвищення реальних доходів населення та забезпечує соціальний захист громадян;

б) відповідно до закону проводить консультації з іншими сторонами соціального діалогу щодо проектів законів, інших нормативно-правових актів з питань формування і реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин;

в) затверджує державні програми соціальної допомоги, у сфері охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

г) забезпечує підготовку проектів законів щодо державних соціальних стандартів і соціальних гарантій;

д) забезпечує розроблення та виконання державних програм соціальної допомоги, вживає заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціального захисту інвалідів, пенсіонерів та інших непрацездатних і малозабезпечених верств населення.

13. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина не належить:

- а) затверджує загальнодержавні програми у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина;
- б) забезпечує проведення державної правової політики;
- в) здійснює контроль за додержанням законодавства органами виконавчої влади, їх посадовими особами, а також органами місцевого самоврядування з питань виконання ними делегованих повноважень органів виконавчої влади;
- г) вживає заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних посягань, охорони власності та громадського порядку, забезпечення пожежної безпеки, боротьби із злочинністю, запобігання і протидії корупції;
- д) здійснює заходи щодо забезпечення виконання судових рішень органами виконавчої влади та їх керівниками.

14. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері зовнішньої політики не належить:

- а) забезпечує у межах своїх повноважень зовнішньополітичну діяльність України, розробляє та затверджує державні програми в цій сфері;
- б) забезпечує відповідно до закону про міжнародні договори вирішення питань щодо укладення та виконання міжнародних договорів України;
- в) здійснює заходи щодо забезпечення виконання судових рішень органами виконавчої влади та їх керівниками;
- г) приймає рішення про придбання за кордоном у власність України нерухомого майна (будівництво, реконструкцію об'єктів) для потреб закордонних дипломатичних установ України;
- д) погоджує програми перебування офіційних закордонних делегацій, до складу яких входять представники Кабінету Міністрів України, та інші пов'язані з цим документи.

15. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері національної безпеки та обороноздатності не належить:

- а) здійснює заходи щодо охорони та захисту державного кордону України і території України;
- б) здійснює заходи щодо зміцнення національної безпеки України, розробляє та затверджує державні програми з цих питань;
- в) здійснює заходи щодо забезпечення боєздатності Збройних Сил України, визначає у межах бюджетних асигнувань на оборону чисельність громадян України, які підлягають призову на строкову військову службу і навчальні збори;
- г) вживає заходів щодо забезпечення обороноздатності України, оснащення Збройних Сил України та інших утворених відповідно до закону військових формувань;
- д) здійснює заходи щодо кадрового забезпечення органів виконавчої влади.

16. До основних повноважень Кабінету Міністрів України у сфері вдосконалення державного управління не належить:

- а) здійснює заходи щодо охорони та захисту державного кордону України і території України;
- б) здійснює заходи щодо кадрового забезпечення органів виконавчої влади;
- в) розробляє і здійснює заходи, спрямовані на вдосконалення системи органів виконавчої влади з метою підвищення ефективності їх діяльності та оптимізації витрат, пов'язаних з утриманням апарату управління;
- г) приймає рішення щодо забезпечення представництва інтересів Кабінету Міністрів України під час розгляду справ у Конституційному Суді України;
- д) вживає в межах своїх повноважень заходів щодо заохочення та приймає відповідно до закону рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності посадових осіб, які призначаються на посади та звільняються з посад Кабінетом Міністрів України.

17. До повноважень Прем'єр-Міністра України не належить:

- а) формування проекту порядку денного засідання Кабінету Міністрів України;
- б) вступ у відносини з урядами іноземних держав, проведення переговорів і підписання міжнародних договорів відповідно до Закону та актів Президента України;
- в) прийняття рішення про визнання іноземних держав;
- г) внесення на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо затвердження голів спільних міжурядових комісій з питань співробітництва, що утворюються на підставі міжнародних договорів, укладених від імені Кабінету Міністрів України;
- д) скликання засідання Кабінету Міністрів України та головує на них.

18. Порядок проведення засідань Кабінету Міністрів України, підготовки та прийняття рішень, інші процедурні питання його діяльності визначає:

- а) Регламент Кабінету Міністрів України;
- б) Порядок діяльності Кабінету Міністрів України;
- в) Закон України «Про Кабінет Міністрів України»;
- г) Статут Кабінету Міністрів України;
- д) Правила діяльності Кабінету Міністрів України.

19. Засідання Кабінету Міністрів України вважається повноважним, якщо на ньому присутні:

- а) більше ніж половина посадового складу Кабінету Міністрів України;
- б) половина посадового складу Кабінету Міністрів України;
- в) весь склад Кабінету Міністрів України;
- г) 200 членів посадового складу Кабінету Міністрів України;
- д) 150 членів посадового складу Кабінету Міністрів України.

20. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає:

- а) постанови і розпорядження;
- б) укази і розпорядження;
- в) постанови і рішення;
- г) укази і постанови;
- д) рішення і розпорядження.

21. Розпорядження Кабінету Міністрів України набирають чинності:

- а) з моменту їх прийняття, якщо цими розпорядженнями не встановлено пізніший термін набрання ними чинності;
- б) з моменту їх офіційного оприлюднення;
- в) з моменту їх реєстрації;
- г) через п'ятнадцять днів після їх офіційного оприлюднення;
- д) через десять днів після їх офіційного оприлюднення.

22. Умови оплати праці Прем'єр-міністра України, його транспортного, медичного та іншого забезпечення на час виконання Прем'єр-міністром України своїх повноважень визначаються:

- а) Президентом України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою України;
- г) народними депутатами України;
- д) Адміністрацією Президента України.

23. Члени Кабінету Міністрів України мають право на щорічну відпустку тривалістю:

- а) двадцять календарних днів;
- б) тридцять п'ять календарних днів;
- в) тридцять календарних днів;
- г) двадцять п'ять календарних днів;
- д) сорок календарних днів.

24. До повноважень першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністра України згідно з визначенням Кабінетом Міністрів України розподілом повноважень не належить:

- а) забезпечення виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, виконання інших покладених на Кабінет Міністрів України завдань і повноважень у відповідних напрямках діяльності;
- б) забезпечення взаємодії Кабінету Міністрів України з Президентом України та Верховною Радою України з питань діяльності Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;
- в) ведення переговорів і підписання міжнародних договорів України відповідно до наданих йому повноважень;
- г) взяття участі у розгляді питань на засіданнях Кабінету Міністрів України,

д) скасування актів Кабінету Міністрів України та актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим.

25. Відповідно до Указу Президента України «Про склад Кабінету Міністрів України» від 15 грудня 1999 року діяльність Кабінету Міністрів України забезпечується:

- а) урядовими органами державного управління;
- б) Адміністрацією Президента України;
- в) Службою Прем'єр-міністра України;
- г) Секретаріатом Кабінету Міністрів України;
- д) Головним управлінням державної служби при Кабінеті Міністрів України.

26. До підстав відставки Кабінету Міністрів України не належить:

- а) прийняття Верховною Радою України резолюції недовіри Кабінету Міністрів України;
- б) прийняття Президентом України рішення про відставку Кабінету Міністрів України;
- в) відставка Прем'єр-міністра України;
- г) смерть Прем'єр-міністра України;
- д) прийняття Верховним Судом України рішення про відставку Кабінету Міністрів України.

27. Верховна Рада України може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів України за пропозицією:

- а) не менш як однієї третини народних депутатів України від її конституційного складу;
- б) не менш як двох третин народних депутатів України від її конституційного складу;
- в) не менш як трьох четвертих народних депутатів України від її конституційного складу;
- г) не менш як половини народних депутатів України від її конституційного складу;
- д) не менш як однієї четвертої народних депутатів України від її конституційного складу.

28. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади є:

- а) юридичними особами публічного права;
- б) юридичними особами приватного права;
- в) політичними організаціями;
- г) громадськими організаціями;
- д) громадськими спілками.

29. Систему центральних органів виконавчої влади складають:

- а) міністерства України;
- б) міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Кабінет Міністрів України та міністерства України;
- д) міністерства України та місцеві державні адміністрації.

30. До центральних органів виконавчої влади не належить:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) міністерства;
- в) державні комітети;
- г) центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом;
- д) державні служби.

31. Суб'єктом затвердження положень, згідно яких діють центральні органи виконавчої влади, є:

- а) Президент України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) міністр або голова відповідного центрального органу виконавчої влади;
- г) Верховна Рада України;
- д) відповідний центральний орган виконавчої влади.

32. До завдань міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах не належить:

- а) забезпечення нормативно-правового регулювання;
- б) інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики;
- в) визначення пріоритетних напрямів розвитку;
- г) забезпечення здійснення соціального діалогу на галузевому рівні;
- д) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

33. До повноважень міністру як керівника міністерства не належить:

- а) очолює міністерство, здійснює керівництво його діяльністю;
- б) забезпечує виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України;
- в) затверджує структуру апарату міністерства і його територіальних органів;
- д) затверджує програми соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- д) порушує в установленому порядку питання щодо присвоєння рангу державного службовця заступнику міністра – керівнику апарату.

34. До завдань заступника міністра – керівника апарату не відноситься:

- а) забезпечує підготовку пропозицій щодо виконання завдань міністерства та подає їх на розгляд міністрові;
- б) організовує роботу апарату міністерства;
- в) здійснює керівництво міністерством;
- г) забезпечує реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням у апараті міністерства;
- д) у межах повноважень дає обов'язкові для виконання державними службовцями та працівниками міністерства доручення.

35. Структуру апарату міністерства затверджує:

- а) Прем'єр-міністр України;
- б) міністр;
- в) Президент України;
- г) Голова Верховної Ради;
- д) народні депутати України.

36. До основних завдань центральних органів виконавчої влади не відноситься:

- а) управління об'єктами державної власності;
- б) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність;
- в) здійснення державного нагляду (контролю);
- г) затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;
- д) надання адміністративних послуг.

37. Центральний орган виконавчої влади у межах свої повноважень видає:

- а) рішення;
- б) ухвали;
- в) накази;
- г) закони;
- д) доручення.

38. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року до системи принципів діяльності місцевих державних адміністрацій не належить:

- а) законність;
- б) гласність;
- в) верховенство права;
- г) пріоритетність прав людини;
- д) пріоритетність загальнодержавних інтересів над місцевими.

39. *Склад місцевих державних адміністрацій формують:*

- а) Президент України;
- б) Прем'єр-міністр України;
- в) голови місцевих державних адміністрацій;
- г) керівники міністерств;
- д) віце-прем'єр-міністри.

40. *Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють:*

- а) міністерства;
- б) центральні органи виконавчої влади;
- в) місцеві державні адміністрації;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) обласні ради.

41. *Голови місцевих державних адміністрацій призначаються:*

- а) Президентом України на строк його повноважень;
- б) Прем'єр-міністром України строком на п'ять років;
- в) Президентом України строком на чотири роки;
- г) Кабінетом Міністрів України на строк його повноважень;
- д) Кабінетом Міністрів України строком на п'ять років.

42. *Голови місцевих державних адміністрацій при здійсненні своїх повноважень відповідальні, підвітні та підконтрольні:*

- а) Президенту України;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) територіальній громаді;
- г) центральному органу виконавчої влади;
- д) органам місцевого самоврядування.

43. *Повноваження голів місцевих державних адміністрацій можуть бути припинені Президентом України у разі:*

- а) втрати громадянства;
- б) визнання судом недієздатним;
- в) прийняття відставки голови відповідної державної адміністрації;
- г) виявлення факту подвійного громадянства;
- д) виїзду на проживання в іншу країну.

44. *Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року до повноважень місцевих державних адміністрацій в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці не належить забезпечення:*

- а) підготовки та виконання відповідних бюджетів;
- б) звіту про виконання відповідного бюджету;
- в) взаємодії з органами місцевого самоврядування;

- г) виконання державних і регіональних програм;
- д) взаємодії з місцевими органами виконавчої влади інших країн.

45. До повноважень місцевих державних адміністрацій на відповідній території не належить:

- а) забезпечення виконання Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади;
- б) забезпечення законності і правопорядку; додержання прав і свобод громадян;
- в) забезпечення виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин – також програм їх національно-культурного розвитку;
- г) забезпечення підготовки та виконання відповідних обласних і районних бюджетів;
- д) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів.

46. Голова місцевої державної адміністрації в межах своїх повноважень видає:

- а) розпорядження та вказівки;
- б) накази;
- в) розпорядження;
- г) накази та розпорядження;
- д) розпорядження та інструкції.

47. Керівники структурних підрозділів місцевої державної адміністрації в межах своїх повноважень видають:

- а) розпорядження та вказівки;
- б) накази;
- в) розпорядження;
- г) накази та розпорядження;
- д) розпорядження та інструкції.

48. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій підлягають державній реєстрації у відповідних органах юстиції в установленому порядку і набирають чинності:

- а) з моменту реєстрації;
- б) з моменту їх реєстрації, якщо самими актами не встановлено пізніший термін введення їх в дію;
- в) з моменту оприлюднення;
- г) з моменту оприлюднення, якщо самими актами не встановлено пізніший порядок введення їх в дію;
- д) з моменту їх прийняття.

49. Відповідно до Закону акти місцевих державних адміністрацій ненормативного характеру, прийняті в межах їх повноважень, набирають чинності:

- а) з моменту державної реєстрації;
- б) з моменту доведення до виконавця;
- в) з моменту прийняття, якщо самими актами не встановлено пізніший порядок введення їх в дію;
- г) з моменту оприлюднення;
- д) з моменту, зазначеного у самому акті.

50. Для правового, організаційного, матеріально-технічного та іншого забезпечення діяльності місцевої державної адміністрації, підготовки аналітичних, інформаційних та інших матеріалів, систематичної перевірки виконання актів законодавства та розпоряджень місцевої державної адміністрації, подання методичної та іншої практичної допомоги місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування головою місцевої державної адміністрації утворюється:

- а) секретаріат місцевої державної адміністрації;
- б) апарат місцевої державної адміністрації;
- в) управління місцевої державної адміністрації;
- г) відділ місцевої державної адміністрації;
- д) департамент місцевої державної адміністрації.

51. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 року зміст відносин місцевих державних адміністрацій з Президентом України полягає в наступному:

- а) місцеві державні адміністрації підзвітні та підконтрольні Президенту України;
- б) місцеві державні адміністрації піднаглядні та підконтрольні Президенту України;
- в) місцеві державні адміністрації незалежні від Президента України;
- г) місцеві державні адміністрації та їх голови при здійсненні своїх повноважень відповідальні перед Президентом України;
- д) місцеві державні адміністрації піднаглядні, підзвітні, підконтрольні та відповідальні перед Президентом України.

52. До обмежень, що встановлюються до особи, яка вступає на державну службу, не належить:

- а) за рішенням суду визнання особи недієздатною або дієздатність якої обмежена;
- б) наявність судимості за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;
- в) відповідно до вироку суду позбавлення права займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або обіймати відповідні посади;

- г) накладення адміністративного стягнення за корупційне правопорушення – протягом року з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;
- д) набуття громадянства України в порядку натуралізації.

53. До підстав припинення державної служби не належить:

- а) ініціатива державного службовця;
- б) ініціатива суб'єкта призначення;
- в) незгода державного службовця на проходження державної служби у разі зміни її істотних умов;
- г) досягнення державним службовцем шістдесятирічного віку;
- д) смерть державного службовця.

54. До державних службовців не застосовуються такі види дисциплінарних стягнень:

- а) зауваження;
- б) догана;
- в) сувора догана;
- г) надання неоплачуваної відпустки тривалістю до тридцяти календарних днів;
- д) звільнення з посади державної служби.

55. Дисциплінарне стягнення до державного службовця застосовується:

- а) не пізніше шести місяців з дня вчинення ним дисциплінарного проступку;
- б) не пізніше одного року з дня вчинення ним дисциплінарного проступку;
- в) не пізніше одного року з моменту виявлення дисциплінарного проступку;
- г) не пізніше одного місяця з дня вчинення ним дисциплінарного проступку;
- д) не пізніше одного місяця з моменту виявлення дисциплінарного проступку.

56. Строк, протягом якого дисциплінарне стягнення може бути знято достроково:

- а) один місяць;
- б) три місяці;
- в) шість місяців;
- г) один рік;
- д) це положення не встановлено в чинному законодавстві.

57. Відповідно до Закону України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 року головним вищим навчальним закладом у системі підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі знань «державне управління» є:

- а) Національна академія державного управління при Президентіві України;
- б) Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- в) Національний університет «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»;

г) вищий навчальний заклад, що забезпечує підготовку магістрів за спеціальністю «державне управління»;

д) це положення не встановлено в чинному законодавстві.

58. Відповідно до Закону України «Про державну службу» від 17 листопада 2011 року голова Дніпропетровської обласної державної адміністрації відноситься до такої групи посад:

- а) до першої;
- б) до другої;
- в) до третьої;
- г) до четвертої;
- д) до п'ятої.

59. Згідно з Концепцією адміністративної реформи в Україні за допомогою поняття «політичний діяч» визначається:

а) правовий статус окремих керівних посад у сфері виконавчої влади, який відмежовується від статусу державного службовця, встановленого Законом України «Про державну службу»;

- б) правовий статус народних депутатів України;
- в) правовий статус депутатів місцевих рад;
- г) правовий статус членів політичних партій, рухів, блоків тощо;
- д) правовий статус кандидата на посаду в зазначені органи

60. Відповідно до Концепції адміністративної реформи в Україні до державної служби відносяться такі види державних посад:

- а) політичні та патронатні;
- б) патронатні та адміністративні;
- в) адміністративні та політичні;
- г) політичні, патронатні та адміністративні;
- д) жодна з посад не належить до державної служби.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Про державну службу : Закон України від 17 листопада 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 26. — Ст. 273.
- ❖ Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2010. — № 79.

- ❖ Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 38. — Ст. 385.
- ❖ Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 20-21. — Ст. 190.
- ❖ Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 9 грудня 2010 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 2010. — № 94.
- ❖ Про систему центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 15 грудня 1999 року (зі змінами і допов.) // Офіційний Вісник України. — 1999. — № 50.
- ❖ Про склад Кабінету Міністрів України : Указ Президента України від 15 грудня 1999 року (зі змінами і допов.) // Урядовий кур'єр. — 1999. — № 237.

Спеціалізована література:

1. Авер'янов В. Б. “Подвійний” центр виконавчої влади: особливості взаємовідносин глави держави і уряду в Україні / В. Б. Авер'янов // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 21-32.
2. Авер'янов В. Б. Закон про Кабінет Міністрів України у світлі Конституції України / В. Б. Авер'янов // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 3-8.
3. Авер'янов В. Організація виконавчої влади потребує реформування / В. Авер'янов, В. Дерещ, А. Пухтецька // Право України. — 2009. — № 12. — С. 39-46.
4. Авер'янов В. Організація виконавчої влади: необхідність усунення внутрішніх суперечностей / В. Авер'янов // Право України. — 2009. — № 5. — С. 30-34.
5. Авер'янов В. Принцип верховенства права у сфері виконавчої влади: питання теорії та практика реалізації / В. Авер'янов // Право України. — 2010. — № 3. — С. 72-75.
6. Авер'янов В. Центральні органи виконавчої влади України: концептуальний підхід до класифікації в контексті адміністративної реформи в Україні / В. Авер'янов // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 1. — С. 42-50.
7. Атаманчук Г. Теорія державного управління : курс лекцій / Г. Атаманчук. — М. : Юрид. лит., 1997. — 400 с.
8. Битяк Ю. Виконавча влада в Україні / Ю. Битяк, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 12. — С. 30-38.
9. Битяк Ю. Конституційно-правові засади становлення та розвитку державної служби в Україні / Ю. Битяк // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 2. — С. 75-79.
10. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади :

монографія / Ю. П. Битяк. — Х. : Право, 2005. — 303 с.

11. Борденюк В. Деякі аспекти співвідношення системи органів виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2005. — № 5. — С. 16-18.
12. Бублик Г. Матеріальне та фінансове забезпечення реалізації делегованих повноважень місцевим органам влади відповідно до чинного законодавства України / Г. Бублик // Юридична Україна. — 2004. — № 11. — С. 21-25.
13. Вовк Ю. Розмежування сфери компетенції між Президентом і Прем'єр-міністром в Україні / Ю. Вовк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 51.
14. Глухов М. Співпрацюють і представницька, і виконавча влада / М. Глухов // Віче. — 2002. — № 8. — С. 41-45.
15. Горбатенко В. Конституційні засади проведення адміністративної реформи в Україні та удосконалення системи органів виконавчої влади / В. Горбатенко // Юридична Україна. — 2003. — № 3. — С. 59-62.
16. Горшкова Н. Г. Особенности процессуальной деятельности исполнительной власти в правотворческой сфере / Н. Г. Горшкова // Право и политика. — 2002. — № 7. — С. 24-27.
17. Гребьонкіна Л. Мета та завдання державної та виконавчої служби / Л. Гребьонкіна // Право України. — 2000. — № 2. — С. 13-14.
18. Дем'янчук О. Проблеми реформування виконавчої влади в Україні: завдання, підходи і процедури / О. Дем'янчук // Вибори та демократія. — 2005. — № 3. — С. 34-40.
19. Дробуш І. Розмежування функцій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади / І. Дробуш // Право України. — 2001. — № 10. — С. 20-24.
20. Дудченко О. Особливості правового статусу колегій центральних органів виконавчої влади незалежної України / О. Дудченко // Право України. — 2009. — № 10 — С. 238-242.
21. Єзеров А. А. Сучасні проблеми конституційно-правової організації виконавчої влади / А. А. Єзеров // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 2. — С. 51-59.
22. Железняк Н. Міністерство юстиції України – провідний орган у забезпеченні реалізації державної правової політики / Н. Железняк // Право України. — 2000. — № 8. — С. 38-41.
23. Заєць А. Здійснення принципів правової держави як засіб вдосконалення виконавчої влади / А. Заєць // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 2. — С. 12-16.
24. Кафарський В. Кабінет Міністрів України: проблеми формування в нових політико-правових умовах / В. Кафарський. — 2006. — № 6. — С. 8-14.
25. Кафарський В. Правові засади функціонування Кабінету Міністрів України / В. Кафарський // Право України. — 2006. — № 6. — С. 3-8.
26. Кикоть П. Міністерство – центральний орган виконавчої влади України / П. Кикоть // Право України. — 2000. — № 1. — С. 35-37.
27. Кірмач А. Дисциплінарна відповідальність та службове розслідування щодо

- державних службовців / А. Кірмач // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 37-41.
28. Коваленко А. Методологічні проблеми функціонального аналізу виконавчої влади / А. Коваленко // Нова політика. — 2000. — № 6. — С. 14-17.
29. Коваленко А. Уряд та урядова діяльність як базовий елемент функціонування виконавчої влади / А. Коваленко // Нова політика. — 2001. — № 1. — С. 34-38.
30. Коліушко І. Про запровадження у сферу виконавчої влади посад державних політичних діячів / І. Коліушко, В. Тимошук // Право України. — 2000. — № 2. — С. 10-13.
31. Коломоець Т. Методи контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування України при реалізації ними повноважень у сфері публічного управління: пошук оптимального варіанту / Т. Коломоець // Юридична Україна. — 2012. — № 4. — С. 20-24.
32. Кременовська І. В. Організація державного контролю і нагляду за виконанням завдань і захисту суспільної моралі органами виконавчої влади в Україні / І. В. Кременовська, І. В. Золотухін // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 8. — С. 64.
33. Крупчан О. Загальна характеристика змісту компетенції органів виконавчої влади / О. Крупчан // Юридична Україна. — 2013. — № 8. — С. 45-49.
34. Крупчан О. Компетенція центральних органів виконавчої влади / О. Крупчан // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 2. — С. 47-59.
35. Майданник О. Парламентський контроль за функціонуванням виконавчої влади в Україні : питання теорії / О. Майданник // Право України. — 2010. — № 5. — С. 102-108.
36. Макаренко О. Щодо співвідношення понять “орган виконавчої влади” та “орган державного управління” / О. Макаренко // Право України. — 2000. — № 6. — С. 23-26.
37. Малиновський В. Співвідношення та взаємозв'язок виконавчої влади і державного управління / В. Малиновський // Нова політика. — 2001. — № 5. — С. 18-23.
38. Мартинюк Р. Компетенційний дуалізм виконавчої влади: державно-правовий досвід П'ятої Французької Республіки та України / Р. Мартинюк // Право України. — 2011. — № 1. — С. 200-208.
39. Михеєнко Р. Виконавча влада і конституційні статуси Президента України та Кабінету Міністрів України / Р. Михеєнко // Право України. — 2000. — № 8. — С. 24-28.
40. Мулявка Д. Врегулювання поведінки професійних державних службовців – вимога часу / Д. Мулявка, М. Глубіш // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 4. — С. 69-72.
41. Наливайко Л. Р. Конституційно-правові засади державного управління в контексті європейського законодавства / Л. Р. Наливайко // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та євроінтеграції : матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К. : Вид-во НАДУ, 2003. — С. 27-28.

42. Нижник Н. Верховна Рада і Кабінет Міністрів: правило симетрії / Н. Нижник // Віче. — 2002. — № 4. — С. 3-8.
43. Павленко Р. Парламент і уряд. Як оптимізувати механізм відносин / Р. Павленко // Віче. — 2002. — № 4. — С. 7-11.
44. Пахомов І. Механізм підвищення ефективності системи державної служби в нових умовах розвитку держави / І. Пахомов, Т. Пахомова // Право України. — 2009. — № 10. — С. 102-107.
45. Петришин О. Державна служба в Україні: особливості загальної теорії права / О. Петришин // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 34-37.
46. Петришин О. Державна служба як проблема теорії держави і права / О. Петришин // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 1. — С. 21-25.
47. Петришин О. Поняття посадової особи державного апарату / О. Петришин // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 2. — С. 37-42.
48. Романюк І. Щодо ролі правоохоронних органів України у забезпеченні права особи на безпеку / І. Романюк // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 9. — С. 9-11.
49. Рудик П. А. Про зміни правового статусу Кабінету Міністрів України відповідно до нової редакції Конституції України / П. А. Рудик // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 59-66.
50. Совгиря О. Види та правова природа актів Кабінету Міністрів України / О. Совгиря // Юридична Україна. — 2011. — № 8 (104). — С. 39-45.
51. Совгиря О. Конституційно-правовий статус уряду: межі та понятійний апарат дослідження проблеми / О. Совгиря // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 2. — С. 3-6.
52. Совгиря О. Правова природа Програми діяльності Уряду / О. Совгиря // Юридична Україна. — 2010. — № 9 (93). — С. 25-31.
53. Совгиря О. Прийняття актів Кабінетом Міністрів України як процесуальна форма закріплення його рішень / О. Совгиря // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 279-287.
54. Француз-Яковець Т. А. Особливості взаємодії двопалатного парламенту з органами виконавчої влади в практиці сучасних демократичних держав / Т. А. Француз-Яковець // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2011. — № 7. — С. 27-33.
55. Чикурлій С. Конституційно-правовий статус міністерств України: основні теоретичні питання / С. Чикурлій // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 3. — С. 115-120.
56. Чикурлій С. О. Конституційно-правові аспекти організаційно-правових форм діяльності Кабінету Міністрів України / С. О. Чикурлій // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 9. — С. 115-125.
57. Чмелюк В. Роль місцевих державних адміністрацій та місцевих рад в системі органів виконавчої влади в Україні / В. Чмелюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 10. — С. 142-147.

ТЕМА 12. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Історія становлення і розвитку системи місцевого самоврядування. Конституційне закріплення моделі місцевого самоврядування в Україні. Поняття та сутність місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування: поняття, елементи та їх характеристика. Повноваження місцевого самоврядування. Правова, організаційна, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування. Рішення органів місцевого самоврядування: порядок прийняття та юридична сила. Припинення дії та відміна актів органів місцевого самоврядування. Судовий захист прав місцевого самоврядування. Перспективи розвитку місцевого самоврядування в ході адміністративної реформи. Міжнародно-правова регламентація питань організації питань місцевого самоврядування. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Сучасні моделі місцевого самоврядування.

Ключові поняття:

місцеве самоврядування, англо-американська (англосаксонська) система, континентальна (романо-германська або європейська) система, іберійська система, радянська система (система рад та їх виконавчих комітетів), магдебурзьке право, державницька теорія місцевого самоврядування, громадівська теорія місцевого самоврядування, теорія муніципального дуалізму, демократична децентралізація, адміністративна децентралізація, місцевий референдум, місцеві вибори, система місцевого самоврядування, територіальна громада, представницький орган місцевого самоврядування, районні ради, обласні ради, загальний склад ради, правомочний склад ради, виконавчі органи рад, органи самоорганізації населення, посадова особа місцевого самоврядування, служба в органах місцевого самоврядування, делеговані повноваження, право комунальної власності, місцевий бюджет, місцеві податки, місцеві збори.

1. Твердження, що не належить до розкриття змісту місцевого самоврядування як категорії сучасного конституціоналізму:

- а) місцеве самоврядування як право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення;
- б) місцеве самоврядування як один з пріоритетних інститутів громадянського суспільства;
- в) місцеве самоврядування як засада конституційного ладу;
- г) місцеве самоврядування як специфічна форма народовладдя;
- д) місцеве самоврядування як один з елементів системи державних органів України.

2. До основних принципів місцевого самоврядування в Україні не належить:

- а) поєднання єдиноначальності та колегіальності;
- б) народовладдя;
- в) законність;

- г) гласність;
- д) виборність.

3. Згідно з Указом Президента України «Про День місцевого самоврядування» днем місцевого самоврядування в Україні є:

- а) 25 листопада;
- б) 4 грудня;
- в) 5 грудня;
- г) 6 грудня;
- д) 7 грудня.

4. Датою прийняття Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» є:

- а) 4 лютого 1994 року;
- б) 1 січня 1995 року;
- в) 28 червня 1996 року;
- г) 21 травня 1997 року;
- д) 1 вересня 1998 року.

5. Вперше в Україні на конституційному рівні місцеве самоврядування закріплене в:

- а) Конституції Пилипа Орлика;
- б) Конституції УРСР 1919 року;
- в) Конституції УРСР 1929 року;
- г) Конституції УРСР 1937 року;
- д) Конституції України 1996 року.

6. До характерних рис місцевого самоврядування не належить:

- а) демократизм;
- б) децентралізованість;
- в) самостійність;
- г) гарантованість Конституцією України;
- д) підзвітність місцевим органам виконавчої влади.

7. Місцеве самоврядування в Україні – це:

а) право та спроможність органів державної влади в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою частиною суспільних справ, які належать до їхньої компетенції в інтересах місцевого населення;

б) гарантоване державою право та реальна здатність Українського народу самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати важливі питання в межах Конституції і законів України;

в) право та спроможність органів законодавчої влади в межах закону здійснювати регулювання й управління суттєвою частиною суспільних справ, які

належать до їхньої компетенції, в інтересах населення всієї країни;

г) це гарантоване державою право та реальна здатність органів державної влади самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб вирішувати питання національного значення в межах Конституції і законів України;

д) гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

8. Гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України – це визначення наведено із:

- а) Європейської хартії місцевого самоврядування;
- б) Конституції України;
- в) Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- г) Всесвітньої декларації місцевого самоврядування;
- д) доктринальне визначення.

9. Громадівська теорія місцевого самоврядування характеризується наступними ідеями:

а) територіальна громада наполягає на повній самостійності органів самоврядування, діє за принципом «дозволено все, що не заборонено законом», змішує самоврядні територіальні одиниці з різного роду приватноправовими об'єднаннями (промисловими компаніями, благодійними фондами, тощо);

б) територіальна громада є недержавним за своєю природою утворенням, має власну компетенцію в сфері неполітичних відносин, до яких держава байдужа, а саме – в місцевих громадських і господарських справах;

в) територіальна громада є незалежною від держави органічною корпорацією, що склалася природним шляхом, відповідно й її право на самоврядування виводиться з природи територіальної громади, має такий самий природний та невідчужуваний характер, як права і свободи людини;

г) територіальна громада – це особлива організація державної влади, що ґрунтується на виборних началах, де компенсація органів місцевого самоврядування визначається державою, діє за принципом «дозволено те, що передбачено законом», на відміну від центрального управління місцеве самоврядування здійснюється не державними чиновниками, а за допомогою місцевих спільнот, місцевих жителів, зацікавлених у місцевому самоврядуванні.

д) територіальна громада визнавалася залежною від держави корпорацією, що склалася законним шляхом, відповідно до неї право на самоврядування виводиться з природи держави.

10. Державна теорія місцевого самоврядування характеризується наступними ідеями:

а) територіальна громада наполягає на повній самостійності органів самоврядування, діє за принципом «дозволено все, що не заборонено законом», зміщує самоврядні територіальні одиниці з різного роду приватноправовими об'єднаннями (промисловими компаніями, благодійними фондами, тощо);

б) територіальна громада є недержавним за своєю природою утворенням, має власну компетенцію в сфері неполітичних відносин, до яких держава байдужа, а саме – в місцевих громадських і господарських справах;

в) територіальна громада є незалежною від держави органічною корпорацією, що склалася природним шляхом, відповідно й її право на самоврядування виводиться з природи територіальної громади, має такий самий природний та невідчужуваний характер, як права і свободи людини;

г) територіальна громада – це особлива організація державної влади, що ґрунтується на виборних началах, де компенсація органів місцевого самоврядування визначається державою, діє за принципом «дозволено те, що передбачено законом», на відміну від центрального управління місцеве самоврядування здійснюється не державними чиновниками, а за допомогою місцевих спільнот, місцевих жителів, зацікавлених у місцевому самоврядуванні.

д) територіальна громада визнавалася залежною від держави корпорацією, що склалася законним шляхом, відповідно до неї право на самоврядування виводиться з природи держави.

11. Система місцевого самоврядування у вузькому значенні:

а) певний організаційно-правовий механізм здійснення місцевого самоврядування, в межах окремої адміністративно-територіальної одиниці;

б) право населення адміністративно-територіальних одиниць безпосередньо або через обрані ними органи місцевого самоврядування вирішувати в межах Конституції і законів значну частину державних і громадських справ;

в) сукупність всіх організаційно-правових форм та інститутів, через які здійснюється в Україні місцеве самоврядування;

г) владний вплив держави на різноманітні суспільні процеси в межах адміністративно-територіальних одиниць, який здійснюється державними органами виконавчої влади та посадовими особами, що призначаються центральною владою і підзвітні їй;

д) сукупність державних органів, які здійснюють місцеве самоврядування.

12. Система місцевого самоврядування у широкому значенні:

а) певний організаційно-правовий механізм здійснення місцевого самоврядування, в межах окремої адміністративно-територіальної одиниці;

б) право населення адміністративно-територіальних одиниць безпосередньо або через обрані ними органи місцевого самоврядування вирішувати в межах Конституції і законів значну частину державних і громадських справ;

в) сукупність всіх організаційно-правових форм та інститутів, через які

здійснюється в Україні місцеве самоврядування;

г) владний вплив держави на різноманітні суспільні процеси в межах адміністративно-територіальних одиниць, який здійснюється державними органами виконавчої влади та посадовими особами, що призначаються центральною владою і підзвітні їй;

д) сукупність державних органів, які здійснюють місцеве самоврядування. сукупність державних органів, які здійснюють місцеве самоврядування.

13. До елементів системи місцевого самоврядування не належить:

- а) територіальна громада;
- б) обласна рада;
- в) районна державна адміністрація;
- г) виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- д) органи самоорганізації населення.

14. До специфічних рис органу місцевого самоврядування як самостійного виду органів публічної влади не належить:

а) орган місцевого самоврядування утворюється з метою виконання завдань та функцій місцевого самоврядування;

б) орган місцевого самоврядування не входить до системи органів державної влади;

в) орган місцевого самоврядування наділяється владними повноваженнями з метою вирішення питань місцевого значення;

г) орган місцевого самоврядування фінансується за рахунок державного бюджету;

д) орган місцевого самоврядування становлять громадяни України, які є або депутатами місцевих рад або муніципальними службовцями.

15. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року первинним суб'єктом місцевого самоврядування в Україні, основним носієм його функцій і повноважень є:

- а) сільська, селищна, міська рада;
- б) органи самоорганізації населення;
- в) територіальна громада села, селища, міста;
- г) виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- д) сільський, селищний, міський голова.

16. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року від імені та в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють:

- а) виконавчі комітети відповідних рад;
- б) відповідні ради;
- в) голова відповідних рад;
- г) відділи відповідних рад;
- д) управління відповідних рад.

17. Реєстрація статуту територіальної громади м. Дніпропетровськ здійснюється:

- а) органами місцевого самоврядування;
- б) Міністерством юстиції України;
- в) міським управлінням юстиції;
- г) не підлягає реєстрації;
- д) районними, міськрайонними (у разі утворення) управліннями юстиції.

18. Процедура підготовки і прийняття статуту територіальної громади встановлюється в:

- а) Конституції України;
- б) Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- в) Законі України «Про територіальну громаду»;
- г) Положенні «Про державну реєстрацію статутів територіальних громад»;
- д) процедура підготовки і прийняття статуту територіальної громади не визначена в чинному законодавстві.

19. Відповідно до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за наступною виборчою системою:

- а) за мажоритарною системою відносної більшості;
- б) за мажоритарною системою кваліфікованої більшості;
- в) за мажоритарною системою абсолютної більшості;
- г) за системою пропорційного представництва політичних партій;
- д) за змішаною системою.

20. Чергові вибори до органів місцевого самоврядування відбуваються:

- а) після п'яти років повноважень;
- б) в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень;
- в) в останню неділю жовтня четвертого року повноважень;
- г) в останню неділю останнього року повноважень;
- д) в останню неділю березня п'ятого року повноважень.

21. Відповідно до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року особа набуває пасивного виборчого права до органів місцевого самоврядування з віку:

- а) 18 років;
- б) 19 років;
- в) 20 років;
- г) 21 року;
- д) вік залежить від рівня органу місцевого самоврядування.

22. Відповідно до Закону України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року кількість депутатів Дніпропетровської міської ради має бути:

- а) від 35 до 50 депутатів;
- б) від 40 до 60 депутатів;
- в) від 50 до 75 депутатів;
- г) від 60 до 90 депутатів;
- д) від 75 до 120 депутатів

23. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради не вирішуються такі питання, як:

- а) затвердження регламенту ради;
- б) заслуховування звіту сільського, селищного, міського голови про діяльність виконавчих органів ради;
- в) заслуховування звіту голови місцевої державної адміністрації;
- г) визначення кількісного складу ради;
- д) встановлення місцевих податків і зборів та розмірів їх ставок у межах, визначених законом.

24. Правовою підставою об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл є:

- а) рішення обласної ради;
- б) рішення сільських голів цих сіл;
- в) таке об'єднання не передбачено законодавством України;
- г) рішення місцевого референдуму;
- д) рішення виконавчих органів сільських рад.

25. Суб'єкт, до компетенції якого належать питання організації управління районами в містах:

- а) районна рада;
- б) обласна рада;
- в) Верховна Рада України;
- г) міська рада;
- д) міський голова.

26. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є:

- а) міські ради;
- б) Верховна Рада України;
- в) органи самоорганізації населення;
- г) районні та обласні ради;
- д) створення таких органів місцевого самоврядування не передбачено в чинному законодавстві.

27. Суб'єктом, до повноважень якого належить затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних районів та контроль за їх виконанням, є:

- а) обласна рада;
- б) районна рада;
- в) міська рада;
- г) міський голова;
- д) Верховна Рада України.

28. До матеріальних повноважень органів місцевого самоврядування у бюджетній сфері не належить:

- а) право утворювати власний місцевий бюджет;
- б) право на отримання бюджетних доходів;
- в) право залишати додатково одержані кошти у своєму розпорядженні;
- г) право на скасування загальнодержавних податків, зборів та інших платежів у разі недоотримання коштів у власний бюджет;
- д) право на включення до власного бюджету частини встановлених загальнодержавних доходів.

29. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» рада вважається повноважною за умови обрання:

- а) не менш як половини депутатів від загального складу ради;
- б) не менш як двох третин депутатів від загального складу ради;
- в) не менш як трьох четвертих від загального складу ради;
- г) не менш як трьох п'ятих від загального складу ради;
- д) 100% від загального складу ради.

30. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року сесія ради скликається в міру необхідності, але не менше:

- а) одного разу на рік;
- б) одного разу на шість місяців;
- в) одного разу на квартал;
- г) одного разу на місяць;
- д) одного разу на тиждень.

31. Відповідно до Закону України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року у межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини (мови), акти місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування приймаються:

- а) виключно державною мовою;
- б) виключно регіональною мовою;
- в) мовою національних меншин;

- г) державною мовою або цією регіональною мовою, або мовою меншини (мовами) та офіційно публікуються цими мовами;
- д) державною та регіональною мовою.

32. Відповідно до Закону України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року найменування органів місцевого самоврядування, написи на їх печатках, штампах, штемпелях, офіційних бланках і табличках виконуються:

- а) регіональною мовою;
- б) державною мовою;
- в) російською мовою;
- г) іноземною мовою;
- д) російською мовою або державною мовою.

33. Головною посадовою особою територіальної громади відповідного села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста є:

- а) секретар сільської, селищної, міської ради;
- б) голова територіальної виборчої комісії;
- в) сільський, селищний, міський голова;
- г) губернатор;
- д) голова територіальної громади.

34. Сільський, селищний, міський голова не може займатися таким видом діяльності, як:

- а) викладацька діяльність;
- б) наукова діяльність;
- в) підприємницька діяльність;
- г) творча діяльність;
- д) суддівська практика із спорту.

35. Строк повноважень міського, сільського, селищного голови складає:

- а) 2,5 роки;
- б) 3 роки;
- в) 4 роки;
- г) 5 років;
- д) 6 років.

36. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», сільський, селищний, міський голова видає:

- а) рішення;
- б) наказ;
- в) розпорядження;
- г) постанову;
- д) ухвалу

37. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до повноважень сільського, селищного, міського голови не належить:

- а) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по запитах;
- б) підписання рішень відповідної ради та її виконавчого комітету;
- в) здійснення керівництва апаратом ради та її виконавчого комітету;
- г) скликання загальних зборів громадян за місцем їх проживання;
- д) забезпечення виконання рішень місцевого референдуму, відповідної ради та її виконавчого комітету.

38. Посадова особа, що очолює виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради:

- а) губернатор;
- б) секретар сільської, селищної, міської ради;
- в) голова;
- г) керуючий справами виконконкому;
- д) сільський, селищний, міський голова.

39. Відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року виконавчі органи місцевих рад є підконтрольними та підзвітними:

- а) місцевим радам;
- б) територіальній громаді;
- в) районній раді;
- г) обласній раді;
- д) голові місцевої ради.

40. Строк повноважень секретаря сільської, селищної, міської ради складає:

- а) один рік;
- б) безстроково;
- в) чотири роки;
- г) строк не встановлено чинним законодавством;
- д) строк повноважень відповідної ради.

41. Посадова особа, що виконує обов'язки сільського, селищного, міського голови у разі дострокового припинення ним повноважень:

- а) секретар сільської, селищної, міської ради;
- б) заступник сільського, селищного, міського голови;
- в) голова обласної ради;
- г) керуючий справами виконконкому сільської, селищної, міської ради;
- д) найстарший за віком депутат сільської, селищної, міської ради.

42. Основною формою роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради є:

- а) збори;
- б) сесія;
- в) наради;
- г) засідання;
- д) конференція.

43. Суб'єктом, що обирає голову обласної ради, є:

- а) територіальна громада;
- б) відповідна обласна рада;
- в) голова обласної ради призначається Президентом України;
- г) відповідна міська рада;
- д) жителі відповідної області.

44. До органів самоорганізації населення не належить:

- а) кондомініум;
- б) об'єднання жителів багатоквартирних будинків;
- в) вуличний комітет;
- г) квартальне об'єднання;
- д) фракційне об'єднання.

45. Форма безпосередньої демократії, яка на думку більшості вчених є найвищою нормативною формою безпосереднього волевиявлення територіальної громади щодо вирішення питань місцевого значення:

- а) загальні збори громадян;
- б) місцеві референдуми;
- в) місцеві вибори;
- г) організація і участь громадян у мітингах;
- д) місцеві ініціативи.

46. Суб'єктом ініціювання проведення місцевого референдуму є:

- а) одна десята частина громадян України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці і мають право брати участь у референдумі;
- б) одна десята частина населення, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- в) одна третя частина громадян України, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці і мають право брати участь у референдумі;
- г) порядок проведення місцевого референдуму за народною ініціативою не передбачено в чинному законодавстві;
- д) не менш ніж половина від загальної кількості членів територіальної громади, які постійно проживають на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

47. *Періодичність проведення громадських слухань упродовж року:*

- а) не рідше одного разу на рік;
- б) не частіше одного разу на рік;
- в) два рази на рік;
- г) три рази на рік;
- д) не встановлюється чинним законодавством.

48. *Нормативно-правовий акт, що визначає порядок організації громадських слухань:*

- а) статут територіальної громади;
- б) Закон України «Про громадські слухання»;
- в) Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- г) Конституція України;
- д) не встановлюється чинним законодавством.

49. *До місцевих податків та зборів не належить:*

- а) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- б) єдиний податок;
- в) збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- г) збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- д) туристичний збір.

50. *До основних ознак муніципальної служби не належить:*

- а) публічність;
- б) озброєність;
- в) професійність;
- г) постійність;
- д) оплатність.

51. *Відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» посада Дніпропетровського міського голови належить до посад:*

- а) першої категорії;
- б) другої категорії;
- в) третьої категорії;
- г) четвертої категорії;
- д) п'ятої категорії.

52. *До обов'язкових умов доступу до муніципальної служби не належить:*

- а) громадянство;
- б) досвід роботи;
- в) дієздатність;
- г) володіння державною мовою;
- д) освіта.

53. *Періодичність атестації, що встановлюється до посадових осіб органів місцевого самоврядування відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»:*

- а) один раз на рік;
- б) один раз на два роки;
- в) один раз на чотири роки;
- г) два рази на рік;
- д) один раз на п'ять років.

54. *Відповідно до Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» до системи органів місцевого самоврядування в м. Києві не належить:*

- а) територіальна громада міста;
- б) міський голова;
- в) міська рада;
- г) обласна рада;
- д) районні ради.

55. *Відповідно до Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ» до форм безпосереднього здійснення місцевого самоврядування в м. Києві не належить:*

- а) збори громадян за місцем проживання;
- б) міські ініціативи;
- в) створення органів самоорганізації населення;
- г) вирішення питань місцевого самоврядування районними у місті Києві радами;
- д) міський референдум.

56. *Президент України приймає відставку голови відповідної місцевої державної адміністрації, якщо недовіру голові обласної чи районної державної адміністрації висловили:*

- а) одна третина від складу відповідної ради;
- б) увесь склад відповідної ради;
- в) дві третини від складу відповідної ради;
- г) Прем'єр-міністр та віце-прем'єр-міністр України;
- д) територіальна громада.

57. *Відповідно до преамбули Європейської хартії місцевого самоврядування до принципів місцевого самоврядування не належать:*

- а) місцеві органи влади мають володіти ресурсами, достатніми для здійснення завдань та функцій місцевого самоврядування;
- б) права територіальних громад та органів місцевого самоврядування мають бути надійно захищені;
- в) місцеве самоврядування становить одну з засад будь-якого демократичного ладу;

г) право громадян брати участь в управлінні публічними справами є загальним демократичним правом, і воно безпосередньо може бути реалізовано на місцевому рівні;

д) підконтрольність та підзвітність вищестоящим органам публічної влади.

58. Вільний мандат місцевих обраних представників згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування не передбачає:

- а) фінансове відшкодування витрат, здійснених під час виконання мандату;
- б) вільне здійснення місцевими обраними представниками своїх функцій;
- в) відшкодування втрачених доходів або винагороди за виконану роботу;
- г) звільнення від усіх видів податків;
- д) захист соціального забезпечення.

59. Розміри місцевих податків та зборів згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування:

- а) встановлюються органами законодавчої влади відповідної держави;
- б) встановлюються відповідними органами місцевого самоврядування;
- в) встановлюються органами виконавчої влади відповідної держави;
- г) встановлюються особисто головою відповідної держави;
- д) затверджуються місцевим референдумом.

60. Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування до форм співробітництва місцевого самоврядування не належать:

- а) консорціум;
- б) асоціація;
- в) міжнародна асоціація;
- г) співробітництво з органами місцевого самоврядування інших країн;
- д) коаліція.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. — 1990. — № 31. — Ст. 429.
- ❖ Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
- ❖ Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 50. — Ст. 3381.
- ❖ Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року

[Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

- ❖ Про асоціації органів місцевого самоврядування : Закон України: від 16 квітня 2009 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2009. — № 38. — Ст. 534.
- ❖ Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24. — Ст. 170.
- ❖ Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 20-21. — Ст. 190.
- ❖ Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29 листопада 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 10. — Ст. 78.
- ❖ Про органи самоорганізації населення : Закон України від 11 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 48. — Ст. 254.
- ❖ Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України від 23 вересня 1997 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 49. — Ст. 299.
- ❖ Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15 липня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 38. — Ст. 249.
- ❖ Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 33. — Ст. 175.
- ❖ Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 40. — Ст. 290.
- ❖ Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 10 : Місцеве самоврядування в Україні. — С. 193-195.
- ❖ Положення про Координаційну раду з питань місцевого самоврядування при Голові Верховної Ради України. Затверджено рішенням Координаційної Ради при Голові Верховної Ради України від 19 листопада 1998 року // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 10 : Місцеве самоврядування в Україні. — С. 157-159.
- ❖ Про День місцевого самоврядування : Указ Президента України від 25 листопада 2000 року // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 10 : Місцеве самоврядування в Україні. — С. 145.
- ❖ Про державну підтримку розвитку місцевого самоврядування в Україні : Указ Президента України від 30 серпня 2001 року (зі змінами і допов.) // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 10 : Місцеве самоврядування в Україні. — С. 86-87.

- ❖ Програма державної підтримки розвитку місцевого самоврядування в Україні. Затверджено Указом Президента України від 30 серпня 2001 року // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. — 2002. — № 10 : Місцеве самоврядування в Україні. — С. 88-94.

Спеціалізована література:

1. Абасов Г. Класифікація гарантій прав місцевого самоврядування за характером і видом суспільних відносин: проблеми теорії / Г. Абасов // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 2. — С. 165-169.
2. Алексєєв В. М. Власність територіальних громад в Україні: шляхи розвитку : монографія / В. М. Алексєєв. — Чернівці : Технодрук, 2007. — 335 с.
3. Армаш Н. О. Загальна характеристика відповідальності сільського, селищного та міського голів / Н. О. Армаш // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2004. — № 7. — С. 7-16.
4. Баєва Л. Статут територіальної громади як засіб реалізації конституційного права громадян на участь у місцевому самоврядуванні / Л. Баєва // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 4. — С. 11-14.
5. Балабанова І. Конституційно-правовий статус області і обласної ради як представницького органу місцевого самоврядування в Україні та актуалізація їх вдосконалення / І. Балабанова // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 84-93.
6. Бальцій Ю. Органи самоорганізації населення – суб'єкти місцевого самоврядування України / Ю. Бальцій // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 94-97.
7. Батанов О. В. Акти місцевого самоврядування як джерела конституційного права України: поняття та правова природа / О. В. Батанов // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 52-59.
8. Батанов О. В. Місцеве самоврядування в політичній системі України: історія, проблеми, перспективи / О. В. Батанов // Часопис Київського інституту права. — 2004. — № 1. — С. 34-43.
9. Батанов О. В. Муніципальна влада та актуальні проблеми формування наукових основ місцевого самоврядування в Україні / О. В. Батанов // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. — 2006. — № 3. — С. 26-33.
10. Батанов О. В. Муніципальна влада у контексті класичного світового муніципалізму: критичний аналіз сучасних теорій / О. В. Батанов // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3. — С. 39-51.
11. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні : монографія / О. В. Батанов. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. — 260 с.
12. Батанов О. Концептуальні аспекти реформи конституційної моделі місцевого самоврядування в Україні / О. Батанов // Право України. — 2009. — № 12. — С. 117-125.

13. Батанов О. Концептуальні засади співвідношення функцій територіальних громад з функціями державної виконавчої влади / О. Батанов // Право України. — 1999. — № 5. — С. 25-29.
14. Батанов О. Місцевий уповноважений з прав територіальної громади в механізмі захисту прав людини / О. Батанов // Право України. — 2001. — № 2. — С. 43-46.
15. Батанов О. Функції територіальних громад як специфічних суб'єктів конституційного права / О. Батанов // Право України. — 1998. — № 8. — С. 21-24.
16. Бевзенко В. Місцеве самоврядування в адміністративному судочинстві України: питання теорії та практики / В. Бевзенко // Юридична Україна. — 2009. — № 9. — С. 14-18.
17. Берг О. В. О применимости принципа деления властей в местном самоуправлении / О. В. Берг // Право и политика. — 2001. — № 1. — С. 143.
18. Березко В. Э. Местное самоуправление в государстве / В. Э. Березко, Б. Н. Чичерин // Право и политика. — 2001. — № 4. — С. 128-132.
19. Битяк Ю. Проблеми нормативно-правового регулювання оцінки діяльності державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування / Ю. Битяк // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 4 (43). — С. 116-120.
20. Біленчук П. Д. Місцеве самоврядування в Україні (муніципальне право) : навч. посіб. / П. Д. Біленчук, В. В. Кравченко, М. В. Підмогильний — К. : Атіка, 2000. — 304 с.
21. Білик П. Поняття та правова сутність управлінської категорії “регіон” / П. Білик // Право України. — 2001. — № 11. — С. 32-35.
22. Білоус А.О. Муніципальне право як складова частина конституційного права України / А. О. Білоус, С. П. Гребенко // Вісник законодавства України. — 2001. — № 22. — С. 47-48.
23. Борденюк В. Державний механізм держави як система органів державної влади та органів місцевого самоврядування та фактори його цілісності / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2005. — № 3. — С. 15-19.
24. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцевого самоврядування: поняття, суть та форми (види) / В. Борденюк // Право України. — 2005. — № 1. — С. 21-25.
25. Борденюк В. Деякі аспекти системного підходу до співвідношення механізму (апарату) держави та місцевого самоврядування / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2005. — № 2. — С. 4-9.
26. Борденюк В. Деякі аспекти співвідношення місцевого самоврядування, держави і громадянського суспільства в Україні / В. Борденюк // Право України. — 2001. — № 12. — С. 24-27.
27. Борденюк В. Деякі проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування у містах з районним поділом / В. Борденюк // Право України. — 2001. — № 2. — С. 53-56.
28. Борденюк В. Методологічні основи співвідношення методів державного

- управління та методів здійснення місцевого самоврядування (правові аспекти) / В. Борденюк // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 4 (63). — С. 68-79.
29. Борденюк В. Місцеве самоврядування як форма децентралізації державної влади: конституційно-правові аспекти / В. Борденюк // Вісник національної Академії державного управління при Президентові України. — 2004. — № 3. — С. 420-431.
30. Борденюк В. Сільський, селищний, міський голова у механізмі здійснення місцевого самоврядування : конституційно-правові аспекти / В. Борденюк // Право України. — 2011. — № 2. — С. 208-216.
31. Взаємодія органів місцевого самоврядування і громадськості : монографія / Л. В. Беззубко, А. В. Стойка, Д. В. Кольцова, О. В. Скопец, Я. О. Нівінська. — Донецьк : Норд-компьютер, 2006. — 204 с.
32. Волков В. Щодо назви галузі права комунальне або муніципальне / В. Волков // Право України — 2005. — № 12. — С. 34-35.
33. Глинська Г. Організаційно-господарські повноваження органів місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики / Г. Глинська // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 2. — С. 95-100.
34. Головченко В. Конституційні принципи місцевого самоврядування / В. Головченко, О. Корпань // Право України. — 1998. — № 3. — С. 14-17.
35. Гончаренко В. Функціонування органів самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування / В. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 11. — С. 11-14.
36. Григорьев В. Местное самоуправление: самоорганизующиеся системы, информационные процессы, субструктурные отношения / В. Григорьев // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 132-139.
37. Григорьев В. Пути становления и конституционного закрепления принципа разделения государственной власти и местного самоуправления в Украине / В. Григорьев // Юридический вестник. — 2001. — № 1. — С. 84-88.
38. Гураль П. Волосна територіальна громада – організаційно-правова основа самоврядування в Україні: історико-правовий аспект / П. Гураль // Право України. — 2009. — № 12. — С. 101-116.
39. Делія Ю. Делеговані повноваження: немає підконтрольності без відповідальності / Ю. Делія // Право України. — 1999. — № 4. — С. 45-46.
40. Делія Ю. Компетенційні спори: причини і шляхи їх подолання / Ю. Делія // Право України. — 2000. — № 6. — С. 32-33.
41. Делія Ю. Місцеве самоврядування як суб'єкт конституційних правовідносин / Ю. Делія // Право України. — 1999. — № 11. — С. 24-26.
42. Делія Ю. Юридична відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування / Ю. Делія // Право України. — 2003. — № 10. — С. 29-32.
43. Дем'яненко Т. Правове регулювання бюджетних повноважень як категорії фінансової діяльності органів місцевого самоврядування України / Т. Дем'яненко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 48-52.

44. Денчук Р. Органи місцевого самоуправління як суб'єкти управління комунальною власністю / Р. Денчук // Юридична Україна. — 2005. — № 3. — С. 64-68.
45. Дорохін Д. Проблема визначення фінансової основи місцевого самоврядування в Європейській хартії місцевого самоврядування / Д. Дорохін // Юридична Україна. — 2007. — № 1. — С. 35.
46. Дробуш І. Розмежування функцій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади / І. Дробуш // Право України. — 2001. — № 10. — С. 20-24.
47. Журавель Я. Класифікація органів місцевого самоврядування / Я. Журавель // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 4. — С. 61-65.
48. Журавель Я. Проблеми призначення виборів до органів місцевого самоврядування / Я. Журавель // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 8. — С. 100-101.
49. Журавель Я. Форми управлінської діяльності органів місцевого самоврядування / Я. Журавель // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 5. — С. 113-116.
50. Загуменник В. Порівняльний аналіз законодавства про вибори народних депутатів до органів місцевого самоврядування / В. Загуменник, О. Гурейв // Право України. — 2005. — № 10. — С. 7-11.
51. Задорожня Г. В. Форми роботи постійних комісій міських рад: теоретично-практичний аспект / Г. В. Задорожня // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 1. — С. 66-72.
52. Заяць І. Місцеве самоврядування: генеза законодавства та політики / І. Заяць // Право України. — 2009. — № 12. — С. 126-133.
53. Заяць І. Обласний поділ в Україні: етапи та тенденції розвитку / І. Заяць // Право України. — 1999. — № 9. — С. 110-115.
54. Заяць І. Область: становлення сучасної регіональної політики в Україні / І. Заяць // Право України. — 1997. — № 6. — С. 20-24.
55. Калиновська Т. Вимоги легітимності нормативно-правових актів місцевих рад / Т. Калиновська // Право України. — 2010. — № 12. — С. 283-287.
56. Калиновська Т. Класифікація правових актів місцевого самоврядування / Т. Калиновська // Право України. — 2009. — № 10. — С. 219-222.
57. Калиновський Б. Державні гарантії здійснення конституційних принципів місцевого самоврядування в Україні / Б. Калиновський // Право України. — 2005. — № 9. — С. 15-19.
58. Калиновський Б. Інституційні гарантії здійснення місцевого самоврядування в Україні / Б. Калиновський // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 10. — С. 97-103.
59. Кириченко Л. Народовладдя і місцеве самоврядування в Україні / Л. Кириченко // Право України. — 2001. — № 6. — С. 92-101.
60. Коваль В. Щодо законодавчого врегулювання статусу сільських селищних міських голів / В. Коваль, С. Лунецький // Право України. — 2000. — № 1. — С. 44-46.

61. Ковріга О. Відповідальність органів місцевого самоврядування за неправомірні дії / О. Ковріга // Право України. — 2001. — № 2. — С. 57-59.
62. Коломоєць Т. Методи контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування України при реалізації ними повноважень у сфері публічного управління: пошук оптимального варіанту / Т. Коломоєць // Юридична Україна. — 2012. — № 4. — С. 20-24.
63. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / Ю. В. Делія ; Ред.: В. Ф. Погорілко. — Донецьк : Донец. юрид. ін-т МВС при Донец. нац. ун-ті, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2004. — 277 с.
64. Корнієнко М. Районні у містах ради як конституційний інститут / М. Корнієнко // Право України. — 2011. — № 2. — С. 201-207.
65. Корпань О. В. Правові проблеми організації місцевого самоврядування в Україні / О. В. Корпань. — К. : Оріяни, 2001. — 144 с.
66. Косик С. Розвиток місцевого самоврядування в Україні / С. Косик // Економіка. Фінанси. Право. — 2002. — № 4. — С. 32-33.
67. Косінській В. Процесуальні особливості здійснення повноважень органами місцевого самоврядування / В. Косінській // Право України. — 2000. — № 5. — С. 17-19.
68. Котенко Т. Взаємодія місцевого самоврядування та громадського суспільства: функціональний аналіз / Т. Котенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 4. — С. 141-148.
69. Котенко Т. Тенденції розвитку функцій місцевого самоврядування в умовах розбудови громадянського суспільства / Т. Котенко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 80-84.
70. Кравченко В. В. Муніципальне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. — К. : Атіка, 2003. — 672 с.
71. Крестева Ю. Місцеве самоврядування в Україні: політико-правове оформлення / Ю. Крестева // Нова політика. — 2001. — № 6. — С. 18-23.
72. Крусян А. Местное управление и самоуправление: к постановке вопроса о содержании и понятии / А. Крусян // Юридический вестник. — 1998. — № 1. — С. 84-87.
73. Крусян А. Территориальная громада и публичная власть в современной Украине / А. Крусян // Юридический вестник. — 2002. — № 3. — С. 96-102.
74. Куйбіда В. Поняття місцевого самоврядування в Україні / В. Куйбіда, В. Чушенко // Право України. — 1998. — № 5. — С. 17-21.
75. Куйбіда В. С. Конституційно-правові проблеми міського самоврядування в Україні / В. Куйбіда. — Львів : Літопис, 2001. — 375 с.
76. Кулик Т. Реалізація жителями столиці України права на місцеве самоврядування: проблеми та перспективи / Т. Кулик // Юридична Україна. — 2011. — № 10 (106). — С. 10-14.
77. Кулі К. Конституційна модель місцевого самоврядування в Україні / К. Кулі // Юридичний вісник. — 2007. — № 1. — С. 54-57.
78. Кушніренко О. Права іноземців на участь у місцевому самоврядуванні /

- О. Кушніренко, О. Карасевич // Віче. — 2003. — № 4. — С. 78-79.
79. Лаврик В. Законодавча база існування рад в містах з районним поділом / В. Лаврик // Право України. — 2000. — № 3. — С. 34-36.
80. Лемешенко К. Б. Про місцеве самоврядування як форму правління в українській державі / К. Б. Лемешенко, М. У. Костомаров // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 45-49.
81. Лисенко О. Трансформація правового статусу органів місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів / О. Лисенко // Право України. — 2009. — № 4. — С. 132-137.
82. Літвінова О. Судовий захист прав органів місцевого самоврядування як одна з найважливіших гарантій місцевого самоврядування / О. Літвінова // Право України. — 2010. — № 12. — С. 272-278.
83. Лукашенко А. Органи самоорганізації населення як форма впровадження місцевої демократії в Україні / А. Лукашенко // Право України. — 2010. — № 6. — С. 175-179.
84. Лукашенко А. Повноваження органів в самоорганізації населення та статус їх керівників / А. Лукашенко // Юридична Україна. — 2010. — № 11 (95). — С. 50-55.
85. Любченко П. Засоби масової інформації як структурний елемент громадянського суспільства та їх вплив на місцеве самоврядування / П. Любченко // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 1. — С. 68-77.
86. Любченко П. Місцеве самоврядування в Україні / П. Любченко, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 12. — С. 85-100.
87. Любченко П. Місцеве самоврядування в Україні: концептуальні підходи реформування / П. Любченко // Право України. — 2009. — № 5. — С. 55-58.
88. Лялюк О. Перспективи розвитку територіальної основи місцевого самоврядування в період реформування територіального устрою в Україні / О. Лялюк // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 1. — С. 74-79.
89. Майстренко О. Податок на нерухоме майно як додаткове джерело наповнення місцевих бюджетів / О. Майстренко // Право України. — 2009. — № 10. — С. 118-122.
90. Манжула А. Адміністративно-правове положення місцевих органів влади / А. Манжула // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 2. — С. 69-73.
91. Матіос А. Державне управління в умовах адміністративно-правової реформи / А. Матіос // Юридична Україна. — 2006. — № 2. — С. 34-37.
92. Маяченко М. Загальнотеоретичні засади діяльності органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування в Україні / М. Маяченко // Право України. — 2000. — № 7. — С. 18-20.
93. Мишина Н. Местное самоуправление: понятийно-терминологический состав в теории и законодательстве / Н. Мишина, Е. Фельдман // Юридический вестник. — 1999. — № 4. — С. 99-102.

94. Місцеве самоврядування : монографія : у 7 кн. / за ред. А. О. Чемериса. — Л. : Ліга-Прес, 1999. — Кн. 1 : Організація сільського, селищного голови. — 320 с.
95. Мішина Н. Принципи українського конституціоналізму (на матеріалах конституційного реформування місцевого самоврядування) / Н. Мішина // Юридична Україна. — 2009. — № 3. — С. 21-25.
96. Музика О. Повноваження органів місцевого самоврядування на отримання доходів у місцеві бюджети / О. Музика // Право України. — 2001. — № 4. — С. 25-27.
97. Нікончук А. Сучасний стан та проблеми місцевого самоврядування в Україні / А. Нікончук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 3. — С. 100-108.
98. Огляд підготовлено М. Орзіх. Проект муніципального кодексу України // Юридический вестник. — 2001. — № 2. — С. 105-109.
99. Онупрієнко А. Правове регулювання функціонування місцевої влади: світовий і вітчизняний досвід / А. Онупрієнко // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 1. — С. 90-100.
100. Ославський М. Правові проблеми визначення природи місцевого самоврядування / М. Ославський, М. Козлов // Юридична Україна — 2006. — № 2. — С. 26-34.
101. Павко А. Концептуальні засади муніципальної політики / А. Павко // Віче. — 2007. — № 3-4. — С. 42-43.
102. Падалко В. Служба в органах місцевого самоврядування в Україні: концептуальні проблеми теорії та практики / В. Падалко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 117-122.
103. Падалко Г. Системний підхід та проблеми його застосування при дослідженні служби в органах місцевого самоврядування в Україні / Г. Падалко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 2. — С. 91-95.
104. Пашков О. Співвідношення органів місцевого управління та органів місцевого самоврядування / О. Пашков // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 3. — С. 47-51.
105. Педак І. Місцеве самоврядування в Україні: історико-правовий аспект / І. Педак // Управління великим містом: адміністрування та безпосередня демократія. — Львів, 2004. — С. 460-468.
106. Перепелиця М. Особливості правового регулювання деяких фінансових повноважень органів місцевого самоврядування / М. Перепелиця // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 148-159.
107. Петришина М. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування: сутність та особливості / М. Петришина // Вісник академії правових наук України. — 2012. — № 1. — С. 66-76.
108. Петришина М. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування / М. Петришина // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 66-76.

109. Петришина М. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні / М. Петришина // Право України. — 2010. — № 4. — С. 29-32.
110. Плющ І. Без розвитку місцевого самоврядування зайве говорити про демократичну, правову державу і громадянське суспільство / І. Плющ // Віче. — 2002. — № 1. — С. 3-10.
111. Попсуй В. Інститути безпосереднього самоврядування діють / В. Попсуй // Віче. — 2001. — № 6. — С. 66-70.
112. Пришляк Г. Контроль народу за діяльністю органів місцевого самоврядування (теоретичний аспект) / Г. Пришляк // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 4. — С. 96-99.
113. Прієшкіна О. Децентралізація державної влади та розширення прав місцевого самоврядування: проблеми і перспективи / О. Прієшкіна // Право України — 2006. — № 11. — С. 86-89.
114. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів : монографія / за ред. Ю. М. Тодики. — Х. : Право, 2009. — 540 с.
115. Пухтинський М. Проблеми трансформації територіальної організації влади та місцевого самоврядування в контексті розвитку конституційного процесу України / М. Пухтинський // Право України. — 2012. — № 8. — С. 68-77.
116. Пухтинський М. Проблеми трансформації територіальної організації влади та місцевого самоврядування в контексті розвитку конституційного процесу в Україні / М. Пухтинський // Право України. — 2012. — № 8. — С. 68-77.
117. Рахімкулов Е. Місцеве самоврядування і його ресурсні можливості / Е. Рахімкулов // Віче. — 2002. — № 6. — С. 39-44.
118. Руднева О. правова природа відповідальності органів місцевого самоврядування / О. Руднева // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 3. — С. 81-86.
119. Руснак Л. Поняття місцевого самоврядування: проблема визначення та трактування / Л. Руснак // Підприємництво, господарство і право. — 2012. — № 6 (198). — С. 104-106.
120. Светлова И. А. Местное самоуправление как политико-правовой институт в системе управления обществом и государством / И. А. Светлова // Право и политика. — 2001. — № 6. — С. 27-31.
121. Свирский Б. М. Государственное строительство и местное самоуправление в Украине / Б. М. Свирский. — Х. : Эспада, 2001. — 487 с.
122. Семкова М. Історія місцевого самоврядування в українській державі / М. Семкова // Економіст. — 2004. — № 11. — С. 45-47.
123. Сенчук В. Місцеве самоврядування і демократична держава: діалектика взаємозв'язку і взаємної детермінації / В. Сенчук // Юридична Україна. — 2009. — № 6. — С. 17-23.
124. Солдатенко В. В. Історичні та сучасні аспекти розбудови місцевого самоврядування в Україні / В. В. Солдатенко // Будівництво України. — 2007. — № 1. — С. 11-14.
125. Телешун С. Структурні елементи вертикалі політичної влади і державного

- управління та органи місцевого самоврядування / С. Телешун // Право України. — 2001. — № 6. — С. 28-31.
126. Теплюк М. Публічна влада в Україні: визначення поняття і конституційно-правова природа / М. Теплюк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 6.
127. Тісунова В. Діяльність місцевих органів влади в процесі розвитку регіональної економіки / В. Тісунова // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 3. — С. 155-159.
128. Француз А. Співвідношення державного управління та самоврядування у розвиткові політичних систем демократичного типу / А. Француз // Юридична думка. — 2005. — № 6. — С. 19-22.
129. Хоменець Р. Інституційні проблеми визначення місцевого самоврядування / Р. Хоменець // Юридический вестник. — 2001. — № 4. — С. 129-131.
130. Хоменець Р. Особливості правового статусу фізичних осіб як суб'єктів місцевого самоврядування / Р. Хоменець // Право України. — 2001. — № 11. — С. 36-38.
131. Хоменець Р. Участь населення у вирішенні питань місцевого значення / Р. Хоменець // Право України. — 2000. — № 7. — С. 21-22.
132. Хоменець Р. Щодо визначення поняття місцевого самоврядування / Р. Хоменець // Право України — 2002. — № 4. — С. 29-31.
133. Хонда М. П. Функції столиці України – міста Києва та гарантії забезпечення їх реалізації: проблеми теорії і практики / М. П. Хонда // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 70-74.
134. Чернега Р. Місьцеве самоврядування в Україні неможливе без участі в ньому громадян / Р. Чернега // Юридична Україна. — 2005. — № 2. — С. 12-16.
135. Чернеженко О. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Швейцарії / О. Чернеженко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 6. — С. 153-161.
136. Шаповал В. Д. Методи діяльності сільського, селищного та міського голів / В. Д. Шаповал // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2006. — № 1. — С. 9-19.
137. Шахматова Т. Застосування принципів субсидіарності та пропорційності у процесі реформування місцевих органів влади в Україні / Т. Шахматова // Право України. — 2009. — № 10. — С. 125-129.
138. Шахматова Т. Органи місцевої влади у світлі другого етапу конституційної реформи / Т. Шахматова // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 3. — С. 52-56.
139. Юр'єв С. Є. “Новий формат” місцевих виборів 2010 / С. Є. Юр'єв // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 10. — С. 12-22.
140. Яблонський І. Сільська рада – велика сила / І. Яблонський // Віче. — 2001. — № 7. — С. 146-149.

ТЕМА 13. ОРГАНИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЇХ РОБОТИ

Поняття, соціальна функція та значення судової влади. Конституційні принципи правосуддя. Система судової влади в Україні. Конституційно-правовий статус суддів в Україні. Гарантії незалежності суддів. Порядок призначення та обрання суддів. Підстави, за яких припиняються повноваження суддів. Правові засади діяльності органів суддівського самоврядування в Україні. Вища рада юстиції України: порядок формування, склад, основні функції, повноваження.

Ключові поняття:

правосуддя, судова система, судова система з внутрішньою спеціалізацією, судова система з зовнішньою спеціалізацією, адміністративні суди, судова влада, функції судової влади, конституційні принципи правосуддя, принцип спеціалізації, принцип територіальності, суд, суддя, конституційно-правовий статус суддів, професійні судді, присяжні, народні засідателі, гарантії діяльності суддів, недоторканність суддів, система судової влади, суди загальної юрисдикції, акти органів судової влади, право на судовий захист, кваліфікаційні комісії суддів, Вища рада юстиції.

1. Органи судової влади не мають права:

- а) застосовувати засоби державного примусу;
- б) визнавати акти неконституційними;
- в) забезпечувати підвищення кваліфікації кадрів;
- г) захищати гарантовані Конституцією України і законами права та свободи людини і громадянина, права і законні інтереси юридичних осіб, інтереси суспільства та держави;
- д) надавати повноваження особам, які не є правознавцями за освітою, але мають фахову підготовку, здійснювати правосуддя у складі колегії спеціалізованих суддів.

2. До основних засад судочинства не належить:

- а) законність;
- б) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;
- в) фінансування судів;
- г) забезпечення доведеності вини;
- д) змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.

3. Судово-правова реформа в Україні розпочалася:

- а) у 1991 році;
- б) у 1992 році;
- в) у 1996 році;
- г) у 1998 році;
- д) у 2000 році.

4. До системи судів загальної юрисдикції не входить:

- а) Верховний Суд України;
- б) Конституційний Суд України;
- в) вищі спеціалізовані суди;
- г) Касаційний суд України;
- д) районні суди.

5. Символами судової влади є:

- а) Державний Герб України;
- б) Державний Прапор України;
- в) Державний Гімн України;
- г) Державний Герб України і Державний Прапор України;
- д) Державний Герб України і Державний Гімн України.

6. Найвищий судовий орган у системі суддів загальної юрисдикції – це:

- а) Конституційний Суд України;
- б) Апеляційний Суд України;
- в) Верховний Суд України;
- г) місцевий суд України;
- д) Вищий спеціалізований суд.

7. Відповідно до ст. 125 чинної Конституції України система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами:

- а) територіальності і спеціалізації;
- б) територіальності і спеціальності;
- в) територіальності і підсудності;
- г) спеціалізації і підсудності;
- д) територіальності та інстанційності.

8. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» було прийнято:

- а) 7 липня 2010 року;
- б) 7 серпня 2010 року;
- в) 7 жовтня 2010 року;
- г) 27 липня 2010 року;
- д) 27 серпня 2010 року.

9. Відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» судову систему України складають:

- а) суди загальної юрисдикції та суд конституційної юрисдикції;
- б) суди загальної, спеціальної та конституційної юрисдикції;
- в) суди загальної юрисдикції та судова адміністрація;
- г) суди загальної та спеціальної юрисдикції;
- д) суди загальної юрисдикції, третейські суди та суд конституційної юрисдикції.

10. Третейський суд відповідно до Закону України «Про третейські суди» від 11.05.2004 р. – це:

- а) суд першої інстанції у системі судів загальної юрисдикції;
- б) недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб у порядку, встановленим цим законом для вирішення спорів, що виникають із цивільних та господарських правовідносин;
- в) державний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб для вирішення спорів, що виникають із цивільних та трудових правовідносин;
- г) державний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб для вирішення спорів, що виникають із цивільних та адміністративних правовідносин;
- д) недержавний незалежний орган, що утворюється за угодою або відповідним рішенням заінтересованих фізичних та/або юридичних осіб для вирішення спорів, що виникають із цивільних та трудових правовідносин.

11. Правозастосовчі акти, що виносяться судами:

- а) вироки, постанови, рішення, ухвали;
- б) закони, ратифіковані документи;
- в) постанови, ухвали, вироки;
- г) підзаконні нормативно-правові акти, декларації, вироки;
- д) рішення, вироки.

12. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» судове рішення, яким закінчується розгляд справи в суді, ухвалюється:

- а) від імені України;
- б) від імені народу України;
- в) від імені суду;
- г) від імені Президента України;
- д) від імені судді, який проголошує рішення по справі.

13. Одним з повноважень Пленуму вищого спеціалізованого суду є:

- а) розгляд питань організації діяльності суду, судових палат та апарату суду;
- б) затвердження за поданням голови вищого спеціалізованого суду судових палат;
- в) отримання інформації від голів судових палат про діяльність судових палат;
- г) внесення у встановленому порядку пропозиції щодо необхідності змін чинного законодавства;
- д) надання методичної допомоги апеляційним та місцевим судам для забезпечення правильного застосування ними законодавства.

14. У складі Верховного Суду України не функціонує:

- а) судова палата у цивільних справах;
- б) судова палата у кримінальних справах;
- в) судова палата у військових справах;
- г) судова палата у господарських справах;
- д) судова палата в адміністративних справах.

15. Військова судова колегія:

- а) діє у складі Верховного Суду України;
- б) діє у складі Вищого арбітражного суду України;
- в) діє у складі суду Військово-Морських сил;
- г) ніколи не існувала;
- д) була ліквідована чинним законодавством.

16. Суттєвою прогалиною у конституційному правосудді є відсутність права громадян:

- а) на конституційну скаргу;
- б) на звернення за судовим захистом у конфліктах з роботодавцями;
- в) на звернення до суду за захистом прав у відносинах з посадовими особами державного апарату;
- г) на звернення за захистом у конфліктах з представниками виборчих комісій до суду;
- д) на оскарження рішень територіальної виборчої комісії по виборах голів міських рад.

17. Відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» кількість суддів у місцевих судах визначає:

- а) Президент України;
- б) Міністр юстиції України;
- в) Голова Верховного Суду України за поданням Міністра юстиції України;
- г) Голова Апеляційного суду України;
- д) Державна судова адміністрація України за поданням Міністра юстиції України.

18. До місцевих загальних судів належать:

- а) районні, районні у містах, міські та міськрайонні суди;
- б) районні та міські суди;
- в) районні та міськрайонні суди;
- г) районні, районні у містах, міські, міськрайонні та обласні суди;
- д) районні, районні у містах, міські та обласні суди.

19. Персональний склад суду для розгляду конкретної справи визначається:

- а) за згодою сторін судової справи;
- б) судовою адміністрацією;

- в) головуючим суддею;
- г) позивачем у справі;
- д) автоматизованою системою документообігу.

20. До адміністративних посад в суді належать посади:

- а) голови суду та заступника голови суду;
- б) помічника судді та секретаря судового засідання;
- в) голови суду, заступника голови суду, помічника судді, секретаря судового засідання;
- г) голови суду, заступника голови суду, голови судової адміністрації;
- д) голови суду, заступника голови суду, секретаря голови суду.

21. Особи на адміністративну посаду в суді призначаються строком:

- а) на 2 роки;
- б) на 3 роки;
- в) на 4 роки;
- г) на 5 років;
- д) безстроково.

22. Центральним органом виконавчої влади, що здійснює організаційне забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, а також інших органів та установ судової влади є:

- а) Державна судова адміністрація;
- б) з'їзд суддів;
- в) Рада суддів України;
- г) Вища рада юстиції;
- д) Апарат суду.

23. Голова Державної судової адміністрації України призначається на посаду і звільнюється з посади:

- а) Президентом України;
- б) Прем'єр-міністром України;
- в) Головою Верховного Суду України;
- г) Радою суддів України;
- д) з'їздом суддів України.

24. Відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» на посаду судді може бути рекомендований:

- а) громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою;
- б) громадянин України, не молодший тридцяти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою;

в) особа, не молодша двадцяти п'яти років, яка має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою;

г) громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як два роки, проживає в Україні не менш як десять років та володіє державною мовою;

д) громадянин України, не молодший двадцяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи в галузі права не менш як три роки, проживає в Україні не менш як п'ять років та володіє державною мовою.

25. Судді, крім суддів Конституційного Суду України та суддів, які призначаються на посаду вперше, обіймають посади на строк:

- а) 5 років;
- б) 8 років;
- в) 10 років;
- г) 12 років;
- д) безстроково.

26. Перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється:

- а) Президентом України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Кабінетом Міністрів України;
- г) Конституційним Судом України;
- д) Верховним Судом України.

27. Вимогами, що висуваються до помічників суддів судів загальної юрисдикції, є:

а) громадянство України, вища юридична освіта, вільне володіння державною мовою;

б) громадянство України, досягнення тридцяти років, вища юридична освіта, стаж роботи в галузі права не менш як три роки;

в) громадянство України, вища юридична освіта, стаж роботи в галузі права не менш як три роки, вільне володіння державною мовою;

г) вища юридична освіта, вільне володіння державною мовою;

д) громадянство України, вища юридична освіта, стаж роботи в галузі права не менш як три роки; вільне володіння державною мовою, проживання в Україні не менш як п'ять років.

28. Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції затверджується:

- а) Всеукраїнським з'їздом суддів України;
- б) Вищою радою юстиції України;
- в) Міністерством юстиції України;

- г) Державною судовою адміністрацією України;
- д) Радою суддів України.

29. Суддя має право на відставку за власним бажанням, якщо він відпрацював на посаді судді строком:

- а) не менше десяти років;
- б) не менше п'ятнадцяти років;
- в) не менше двадцяти років;
- г) не менше двадцяти п'яти років;
- д) не менше тридцяти років.

30. До причин звільнення судді з посади органом, що його обрав або призначив, не належить:

- а) закінчення строку, на який його обрано чи призначено;
- б) припинення його громадянства;
- в) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- г) досягнення суддею шістдесяти років;
- д) порушення суддею вимог щодо несумісності.

31. До складу суддівської винагороди не належать доплати за:

- а) вислугу років;
- б) перебування на адміністративній посаді в суді;
- в) науковий ступінь;
- г) роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці;
- д) кількості осіб, що перебувають на утриманні судді.

32. Суддям надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю:

- а) 30 робочих днів;
- б) 35 робочих днів;
- в) 40 робочих днів;
- г) 45 робочих днів;
- д) 56 робочих днів.

33. Віковий ценз, що пред'являється до народних засідателів та присяжних:

- а) 18 років;
- б) 21 рік;
- в) 30 років;
- г) 35 років;
- д) 40 років.

34. До вимог, що пред'являються до присяжних, не відноситься:

- а) присяжним має право бути громадянин, який досяг 35 річного віку;
- б) присяжним не можуть бути особи, які не володіють державною мовою;
- в) присяжним не можуть бути особи, які мають не зняту чи не погашену

судимість;

г) присяжним не можуть бути громадяни, які визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними;

д) присяжними не можуть бути громадяни, які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню посадових обов'язків.

35. Не підлягають включенню до списків народних засідателів та списків присяжних громадяни, які досягли:

а) 45 років;

б) 50 років;

в) 55 років для жінок та 60 років для чоловіків;

г) 65 років;

д) граничний вік не встановлено чинним законодавством.

36. Дисциплінарне провадження щодо суддів місцевих та апеляційних суддів здійснює:

а) Вища кваліфікаційна комісія суддів України;

б) голова Верховного Суду України;

в) Вища рада юстиції;

г) Президент України;

д) голова апеляційного суду.

37. До складу Верховного Суду України входять:

а) сорок суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та два заступники Голови Верховного Суду України;

б) сорок п'ять суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та три заступники Голови Верховного Суду України;

в) сорок вісім суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та чотири заступники Голови Верховного Суду України;

г) п'ятдесят суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та чотири заступники Голови Верховного Суду України;

д) сорок вісім суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та два заступники Голови Верховного Суду України.

38. Голова Верховного Суду України обирається на посаду строком на:

а) два роки;

б) три роки;

в) п'ять років;

г) вісім років;

д) безстроково.

39. До повноважень Верховного Суду України не належить:

- а) переглядає справи з підстав неоднакового застосування судами (судом) касаційної інстанції однієї і тієї ж норми матеріального права у подібних правовідносинах у порядку, передбаченому процесуальним законом;
- б) переглядає справи у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом;
- в) надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, в яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я;
- г) здійснює офіційне тлумачення Конституції та законів України;
- д) звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

40. Дисциплінарне провадження щодо Голови Верховного Суду України відкривається:

- а) у триденний строк;
- б) семиденний строк;
- в) десятиденний строк;
- г) п'ятнадцятиденний строк;
- д) двадцятиденний строк.

41. До основних завдань кваліфікаційних комісій суддів не належить:

- а) забезпечення формування корпусу професійних суддів;
- б) визначення рівня фахової підготовки професійних суддів;
- в) розгляд питань щодо дисциплінарної відповідальності суддів;
- г) проведення експертизи проектів законів щодо статусу суддів та діяльності судів;
- д) надання висновків стосовно звільнення судді з посади.

42. Особа, яка не склала кваліфікаційного іспиту повторно, може бути допущена до складання наступного кваліфікаційного іспиту не раніш як:

- а) через один рік;
- б) через два роки;
- в) через три роки;
- г) через п'ять років;
- д) не допускається взагалі.

43. Відкритий тип добору кадрів – це:

- а) добір шляхом підготовки суддів із числа спеціалістів;
- б) добір з числа самовиявлених кандидатів з інших судів;

- в) добір претендентів на посаду судді з числа делегатів;
- г) добір з кандидатів на посаду судді із стажем роботи не менше трьох років;
- д) добір шляхом проведення кваліфікаційного іспиту.

44. До складу апеляційного суду входять судді, які мають стаж роботи на посаді судді не менше:

- а) двох років;
- б) трьох років;
- в) п'яти років;
- г) семи років;
- д) десяти років.

45. Характеристикою апеляційної інстанції є:

- а) судове слідство в апеляційній інстанції можна вважати повторенням судового слідства у суді першої інстанції;
- б) суд обов'язково повинен проводити повторне судове слідство;
- в) розгляд справи в апеляційному суді відбувається стосовно судових рішень, що вже набрали чинності;
- г) сутність апеляційного оскарження судових рішень полягає у перегляді рішення суда першої інстанції;
- д) після оголошення про закінчення судового слідства апеляційний суд ні при яких обставинах вже не вправі витребувати, приймати і досліджувати докази.

46. Розгляд справ в апеляційному порядку здійснюється:

- а) суддею одноособово;
- б) колегіально у складі не менше трьох професійних суддів;
- в) колегіально у складі не менше п'яти професійних суддів;
- г) судом присяжних;
- д) суддею і народним засідателем.

47. Делегати – це:

- а) представники суддів;
- б) помічники народних засідателів;
- в) громадяни України, які у випадках, визначених процесуальним законом, залучаються до здійснення правосуддя, забезпечуючи безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя;
- г) посадові особи судової влади, які наділені повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі у спеціалізованих судах;
- д) посадові особи судової влади, які наділені повноваженнями здійснювати правосуддя і виконувати свої обов'язки на професійній основі у Конституційному Суді України.

48. Державна установа зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність – це:

- а) з'їзд суддів України;
- б) рада суддів України;
- в) Національна школа суддів України;
- г) Вища рада юстиції;
- д) Вища кваліфікаційна комісія суддів.

49. Найвищим органом суддівського самоврядування в Україні є:

- а) з'їзд суддів України;
- б) рада суддів України;
- в) конференція суддів України;
- г) Верховний Суд України;
- д) збори суддів України.

50. Для вирішення питань внутрішньої діяльності судів діє:

- а) рада юстиції;
- б) суддівське самоврядування;
- в) суддівське об'єднання;
- г) орган самоврядування судів;
- д) суддівська рада.

51. Законом України «Про судоустрій та статус суддів» не передбачено такої організаційної форми суддівського самоврядування, як:

- а) збори суддів;
- б) засідання суддів;
- в) конференції суддів;
- г) з'їзд суддів;
- д) ради суддів.

52. Закон України «Про Вищу раду юстиції» було прийнято:

- а) 5 січня 1998 року;
- б) 15 січня 1998 року;
- в) 5 січня 1999 року;
- г) 15 січня 1999 року;
- д) 25 січня 1999 року.

53. Вища рада юстиції складається з:

- а) десяти членів;
- б) п'ятнадцяти членів;
- в) двадцяти членів;
- г) двадцяти п'яти членів;
- д) тридцяти членів.

54. *На посаду члена Вищої ради юстиції може бути рекомендований громадянин України:*

а) не молодший тридцяти п'яти років і не старший шістдесяти п'яти років, проживає в Україні не менш як десять останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років;

б) не молодший двадцяти п'яти років і не старший шістдесяти п'яти років, проживає в Україні не менш як десять останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше п'яти років;

в) не молодший тридцяти п'яти років і не старший шістдесяти років, проживає в Україні не менш як десять останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років;

г) не молодший тридцяти п'яти років і не старший шістдесяти п'яти років, проживає в Україні не менш як п'ять останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше п'яти років;

д) не старший шістдесяти років, проживає в Україні не менш як десять останніх років, володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше десяти років.

55. *До складу Вищої ради юстиції України за посадою входять:*

а) Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України, Голова Конституційного Суду України;

б) Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України;

в) Голова Верховного Суду України, Міністр юстиції України, Голова Конституційного Суду України;

г) Міністр юстиції України, Генеральний прокурор України, Голова Конституційного Суду України;

д) Голова Верховного Суду України, Заступник Міністра юстиції України, Генеральний прокурор України.

56. *До процедурних актів Вищої ради юстиції належать:*

а) подання про призначення суддів;

б) рішення про дисциплінарну відповідальність;

в) подання про звільнення суддів з посади;

г) рішення про догану члена Вищої ради юстиції;

д) рішення про самовідвід члена Вищої ради юстиції.

57. *Рішення про припинення повноважень члена Вищої ради юстиції приймається органом, що його призначив у разі:*

а) подання членом Вищої ради юстиції заяви про звільнення за власним бажанням;

б) закінчення строку призначення;

в) втрати громадянства України;

г) скоєння аморального вчинку;

д) набрання законної сили обвинувального вироку суду стосовно члена Вищої ради юстиції.

58. Двох членів до складу Вищої ради юстиції призначає:

- а) Верховна Рада України;
- б) з'їзд суддів України;
- в) з'їзд адвокатів України;
- г) всеукраїнська конференція працівників прокуратури;
- д) з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

59. До Вищої ради юстиції з пропозицією про прийняття подання про звільнення судді з посади можуть звернутися:

- а) Голова Верховного Суду України;
- б) Голови вищих спеціалізованих судів;
- в) Член Вищої ради юстиції;
- г) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- д) Генеральний прокурор.

60. До повноважень Вищої ради юстиції не належать:

- а) внесення подання Президенту України про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;
- б) внесення подання Верховній Раді України про призначення суддів на посади або про звільнення їх з посад;
- в) розгляду справи і прийняття рішення стосовно порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності;
- г) здійснення дисциплінарного провадження стосовно суддів Верховного Суду України і суддів вищих спеціалізованих судів;
- д) розгляду скарги на рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів апеляційних та місцевих судів, а також прокурорів.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (зі змінами і допов.) // Урядовий кур'єр. — 2005. — № 153-154.
- ❖ Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року // Офіційний вісник України. — 2012. — № 62.
- ❖ Про Вищу раду юстиції : Закон України від 15 січня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 25. — Ст. 146.
- ❖ Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної

- Ради України. — 1994. — № 11. — Ст. 50.
- ❖ Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.
 - ❖ Про прокуратуру : Закон України від 5 листопада 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
 - ❖ Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 41-42, № 43, № 44-45. — Ст. 141.

Спеціалізована література:

1. Байер Д. Забезпечення єдності судової практики на рівні федеральних судів у Німеччині / Д. Байер // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 162-180.
2. Бачун О. Розгляд судами справ за скаргами громадян / О. Бачун // Право України. — 2001. — № 4. — С. 44-47.
3. Бететто Н. Підтримка цілісності судової практики Верховним Судом Республіки Словенія – прецедентний характер його рішень / Н. Бететто // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 189-195.
4. Бічковічс І. Роль Верховного Суду Латвійської Республіки у формуванні єдиної судової практики / І. Бічковічс // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 181-185.
5. Богословська Ж. Судові органи в системі реалізації конституційного права людини та громадянина на соціальний захист в Україні / Ж. Богословська // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 5. — С. 106-110.
6. Борова Ю. Особливості конституційно-правового статусу суддів: проблеми теорії та практики / Ю. Борова // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 8. — С. 25-29.
7. Бородін І. Судова влада у теорії поділу влад / І. Бородін // Право України. — 2002. — № 10-11.
8. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади / В. Д. Бринцев. — Х. : Право, 2010. — 464 с.
9. Брозова І. Роль Верховного Суду Чеської Республіки в захист прав людини на національному рівні / І. Брозова // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 212-213.
10. Буайя Ф. Захист прав людини на національному та наднаціональному рівні / Ф. Буайя // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 196-199.
11. Валанчус В. Навіщо потрібна уніфікована судова практика / В. Валанчус // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 137-143.
12. Василюк С. Теорія поділу влади і судова влада в Україні / С. Василюк // Право України. — 2002. — № 5. — С. 8-14.
13. Виноградова Л. Про вдосконалення порядку притягнення суддів до цивільно-правової, кримінально-правової, адміністративної відповідальності / Л.

- Виноградова // Юридична Україна. — 2005. — № 4. — С. 82-85.
14. Гаджиев Г. А. Структура и механизм судебной власти. Судебная власть : монография / Гаджиев Г. А. ; под ред. И. Л. Петрухина // Государство и право. — 2004. — № 4. — С. 120-121.
 15. Гетьман-П'ятковська І. Суддівська влада: порівняльний аналіз та шляхи вирішення якісного добору кадрів / І. Гетьман-П'ятковська // Право України. — 2009. — № 12. — С. 168-175.
 16. Глущенко С. Розвиток законодавства про вищі спеціалізовані судові органи у новітній період історії України / С. Глущенко // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 327-335.
 17. Гончаренко О. Вища рада юстиції: питання статусу і повноважень / О. Гончаренко // Право України. — 2006. — № 2. — С. 17-21.
 18. Гореденко В. Про становлення незалежної судової влади / В. Гореденко // Право України. — 2002. — № 9. — С. 120-126.
 19. Грицаєнко Л. Деякі аспекти судово-правової реформи в Україні: реальність та перспективи / Л. Грицаєнко // Право України. — 2004. — № 5. — С. 32-37.
 20. Демченко С. Про поняття “правосуддя” і “доступність правосуддя” / С. Демченко // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 2. — С. 96-102.
 21. Демченко С. Реформування судової системи: окремі ключові поняття / С. Демченко // Юридична Україна. — 2010. — № 4. — С. 11-15.
 22. Денищук Ж. Судова влада: її місце і роль у суспільстві / Ж. Денищук // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 8. — С. 25-29.
 23. Діордіца І. В. Правові засади скасування рішень місцевих адміністративних судів через порушення норм процесуального права / І. В. Діордіца // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 6. — С. 67.
 24. Емізеггер Х. Вищий Федеральний Суд Швейцарії та захист прав людини / Х. Емізеггер // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 214-217.
 25. Еречинські Т. Доступ до правосуддя і система критеріїв прийнятності скарг для розгляду у Верховному Суді Республіки Польщі / Т. Еречинські // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 114-118.
 26. Євграфова Є. Доступність правосуддя: можливості судової реформи / Є. Євграфова // Право України. — 2012. — № 8. — С. 279-287.
 27. Железняк Н. Правові й організаційні форми діяльності органів юстиції в здійсненні державної правової політики / Н. Железняк // Право України. — 2001. — № 6. — С. 48-51.
 28. Задорожня Г. Принцип рівного виборчого право громадян у рішеннях Конституційного Суду України / Г. Задорожня // Бюлетень Міністерства Юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 42-49.
 29. Захарова О. Єдність судової практику скрізь призму завдань цивільного судочинства / О. Захарова // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 151-156.
 30. Ігонін Р. Місце і роль суду в системі судоустрою України / Р. Ігонін // Юридична Україна — 2011. — № 3 (99). — С. 17-21.

31. Ігонін Р. Поняття судової влади / Р. Ігонін // Юридична Україна. — 2011. — № 2 (98). — С. 18-22.
32. Кадикало О. Виникнення та становлення конституційного судочинства / О. Кадикало // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 108-112.
33. Капустинський В. Взаємозв'язок понять «судова влада», «правосуддя» і «судочинствоу контексті сучасного реформування» / В. Капустинський, О. Хатинська-Нор // Право України. — 2012. — № 9. — С. 363-368.
34. Ківалов С. Роль Верховних судів держав – учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у подоланні структурних/системних недоліків національних правових систем / С. Ківалов // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 63-72.
35. Кірхер Г. Забезпечення єдності судової практики в Німеччині / Г. Кірхер // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 157-161.
36. Кобзюра М. Судова влада в Україні / М. Кобзюра, О. Святоцький // Право України. — 2009. — № 12. — С. 47-63.
37. Козюбра М. Система судів в Країні та місце в ній Верховного Суду України: стан та перспективи реформування / М. Козюбра // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 15-28.
38. Коліушко І. Пріоритети судової реформи на сучасному етапі / І. Коліушко, Р. Куйбіда // Право України. — 2010. — № 5. — С. 55-60.
39. Константний О. Окремі проблеми становлення самостійної судової влади в Україні / О. Константний // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 10. — С. 33-38.
40. Кравчук В. М. Інститут судової влади в системі конституційного права України / В. М. Кравчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 12. — С. 40-46.
41. Крижавічус Г. Компетенція і функції Верховного Суду Литовської Республіки / Г. Крижавічус // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 105-109.
42. Кузнецова Н. До питання про підвищення професійної підготовки суддівських кадрів / Н. Кузнецова // Право України. — 2010. — № 5. — С. 25.
43. Кузнецова Ю. Застосування міжнародних стандартів Конституційного Суду України: методологія та цільове призначення / Ю. Кузнецова // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 103-107.
44. Лакабарат А. Роль касаційної інстанції у захисті прав людини / А. Лакабарат // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 218-222.
45. Лунін С. Поняття принципу змагальності у судовому процесі / С. Лунін // Право України. — 2010. — № 3. — С. 126-130.
46. Луць Л. Уніфікація судової практики – важливий засіб забезпечення належного правосуддя / Л. Луць // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 144-150.
47. Маляренко В. Позитиви і негативи суду присяжних / В. Маляренко // Право України. — 2000. — № 3. — С. 3-12.
48. Маляренко В. Судова реформа та проблематика предмета змін / В. Маляренко

- // Право України. — 2010. — № 5. — С. 20-25.
49. Маркерт Т. Роль Верховного Суду України в механізмі виконання зобов'язань держави у сфері захисту прав людини / Т. Маркерт // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 207-211.
50. Маффей П. Функції та повноваження Верховного Суду Бельгії як вищого судового органу / П. Маффей // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 110-113.
51. Мацькевич М. Європеїзація української судової системи як складова євроінтеграційної політики України / М. Мацькевич // Право України. — 2012. — № 3-4. — С. 411-417.
52. Мельник В. В. Коллегия присяжных заседателей как субъект коллективного решения вопросов о виновности (социальные и психологические аспекты) / В. В. Мельник // Государство и право. — 2000. — № 1. — С. 26-34.
53. Москвич Л. М. До питання практики оцінки якості судових систем / Л. М. Москвич // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 9. — С. 100-107.
54. Москвич Л. На шляху до реформування конституційних засад судової системи / Л. Москвич // Право України. — 2009. — № 10. — С. 96-100.
55. Москвич Л. Принципи ефективної судової системи / Л. Москвич // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 2. — С. 103-111.
56. Москвич Л. Статус найвищого суду країни: історичний та порівняльно – правовий аналіз / Л. Москвич // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 82-88.
57. Муза О. Теоретичні питання адміністративного судочинства в Україні / О. Муза // Право України. — 2009. — № 8. — С. 106-110.
58. Назаров І. Завдання та повноваження вищого судового органу (на приклад європейських країн) / І. Назаров // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 73-81.
59. Назаров І. Значення принципу інстанційності для організації судової системи України та європейських країн / І. Назаров // Юридична Україна. — 2009. — № 5. — С. 121-125.
60. Назаров І. Новий етап на шляху розвитку суддівського самоврядування в Україні / І. Назаров // Юридична Україна. — 2006. — № 11. — С. 83-87.
61. Назаров І. Принцип спеціалізації у побудові судової системи України та європейських країн / І. Назаров // Юридична Україна. — 2009. — № 4. — С. 106-111.
62. Назаров І. Принципи ступінчастості судової системи в Україні та європейських державах / І. Назаров // Право України. — 2009. — № 6. — С. 84-88.
63. Наливайко Л. Р. Судово-правова реформа в Україні: проблеми теорії та практики / Л. Р. Наливайко // Влада. Людина. Закон. — № 2. — 2002. — С. 132-137.
64. Нечипорук С. Щодо питання про місце судової гілки влади в системі поділу влади / С. Нечипорук // Право України. — 2009. — № 12. — С. 228-234.

65. Ольховский Б. І. Питання становлення судової влади в правовій державі / Б. І. Ольховский, Є. Б. Ольховський // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2005. — № 4. — С. 3-8.
66. Опришко В. Основні засади судової реформи / В. Опришко // Право України. — 2010. — № 5. — С. 14-18.
67. Органи судової влади в Україні: Перший аналіз нормативного змісту Закону України “Про судоустрій України” (А. О. Селіванов, Є. В. Фесенко, Н. С. Рудюк та ін.). — К. : Юрінком Інтер, 2002. — 112 с.
68. Осетинський А. Утвердження авторитету суду у контексті судової реформи / А. Осетинський // Право України. — 2006. — № 4. — С. 3-11.
69. П’янова Я. Судовий прецедент – шлях до справедливого вирішення спору / Я. П’янова // Вісник Академії правових наук України. — 2003. — № 1. — С. 193-198.
70. Пасенюк О. М. Судова експертиза: досягнення і проблеми / О. М. Пасенюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2004. — № 2-3. — С. 190-197.
71. Петров Р. Європеїзація української судової системи як складова євроінтеграційної політики України / Р. Петров // Право України. — 2012. — № 1-2. — С. 300-306.
72. Півненко В. Слідчий комітет: судове чи відомче слідство / В. Півненко // Право України. — 2000. — № 10. — С. 57-58.
73. Погорецький М. Місце та повноваження Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції / М. Погорецький, О. Костюченко // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 35-41.
74. Полешко А. Конституційні положення правосуддя – втілювати в життя (З третього (позачергового) з’їзду суддів України) / А. Полешко // Право України. — 1996. — № 11. — С. 5-9.
75. Поляков С. Б. К вопросу независимости суда / С. Б. Поляков // Государство и право. — 2000. — № 10. — С. 85-92.
76. Порошук Т. С. Проблеми конституційного формування судової системи України (1990-1996) / Т. С. Порошук // Вісник Запорізького юридичного інституту. — 2004. — № 3. — С. 28-30.
77. Прилуцький С. В. Єдність судової влади як конституційно-правова засада правосуддя: проблеми теорії та практики / С. В. Прилуцький // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 7. — С. 23.
78. Прилуцький С. В. Судова влада України та передумови її становлення (соціально-правовий аналіз) / С. В. Прилуцький // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 146-156.
79. Прилуцький С. Єдність судової влади і правовий статус Верховного Суду України: концептуальні засади та проблеми їх реалізації / С. Прилуцький // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 42-51.
80. Притика Д. Створення науково обґрунтованої системи правосуддя в Україні — головна мета судової реформи / Д. Притика // Право України. — 2009. — № 12. — С. 71-84.

- 81.Рзаєв Р. Верховний Суд Азербайджанської Республіки в системі державної влади і судової влади / Р. Рзаєв // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 101-104.
- 82.Романюк Л. Передумови формування адміністративного судочинства: становлення та розвиток / Л. Романюк // Юридична Україна. — 2009. — № 3. — С. 35-40.
- 83.Романюк Я. Актуальні питання реформування цивільного процесуального законодавства України / Я. Романюк // Право України. — 2012. — № 8. — С. 288-305.
- 84.Романюк Я. Правова природа обов'язковості рішень Верховного Суду України та вдосконалення механізму забезпечення єдності судової практики / Я. Романюк, І. Бейцун // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 122-136.
- 85.Рунішвілі В. Суть судового рішення касаційної інстанції (на матеріалах судової практики Грузії) / В. Рунішвілі // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 119-121.
- 86.Святоцький О. Судова влада в Україні: актуальні питання реформування / О. Святоцький // Право України. — 2010. — № 5. — С. 30-34.
- 87.Селіванов А. Професійні знання суддів – гарантія забезпечення справедливого правосуддя / А. Селіванов, Є. Фесенко // Право України. — 2000. — № 7. — С. 84-85.
- 88.Сердюк В. В. Верховний Суд України: витоки, сучасність, перспективи: монографія / В. В. Сердюк. — К. : Істина, 2008. — 304 с.
- 89.Сердюк В. Деякі питання судових юрисдикцій / В. Сердюк // Право України. — 2012. — № 8. — С. 270-278.
- 90.Сердюк В. До питання про функції Верховного Суду України / В. Сердюк // Юридична Україна. — 2006. — № 9. — С. 94-102.
- 91.Сердюк В. Колегіальність та одноособовість розгляду справ у судах: окремі питання теорії / В. Сердюк // Юридична Україна. — 2006. — № 7. — С. 101-104.
- 92.Сердюк В. Право на оскарження судового рішення в аспекті розгляду справ Верховним Судом України / В. Сердюк // Юридична Україна. — 2006. — № 8. — С. 84-91.
- 93.Сердюк В. Принципи територіальності у побудові системи судів загальної юрисдикції:нові підходи до реалізації / В. Сердюк // Право України. — 2012. — № 6. — С. 255-261.
- 94.Сібільова Н. Теоретичні основи побудови судової системи України / Н. Сібільова // Право України. — 2009. — № 6. — С. 38-43.
- 95.Сіренко В. Деякі проблеми реформування судової влади в Україні / В. Сіренко // Право України. — 2010. — № 5. — С. 4-11.
- 96.Сіренко В. До питання про місце і роль Верховного Суду в судоустрої України / В. Сіренко // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 29-34.
- 97.Сіренко В. Судова система України потребує докорінного радикального реформування / В. Сіренко // Право України. — 2012. — № 8. — С. 60-67.
- 98.Сірий М. Значення та роль найвищого судового органу у правовій системі

- України / М. Сірий // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 52-62.
99. Скомороха Л. Питання професійно-психологічного добору кандидатів на посади суддів в Україні та міжнародний досвід / Л. Скомороха // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 336-348.
100. Скрипнюк О. Правові акти Конституційного суду України як джерела сучасного конституційного права України / О. Скрипнюк // Право України. — 2012. — № 3-4. — С. 404-410.
101. Смородинський В. Проблеми судової влади в зарубіжних ученнях про державу і право / В. Смородинський // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 4. — С. 30-38.
102. Стефанюк В. Напрями реалізації положень Конституції судами / В. Стефанюк // Право України. — 1997. — № 1. — С. 50-52.
103. Стефанюк В. Незалежний суд – гарант прав людини і громадянина / В. Стефанюк // Право України. — 1996. — № 5. — С. 16-18.
104. Стефанюк В. Правозахисна діяльність судів України / В. Стефанюк // Право України. — 1999. — № 5. — С. 18-22.
105. Стефанюк В. Судова влада як основна юридична гарантія захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні / В. Стефанюк // Право України. — 2001. — № 1. — С. 15-18.
106. Тертишник В. Незалежне судочинство – отже, не маніпулятивне / В. Тертишник // Віче. — 2006. — № 5. — С. 54-55.
107. Тольксдорф К. Національні верховні суди як гаранти захисту та верховенства права / К. Тольксдорф // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 204-206.
108. Тьорьок Ю. Забезпечення цілісності судової практики Верховного Суду Угорської Республіки і застосування ним рішень європейського суду з прав людини / Ю. Тьорьок // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 186-188.
109. Угриновський О. Судове провадження у справах за скаргами громадян на неправомірні дії та рішення органів державного управління та посадових осіб / О. Угриновський // Юридический вестник. — 2000. — № 2. — С. 73-76.
110. Федькович О. Роль органів юстиції України в організації та забезпеченні правосуддя / О. Федькович // Право України. — 2004. — № 10. — С. 22-25.
111. Фоков А. П. Судебная власть в системе разделения властей (научно-правовые, философские и исторические аспекты) / А. П. Фоков // Государство и право. — 2000. — № 10. — С. 51-56.
112. Футей Б. А. Судова реформа в Україні: перехід від командно-адміністративної системи до правової держави (огляд нового Закону про судоустрій) / Б. А. Футей // Юридична Україна. — 2003. — № 5. — С. 72-78.
113. Харль-Волш Т. Доступ до правосуддя і наявність умов прийняття касаційних скарг у судових системах Люксембурга з огляду на практику Європейського суду з прав людини / Т. Харль-Волш // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 223-225.
114. Шевчук С. Роль Верховного Суду в умовах конституційної демократії / С. Шевчук // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 89-100.

115. Шицький І. Судова влада у контексті розбудови правової держави / І. Шицький // Право України. — 2009. — № 5. — С. 36-40.
116. Шишкін В. Диспозитивність – принцип судочинства / В. Шишкін // Право України. — 1999. — № 6. — С. 10-16.
117. Шишкін В. Змагальність – принцип судочинства в демократичному суспільстві / В. Шишкін // Право України. — 1999. — № 12. — С. 21-24.
118. Шишкін В. Організація судоустрою у світлі вимог ст. 6 Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини / В. Шишкін // Право України. — 2000. — № 9. — С. 21-23.
119. Шишкін В. Суб'єкти здійснення правосуддя за Конституцією України (коментар до положень статей 127, 128 Конституції України) / В. Шишкін // Право України. — 1998. — № 11. — С. 34-37.
120. Штоун С. Суддівське самоврядування як конституційна гарантія незалежності та недоторканості суддів / С. Штоун // Право України. — 2004. — № 6. — С. 18-21.
121. Шупеня М. М. Проблемні питання виконання судових рішень та шляхи їх вирішення / М. М. Шупеня // Міністерства юстиції України. — 2004. — № 2-3. — С. 197-203.
122. Юдківська Г. Роль верховних судів у захисті прав людини / Г. Юдківська // Право України. — 2012. — № 11-12. — С. 200-203.
123. Ющенко Т. В. Проблеми формування якісного суддівського корпусу в умовах судово-правової реформи / Т. В. Ющенко // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 92-95.
124. Ющик О. Про юридичну техніку конституційного визначення судоустрою України / О. Ющик // Право України. — 2001. — № 3. — С. 88-90.

ТЕМА 14. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Історичні передумови виникнення конституційної юстиції в системі судової влади. Порядок формування Конституційного Суду України, його чисельний склад, структура, вимоги до суддів. Статус суддів Конституційного Суду України та гарантії їх діяльності. Законодавчі засади організації і діяльності Конституційного Суду України: функції та повноваження. Регламент Конституційного Суду України – нормативно-процесуальний акт. Конституційне провадження. Форми звернення до Конституційного Суду України. Колегії Конституційного Суду України: характерні риси та проблеми реалізації. Доктрина політичного питання в діяльності Конституційного Суду України.

Ключові поняття:

Конституційний Суд України, конституційна юстиція, конституційна юрисдикція, конституційне правосуддя, принципи функціонування Конституційного Суду України, суддя Конституційного Суду України, гарантії

діяльності Конституційного Суду України, функції Конституційного Суду України, конституційний контроль, офіційне тлумачення конституційно-правових норм, конституційність, акти Конституційного Суду України, конституційне подання, конституційне звернення, колегії суддів, конституційне провадження, предмет конституційного провадження, доктрина політичного питання, межі діяльності Конституційного Суду України.

1. Ідея створення Конституційного Суду в Україні вперше була матеріалізована:

- а) ще у 1990 році, після ідеї розпаду Радянського Союзу;
- б) відразу ж після здобуття незалежності;
- в) у Концепції судово-правової реформи в Україні, схваленої Верховною Радою України у 1992 році;
- г) у Законі України «Про Конституційний Суд України» 1993 року;
- д) у Законі України «Про Конституційний Суд України» 1996 року.

2. Відповідно до концепції судово-правової реформи з'їзд суддів України мав право:

- а) призначати лише трьох суддів Конституційного Суду України;
- б) призначати чотирьох суддів до складу Конституційного Суду України;
- в) від судової гілки державної влади призначати шістьох суддів Конституційного Суду України;
- г) призначати дев'ять професійних суддів Конституційного Суду України;
- д) лише пропонувати Верховній Раді України три кандидатури для призначення на посади суддів.

3. Система конституційного правосуддя України належить:

- а) до англосаксонського виду;
- б) до американського виду;
- в) до східного виду;
- г) до європейського виду;
- д) до змішаного виду.

4. Єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні є::

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Конституційний Суд України;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) Верховний Суд України.

5. До ознак судового контролю, що здійснюється Конституційним Судом України не належить:

- а) форма професійного державного контролю, вища серед спеціалізованих форм контрольної діяльності;

- б) контрольна, правоохоронна діяльність заснована на перевазі юрисдикційних рис;
- в) поширюється тільки на сферу управління;
- г) спеціалізований механізм охорони нормативного акта вищої юридичної сили – Конституції України;
- д) судовий конституційний контроль є вищою (після референдуму) формою конституційного контролю.

б. Одним із завдань Конституційного Суду України є:

- а) гарантування безпеки працівників суду;
- б) надання висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України;
- в) здійснення судового контролю за всіма гілками влади;
- г) у визначених законом випадках перегляд своєї правової позиції;
- д) вирішення питань щодо законності актів органів державної влади.

7. До повноважень Конституційного Суду України не належить вирішення питань про відповідність Конституції України:

- а) законів Верховної Ради України;
- б) правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- в) актів сільської, селищної, міської ради;
- г) актів Президента України;
- д) актів Кабінету Міністрів України.

8. Твердження, що не може бути характеристикою Конституційного Суду України:

- а) політична неупередженість і незаангажованість для Конституційного Суду України є найкращим способом досягнення максимального ефекту його рішень;
- б) Конституційний Суд не є і не повинен бути політичним органом, тому що робота, яку він виконує, має надзвичайно важливе політичне значення;
- в) єдиними політичними принципами, якими судді мають керуватися при здійсненні правосуддя, є принципи, що знайшли своє втілення у Конституції України і з суто політичних перетворилися на принципи права;
- г) інтерпретаційні акти Конституційного Суду України – це додаткові нормативно-правові акти, метою яких є уточнення, зміна або роз'яснення правових норм, прийнятих раніше;
- д) Конституційний Суд України вирішує питання про призначення суддів на посади самостійно.

9. Питання щодо конституційності чинного міжнародного договору розглядається Конституційним Судом України за конституційним поданням:

- а) Президента України, Кабінету Міністрів України;
- б) Верховної Ради України;
- в) Міністра закордонних справ України;

- г) не менш ніж 45 народних депутатів Верховної Ради України;
- д) Прем'єр-міністра України.

10. Строк повноважень судді Конституційного Суду України:

- а) три роки;
- б) шість років;
- в) дев'ять років;
- г) дванадцять років;
- д) безстроково.

11. Суддею Конституційного Суду України може бути:

а) громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років;

б) громадянин України, який на день призначення досяг сорока п'яти років, має вищу юридичну освіту, стаж роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх десяти років;

в) громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж роботи за фахом не менше десяти років, проживає в Україні протягом останніх десяти років;

г) громадянин України, який на день призначення досяг двадцяти п'яти років, має вищу юридичну освіту, стаж роботи за фахом не менше трьох років, володіє державною мовою;

д) особа, яка на день призначення досягла сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх десяти років.

12. Однією з вимог до кандидата на посаду судді Конституційного Суду України є:

- а) досягти на день призначення на посаду 25-ти років;
- б) мати представницький мандат;
- в) мати стаж роботи в галузі юриспруденції 3 роки;
- г) проживати на території України протягом останніх 20-ти років;
- д) попередньо займатися політичною діяльністю не менш року.

13. Моментом вступу на посаду судді Конституційного Суду України є:

- а) складення ним присяги судді Конституційного Суду України;
- б) видання постанови про призначення на посаду судді Конституційного Суду України;
- в) опублікування загального складу суду в офіційних виданнях;
- г) перше урочисте засідання Конституційного Суду України;
- д) передача трудової книжки в Секретаріат Конституційного Суду України.

14. Суб'єктом внесення пропозиції щодо кандидатур на посади суддів Конституційного Суду України за квотою Верховної Ради України може бути:

- а) голови депутатських комітетів;
- б) голови депутатських груп (фракцій);
- в) 1/2 народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України;
- г) не менш ніж 1/3 народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України;
- д) Голова Верховної Ради України або не менш як 1/4 народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

15. До підстав звільнення з посади судді Конституційного Суду України не належить:

- а) припинення його громадянства;
- б) закінчення строку призначення;
- в) порушення суддею присяги;
- г) досягнення суддею 60-річного віку;
- д) визнання його безвісно відсутнім.

16. У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України строк призначення з'їздом суддів України іншої особи становить:

- а) три тижні;
- б) місяць;
- в) півтора місяці;
- г) три місяця;
- д) шість місяців.

17. До повноважень Голови Конституційного Суду України не належить:

- а) приведення Президента України до присяги;
- б) висловлення своєї думки з приводу майбутнього рішення справи;
- в) організація роботи Секретаріату Конституційного Суду України;
- г) вирішення питань щодо використання бюджету Конституційного Суду України;
- д) скликання пленарних засідань Конституційного Суду України.

18. Організаційне, науково-експертне, інформаційно-довідкове та інші забезпечення діяльності Конституційного Суду України здійснює:

- а) Секретаріат Конституційного Суду України;
- б) Апарат Конституційного Суду України;
- в) постійні комісії Конституційного Суду України;
- г) інформаційний відділ Конституційного Суду України;
- д) Управління справами Конституційного Суду України.

19. Секретаріат Конституційного Суду України очолює:

- а) Голова Конституційного Суду України;
- б) один із заступників Голови Конституційного Суду України;
- в) суддя, старший за віком;
- г) науковий консультант судді Конституційного Суду України;
- д) керівник.

20. Строк повноважень Голов постійних комісій Конституційного Суду України:

- а) рік;
- б) три роки;
- в) чотири роки;
- г) дев'ять років;
- д) безстроково.

21. Однією з форм звернення до Конституційного Суду України є:

- а) конституційне подання;
- б) конституційне оскарження;
- в) припис про усунення порушень закону;
- г) позов з порушення конституційних прав особи;
- д) конституційна скарга.

22. Суб'єктом права на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням із вирішення питань про конституційність актів Президента України є:

- а) громадяни України;
- б) особи без громадянства;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- д) Генеральна прокуратура України.

23. Конституційне звернення – це письмове клопотання про:

- а) визнання правового акта неконституційним;
- б) необхідність офіційного тлумачення законів України;
- в) невідповідність міжнародних договорів законам України;
- г) порушення встановленої Конституцією України процедури розгляду неконституційності правових актів;
- д) дисциплінарне провадження щодо громадян, що порушують Закони України.

24. Строк провадження за конституційним зверненням не повинен перевищувати:

- а) трьох тижнів;
- б) одного місяця;

- в) двох місяців;
- г) трьох місяців;
- д) шести місяців.

25. Відкриття провадження у справі у Конституційному Суді України за конституційним зверненням ухвалюється:

- а) Головою Конституційного Суду України;
- б) Постійною комісією Конституційного Суду України;
- в) Тимчасовою комісією Конституційного Суду України;
- г) Колегією суддів Конституційного Суду України;
- д) Секретаріатом Конституційного Суду України.

26. Строк, протягом якого рішення та висновки підписуються окремо суддями Конституційного Суду України, які голосували за їх прийняття і проти:

- а) цього ж дня;
- б) наступного робочого дня в обов'язковому порядку;
- в) не пізніше семи днів після їх прийняття;
- г) не пізніше десяти днів після їх прийняття;
- д) через місяць.

27. Інстанція, до якої підлягають оскарженню рішення та висновки Конституційного Суду України:

- а) апеляційний суд;
- б) Верховний Суд України;
- в) Європейський Суд з прав людини;
- г) Верховна Рада України;
- д) рішення та висновки Конституційного Суду України не підлягають оскарженню.

28. Засідання Конституційного Суду України є повноважним, якщо на ньому присутні:

- а) не менш ніж 1/3 від конституційного складу Конституційного Суду України;
- б) не менш ніж 9 суддів;
- в) 9 суддів;
- г) не менше 11 суддів;
- д) обов'язково всі судді.

29. Друкованим виданням Конституційного Суду України є:

- а) Голос України;
- б) Вісник Конституційного Суду України;
- в) Офіційний вісник України;
- г) Відомості Конституційного Суду України;
- д) Урядовий кур'єр.

30. Реформування Конституційного Суду України в аспекті надання йому нових повноважень не передбачає такого повноваження, як:

а) розглядати закони та інші нормативно-правові акти на відповідність Конституції України за скаргою громадян у разі обмеження цими актами їх конституційних прав і свобод;

б) розглядати закони та інші нормативно-правові акти на відповідність Конституції України за скаргою осіб без громадянства у разі порушення цими актами їх конституційних прав і свобод;

в) перевіряти за власною ініціативою конституційність законів;

г) встановлювати конституційність результатів виборів Президента України;

д) розглядати справи за безпосереднім зверненням судів загальної юрисдикції.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.
- ❖ Регламент Конституційного Суду України від 5 березня 1997 року (зі змінами і допов.) // Офіційний вісник України. — 1997. — № 20. — С. 87.
- ❖ Висновок Конституційного Суду України від 4 липня 2001 року у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України “Про внесення змін до Конституції України” вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статті 81 Конституції України) // Вісник Конституційного Суду України. — 2001. — № 4.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 11 квітня 2000 року у справі за конституційним поданням Генеральної прокуратури щодо офіційного тлумачення, положень статті 86 Конституції України та статей 12, 19 Закону України “Про статус народного депутата України” // Право України. — 2000. — № 6. — С. 123.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 50 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі, в навчальних закладах України // Право України. — 2000. — № 1. — С. 140.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року у справі за

конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) // Юридический вестник. — 2000. — № 1. — С. 27.

- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 19 квітня 2000 року у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень ст. ст. 6, 81 Кримінального кодексу України і ст. 58 Конституції України // Право України. — 2000. — № 6. — С. 122.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 28 березня 2001 року у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 93 Конституції України (справа про позачерговий розгляд законопроектів) // Вісник Конституційного Суду України. — 2001. — № 1.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 9 лютого 2000 року у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо конституційності положень Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” // Право України. — 2000. — № 3. — С. 125.
- ❖ Лінецький С. В. Конституційне законодавство України (законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення) : збірник нормативних актів / С. В. Лінецький, М. І. Мельник, А. М. Рішелюк. — К. : Атіка, 2000. — 896 с.

Спеціалізована література:

1. Бакірова І. О. Офіційне тлумачення Конституції та законів України як одна із форм забезпечення судового захисту прав людини і громадянина Конституційним Судом України / І. О. Бакірова // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5. — С. 52-63.
2. Барабаш Ю. Преюдиціальність рішень Конституційного Суду України: проблемні питання теорії та практики / Ю. Барабаш // Право України. — 2010. — № 6. — С. 45-49.
3. Барский В. Правовая природа судебного конституционного контроля в Украине / В. Барский // Юридический вестник. — 1998. — № 1. — С. 48-51.
4. Веніславський Ф. Інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України в механізмі забезпечення стабільності конституційного ладу / Ф. Веніславський // Вісник Академії правових наук України. — 2010. — № 2. — С. 61-69.
5. Волвенко П. Акти тлумачення (рішень і висновків) Конституційного Суду України в механізмі правового регулювання з погляду теорії поділу влади / П. Волвенко // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 12. — С. 136-140.
6. Волвенко П. Статус актів тлумачення (рішень і висновків) Конституційного Суду України з огляду типології правових систем / П. Волвенко //

- Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 11. — С. 68-74.
7. Гергелійник В. Конституційний Суд в системі органів контрольної влади: теоретичні аспекти / В. Гергелійник // Право України. — 1999. — № 5. — С. 81-85.
 8. Герлецький Д. Місце та роль Конституційного Суду України в контексті конституційно-правової регламентації дії міжнародно-правових договорів / Д. Герлецький // Юридический вестник. — 2004. — № 4. — С. 75-80.
 9. Гультай М. Модель конституційної скарги в Республіці Польща та її переваги в контексті розвитку конституційної юстиції України / М. Гультай // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 55-65.
 10. Гультай М. Повна чи нормативна конституційна скарга: пошук національної моделі / М. Гультай // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (72). — С. 24-33.
 11. Гультай М. Роль європейських стандартів правозахисту у конституційному судочинстві України / М. Гультай // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 3 (70). — С. 54-66.
 12. Дроздов О. Зупинення провадження у справі у зв'язку зі зверненням до Конституційного Суду України / О. Дроздов // Право України. — 2001. — № 12. — С. 132-135.
 13. Евсеев А. Психолого-правовые проблемы конституционной юрисдикции в Украине / А. Евсеев // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 6. — С. 105-108.
 14. Евсеев А. Судебные ошибки в деятельности Конституционного Суда Украины: к постановке проблемы / А. Евсеев // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 8. — С. 3-6.
 15. Євграфов Е. Акти Конституційного Суду України в системі національного законодавства / Е. Євграфов // Право України. — 2001. — № 10. — С. 66-68.
 16. Задорожня Г. В. Принцип рівного виборчого права громадян у рішеннях Конституційного Суду України / Г. В. Задорожня // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 9. — С. 42.
 17. Кампо В. Деякі проблеми розвитку конституційної юстиції в Україні / В. Кампо // Право України. — 2010. — № 6. — С. 60-65.
 18. Кампо В. М. Конституційні засади виборів у практиці Конституційного Суду України / В. М. Кампо, А. О. Янчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2009. — № 12 (98). — С. 17-28.
 19. Кельман М. Підсумкові акти конституційної юрисдикції зарубіжних країн: їх юридична природа / М. Кельман // Право України. — 2000. — № 10. — С. 124-127.
 20. Константий О. Окремі проблеми становлення самостійної судової влади в Україні / О. Константий // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 10. — С. 33-37.
 21. Кравец И. А. О правовой природе конституционной герменевтики / И. А. Кравец // Право и политика. — 2003. — № 1. — С. 15-20.
 22. Кузнецова Ю. Застосування міжнародних стандартів Конституційного Суду

- України: методологія та цільове призначення / Ю. Кузнєцова // Юридичний журнал. — 2012. — № 7-8 (121-122). — С. 103-107.
23. Кузьменко О. Про вплив Конституційного Суду України на процес законотворчості в Україні / О. Кузьменко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 7. — С. 132-134.
 24. Кузьменко О. Про правові позиції Конституційного Суду України / О. Кузьменко // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 6. — С. 112-114.
 25. Ліфшиць Ю. Конституційність нормативного акта / Ю. Ліфшиць // Право України. — 1994. — № 11-12. — С. 36-37.
 26. Ліфшиць Ю. Правовий статус Конституційного Суду / Ю. Ліфшиць // Право України. — 1994. — № 5-6. — С. 6-8.
 27. Малишев Б. В. Чи є рішення Конституційного Суду України судовими прецедентами? / Б. В. Малишев // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 3. — С. 73-78.
 28. Намясенко О. Правовий статус членів органів конституційного контролю: загальний характер та порівняльний аналіз / О. Намясенко // Юридична Україна. — 2007. — № 2. — С. 10-16.
 29. Намясенко О. Теоретичні засади поняття правового статусу судді Конституційного Суду України / О. Намясенко // Юридична Україна. — 2007. — № 9. — С. 19-24.
 30. Павликов С. Г. Порядок формування конституційних (уставних) і мирових судів в суб'єктах Російської Федерації (Сравнительный анализ) / С. Г. Павликов // Государство и право. — 2006. — № 5. — С. 27-34.
 31. Пелих Н. Конституційний Суд – гарант конституційного ладу в Україні / Н. Пелих // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 3. — С. 25-27.
 32. Портнов А. Сутність правових позицій Конституційного Суду України / А. Портнов // Юридична Україна. — 2009. — № 3. — С. 26-30.
 33. Рабінович П. Інтерпретація верховенства права Конституційним Судом України (доктринальний коментар) / П. Рабінович // Право України. — 2006. — № 11. — С. 27-31.
 34. Радзівєвська В. Вплив діяльності Конституційного Суду України на систему прав і свобод людини та громадянина в Україні / В. Радзівєвська // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 8. — С. 153-159.
 35. Савчак А. Дія закону в часі: теорія та правові позиції Конституційного Суду України / А. Савчак // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 1. — С. 64-67.
 36. Савчин М. В. Природа актів Конституційного Суду України: теоретико-методологічні аспекти / М. В. Савчин // Часопис Київського університету права. — 2007. — № 2. — С. 65-69.
 37. Савчин М. Конституційний Суд України у механізмі гарантій прав і свобод людини / М. Савчин // Право України. — 1999. — № 4. — С. 35-39.
 38. Самсін І. Про обрання голів Конституційного Суду України та Верховного

- Суду України / І. Самсін // Право України. — 2006. — № 11. — С. 3-4.
39. Селіванов А. Конституційне правосуддя і конституційна юрисдикція в Україні (доктринальне визначення) / А. Селіванов // Право України. — 2010. — № 6. — С. 34-38.
 40. Селіванов А. Проблемні аспекти законотворчого процесу та їх відображення в рішеннях Конституційного Суду України / А. Селіванов // Право України. — 2004. — № 9. — С. 34-36.
 41. Селіванов А. Теоретичні і практичні погляди на тлумачення Конституційним Судом України норм законодавства / А. Селіванов // Право України. — 1999. — № 10. — С. 37-40.
 42. Скомороха В. Вплив конституційної юстиції на розвиток українського конституціоналізму / В. Скомороха // Право України. — 2000. — № 12. — С. 3-8.
 43. Скомороха В. Деякі питання конституційного провадження / В. Скомороха // Право України. — 1998. — № 9. — С. 5-9.
 44. Скомороха В. Захист прав і свобод людини у практиці Конституційного Суду України / В. Скомороха // Право України. — 2009. — № 6. — С. 61-66.
 45. Скомороха В. Конституційне правосуддя – веління часу / В. Скомороха // Право України. — 2001. — № 10. — С. 3-7.
 46. Скомороха В. Конституційний Суд України досвід і проблеми / В. Скомороха // Право України. — 1999. — № 1. — С. 8-13.
 47. Скомороха В. Окремі питання діяльності конституційної юстиції в Україні / В. Скомороха // Право України. — 1999. — № 12. — С. 4-10.
 48. Скомороха В. Окремі питання поділу влади і юрисдикція Конституційного Суду України / В. Скомороха // Право України. — 1998. — № 5 — С. 8-17.
 49. Скрипнюк О. Правові акти Конституційного суду України як джерела сучасного конституційного права України / О. Скрипнюк // Право України. — 2012. — № 3-4. — С. 404-410.
 50. Стецюк П. Конституційний Суд України як суб'єкт формування сучасного українського конституціоналізму (до постановки проблеми) / П. Стецюк // Право України. — 2010. — № 6. — С. 70-76.
 51. Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. А. Стрижак. — К. : Ін Юре, 2010. — 631 с.
 52. Стрижак А. Верховенство права і конституційне судочинство в Україні / А. Стрижак // Право України. — 2010. — № 3. — С. 62-66.
 53. Стрижак А. Конституційний Суд України як гарант дотримання конституційних принципів демократичної, правової держави / А. Стрижак // Право України. — 2010. — № 6. — С. 4-9.
 54. Тарадонов С. В. Некоторые аспекты международного и зарубежного влияния на конституционное правосудие Российской Федерации / С. В. Тарадонов, Д. С. Петренко // Государство и право. — 2007. — № 3. — С. 57-70.
 55. Тесленко М. В. Судебный конституционный контроль в Украине : монография / М. В. Тесленко ; Вступ. статья В. Ф. Погорилко. — К. : Ин-т

- государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2001. — 344 с.
56. Тесленко М. Правова природа актів Конституційного Суду України / М. Тесленко // Право України. — 2000. — № 2. — С. 6-9.
 57. Тесленко М. Про місце Конституційного Суду України в системі вищих органів державної влади / М. Тесленко // Право України. — 1999. — № 12. — С. 33-35.
 58. Тимченко І. Механізм конституційної юрисдикції в Україні: становлення і розвиток / І. Тимченко // Право України. — 2010. — № 6. — С. 12-16.
 59. Тимченко І. Принцип гласності – один з фундаментальних принципів діяльності Конституційного Суду України / І. Тимченко // Право України. — 1998. — № 6. — С. 3-5.
 60. Тихий В. Правова природа, повноваження, рішення та висновки Конституційного Суду України / В. Тихий // Право України. — 2010. — № 6. — С. 26-31.
 61. Ткаченко Ю. Підстави і критерії визнання конституційності нормативно-правових актів / Ю. Ткаченко // Право України. — 2000. — № 9. — С. 26-29.
 62. Тодика Ю. М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика : монографія / Ю. М. Тодика. — Х. : Факт, 2001. — 328 с.
 63. Черняк Є. В. Роль органів конституційної юстиції в процесі внесення змін до Основних законів (Конституцій) / Є. В. Черняк // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 4-5 (102-103). — С. 42-51.
 64. Шаповал В. Про генезу конституційного контролю: історико-правовий аспект проблеми / В. Шаповал // Вісник Академії правових наук України. — 1999. — № 2. — С. 104-108.
 65. Шаповал В. Суд як орган конституційного контролю (із зарубіжного досвіду) / В. Шаповал // Вісник Конституційного Суду України. — 2005. — № 6. — С. 20-34.
 66. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / С. Шевчук. — К. : Український центр правничих студій, 2001. — 302 с.
 67. Шевчук С. Щодо обов'язковості рішень Конституційного Суду України у контексті доктрини судового прецеденту / С. Шевчук // Право України. — 2000. — № 2. — С. 45-48.

ТЕМА 15. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Поняття, принципи та система територіального устрою України. Конституційне закріплення форми державного устрою як відносно децентралізованої унітарної держави. Система адміністративно-територіального устрою. Види адміністративно-територіальних одиниць. Автономія: поняття, види та їх характеристика. Автономна Республіка Крим – територіальна автономія у складі України. Основи конституційного статусу Автономної Республіки Крим. Самоврядні повноваження Автономної Республіки Крим. Верховна Рада Автономної Республіки Крим: компетенція та організація роботи.

Рада Міністрів Автономної Республіки Крим: склад та повноваження. Представництво Президента України. Взаємодія органів державної влади Автономної Республіки Крим.

Ключові поняття:

територіальний устрій України, державний устрій, форма державного устрою України, національно-державний устрій, територіальний устрій України як конституційно-правовий інститут, принципи територіального устрою України, унітарна держава, проста унітарна держава, складна унітарна держава, централізована унітарна держава, децентралізована унітарна держава, відносно децентралізована унітарна держава, територія держави, адміністративно-територіальний устрій, система адміністративно-територіального устрою України, принципи адміністративно-територіального устрою, адміністративно-територіальна одиниця, населені пункти, села, селища, міста районного значення, міста республіканського та обласного значення, міста зі спеціальним статусом, район у містах, регіони, область, район, сільський округ, селищний округ, автономія, персональна автономія, корпоративна автономія, національно-територіальна (територіальна) автономія, екстериторіальна автономія, політична автономія, адміністративно-національна автономія, автономна республіка, автономна область, автономний округ, Автономна Республіка Крим.

1. Поняття «територіальний устрій держави» не охоплює:

- а) політико-територіальний устрій держави;*
- б) автономні утворення;*
- в) політичний режим;*
- г) адміністративно-територіальний устрій держави;*
- д) суб'єктів федерації.*

2. Територіальне верховенство – це:

- а) територія не поєднана єдиною політичною, економічною, правовою системами;*
- б) централізація державної влади;*
- в) територія не є єдиною;*
- г) повнота і незалежність влади в межах її території;*
- д) територія не поєднана єдиною системою державної влади.*

3. Питання про зміну території України відповідно до чинної Конституції України вирішується виключно:

- а) міжнародними угодами;*
- б) всеукраїнським референдумом;*
- в) Кабінетом Міністрів України;*
- г) Президентом України;*
- д) Верховною Радою України.*

4. Конституція України визначає, що утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, належить до повноважень:

- а) органів місцевого самоврядування;
- б) народу України;
- в) Кабінету Міністрів України;
- г) Президента України;
- д) Верховної Ради України.

5. Конституційно-правові категорії «територіальний устрій» та «адміністративно-територіальний устрій» співвідносяться між собою як:

- а) конкретне й особливе;
- б) загальне та особливе;
- в) зміст і форма;
- г) категорії є тотожними;
- д) категорії є різними за змістом та не співвідносяться.

6. Адміністративно-територіальний устрій – це:

а) система представницьких органів на відповідній території, утворених для здійснення державного управління територією та для реалізації спільних інтересів різних населених пунктів;

б) законодавчо закріплений поділ території держави на певні частини, відповідно до яких будується система місцевих державних органів;

в) право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України;

г) система, сільських, селищних, міських населених пунктів зі стійким складом жителів, які зайняті сільськогосподарським виробництвом, промисловістю;

д) це нормативно впорядкована (унормована) система суспільних відносин з організації і діяльності держави та її основних інституцій, детермінованих синтезом історичних умов, закономірностей, традицій, новацій і тенденцій сучасного демократичного розвитку.

7. Відповідно до ст. 133 Конституції України систему адміністративно-територіального устрою України складають:

- а) області і міста;
- б) Автономна Республіка Крим, області, райони та селища і села;
- в) Автономна Республіка Крим, області та місто Київ;
- г) області, міста Київ і Севастополь;
- д) Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

8. Відповідно до ст. 133 Конституції України до складу України входять:

- а) 24 області;
- б) Автономна Республіка Крим і 24 області;

- в) 24 області та м. Київ та Сімферополь;
- г) Автономна Республіка Крим, 24 області, міста Київ та Севастополь;
- д) 24 області, міста Київ та Севастополь.

9. Середню ланку адміністративно-територіального устрою України становлять:

- а) адміністративні райони і міста обласного підпорядкування;
- б) міста Київ та Севастополь;
- в) міста районного підпорядкування;
- г) Автономна Республіка Крим;
- д) райони в містах, селища і села.

10. Адміністративно-територіальна одиниця – це:

а) державне утворення, адміністративна самостійність якого реалізується з врахуванням економічних, національних і інших особливостей відповідної території;

б) верхній рівень адміністративно-територіального устрою України;

в) невеликий регіон з агропромисловим характером економіки, транспортною, інформаційною та іншою соціальною інфраструктурою, спрямованою на забезпечення зв'язку між сільськими та міськими населеними пунктами, які входять до його складу як самостійні адміністративно-територіальні утворення;

г) частина території держави, яка утворилася для організації управління соціально-економічними процесами, забезпечення життєдіяльності місцевого населення і його зв'язків з суспільством;

д) населені пункти зі стійким складом жителів, які зайняті переважно сільськогосподарським виробництвом.

11. До рівня територіального представництва відносяться:

- а) міста;
- б) селища;
- в) райони;
- г) села;
- д) райони у містах.

12. Співвідношення понять «район» і «район у місті» відповідно до рішення Конституційного Суду України у справі про адміністративно-територіальний устрій полягає в наступному:

а) ці поняття є тотожними;

б) ці поняття є різними;

в) значення цих понять можуть бути з'ясованими лише в контексті конкретного нормативного акту;

г) тотожність або відмінність цих понять залежить від адміністративно-територіальної одиниці;

д) поняття є фактично тотожними, що потребує законодавчого закріплення.

13. *Селища міського типу належать до:*

- а) міських населених пунктів;
- б) сільських населених пунктів;
- в) об'єктів службового призначення;
- г) регіонів;
- д) верхнього рівня адміністративно-територіального устрою.

14. *Україна за формою територіального устрою відноситься до:*

- а) унітарної держави з елементами конфедералізму;
- б) децентралізованої унітарної держави;
- в) централізованої унітарної держави;
- г) федеративної держави, у складі якої є автономія;
- д) централізованої федеративної держави.

15. *Область – це::*

а) це частина комплексно заселеної території України, яка склалася внаслідок господарської та іншої суспільної діяльності, має сталий склад населення, власну назву та зареєстрована в порядку, передбаченому законом;

б) це основна складова частина території України, яка історично склалася і характеризується певним організаційним відособленням, цілісністю, економічною та соціальною самодостатністю, місцевими особливостями і традиціями;

в) це частина території України, невеликий регіон з агропромисловим характером економіки, транспортною, інформаційною та іншою соціальною інфраструктурою, спрямованою на забезпечення зв'язку між сільськими та селищними населеними пунктами, які входять до його складу як самостійні адміністративно-територіальні одиниці;

г) це населений пункт із сталим складом жителів, які зайняті переважно у сільськогосподарському виробництві;

д) автономне утворення має свій особливий вид публічної влади – владу автономії та має право самостійно змінювати свій правовий режим

16. *Область, що не входить до складу адміністративно-територіального устрою України:*

- а) Уманська;
- б) Дніпропетровська;
- в) Одеська;
- г) Миколаївська;
- д) Кіровоградська.

17. *Обласним центром Волинської області є:*

- а) Володимир-Волинський;
- б) Волинь;
- в) Нововолинськ;

- г) Луцьк;
- д) Ужгород.

18. До особливостей правового статусу автономних утворень в унітарній державі не належать:

- а) автономія в унітарній державі, як правило, має форму адміністративно-територіальних одиниць;
- б) автономне утворення має свій особливий вид публічної влади – владу автономії;
- в) автономне утворення має право самостійно змінювати свій правовий режим;
- г) автономія в унітарній державі виступає одним із суттєвих засобів децентралізації публічної влади;
- д) автономією є утворення, яке визнано таким на рівні конституції.

19. Адміністративно-територіальні одиниці, які розташовані у гірській місцевості, мають недостатньо розвинуту сферу застосування праці та систему соціально-побутового обслуговування, обмежену транспортну доступність, належать до:

- а) міст районного значення;
- б) міст селищного типу;
- в) гірських населених пунктів;
- г) міст обласного значення;
- д) сільських населених пунктів.

20. Міста в Україні не поділяються на:

- а) міста районного значення;
- б) міста зі спеціальним статусом;
- в) міста обласного значення;
- г) міста республіканського значення;
- д) регіони.

21. Територіальна автономія – це:

- а) форма централізації держави;
- б) форма децентралізації держави в унітарній державі на рівні регіону, який має деякі особливості свого розвитку;
- в) державні утворення, які мають власні органи законодавчої та виконавчої влади, статут та деякі інші ознаки державності;
- г) державне утворення, яке виникає внаслідок акту самовизначення її населення;
- д) державне утворення, яке не порушує унітарної суті держави та має власний суверенітет.

22. Автономія, що створюється для об'єднання національних меншин, які проживають розрізнено, або пов'язують з лінгвістичними уособленнями:

- а) територіальна автономія;
- б) персональна і корпоративна автономія;
- в) автономія для окремих територій за географічними ознаками;
- г) договірно-конституційна автономія;
- д) національно-територіальна автономія.

23. За конституційною природою Автономна Республіка Крим є:

- а) регіоном;
- б) суверенною державою;
- в) областю;
- г) формою адміністративно-територіальної автономії;
- д) регіоном.

24. Правовою основою статусу і повноважень Автономної Республіки Крим є:

- а) Конституція України;
- б) Конституція України і закони України;
- в) Конституція Автономної Республіки Крим;
- г) Конституція Автономної Республіки Крим і закони України;
- д) Конституція України і закони України, Конституція Автономної Республіки Крим.

25. До принципів організації Автономної Республіки Крим не відноситься:

- а) принцип недоторканності;
- б) принцип гласності;
- в) принцип колегіальності;
- г) принцип конституційності;
- д) принцип народовладдя.

26. Повнота влади Верховної Ради Автономної Республіки Крим має похідний характер у співвідношенні з:

- а) правами та обов'язками юридичних осіб;
- б) повноваженнями державних органів;
- в) повноваженнями парламентів інших держав;
- г) повновладдям народу;
- д) суверенітетом національних меншин Автономної Республіки Крим.

27. Повноваження та порядок формування і діяльності найвищих органів державної влади Автономної Республіки Крим визначаються:

- а) Розпорядженням Кабінету Міністрів України;
- б) Указами Президента України;
- в) Конституцією і законами України, в також нормативно-правовими актами

Верховної Ради Автономної Республіки Крим з питань, віднесених до її компетенції;

г) Постановами Верховної Ради України та нормативно-правовими актами Ради Міністрів Автономної Республіки Крим;

д) Законами Верховної Ради Автономної Республіки Крим, які мають найвищу юридичну силу по відношенню до всіх інших нормативно-правових актів.

28. До повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, що закріплюються Конституцією Автономної Республіки Крим, не належить:

а) затвердження державних планів економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим;

б) затвердження бюджету Автономної Республіки Крим;

в) створення підзвітних органів;

г) призначення всеукраїнського референдуму;

д) затвердження звітів про виконання бюджету Автономної Республіки Крим.

29. До Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим за посадою входять:

а) Голова Верховної Ради України, його перший заступник і заступники, Голови Секретаріату Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

б) Генеральний прокурор України, Прем'єр-міністр України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

в) Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, його перший заступник і заступники, голови комітетів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

г) Голова апарату Верховної Ради України, перший заступник Голови Верховної Ради України, голови тимчасових комісій;

д) Голова Верховної Ради України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Генеральний прокурор України.

30. До функцій Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим не відноситься:

а) контроль за виконанням постанов та рішень;

б) збирання та організування підготовки сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

в) формування проектів порядку денного;

г) координування роботи органів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

д) звітування перед Верховної Ради Автономної Республіки Крим про виконану роботу.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України. Конституція Автономної Республіки Крим : збірник нормативних актів. — К. : Юрінком Інтер, 1999. — 96 с.
- ❖ Про Автономну Республіку Крим : Закон України від 17 березня 1995 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 11. — Ст. 69.
- ❖ Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : Закон України від 10 лютого 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 29. — Ст. 191.
- ❖ Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів : Закон України від 10 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 35-36. — Ст. 491
- ❖ Про державний кордон України : Закон України від 4 листопада 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 2. — Ст. 15.
- ❖ Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим : Закон України від 23 грудня 1998 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 5-6. — Ст. 43.
- ❖ Про столицю України місто-герой Київ : Закон України від 15 січня 1999 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 11. — Ст. 79.
- ❖ Рішення Конституційного Суду України від 13 липня 2001 року у справі про адміністративно-територіальний устрій [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Спеціалізована література:

1. Бакуменко В. Аналіз та оцінювання стану адміністративного реформування в Україні / В. Бакуменко та ін. // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. — 2004. — № 4. — С. 5-19.
2. Безсмертний Р. Адміністративно-територіальна реформа – реформа для людини / Р. Безсмертний // Місто. — 2005. — № 3-4. — С. 60-69.
3. Богатир В. В. Сутність форми державного устрою як соціально-правового явища / В. В. Богатир // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 3 (101). — С. 12-18.
4. Борденюк В. Територіальна автономія як форма децентралізації державної влади: конституційно-правовий аспект / В. Борденюк // Юридична Україна. — 2004. — № 11. — С. 8-20.
5. Бушанський В. Гільйотина для України / В. Бушанський // Урок української. — 2006. — № 3-4. — С. 9-11.

6. Бушанський В. Чи потрібна країні федералізація? / В. Бушанський // Віче. — 2006. — № 2. — С. 42-44.
7. Вовк Ю. Ідея федералізму в Україні у контексті посилення впливу регіонів / Ю. Вовк // Право України. — 2004. — № 10. — С. 19-21.
8. Вовканович С. Територіальний поділ України: чинники інноваційного розвитку та євроінтеграції / С. Вовканович, С. Цапок // Вісник Національної академії наук України. — 2007. — № 3. — С. 3-13.
9. Вюртенбергер Т. Визначення пріоритетів здійснення адміністративно-територіальної реформи в Україні / Т. Вюртенбергер // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. — 2006. — № 7. — С. 66-71.
10. Голубева Н. Становление территориальной автономии в Украине / Н. Голубева // Юридический вестник. — 2002. — № 2. — С. 113-117.
11. Грицак В. М. Політико-територіальний та адміністративно-територіальний устрій держави: проблема співвідношення понять / В. М. Грицак // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2004. — № 4. — С. 47-50.
12. Дейч Б. Модель влади в автономії концептуально відрізняється від встановленої в державі / Б. Дейч // Віче. — 2006. — № 1. — С. 49-51.
13. Журавський В. Щодо реформування адміністративно-територіального устрою України / В. Журавський // Право України. — 2005. — № 8. — С. 16-18.
14. Заяць І. Область: становлення сучасної регіональної політики в Україні / І. Заяць // Право України. — 1997. — № 6. — С. 20-24.
15. Калюжний Р. Наукова праця з проблеми державного устрою / Р. Калюжний // Право України. — 2000. — № 8. — С. 133-137.
16. Колісник В. Форми використання національно-етнічного чинника в системі територіальної організації держави / В. Колісник // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 4. — С. 34-38.
17. Копиленко О. Готовність чи безпорадність (чи здатне українське законодавство розв'язувати гострі проблеми АР Крим) / О. Копиленко // Вісник Академії правових наук України. — 2002. — № 2. — С. 35-46.
18. Копиленко О. До проблеми правового статусу АРК / О. Копиленко // Вісник Академії правових наук України. — 1998. — № 1. — С. 41-45.
19. Корнієнко М. Територіальна організація влади в Україні: якою вона має бути? / М. Корнієнко // Право України. — 2010. — № 4. — С. 39-44.
20. Лисенков С. Л. Теоретичні та конституційно-правові засади автономії в Україні / С. Л. Лисенков // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. — 2004. — № 12. — С. 3-8.
21. Любченко П. Реформа територіального устрою як чинник розвитку місцевого самоврядування в країні / П. Любченко // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 4 (43). — С. 187-198.
22. Магновський І. Й. Конституційно-правові основи середніх елементів системи адміністративно-територіального устрою України / І. Й. Магновський // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 11. — С. 37-43.
23. Магновський І. Місто як складова адміністративно-територіального устрою України / І. Магновський // Право України. — 2009. — № 4. — С. 140-145.

24. Магновський І. Особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим / І. Магновський // Юридична Україна. — 2009. — № 5. — С. 21-24.
25. Магновський І. Правові аспекти реформування адміністративно-територіального устрою сільського району в Україні / І. Магновський // Право України. — 2009. — № 1. — С. 51-55.
26. Нагорна Л. Федеративна ідея в Україні: традиції, сучасне бачення, перспективи / Л. Нагорна // Історичний журнал. — 2006. — № 5. — С. 3-11.
27. Неделько О. О. Основні напрямки взаємовідносин органів влади АР Крим з органами місцевого самоврядування / О. О. Неделько // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2004. — № 4. — С. 125-130.
28. Овдієнко Я. Система органів влади Автономної Республіки Крим / Я. Овдієнко // Право України. — 2009. — № 6. — С. 106-109.
29. Олексюк Б. Федералізація чи все ж децентралізація? / Б. Олексюк // Самостійна Україна. — 2004. — № 50-51. — С. 7-11.
30. Олуйко В. Центром адміністративно-територіальної реформи має бути людина / В. Олуйко // Голос України. — 2005. — 23 квітня (№ 75). — С. 8-13.
31. Орзих М. Государственное устройство Украины в условиях государственно-правовой реформы / М. Орзих // Юридический вестник. — 1999. — № 2. — С. 92-95.
32. Орзих М. Інноваційна реконструкція адміністративно-територіального устрою України / М. Орзих // Право України. — 2005. — № 7. — С. 11-15.
33. Пономаренко А. Федеративная Украина: бесплодные фантазии или реальная возможность на новом этапе развития государства / А. Пономаренко // 2000. — 2005. — № 11. — С. 17-21.
34. Пухтинський М. Проблеми трансформації територіальної організації влади та місцевого самоврядування в контексті розвитку конституційного процесу в Україні / М. Пухтинський // Право України. — 2012. — № 8. — С. 68-77.
35. Пушкіна О. Приоритетні проблеми конституційно-правового регулювання основ конституційного ладу і форм територіального устрою України / О. Пушкіна // Юридична Україна. — 2012. — № 3 (111) — С. 31-36.
36. Римаренко Ю. Конституційно-правові засади національно-культурної автономії національних меншин в Україні: проблеми теорії та практики / Ю. Римаренко, Ю. Волошин // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 2. — С. 42-47.
37. Римаренко Ю. Концептуальні засади законопроекту “Про національно-культурну автономію в Україні” / Ю. Римаренко, Ю. Волошин // Вісник Академії правових наук України. — 2001. — № 3. — С. 47-55.
38. Скрипнюк О. Адміністративно-територіальна реформа та проблеми вдосконалення державного управління в Україні / О. Скрипнюк // Юридична Україна. — 2009. — № 11-12. — С. 136-141.
39. Снігур І. Вплив парламенту України на визначення територіального устрою / І. Снігур // Підприємництво, господарство і право. — 2013. — № 4. — С. 3-7.
40. Старостенко Д. М. Правове регулювання земельно-межових відносин щодо

визначення та оформлення меж адміністративно-територіальних утворень / Д. М. Старостенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2007. — № 5. — С. 184-191.

41. Тесленко М. В. Проблеми співвідношення національних і територіальних чинників в організації держави / М. В. Тесленко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 2004. — № 1. — С. 138-142.
42. Ткачук П. Район: актуальні питання історії, теорії і практики територіального устрою / П. Ткачук // Право України. — 1998. — № 9. — С. 49-55.

ТЕМА 16. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Теоретико-правові основи національної безпеки України: поняття, сутність, принципи, об'єкти і суб'єкти національної безпеки. Система забезпечення національної безпеки України: поняття, структура та елементи. Основні функції системи забезпечення національної безпеки. Повноваження основних суб'єктів системи забезпечення національної безпеки та їх зміст. Засоби забезпечення національної безпеки України. Гарантування прав, свобод та обов'язків громадян України при забезпеченні національної безпеки. Система національної безпеки України: політична безпека України; економічна безпека України; воєнна безпека України: поняття, основи та організація оборони України; воєнна політика та воєнне будівництво України; теоретичні аспекти воєнної доктрини України; конституційно-правовий статус Збройних Сил України; екологічна безпека України; інформаційна безпека України; демографічна безпека України; міжнародна безпека України: міжнародні конфлікти і засоби розв'язання.

Сучасна європейська політична ситуація і місце України в геополітичному просторі Європи. Міжнародні відносини України в контексті національної безпеки. Правова безпека України.

Ключові поняття:

теорія національної безпеки, національна безпека України як конституційно-правовий інститут, національні інтереси, принципи національної безпеки, об'єкти національної безпеки, суб'єкти національної безпеки, функції національної безпеки, концепція національної безпеки України, система забезпечення національної безпеки України, засоби забезпечення національної безпеки України, суб'єкти системи забезпечення національної безпеки України, гарантії забезпечення національної безпеки України, система національної безпеки України, політична безпека України, міжнаціональні (міжсетнічні) конфлікти, політичні конфлікти, воєнний елемент, економічна безпека України, продовольча безпека, ресурсна безпека, цінова безпека, фінансово-грошова безпека, кримінальна безпека, воєнна безпека України, оборона України, територіальна оборона, воєнна доктрина, стан війни, воєнний час, воєнний стан, мобілізація, армія, Збройні Сили України, військовий обов'язок, військова служба, юридична відповідальність військовослужбовців, екологічна безпека

України, інформаційна безпека України, демографічна безпека України, міжнародна безпека України, міжнародне право, міжнародні конфлікти, геополітичне становище держави, правова безпека України.

1. Згідно з визначенням терміну «національна безпека», стан безпеки можна охарактеризувати:

- а) характером зовнішніх і внутрішніх загроз;*
- б) професійною підготовкою військовослужбовців;*
- в) станом збройних сил держави;*
- г) напрямками зовнішньої політики;*
- д) статусом України на міжнародній арені.*

2. Національна безпека є системою, до якої можна віднести наступні складові:

- а) політична, економічна, соціальна, духовна та інші системи суспільства;*
- б) Президент України, Уряд та Верховна Рада України;*
- в) політична, економічна, воєнна, екологічна, гуманітарна, демографічна, інформаційна та інші безпеки;*
- г) фактори, що впливають на стан безпеки, а також засоби забезпечення національної безпеки України;*
- д) систему відповідних нормативних актів, що забезпечують проведення національної безпеки, а також органи, що забезпечують здійснення національної безпеки.*

3. Згідно з Конституцією України забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України покладається на:

- а) Верховну Раду України;*
- б) Президента України;*
- в) військові формування та правоохоронні органи України;*
- г) громадян України;*
- д) систему судових органів України.*

4. Згідно з Конституцією України оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на:

- а) правоохоронні органи;*
- б) Збройні Сили України;*
- в) систему судових органів;*
- д) Президента України;*
- в) народ України.*

5. *Військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності – це:*

- а) Збройні Сили України;
- б) Рада національної безпеки і оборони України;
- в) Служба безпеки України;
- г) Міністерство оборони України;
- д) Міністерство внутрішніх справ України.

6. *Загальна структура Збройних Сил України затверджується:*

- а) Міністром юстиції України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою за поданням Президента України;
- г) Президентом за поданням Прем'єр-Міністра України;
- д) Головою Верховної Ради України.

7. *Головнокомандувачем Збройних Сил України за посадою є:*

- а) Міністр оборони України;
- б) Президент України;
- в) Голова Служби безпеки України;
- г) Прем'єр-міністр України;
- д) Міністр внутрішніх справ України.

8. *Згідно з Конституцією України зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом:*

- а) офіційними зустрічами президентів держав;
- б) укладанням міжнародних договорів економічного характеру;
- в) підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права;
- г) ратифікацією, денонсацією та приєднанням України до міжнародних актів;
- д) підписанням міжнародних угод про ненапад.

9. *Обороздатність держави – це:*

- а) захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства;
- б) здатність держави до захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту;
- в) особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;

г) військове формування іноземної держави, що має постійну чи тимчасову організацію, належить до сухопутних (наземних), морських, повітряних або спеціальних військ (сил) цієї держави;

д) проведення заходів щодо військово-патріотичного виховання громадян України.

10. Військово-адміністративний поділ території України затверджено для:

- а) організації оборони;
- б) проведення швидкої евакуації населення;
- в) проведення судової реформи;
- г) місцевого самоврядування;
- д) захисту кордонів.

11. Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року об'єктами національної безпеки є:

- а) внутрішні і зовнішні загрози;
- б) права людини;
- в) громадська безпека;
- г) суспільство і держава;
- д) людина і громадянин, суспільство та держава.

12. Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року, духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності – це елементи, які стосуються такого об'єкту національної безпеки, як:

- а) людина;
- б) суспільство;
- в) держава;
- г) громадянин;
- д) система державних органів.

13. До суб'єктів забезпечення національної безпеки не належить:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;
- г) Національний банк України;
- д) військово-політичний блок держав.

14. До суб'єктів здійснення контролю за реалізацією заходів у сфері національної безпеки не належить:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Рада національної безпеки і оборони України;
- д) Конституційний Суд України.

15. Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року до пріоритетів національних інтересів України не належить:

- а) зміцнення політичної і соціальної стабільності в суспільстві;*
- б) забезпечення та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утворення інноваційної моделі розвитку;*
- в) забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства;*
- г) розвиток інтелектуального потенціалу українського народу;*
- д) демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією держави та іншими структурами в системі національної безпеки.*

16. Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем з боку суспільства і безпосередньо спрямована на захист національних інтересів України від зовнішніх та внутрішніх загроз – це:

- а) воєнна доктрина;*
- б) воєнна організація держави;*
- в) воєнна безпека;*
- г) Збройні Сили України;*
- д) озброєння України.*

17. Рішення з питань введення надзвичайного і воєнного стану, мобілізації, визначення загальної структури, чисельності, функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законів України, схвалює:

- а) органи місцевого самоврядування;*
- б) Верховна Рада України;*
- в) Генеральний штаб Збройних Сил України;*
- г) Президент України;*
- д) Міністр оборони.*

18. Рішення з питань введення надзвичайного і воєнного стану, мобілізації, визначення загальної структури, чисельності, функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законів України, приймає:

- а) органи місцевого самоврядування;*
- б) Верховна Рада України;*
- в) Генеральний штаб Збройних Сил України;*
- г) Президент України;*
- д) Міністр оборони.*

19. Рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях, застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України приймається:

- а) у разі екологічної небезпеки;
- б) у разі введення надзвичайного стану;
- в) при укладанні міжнародної угоди;
- г) під час призову до армії;
- д) у разі збройної агресії.

20. В Україні надзвичайний стан може бути введено на строк:

- а) не більш як 30 і не більш як 60 діб в окремих її місцевостях;
- б) не більш як 60 і не більш як 90 діб в окремих її місцевостях;
- в) не більш як 90 і не більш як 120 діб в окремих її місцевостях;
- г) не більш як 60 днів;
- д) не більш як 90 днів.

21. Максимальний строк, на який може бути подовжений у разі необхідності надзвичайний стан:

- а) не більш як 30 днів;
- б) не більш як 60 і не більш як 90 діб в окремих її місцевостях;
- в) не більш як 90 і не більш як 120 діб в окремих її місцевостях;
- г) не більш як 60 днів;
- д) не більш як 90 днів.

22. До заходів, що можуть запроваджуватися на період надзвичайного стану, не належить:

- а) встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду;
- б) обмеження свободи пересування територією, де вводиться надзвичайний стан;
- в) обмеження руху транспортних засобів та їх огляд;
- г) заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких встановлюється судом;
- д) тимчасове обмеження права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

23. Обов'язок розробляти та здійснювати емісійно-кредитну політику в інтересах національної безпеки України покладено на:

- а) Міністра фінансів України;
- б) Національний банк України;
- в) Міністерство фінансів України;
- г) Державну Податкову службу;
- д) Контрольно-ревізійну службу

24. *Визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики, основи національної безпеки, формує законодавчу базу в цій сфері, схвалює рішення з питань введення надзвичайного і воєнного стану, мобілізації, визначення загальної структури, чисельності, функцій Збройних Сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законів України:*

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Президент України;
- г) народні депутати України;
- д) Конституційний Суд України.

25. *Відповідно до Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 року координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України є:*

- а) Національна рада безпеки і оборони;
- б) Міністерство оборони;
- в) Верховний Головнокомандуючий;
- г) Комітет державної безпеки;
- д) Рада національної безпеки і оборони України.

26. *Головою Ради національної безпеки і оборони України є:*

- а) Секретар Ради національної безпеки і оборони України;
- б) Міністр оборони;
- в) Президент України;
- г) Міністр юстиції України;
- д) Прем'єр-Міністр України.

27. *Рішення, які прийняті Радою національної безпеки і оборони України, вводяться в дію Президентом України у формі:*

- а) указу;
- б) постанови;
- в) розпорядження;
- г) наказу;
- д) рішення.

28. *Персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує:*

- а) парламент України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Секретар Ради національної безпеки і оборони України;
- д) Міністр юстиції України.

29. Відповідно до Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 року до функцій Ради національної безпеки і оборони України належить:

- а) координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час;
- б) забезпечення розвитку воєнної науки;
- в) забезпечення охорони державного кордону України;
- г) захист інформаційного простору України;
- д) підготовка молоді до служби в Збройних Силах України.

30. Кількість голосів, яку необхідно зібрати для прийняття рішення Радою національної безпеки і оборони України:

- а) не менш двох третин її членів;
- б) усіх членів;
- в) не менш як третини її членів;
- г) половини членів від загального складу;
- д) 50%+1 голос від загальної кількості членів.

31. Функції, структура та штатна чисельність апарату Ради національної безпеки і оборони України визначаються:

- а) Головою Верховної Ради України;
- б) Головою Служби безпеки України;
- в) Прем'єр-міністром України;
- г) Президентом України;
- д) Міністром оборони України.

32. Посадові особи апарату Ради національної безпеки і оборони України мають статус:

- а) військовослужбовців;
- б) державних службовців;
- в) військовозобов'язаних осіб;
- г) політичних діячів;
- д) органу по здійсненню нагляду і контролю діяльності в сфері забезпечення національної безпеки України.

33. Продовольча безпека України – це складова частина:

- а) продовольчої програми;
- б) політичної безпеки;
- в) бюджету держави;
- г) річного плану;
- д) економічної безпеки.

34. До основоположних принципів воєнної політики України щодо запобігання виникненню воєнних конфліктів не належить:

- а) забезпечення обґрунтованості, послідовності і системності воєнної політики;
- б) дотримання без'ядерного статусу;
- в) координація та узгодженість дій на міждержавному рівні;
- г) дотримання політики позаблоковості;
- д) демонстрація воєнної сили.

35. Відповідно до Закону України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року дією збройної агресії проти України не є:

- а) вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, а також окупація або анексія частини території України;
- б) блокада портів, узбережжя або повітряного простору;
- в) напад збройних сил іншої держави або групи держав на військові сухопутні, морські чи повітряні сили або цивільні морські чи повітряні флоти України;
- г) зміцнення військового потенціалу держави шляхом залучення військових найманців на службу;
- д) порушення комунікацій України збройними силами іншої держави або групи держав.

36. Згідно з Законом України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року законодавче регулювання питань сфери оборони здійснює:

- а) Міністр оборони України;
- б) Президент України;
- в) Рада Національної безпеки і оборони України;
- г) Верховна Рада України;
- д) Верховний Головнокомандуючий.

37. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує проведення в життя державної політики у сфері оборони, функціонування, бойову та мобілізаційну готовність, боєдатність і підготовку Збройних Сил України до здійснення покладених на них функцій і завдань – це:

- а) Міністерство оборони України;
- б) Президент України;
- в) Рада Національної безпеки і оборони України;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) Служба безпеки України.

38. Державна інституція, що може створюватися в особливий період як вищий колегіальний орган воєнного керівництва обороною держави:

- а) Міністерство оборони України;
- б) Ставка Верховного Головнокомандувача;

- в) Рада Національної безпеки і оборони України;
- г) Військовий комісаріат;
- д) Комітет державної безпеки.

39. Головним військовим органом з планування оборони держави, управління застосуванням Збройних Сил України, координації та контролю за виконанням завдань у сфері оборони іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, правоохоронними органами є:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Міністерство оборони України;
- в) Служба Безпеки України;
- г) Президент України;
- д) Генеральний штаб Збройних Сил України.

40. Безпосереднє керівництво територіальною обороною держави здійснює начальник Генерального штабу - :

- а) Головнокомандувач Збройних Сил України;
- б) Голова Ради національної безпеки і оборони України;
- в) Прем'єр-Міністр України;
- г) Заступник Міністра оборони України;
- д) Міністр оборони України.

41. Відповідно до Закону України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року особливий період в Україні – це:

- а) початок бойових дій;
- б) оголошення надзвичайного та воєнного стану на Україні;
- в) проведення референдуму про мобілізацію або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні;
- г) порушення кордонів;
- д) оголошення рішення про мобілізацію.

42. Фінансування національної оборони України здійснюється:

- а) за рахунок коштів Держбюджету;
- б) внесків спонсорів;
- в) добровільне пожертвування громадян;
- г) за рахунок членських внесків міжнародних організацій;
- д) коштами місцевого бюджету.

43. До повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у галузі оборонної роботи належить:

- а) реалізація права на соціально-економічний та соціально-правовий захист військовослужбовців та осіб, звільнених у запас або у відставку, членів їх сімей;
- б) проведення заходів щодо військово-патріотичного виховання громадян України;
- в) підготовка громадян до військової служби, а також загальне військове навчання у воєнний час;
- г) створення національної системи та нормативно-правової бази розроблення і виробництва озброєння, військової і спеціальної техніки;
- д) поступове оновлення науково-технічної та виробничо-технологічної бази оборонно-промислового комплексу, впровадження новітніх технологій.

44. Правовою основою Воєнної доктрини України є:

- а) Указ Президента України «Про Воєнну доктрину України»;
- б) Закон України «Про оборону України»;
- в) Закон України «Про Збройні Сили України»;
- г) Конституція України, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та закони України;
- д) Конституція України, закони України та воєнний статут.

45. Воєнна доктрина України – це:

- а) життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні;
- б) наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України;
- в) сукупність органів державної влади, військових формувань, утворених відповідно до законів України;
- г) органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій;
- д) система керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів.

46. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 6 квітня 2000 року воєнний стан – це:

- а) створена відповідно до законодавства України сукупність військових з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України;
- б) період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців щодо прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні;

в) застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України;

г) особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності;

д) система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави щодо підготовки до збройного захисту та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту.

47. Збройними Силами України, що завжди знаходяться в стані бойової готовності є:

- а) авіація;
- б) сухопутні війська;
- в) морський флот;
- г) ракетні війська;
- д) протиповітряна оборона.

48. Гранична чисельність працівників центрального апарату Міністерства оборони України затверджується:

- а) Верховною Радою України;
- б) Міністром оборони України;
- в) Президентом України;
- г) Кабінетом Міністрів України;
- д) Головнокомандувачем Збройних Сил України.

49. Відповідно до Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України – це:

- а) повноваження Міністерства оборони України;
- б) конституційний обов'язок кожного громадянина;
- в) головне завдання Верховної Ради України;
- г) служба в армії;
- д) напрям діяльності Збройних сил України.

50. До відмінностей військової служби як особливого виду державної служби не належить:

а) підвищені вимоги до стану здоров'я (фізичних даних), загальноосвітнього цензу, рівня професійної підготовки, морально-психологічних якостей громадян, які зараховуються (поступають) на військову службу;

б) обов'язкове прийняття військової присяги кожним громадянином, хто вперше зараховується на військову службу;

в) можливість проходження військової служби громадянами іноземної держави та особами без громадянства на контрактній основі;

- г) безперечність службового підпорядкування, безумовність слухняності підлеглих військовослужбовців вимогам командирів (начальників);
- д) право на зберігання, носіння, застосування й використання зброї.

51. Згідно з Законом України «Про альтернативну (невійськову) службу» від 12 грудня 1991 року альтернативна служба – це:

- а) служба в органах внутрішніх справ;
- б) державна служба в Збройних Силах України;
- в) служба, яка запроваджується замість проходження строкової військової служби і має на меті виконання обов'язку перед суспільством;
- г) служба в судових органах;
- д) служба в армії.

52. Згідно з Законом України «Про альтернативну (невійськову) службу» від 12 грудня 1991 року альтернативну службу громадяни проходять:

- а) поза Україною;
- б) на підприємствах, в установах, організаціях, що перебувають у державній, комунальній власності або переважна частка у статутному фонді яких є в державній або комунальній власності;
- в) на підприємствах, в установах, організаціях, що перебувають в оперативному веденні військових частин;
- г) на території військових частин;
- д) за місцем праці або навчання.

53. Громадяни України в установленому законом порядку, для сприяння зміцненню оборони держави, можуть створювати:

- а) добровільні воєнні загони;
- б) добровільні воєнні формування;
- в) громадські організації;
- г) політичні партії;
- д) спеціальні військові підрозділи.

54. Відповідно до Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року, вищий нагляд за додержанням і застосуванням законів Службою безпеки України здійснює:

- а) Голова Служби безпеки України;
- б) Генеральний прокурор України;
- в) Президент України;
- г) Верховна Рада України;
- д) Міністр оборони України.

55. В Україні воєнний час настає:

- а) з моменту оголошення стану війни чи фактичного початку воєнних дій;
- б) порушення кордонів України військовими підрозділами інших держав;
- в) з моменту закриття кордонів України;
- г) при порушенні конституційних норм;
- д) з дня підписання Верховною Радою України акту про початок війни.

56. Військова служба є:

- а) державною службою особливого характеру;
- б) спеціальною службою;
- в) особисто-професійною службою;
- г) загальнонауковою службою;
- д) таємною службою.

57. В сфері забезпечення національної безпеки не існує принципу:

- а) пріоритету прав і свобод людини і громадянина;
- б) своєчасності і адекватності заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам;
- в) чіткого розмежування повноважень та взаємодії органів державної влади у забезпеченні національної безпеки;
- г) гласності;
- д) верховенства права.

58. Офіційною датою вступу України до Ради Європи є:

- а) 16 липня 1990 року;
- б) 18 жовтня 1995 року;
- в) 9 листопада 1995 року;
- г) 9 жовтня 1996 року;
- д) 9 січня 1998 року.

59. Базовим документом міжнародної безпеки є:

- а) Статут ООН;
- б) Заключний акт наради з питань безпеки та співробітництва в Європі;
- в) резолюція Генеральної Асамблеї ООН про створення всезагальної системи Міжнародного миру і безпеки;
- г) Декларація про запобігання і усунення спорів і ситуацій, що можуть загрожувати міжнародному миру та безпеці;
- д) Декларація про встановлення фактів ООН у галузі підтримання міжнародного миру і безпеки.

60. Рік, в якому Україна приєдналася до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї:

- а) 1994 рік;
- б) 1995 рік;

- в) 1996 рік;
- г) 1997 рік;
- д) 2006 рік.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ ДО ТЕМИ:

Нормативні акти:

- ❖ Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 ; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 Спеціальний випуск. — С. 15. — Ст. 2598.
- ❖ Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України від 12 грудня 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 15. — Ст. 188.
- ❖ Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 9. — Ст. 106.
- ❖ Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 червня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 39. — Ст. 351.
- ❖ Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 6 квітня 2000 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 28. — Ст. 224.
- ❖ Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 23. — Ст. 176.
- ❖ Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 35. — Ст. 237.
- ❖ Про Воєнну доктрину України : Указ Президента України від 15 червня 2004 року (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

Спеціалізована література:

1. Андрейцев В. Екологічний ризик в системі правовідносин екологічної безпеки: проблеми практичної теорії / В. Андрейцев // Право України. — 1999. — № 1. — С. 62-69.
2. Андрейцев В. Право громадян на екологічну безпеку: превентивні гарантії реалізації та захисту / В. Андрейцев // Право України. — 2001. — № 12. — С. 15-20.
3. Андрейцев В. Право громадян на екологічну безпеку: проблеми конституційно-правового забезпечення / В. Андрейцев // Право України. — 2001. — № 4. — С. 9-12.

4. Андрейцев В. Право екологічної безпеки: проблеми формування об'єктного складу / В. Андрейцев // Право України. — 2001. — № 10. — С. 9-12.
5. Балюк Г. Правові аспекти понять ядерної та радіаційної (радіоекологічної) безпеки / Г. Балюк // Право України. — 1999. — № 12. — С. 62-66.
6. Барбашова Н. Правове забезпечення екологічної безпеки: роль масштабного фактора / Н. Барбашова // Право України. — 1999. — № 3. — С. 47-49.
7. Барбашова Н. Різноманітні “фактори” екологічної безпеки / Н. Барбашова // Право України. — 2000. — № 12. — С. 107-108.
8. Барчук В. Порушення прав людини як загроза національній безпеці України / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 6. — С. 64-69.
9. Барчук В. Права людини як головний об'єкт національної безпеки України / В. Барчук // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 4. — С. 81-84.
10. Белєвцева В. Проблеми законодавчого регулювання у сфері державної безпеки в Україні / В. Белєвцева // Підприємництво, господарство і право. — 2008. — № 2. — С. 60-64.
11. Богданович В. Оборонна достатність держави (умови для обґрунтування достатнього рівня) / В. Богданович, В. Троцько, М. Цибуленко // Військо України. — 1997. — № 3-4. — С. 6-7.
12. Богданович В. Ю. Роль та місце воєнно-політичної моделі держави у розробленні та здійсненні політики, забезпечення її воєнної безпеки / В. Ю. Богданович // Наука і оборона. — 1999. — № 1. — С. 34-37.
13. Братель О. Поняття та зміст доктрини інформаційної безпеки / О. Братель // Право України. — 2006. — № 5. — С. 36-41.
14. Ваганов В. Б. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової спільноти / В. Б. Ваганов, О. М. Гончаренко, Е. М. Лисицин // Наука і оборона. — 2001. — № 1. — С. 9-17.
15. Волинець В. Функція гарантування національної безпеки в контексті державно-правового розвитку сучасної України / В. Волинець // Юридична Україна. — 2013. — № 1. — С. 9-16.
16. Гараджаев Д. Я. Гарантии защиты конституционных прав и свобод человека и гражданина при обеспечении национальной безопасности государства / Д. Я. Гараджаев // Юридический вестник. — 2006. — № 34. — С. 115-119.
17. Гараджаев Д. Я. Национальная безопасность и пределы ограничения прав человека / Д. Я. Гараджаев // Юридический вестник. — 2006. — № 2. — С. 78-82.
18. Гончаренко О. М. Стратегія національної безпеки України та військова реформа / О. М. Гончаренко, Е. М. Лисицин // Наука і оборона. — 2000. — № 4. — С. 33-38.
19. Гребенюк М. Державно-правове регулювання забезпечення продовольчої безпеки / М. Гребенюк // Право України. — 2009. — № 5. — С. 92-96.
20. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації : навч. посіб. / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. —

Харків : Фоліо, 2002. — 285 с.

21. Діордіца І. Кримінально-правове розуміння національної безпеки України за Кримінальним кодексом України від 5 квітня 2001 року / І. Діордіца // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 3. — С. 121-125.
22. Доронін І. Забезпечення державної безпеки як функція сучасної держави / І. Доронін // Право України. — 2006. — № 4. — С. 127-132.
23. Заржицький О. Екологічна безпека та безпека праці у системі правового механізму національної безпеки / О. Заржицький // Право України. — 1999. — № 9. — С. 66-68.
24. Заржицький О. Правові аспекти регіональної екологічної безпеки / О. Заржицький // Право України. — 2000. — № 5. — С. 54-58.
25. Зіма І. І. Інформаційна війна та інформаційна безпека (огляд думок зарубіжних політологів та воєнних спеціалістів) / І. І. Зіма, І. М. Ніколаєв // Наука і оборона. — 1998. — № 1. — С. 56-58.
26. Ільчук Л. Місце і роль воєнної безпеки в системі національної безпеки: політологічний аспект / Л. Ільчук // Нова політика. — 1998. — № 3. — С. 16.
27. Інформаційна безпека України : глосарій / Л. С. Харченко, В. А. Ліпкан, О. В. Логінов ; за заг. ред. Р. А. Калюжного. — К. : Текст, 2004. — 136 с.
28. Кальман А. Г. Экономическая безопасность государства и пути ее обеспечения в Украине / А. Г. Кальман // Право и политика. — 2001. — № 7. — С. 69-75.
29. Кістерський Л. Л. Економічна безпека України / Л. Л. Кістерський // Наука і оборона. — 1999. — № 2. — С. 30-36.
30. Копан О. Соціальна безпека як об'єкт державної діяльності / О. Копан // Право України. — 2001. — № 11. — С. 26-27.
31. Корж І. Політична корупція та правова безпека України / І. Корж // Право України. — 2009. — № 6. — С. 55-59.
32. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи : навч. посіб. / Б. А. Кормич. — К. : Кондор, 2004. — 384 с.
33. Кормич Б. А. Організаційно-правові засади політики інформаційної безпеки України / Б. А. Кормич. — Одеса : Юридична література, 2003. — 124 с.
34. Косєвцов В. О. Оцінка стану воєнної безпеки України / В. О. Косєвцов, В. М. Телелим, В. І. Шевченко // Наука і оборона. — 1998. — № 2. — С. 3-6.
35. Костенко Г. Предмет і зміст теорії воєнної безпеки / Г. Костенко // Військо України. — 1995. — № 1-2. — С. 6-9.
36. Костенко О. Правова культура та економічна безпека / О. Костенко // Право України. — 1999. — № 3. — С. 85-86.
37. Костицький В. Конституційне регулювання охорони довкілля: український та світовий досвід / В. Костицький // Право України. — 2003. — № 10. — С. 49-55.
38. Кравець Є. Національна безпека України: механізм дії права в умовах надзвичайних ситуацій / Є. Кравець // Право України. — 1998. — № 8. — С. 67-74.
39. Краснова М. Правове забезпечення екологічної безпеки: роль науково-

- правового фактора / М. Краснова, Е. Позняк // Право України. — 2000. — № 5. — С. 49-51.
40. Лисицин Е. М. Воєнна політика як складова частина політики національної безпеки України / Е. М. Лисицин // Наука і оборона. — 1999. — № 2. — С. 23-29.
41. Литвиненко О. Інформаційна еліта пострадянської країни та національна безпека / О. Литвиненко // Нова політика. — 1999. — № 5. — С. 22-27.
42. Ліпкан В. Націобезпекознавство: проблеми формування категорійно-понятійного апарату / В. Ліпкан, Ю. Максименко // Підприємництво, господарство і право. — 2011. — № 8. — С. 7-11.
43. Мірошніченко О. Нормативно-правові засади формування системи національної економічної безпеки України / О. Мірошніченко // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 11. — С. 161-165.
44. Мунтіян В. І. Механізм забезпечення воєнної безпеки України / В. І. Мунтіян // Наука і оборона. — 2000. — № 1. — С. 12-15.
45. Наливайко Л. Р. Інформаційна безпека та інформаційна політика в Україні: конституційно-правовий аспект / Л. Р. Наливайко // Вісник Запорізького державного університету. — 2003. — № 1. — С. 60-65.
46. Олійник О. Інформаційний простір як основа соціально-економічного, політичного і культурного забезпечення інформаційної безпеки України / О. Олійник // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 4. — С. 98-104.
47. Ольшевський В. Й. Воєнно-економічна безпека: теорія і практика / В. Й. Ольшевський // Наука і оборона. — 1999. — № 3. — С. 36-41.
48. Панов М. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства / М. Панов, В. Тихий // Вісник Академії правових наук України. — 2000. — № 3. — С. 10-15.
49. Петрів І. Конституційні принципи в сфері забезпечення національної безпеки Японії / І. Петрів // Право України. — 2000. — № 7. — С. 114-116.
50. Петрів І. Система і структура органів національної безпеки Франції / І. Петрів // Право України. — 2000. — № 9. — С. 120-123.
51. Пилипчук В. Формування державно-правових основ розбудови сектора безпеки України (серпень 1991 — березень 1992 року) / В. Пилипчук // Вісник Академії правових наук України. — 2007. — № 2. — С. 80-85.
52. Поляков С. Місце Збройних Сил України в системі органів державної влади / С. Поляков // Право України. — 2013. — № 1-2. — С. 310-316.
53. Попов М. О. До забезпечення воєнної безпеки в умовах загрози інформаційної війни / М. О. Попов, А. Г. Лук'янець // Наука і оборона. — 1999. — № 2. — С. 37-43.
54. Романюк І. Щодо визначення поняття “гарантії прав особи” у контексті забезпечення державної безпеки / І. Романюк // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 10. — С. 138-140.
55. Романюк І. Щодо ролі правоохоронних органів України у забезпеченні права особи на безпеку / І. Романюк // Підприємництво, господарство і право. —

2010. — № 9. — С. 9-11.
56. Скорик Я. Забезпечення екологічної безпеки в природо ресурсних правовідносинах / Я. Скорик // Підприємництво, господарство і право. — 2010. — № 12 (169). — С. 108-111.
57. Скуріхін С. Правовий менталітет офіцерів Збройних Сил України / С. Скуріхін // Право України. — 2006. — № 3. — С. 127-131.
58. Смолянчук В. Особливості законодавчого забезпечення національної безпеки Російської Федерації (погляд з України) / В. Смолянчук // Право України. — 2001. — № 3. — С. 116-119.
59. Соснін О. Неодмінна складова суверенітету. Інформаційна культура суспільства в контексті інформаційної безпеки України / О. Соснін // Політика і час. — 2002. — № 7. — С. 13-17.
60. Сьомін С. Релігійна безпека України: некульти як складова релігійного життя / С. Сьомін // Людина і політика. — 2000. — № 6. — С. 22-30.
61. Уткін О. Інформаційні впливи і національна безпека України / О. Уткін // Віче. — 2004. — № 1. — С. 79-83.
62. Федоренко В. Л. Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України / В. Л. Федоренко // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 12. — С. 32-39.
63. Фомін В. О. Сутність і співвідношення понять “інформаційна безпека”, “інформаційна війна” та “інформаційна боротьба” / В. О. Фомін, А. О. Рось // Наука і оборона. — 1999. — № 4. — С. 29-32.
64. Хартія Європейської безпеки // Наука і оборона. — 2000. — № 1. — С. 1-8 (вкладка).
65. Чубукова О. Правова основа інформатизації суспільства / О. Чубукова // Право України. — 2000. — № 4. — С. 96-99.
66. Шкідченко В. П. Воєнна безпека як категорія воєнної науки та складова національної безпеки України / В. П. Шкідченко, В. Д. Кохно // Наука і оборона. — 2000. — № 2. — С. 3-7.

ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1. Конституційне право України – провідна галузь національного права України, складова частина юридичної науки, навчальна дисципліна

1) г; 2) в; 3) б; 4) в; 5) д; 6) б; 7) а; 8) б; 9) б; 10) г; 11) б; 12) в; 13) в; 14) г; 15) б; 16) д; 17) д; 18) г; 19) а; 20) б; 21) д; 22) а; 23) б; 24) в; 25) б; 26) а; 27) в; 28) а; 29) а; 30) д.

Тема 2. Конституційний процес в Україні

1) в; 2) г; 3) в; 4) а; 5) б; 6) а; 7) а; 8) д; 9) б; 10) а; 11) б; 12) а; 13) б; 14) д; 15) д; 16) д; 17) г; 18) в; 19) в; 20) в; 21) д; 22) б; 23) б; 24) б; 25) а; 26) г; 27) а; 28) д; 29) а; 30) а.

Тема 3. Теорія Конституції України

1) а; 2) д; 3) д; 4) б; 5) в; 6) д; 7) а; 8) б; 9) в; 10) а; 11) б; 12) в; 13) а; 14) б; 15) в; 16) в; 17) г; 18) д; 19) д; 20) б; 21) а; 22) а; 23) б; 24) д; 25) а; 26) б; 27) а; 28) б; 29) а; 30) б; 31) б; 32) в; 33) в; 34) г; 35) г; 36) а; 37) в; 38) г; 39) а; 40) а; 41) д; 42) а; 43) д; 44) б; 45) г; 46) в; 47) в; 48) б; 49) в; 50) д; 51) а; 52) д; 53) д; 54) а; 55) г; 56) а; 57) б; 58) а; 59) в; 60) д.

Тема 4. Конституційно-правові засади конституційного ладу України

1) в; 2) г; 3) а; 4) г; 5) а; 6) в; 7) а; 8) г; 9) г; 10) г; 11) в; 12) д; 13) а; 14) б; 15) в; 16) б; 17) в; 18) д; 19) б; 20) г; 21) в; 22) а; 23) а; 24) г; 25) г; 26) д; 27) а; 28) б; 29) д; 30) г.

Тема 5. Організація і здійснення державної влади в Україні

1) в; 2) д; 3) а; 4) г; 5) б; 6) а; 7) а; 8) г; 9) д; 10) г; 11) а; 12) г; 13) а; 14) а; 15) г; 16) г; 17) г; 18) в; 19) г; 20) в; 21) д; 22) в; 23) а; 24) д; 25) д; 26) б; 27) б; 28) а; 29) а; 30) в.

Тема 6. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

1) г; 2) д; 3) а; 4) г; 5) д; 6) в; 7) г; 8) а; 9) б; 10) в; 11) г; 12) б; 13) г; 14) б; 15) д; 16) а; 17) д; 18) г; 19) д; 20) а; 21) д; 22) г; 23) а; 24) б; 25) г; 26) г; 27) а; 28) в; 29) б; 30) г; 31) г; 32) б; 33) в; 34) в; 35) б; 36) б; 37) а; 38) а; 39) г; 40) в; 41) д; 42) а; 43) д; 44) г; 45) а; 46) б; 47) а; 48) а; 49) б; 50) д; 51) г; 52) в; 53) в; 54) г; 55) г; 56) а; 57) а; 58) б; 59) в; 60) в.

Тема 7. Конституційна-правова відповідальність в системі юридичної відповідальності

1) д; 2) б; 3) г; 4) б; 5) в; 6) б; 7) а; 8) б; 9) а; 10) г; 11) б; 12) г; 13) а; 14) б; 15) а; 16) г; 17) а; 18) а; 19) в; 20) г; 21) г; 22) в; 23) д; 24) а; 25) г; 26) а; 27) б; 28) а; 29) б; 30) а; 31) в; 32) г; 33) д; 34) б; 35) г; 36) д; 37) а; 38) б; 39) д; 40) д; 41) д; 42) в; 43) в; 44) д; 45) г; 46) г; 47) б; 48) д; 49) а; 50) а; 51) в; 52) а; 53) д; 54) г; 55) д; 56) б; 57) в; 58) г; 59) б; 60) г.

Тема 8. Виборче право та виборчий процес

1) б; 2) в; 3) г; 4) г; 5) а; 6) б; 7) в; 8) г; 9) д; 10) а; 11) б; 12) а; 13) а; 14) д; 15) г; 16) г; 17) д; 18) д; 19) а; 20) д; 21) в; 22) в; 23) д; 24) б; 25) д; 26) г; 27) д; 28) б; 29) а; 30) б; 31) г; 32) д; 33) д; 34) в; 35) а; 36) а; 37) г; 38) в; 39) г; 40) в; 41) г; 42) д; 43) д; 44) г; 45) б; 46) г; 47) а; 48) б; 49) в; 50) д; 51) г; 52) г; 53) б; 54) д; 55) а; 56) в; 57) б; 58) д; 59) г; 60) а, г.

Тема 9. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України та організація її роботи

1) б; 2) в; 3) б; 4) б; 5) б; 6) а; 7) в; 8) б; 9) а; 10) д; 11) б; 12) а; 13) г; 14) а; 15) б; 16) б; 17) г; 18) а; 19) в; 20) д; 21) г; 22) б; 23) д; 24) д; 25) г; 26) в; 27) г; 28) б; 29) б; 30) а; 31) в; 32) г; 33) в; 34) д; 35) в; 36) а; 37) г; 38) а; 39) в; 40) в; 41) д; 42) д; 43) г; 44) в; 45) г; 46) в; 47) б; 48) г; 49) а; 50) а; 51) б; 52) б; 53) а; 54) г; 55) а; 56) б; 57) в; 58) а; 59) в; 60) д; 61) в; 62) в; 63) а; 64) г; 65) в; 66) а; 67) д; 68) в; 69) в; 70) г; 71) г; 72) а; 73) в; 74) г; 75) в; 76) б; 77) а; 78) д; 79) г; 80) б; 81) а; 82) в; 83) б; 84) г; 85) д; 86) б; 87) а; 88) б; 89) б; 90) б; 91) в; 92) в; 93) в; 94) а; 95) в; 96) б; 97) а; 98) д; 99) г; 100) д; 101) г; 102) г; 103) г; 104) д; 105) а; 106) д; 107) а; 108) а; 109) д; 110) б; 111) г; 112) г; 113) в; 114) б; 115) д; 116) г; 117) а; 118) г; 119) в; 120) а.

Тема 10. Президент України – глава української держави

1) б; 2) б; 3) б; 4) г; 5) а; 6) б; 7) б; 8) г; 9) б; 10) в; 11) а; 12) а; 13) а; 14) д; 15) д; 16) а; 17) в; 18) г; 19) а; 20) д; 21) г; 22) б; 23) д; 24) г; 25) д; 26) в; 27) д; 28) б; 29) а; 30) б; 31) в; 32) а; 33) а; 34) б; 35) б; 36) г; 37) б; 38) б; 39) а; 40) д; 41) д; 42) а; 43) в; 44) в; 45) д; 46) д; 47) г; 48) г; 49) в; 50) г; 51) г; 52) б; 53) б; 54) д; 55) д; 56) д; 57) а; 58) а; 59) г; 60) а.

Тема 11. Органи виконавчої влади в Україні: конституційно- правовий статус

1) г; 2) в; 3) д; 4) а; 5) в; 6) б; 7) г; 8) в; 9) г; 10) д; 11) г; 12) в; 13) а; 14) в; 15) д; 16) а; 17) в; 18) а; 19) а; 20) а; 21) а; 22) б; 23) в; 24) д; 25) г; 26) д; 27) а; 28) а; 29) б; 30) а; 31) а; 32) д; 33) г; 34) в; 35) б; 36) г; 37) в; 38) д; 39) в; 40) в; 41) а; 42) б; 43) в; 44) д; 45) д; 46) в; 47) б; 48) б; 49) в; 50) б; 51) г; 52) д; 53) г; 54) а; 55) а; 56) в; 57) а; 58) а; 59) а; 60) б.

Тема 12. Місцеве самоврядування в Україні

1) д; 2) а; 3) д; 4) г; 5) а; 6) д; 7) д; 8) в; 9) а; 10) г; 11) а; 12) в; 13) в; 14) г; 15) в; 16) б; 17) в; 18) д; 19) а; 20) б; 21) а; 22) д; 23) в; 24) г; 25) г; 26) г; 27) б; 28) г; 29) б; 30) в; 31) г; 32) б; 33) в; 34) в; 35) г; 36) в; 37) а; 38) д; 39) а; 40) д; 41) а; 42) г; 43) б; 44) б; 45) б; 46) а; 47) а; 48) а; 49) в; 50) б; 51) б; 52) б; 53) в; 54) г; 55) г; 56) в; 57) д; 58) г; 59) б; 60) д.

Тема 13. Органи судової влади в Україні та організація їх роботи

1) д; 2) в; 3) б; 4) б; 5) г; 6) в; 7) а; 8) а; 9) а; 10) б; 11) а; 12) а; 13) д; 14) в; 15) д; 16) а; 17) д; 18) а; 19) д; 20) а; 21) г; 22) а; 23) г; 24) а; 25) д; 26) а; 27) а; 28) д; 29) в; 30) г; 31) в; 32) а; 33) в; 34) а; 35) г; 36) а; 37) в; 38) в; 39) г; 40) в; 41) г; 42) б; 43) б; 44) в; 45) г; 46) б; 47) а; 48) в; 49) а; 50) б; 51) б; 52) б; 53) в; 54) а; 55) б; 56) д; 57) г; 58) г; 59) в; 60) б.

Тема 14. Конституційний суд України

1) в; 2) д; 3) г; 4) в; 5) в; 6) б; 7) в; 8) д; 9) а; 10) в; 11) а; 12) г; 13) а; 14) д; 15) г; 16) г; 17) б; 18) а; 19) д; 20) б; 21) а; 22) г; 23) б; 24) г; 25) г; 26) в; 27) д; 28) г; 29) б; 30) в.

Тема 15. Територіальний устрій України.

1) **в**; 2) **г**; 3) **б**; 4) **д**; 5) **б**; 6) **б**; 7) **д**; 8) **г**; 9) **а**; 10) **г**; 11) **в**; 12) **б**; 13) **а**; 14) **б**;
15) **б**; 16) **а**; 17) **г**; 18) **в**; 19) **в**; 20) **д**; 21) **б**; 22) **б**; 23) **а**; 24) **а**; 25) **а**; 26) **г**; 27) **в**;
28) **г**; 29) **в**; 30) **а**.

Тема 16. Національна безпека України

1) **а**; 2) **в**; 3) **в**; 4) **б**; 5) **а**; 6) **в**; 7) **а**; 8) **в**; 9) **б**; 10) **а**; 11) **д**; 12) **б**; 13) **д**; 14) **д**;
15) **д**; 16) **б**; 17) **б**; 18) **г**; 19) **д**; 20) **а**; 21) **а**; 22) **г**; 23) **б**; 24) **а**; 25) **д**; 26) **в**; 27) **а**;
28) **б**; 29) **а**; 30) **а**; 31) **г**; 32) **б**; 33) **д**; 34) **д**; 35) **г**; 36) **г**; 37) **а**; 38) **б**; 39) **д**; 40) **а**;
41) **д**; 42) **а**; 43) **в**; 44) **г**; 45) **д**; 46) **г**; 47) **д**; 48) **г**; 49) **б**; 50) **в**; 51) **в**; 52) **б**; 53) **в**;
54) **б**; 55) **а**; 56) **а**; 57) **г**; 58) **в**; 59) **а**; 60) **а**.